

T. M. M. O. B.
ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI

Sıra No. 26

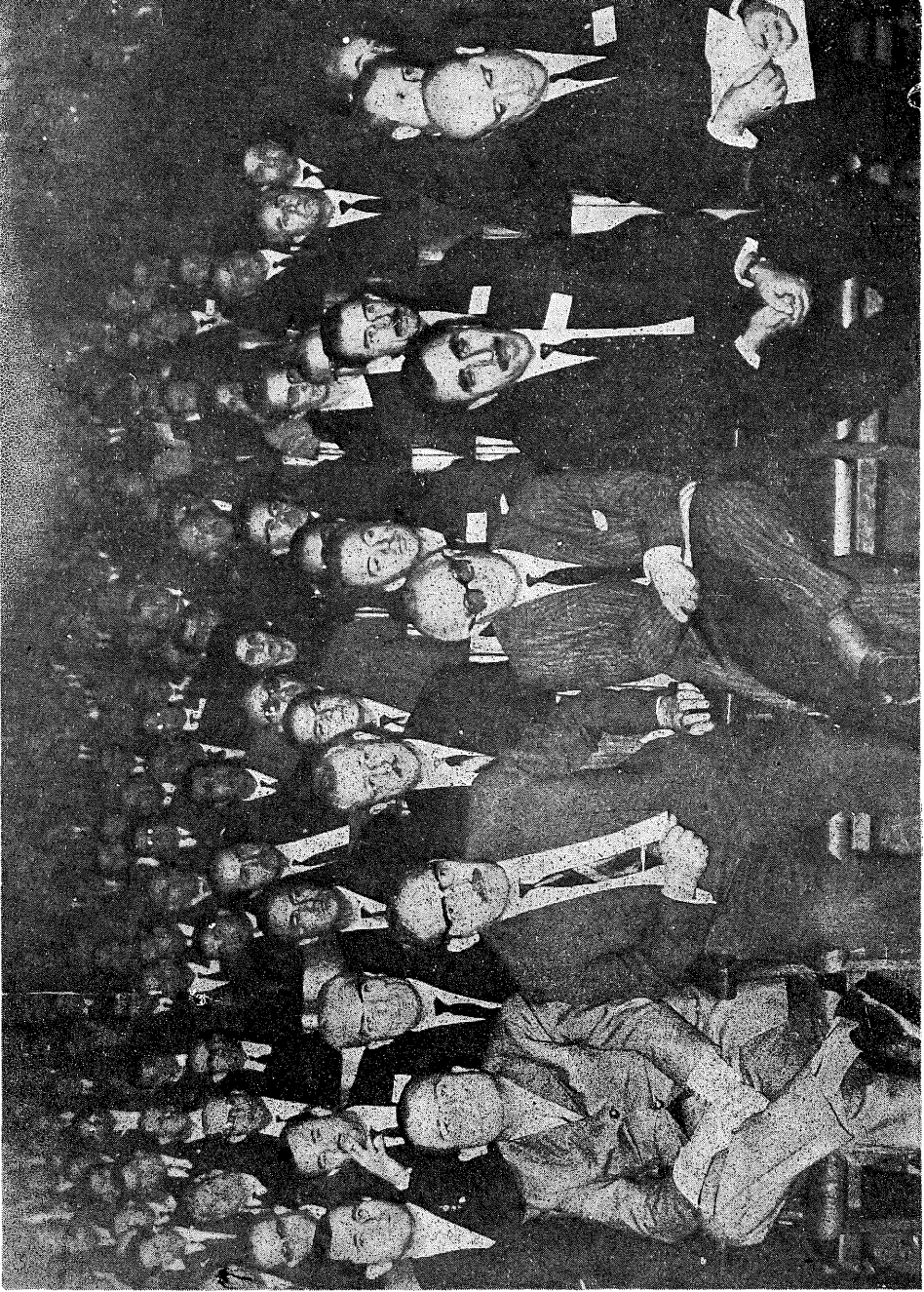

TÜRKİYE ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI

I. TEKNİK KONGRESİ

A N K A R A
24-27 KASIM 1954

CİLT: I

Kongreden Genel Bir Görünüş

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

- 1 — Önsöz 5
2 — Türkiye Ziraat Mühendisliği I. Teknik Kongresi Gündemi 7— 10

I. B Ö L Ü M

11

Açış Konuşmaları

- 1 — Oda Başkanı Sayın Mehmet Yüceler'in Konuşması 13— 15
2 — Başbakanımız Sayın Süleyman Demirel'in Kongrede Yaptığı Konuşma 16— 23
3 — Tarım Bakanı Sayın Bahri Dağdaş'ın Kongredeki Konuşması 24— 26
4 — A. Ü. Ziraat Fakültesi Dekanı Sayın Prof. Sabahattin Özbek'in konuşması 27— 31
5 — T.M.M.O.B. Başkanı Sayın Müfit Sanan'ın Konuşması 32—
6 — Türkiye Ziraat Odaları Birliği Başkanı Sayın İzzettin Özgiray'ın Konuşması 33— 34
7 — Türkiye Çiftçi Teşekkülleri Federasyonu Başkanı Sayın Fahri Tanman'ın Konuşması 35— 41
8 — Tabii Senatör Sayın Haydar Tunçkanat'ın Konuşması 42
9 — Tabii Senatör Sayın Ahmet Yıldız'ın Konuşması 43— 44
10 — Milletvekili Sayın Ahmet Şener'in Konuşması 45— 46
Büyük Ziraatçı Süreyya Özek'e Hatıra Pîlâkası Verilişi 49— 53

II. B Ö L Ü M

55

Komisyon Raporları ve Kongre Kararları

- 1 — Türkiye Tarımının Potansiyeli ve Tarım Politikasının Ana Hatları ... 57— 77
2 — Tarımın Geliştirilmesinde Sosyal Faktörlerin Etkisi 79— 94

3 — Türkiye'de Tarım Öğretimi ve Yayımı Sorunları	95—106
4 — Tarımsal Araştırmaların Geliştirilmesi	107—128
5 — Tarımsal Hizmetlerin Reorganizasyonu	129—139
6 — Çiftçinin Teşkilatlanması	141—157
7 — Tarım İşçileri ve Sorunları	159—168
8 — Tarımla İlgili Mevzuat	169—176
9 — Türkiye Tarımında Sermaye ve Sorunları	177—198
10 — Tarımda Doğal Kaynakların Muhafaza ve Geliştirilmesi	199—214
11 — Toprak Reformu	215—242
12 — Tarımda Gelir Vergisi ve Tarımla İlgili Diğer Vergiler	243—258
13 — Tarım Ürünlerinin Pazarlanması ve Kontrolü	259—282
14 — Türkiye'de Tarım Ürünlerinin Fiyat Politikası	283—319
15 — Türkiye Hayvancılığı ve Sorunları	321—330

III. B Ö L Ü M

331

Kapanış Konuşmaları

1 — Kongre Divanı Başkanı Sayın Prof. Dr. Mustafa Uluöz'ün Kapanış Konuşması	333—334
2 — Tarım Bakanı Sayın Bahri Dağdaş'ın Kapanış Konuşması	335
3 — Son Söz	336—337
4 — Oda Yönetim Kurulu, — Tertip Komitesi — Kongre Divanı — İhtisas Komisyonları	339—363
5 — Kongreden Fotoğraflarla İzlenimler	365—375
6 — Tarım Sergisi	377—386

Ö N S Ö Z

Cumhuriyet devrinde memleketimizde iki büyük Ziraat Kongresi yapılmıştır. Bunlardan birincisi, 1939 yılında Tarım Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen ziraat kongresidir. İkincisi'de, Ziraat Mühendisleri Odasınınca 24 - 27 Ekim 1965 tarihlerinde Ankara'da yapılmış olan "Türkiye Ziraat Mühendisliği I. Teknik Kongresi" dir.

Söz konusu olan İkinci Teknik Kongre; Tarım kesimindeki temel sorunların yetkili bilim adamları, mütehassıslar ve yöneticiler tarafından serbestçe tartışılması, eleştirilmesi ve dolayısıyla çözüm yollarının ve çarelerinin araştırılması ve tesbit olunması amacile tertip edilmiştir.

Kongre; siyaset adamı, yönetici, çiftçi ve mühendis olarak sayısı 1500'ü aşan güzide bir topluluk tarafından alâka ile takip olunmuştur.

(15) konuda (28) adet serbest tebliğ ve Kongre tebliği etüd ve münakaşaya arz edilmiştir. Bunlar (15) ihtisas komisyonu vasıtasile incelenerek neticeleri genel kurula sunulmuştur. Gerek ihtisas komisyonları ve gerekse Genel Kurul çalışmalarına yüksek nisbette iştirâk vaki olmuş ve tartışmalar büyük bir intizam içinde yapılmıştır.

Tebliğlerin sınıflandırılmış olan aktüel ve o nisbette önemli meselelere inhisar etmesine dikkat edilmiş ve böylece çözüm yollarının sistemli bir şekilde araştırılması ve tesbit edilmesi mümkün olmuştur. Çalışmalar, metod ve verimlilik bakımından olgun bir seviye göstermiştir.

Yukarıda belirtilen özellikleri bakımından bu kongrenin büyük bir ihtiyacı karşıladığına ve ilerideki program ve uygulamalar için çok değerli bir kaynak olarak büyük faydalar sağlayacağına inanıyoruz.

Gerçekten, toplum ve meslek alemimizden Odamıza akseden kanaatlar da bu görüşü doğrulamaktadır. Bu bakımdan, Türkiye Ziraat Mühendisliği I. Teknik Kongresi tebliğlerini, ihtisas komisyonları raporlarını, müzakere ve Genel Kurul kararlarını ihtiva eden bu eseri yayınlamayı zevkli bir vazife sayıyoruz.

Kitabın aziz meslektaşlarımız, ilgili kurum ve şahıslar için faydalı olmasını gönülden dileriz.

**ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
YÖNETİM KURULU**

Ziraat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu

TÜRKİYE ZİRAAT MÜHENDİSLİĞİ
I. TEKNİK KONGRESİ

G Ü N D E M İ

24 Kasım 1965 Çarşamba

- 10.00 — 10.15 Ziraat Mühendisleri Odası Başkanının açış konuşması
- 10.15 — 10.30 Kongre Divanı'nın seçimi (1 Başkan 2 Başkan Yard., 3 Sekreter), Saygı duruşu ve Anıt Kabiri ziyaret.
- 10.30 — 11.30 Açılış konuşmaları.
- 11.30 — 11.45 Büyük Ziraatçı Süreyya Özek'e Kongre Hâtına Plâkasının takdimi.
- 11.45 — 12.00 Kongre çalışmaları hakkında açıklama.
- 12.00 — 13.30 Öğle yemeği ve dinlenme (Soğuk büfe).
- 13.30 — 17.00 Tebliğ özetlerinin okunması, ihtisas komisyonlarına havalesi.

A) Kongre Tebliğleri

- (1) Türkiye tarımının potansiyeli ve tarım politikasının ana hatları (Akif Çakman, Kemal Gökçora, Doğan Kayran).
- (2) Tarımın geliştirilmesinde Sosyal faktörlerin etkisi (Doç. Dr. Mustafa Işkan).
- (3) Türkiyede tarım öğretimi ve yayımı sorunları (Prof. Dr. Mustafa Uluöz).
- (4) Tarımsal araştırmaların geliştirilmesi (Rifat Gerrek).
- (5) Tarımsal hizmetlerin reorganizasyonu (Adem Karaelmas).
- (6) Çiftçinin teşkilatlanması (Hüseyin Ayhangil).
- (7) Tarım işçileri ve sorunları (Burhanettin Ahipaşaoğlu).
- (8) Tarımla ilgili mevzuat (Nurettin Madran).

- (9) Türkiye tarımında sermaye ve sorunları (Prof. Dr. Fethi Açıl).
- (10) Tarımda doğal kaynakların muhafazası ve geliştirilmesi (Mes'ut Özuygur.)
- (11) Toprak Reformu*
- (12) Tarımda Gelir vergisi ve tarımla ilgili diğer vergiler (Doç. Dr. Ziya Gökalp Mülâyim).
- (13) Tarım ürünlerinin pazarlanması ve kontrolü (Dr. Turgut Pamir, Halûk Başaran, Ömer Buçukoğlu, Arif Uğur)
- (14) Türkiye'de tarım ürünlerinin fiyat politikası (Doç. Dr. Turan Güneş).
- (15) Türkiye hayvancılığı ve sorunları (Prof. Dr. Orhan Düzgüneş).

B) Serbest Tebliğler

- (1) Toprak Reformu Meseleleri (Prof. Dr. Reşat Aktan)
- (2) Toprak Reformuna İlişkin Görüşler (Hasan Yeter).
- (3) Ziraî reform değil de niçin toprak reformu (Ali Pazaroğlu).
- (4) Toprak Reformu (Dr. Duran Taraklı).
- (5) Toprak Reformu (Mustafa Yıldız)
- (6) Toprak Reformu (Abdi Özkök).
- (7) Toprak Reformu ve Kooperatif (İ. Turgut Dündar)
- (8) Tarım öğretimi ve yayımı (Abdi Özkök)
- (9) Çiftçinin teşkilatlanması (Hulusî Kızıldağ).
- (10) Yaş meyve ve sebzelerin değerlendirilmesi, pazarlanması ve kontrolü (Haydar Danişment).
- (11) Yembitkileri, çayır ve mer'a kültürünün Türkiye'nin bugünkü ve yarınki varlığı bakımından önemleri (Prof. Dr. Ömer Tarman).

* Bu konudaki tebliğler, serbest tebliğler arasına alınmıştır.

- (12) Türkiye'de tarımsal araştırmaların bugünkü durumu, sorunları ve geliştirilmesi imkânları (H. Hüseyin İnce.)
- (13) Tarımsal araştırmaların geliştirilmesi (Hüsnü Poyraz).

25 Kasım 1965 Perşembe

10.00 — 18.00 A) Komisyon çalışmaları

1, 2, 3, 4 No. lu Komisyonlar

- (1) Çalışma yeri: Tarım Bakanlığı Personel Eğitim Merkezi (İstanbul yolu, Yenimahalle).
- (2) Tartışma konuları :
- (a) Türkiye tarımının potansiyeli ve tarım politikasının ana hatları.
- (b) Tarımda doğal kaynakların muhafazası ve geliştirilmesi.
- (c) Tarımın geliştirilmesinde sosyal faktörlerin etkisi
- (ç) Türkiye hayvancılığı ve sorunları

5, 6, 7 No. lu Komisyonlar

- (1) Çalışma yeri: Tarım Bakanlığı Ankara Ziraî Araştırma Enstitüsü (İstanbul yolu) Yenimahalle.
- (2) Tartışma konuları :
- (a) Tarım hizmetlerinin reorganizasyonu.
- (b) Tarımsal araştırmaların geliştirilmesi.
- (c) Tarım öğretilimi ve yayımı sorunları.

8, 9, 10 No. lu Komisyonlar

- (1) Çalışma yeri: Tarım Bakanlığı Ankara Ziraî Mücadele Enstitüsü (Keçiören Yolu Meteoroloji durağı).
- (2) Tartışma konuları :

- (a) Çiftçilerin teşkilatlanması.
- (b) Tarım işçileri ve sorunları.
- (c) Tarım ürünlerinin pazarlanması ve kontrolü.

11, 12 No. lu Komisyonlar

- (1) Çalışma yeri: Türkiye Şeker Fabrikaları A. Ş. Genel Müdürlüğü (Mithat Paşa Caddesi 14).
- (2) Tartışma konuları:
 - (a) Tarımla ilgili mevzuat.
 - (b) Toprak Reformu.

13, 14, 15 No .lu Komisyonlar

- (1) Çalışma yeri: Ziraat Mühendisleri Birliği (Sakarya Caddesi No. 30).
- (2) Tartışma konuları :
 - (a) Türkiye tarımında sermaye ve sorunları.
 - (b) Tarımda gelir vergisi ve tarımla ilgili diğer vergiler.
 - (c) Türkiye'de tarım ürünlerinin fiyat politikası.

B) Diğer faaliyetler

- (1) Sergi (Dil - Tarih ve Coğrafya Fakültesi) (Devamlı)
- (2) Film gösterisi (Dil - Tarih ve Coğrafya Fakültesi — Saat 10 - 12 ; 14 - 17).

26 Kasım 1965 Cuma

- 10.00 — 13.00 Komisyon çalışmalarının Kongre Genel Kuruluna sunulması.
- 13.00 — 14.00 Öğle yemeği (Soğuk büfe) ve dinlenme.
- 14.00 — 17.00 Komisyon çalışmalarının Kongre Genel Kuruluna sunulması.

27 Kasım 1965 Cumartesi

- 10.00 — 19.30 Komisyon çalışmalarının Kongre Genel Kuruluna sunulmasına devam.
- 19.30 — 20.00 Kapanış konuşmaları.

I. BÖLÜM

AÇIŞ KONUŞMALARI

ODA BAŞKANI SAYIN MEHMET YÜCELER'İN KONGREDEKİ KONUŞMASI

Pek muhterem Kongre üyeleri,

Memleketimizde nice yılı aşkın bir zamandanberi ilim adamlarımızı, idareci ve politikacılarımızı ilgilendiren konuların başında "Tarım" konusunun geldiğini ve bilhassa 19. yüz yılın ikinci yarısında tarım ve sanayimizin geliştirilmesi istikametinde büyük gayretler sarfedildiğini görüyoruz. Türkiye ekonomisinde tarımın bu gün de aynı önemi taşıdığı ve geleceğimiz için sağlam bir teminat niteliğini muhafaza ettiği kanaati içindeyiz. Nitekim Tarım politikamız tarımsal üretimi arttırarak halkımızın daha iyi beslenmesi ve giyinmesini temin etmek, endüstrimizin tarım ham madde ihtiyacını karşıla-

mak, iç ve dış pazar şartları gözönünde tutularak ihracatımızı arttırmak ve tarımla uğraşan halkımızın reel gelirleri ve hayat şartlarını yükseltmek amacına dayanmaktadır.

Memnunlukla işaret edelim ki millî ekonomimizin gelişmesi için tarım sektörüne gerekli önemin verilmesi düşüncesi memlekette yaygın bir hal almıştır. Tarım davaları üzerinde titizlikle duran ve bu davaların halli istikametinde büyük çabalar harcayan bilim adamları, idareci ve politikacılarımız halâ birçok problemlerle karşı karşıya bulunmaktadır. Buna da, problemlerin önem ve öncelik sıralarına göre ele alınmayışı, çalışmaların

değişik oluşu, koordinasyon noksanlığı ve müessesevî eksikliklerin giderilmemiş olmasının büyük ölçüde âmil olduğu kanaatindeyiz.

Problemlerin çözüm yollarının bulunmasında ve gerekli tedbirlerin tesbit edilmesinde teknik kongrelerin büyük ölçüde yardımcı olduğuna inanıyoruz. Nitekim ilmin ve tekniğin ilerlemiş olduğu memleketlerde bu vasıttan sık sık faydalanıldığı malûmdur. Memleketimizde de zaman zaman tertiplenen teknik kongreler mevcuttur. Yalnız arzu edilmiş olmasına rağmen Ziraat Mühendisliği ile ilgili bir teknik kongrenin tertibi, maa-lesef, bu güne kadar mümkün olamamıştır.

4000'e yakın Ziraat Yüksek Mühendisini teşkil eden bir meslek teşek-külü olan Ziraat Mühendisleri Odası kuruluşundan bu yana yaptığı olumlu çalışmalarla birlikte, bu alanda da faydalı olmak istemiş ve hizmeti aralıksız devam ettirmeyi de kendisine bir görev saymıştır. İşte aynı hizmet düşüncesiyledir ki son yıllarda aktüel hale gelen, ele alınıp tatbikata sür'atle intikal ettirildiği takdirde millî ekonomimize büyük ölçüde etkiler yapacağına inandığımız tarımımızın bugünkü belli başlı problemlerini böyle bir selâhiyetli topluluk huzurunda birarada görüşüp çözümlenmesini mümkün kılmak ve varılacak müsbet kararları tesbit edip ilgililere ve umumî efkâra duyurmak maksadiyle huzurunuzla şeref verdiğiniz Türkiye Ziraat Mühendisliği I. Teknik Kongresini bu yıl ilk defa tertip etmiş bulunuyor.

Bu maksatla, Odamız, 31.3.1965 tarihinde sayın Nurettin Madran'ın başkanlığında Prof. Dr. Orhan Düzgüneş, Prof. Dr. Arif Akman, Sabri Mal-koç, Hamza Tanyaş, Salih Gündüz, Mustafa Dinçer, Mesude Eralp, Selâ-mi Uraz ve Nahit Teomandan müteşekkil bir "Tertip Komitesi" kurmuş-tur. O tarihten bu yana 8 aydan beri bilgili, dikkatli, titiz ve kesif bir faa-liyet gösteren Tertip Komitesine huzurunuzda teşekkür etmeyi vazife sa-yarız.

Sayın Kongre Üyeleri,

Tertip ettiğimiz bu Kongre'de 14 adet Kongre tebliği, 13 adet'te Kongre tebliğleri ile alâkalı serbest tebliğler müzakere konusu olacaktır. Konuşmalarımızın başında tarımımızın pek çok problemleri bulun-duğundan bahsetmiştik. Elbetteki bütün bu konuları bir defada ince-leyip faydalı sonuçlara ulaştırmak mümkün olmayacaktır. Bu itibarla Kongremizde daha çok Tarım politikasına ilişkin temel meselelerden en önemlileri ele alınmakla yetinilmiştir. Gerek ihtisas komisyonlarında ve gerekse Genel Kurulumuzda bu konular üzerinde yapılacak tartışmalar-

dan sonra tarımımızın potansiyeli, doğal kaynaklarımız, toprak rejimi, sosyal faktörler, sermaye fiyat ve vergi problemleri, pazarlama, çiftçilerin teşkilâtlanması, tarım işçiliği ve hayvancılığımız ile bunların geliştirilmesi hakkında daha etraflı bilgi edinilmesi mümkün olacak ve buna dayanarak araştırma, hizmet, öğretim, yayım ve mevzuat konularında yapılacak ıslahata dair olumlu görüşlere varılacaktır.

Bu münasebetle büyük bir emek ve dikkatli bir çalışma neticesinde meydana geldiği muhakkak olan bu tebliğleri hazırlayan arkadaşlarımıza da huzurunuzda teşekkür etmek isteriz.

Bugün öğleden sonra özetleri okunacak olan tebliğler, yarın sabah-tan itibaren konularına göre teşekkül ettirilmiş bulunan "İhtisas Komisyonları"nda müzakere mevzuu olacaktır. Bu komisyonlarda görevli bulunan arkadaşlarımızın da konunun önemi ile mütenasip verimli bir mesai sarfedeceklerinden ve varacakları müşterek kararları Cuma günü sabahı Kongre Genel Kuruluna sunacaklarından emin bulunuyor ve kendilerine de şimdiden teşekkürlerimizi arz ediyoruz.

Bu arada memleketimizin en önde gelen davaları ile alakalı bulunan Kongremize huzurları ile şeref veren sayın Tarım Bakanımıza, Senatör ve Milletvekillerimize, güzide basın mensuplarımıza, misafir ve üyelerimize Ziraat Mühendisleri Odası adına teşekkürü mutlu bir vazife sayarız.

Sayın Kongre Üyeleri;

Ziraat Mühendislerimiz kadar işin asıl sahibi bulunan çiftçilerimizin, ilim adamlarımızın, tarımla doğrudan doğruya ya da dolayısıyla ilgili bütün özel ve kamu kuruluşlarımızın, her kademedeki idareci ve politikacılarımızın çok yakından izlemeleri gereken bu çalışmalardan umulan faydayı sağlayacaklarını ve bunun ise memleket tarımının gelişmesinde hutsuz müsbet etkileri görüleceği inancı içerisindeyiz. Ziraat Mühendisleri Odası bu hususta mutlu bir sonuç aldığı taktirde bunun gurur ve şerefi siz Kongre üyelerine ait olacaktır.

Hepinizi saygı ile selâmlar, Kongre çalışmalarının memleketimiz ve mesleğimiz için hayırlı olmasını temenni ederiz.

SAYIN BAŞBAKANIMIZ SÜLEYMAN DEMİREL'İN KONGREDE YAPTIĞI KONUŞMA

Sayın Başkan, Kongrenin Sayın Üyeleri ;

Hepinizi muhabbet ve saygı ile selâmlarım.

Sizlere akademik bir konuşma yapmak için buraya gelmiş bulunmuyorum. Sadece, 3 gündür devam eden bu Kongrenizde geçmiş olan mesainize ve bundan sonra geçecek olan mesainize şükranlarımı sunmak fırsatını bulduğum için kendimi bahtiyar addediyorum, Aranızda şayet bulunamasaydım ; muhtelif sebeplerden dolayı üzülürdüm. Bu sebeplerden birincisi; senelerce aynı davanın başka bir yönünden benim de sizler gibi Türkiyenin tarım mes'elelerine ve tarım davasına eğilmiş olmamdır. İkinci sebep ; münakaşa ettiğiniz mevzu Türk köylüsünün kaderi ile ilgilidir. Türk Köylüsünün refah ve selâmet davasıdır Türk köylüsünün içinden gelen bir insan olarak, Türk köylüsünün alın terinin ne olduğunu bilen bir insan olarak, Türk köylüsünün çilesini, derdini, ızdırabını yaşamış bir insan olarak, şayet aranızda bulunamasaydım üzülürdüm.

Muhterem Kongre Üyeleri;

Sözlerime devam etmeden önce böyle bir toplantıyı tertipleyen muhterem meslektaşlarıma ve bu salonda toplanıp bu toplantının güzel bir şekil-

de cereyan etmesi, iyi ve hayırlı neticeler istihsal etmesine iştirâkte bulunan sizlere, hakikaten büyük bir sevinç içinde, teşekkürlerimi sunmak isterim.

Hepinizce malûm olan bir tablonun kısaca çizilmesinde ve bu tablo üzerinde kısa bir münakaşanın yapılmasında fayda vardır. Belki ben, zaten yapmış olduğunuz bir münakaşanın bazı kısımlarını tekrarlayacağım. Öyle de olsa, müsamahanıza sığırım. Bir ülkemiz var. Büyük ve güzel bir ülke, üzerinde Allaha bin şükür 32 milyon, büyük bir millet yaşıyor. Bu ülkenin iklimleri çeşitli, nüfus dağılışı değişik, yağmur dağılışı değişik, nüfusunun % 77 si ziraatle uğraşiyor ve milli gelirin % 40-42 si ziraatle uğraşan nüfusumuzun istihsalidir.

Muhterem Kongre Üyeleri ;

Başka memleketlere ve milletlere baktığımız zaman ziraatle uğraşan nüfusumuzun hemen hemen dünya milletleri arasında en çok ziraat nüfusu bulunan memleketlerden biri olduğunu görürüz. Hepimizin bildiği gibi, bugün ziraatın bir endüstri haline gelmesi hedefdir. Endüstri haline getirilmiş bulunan memleketlerde ise nüfusun % 10 ilâ %30'u arasındaki kısmı ziraatla uğraşiyor. Kendi memleketlerinin yiyecek, giyecek ve her türlü ihtiyaçlarını temin ediyor. Bundan sonrada Dünya piyasalarında büyük bir satıcı olarak karşımızda duruyor. Bunun misalleri çok. Nüfusunun %10 unun ziraatla uğraştığı büyük endüstri memleketlerinde dahi yiyecek, giyecek ihtiyaçlarının büyük bir kısmını kendi topraklarından üreten memleketler var. Bu memleketlerin bir kısmında denizle mücadele vardır. Hollanda'da olduğu gibi denizi itmek suretiyle toprak kazanılmaktadır. Bir kısmı da-Japonya'da olduğu gibi-nerde ise saksıda, damda nerede toprak bulunabilirse istihsal vasıtası olmaktadır. Bir kısmıda ise - Formazada olduğu gibi, dağların tepeleri dahi işlenmiş, buralara kadar teknik ziraat, suyu ile gübresi ile herşeyi ile götürülmüştür.

Muhterem Kongre Üyeleri ;

Ziraatle uğraşan insan bir tabiat mücadelesinin içindedir. Tabiat mücadelesi daima bir yönde imkânlar, öbür yönde imkânsızlıkların mücadelesidir. (Güzel memleketimizde, 240 milyon dönüm arazimiz var. Ekilip biçilir bu arazi ; sahillerimizde, Orta Anadolumuzda, Doğu Anadolumuzda, Güney Anadolumuzda, Batı Anadolumuzda ve Trakyamızda. Nüfus dağılışına bakalım : Karadenizimizde gayet kesif bir nüfus dağılışı var, bol yağmur var, toprak yok, Orta Anadolumuzda ve Güney Anadolumuzda, Güney - Doğu Anadolumuzda toprak var, nüfus az, yağmur yok. Rize'de 2 m 90 cm.

yağmur, Çumrada 17 cm. düşüyor. Türk Vatandaşı bir taraftan seylâptan, aynı zamanda aynı sene içinde bir taraftan da kuraklıktan şikâyetçi. Tabiat şartları, bu. Haşın görünüyor insana. İmkânlar var imkânsızlıklar var, dedim. Bugünün ziraatının endüstri haline getirildiği memleketlerde tabiat şartlarının regüle edilmesi, tanzim edilmesi, insanın insanlık ve medeniyetçilik mücadelesinde en belli başlı kararlılığını teşkil ediyor. Evvelâ bu kararlılığı göze alabiliyor muyuz? Göze alabiliyorsak mes'elelerimizin büyük bir kısmını halletmişizdir.

Muhterem Kongre Üyeleri ;

Türk Teknisyenine düşen, çözülmesi lâzım gelen azîm mes'ele budur. Bu mes'elelerin çözümünü Türk köylüsünden bekliyemeyiz. Türk köylüsü her zaman ve her vesile ile uyanıklığını, çalışkanlığını, mücadele gücünü göstermiştir. Nasıl çıkacağız bu davanın içinden - Tek yönlü, cevabı evet veya hayır gibi, beyaz veya siyah gibi olan bir mes'ele ile karşı karşıya değiliz. Muğlak, çetrefil, fakat mutlaka çözülmesi lâzım, çözülmesi mümkün bir mes'ele ile karşı karşıyayız. Türk ziraatının Türkiye durumunun randımanını arttırmaya, nüfus başına düşen istihsali arttırmaya, bu istihsalin masraflarını azaltmaya ve bunlardan hepsinin mühimmi istihsali müemmen garanti içine alınmış hale getirmeye mecburuz. İşte Türk Teknisyeninin karşısında bulunduğu mücadelenin diğer bir vechesi.

Muhterem Kongre Üyeleri ;

Hepimiz biliriz ; yağmuru az olan mintikalarımızda Türk köylüsü çatlamış toprakla mavi gökün arasındadır. Ne geçecektir eline, ne elde edecektir, ektiğinden ne netice alacaktır, burası meçhul? Bu meçhulun büyük bir kıymeti var, büyük bir manidarlığı var. Bu Türk köylüsünün çoluğu ile çocuğu ile çok zor duruma düşmesi manidarlığıdır. Bundan daha mühimmi var ; kış mevsimine girerken gelecek yazı, gelecek baharı düşünen Türk köylüsü, büyük bir problem olarak, hayvanına ne yedireceğini düşünür. Bu mes'eleyi trajik bir şekle sokmak istemiyorum. Ama vakıa budur, mes'ele budur. Uğraştığımız dava mübarek bir davadır: Türk köylüsünün davası. Türk çiftçisinin davası, bir teknik dava olmaktan daha ilerde bir beşeriyet, bir medeniyet davasıdır.

Muhterem Kongre Üyeleri ;

Bu davaya geçen emekler mutlaka ve mutlaka çok kıymetli ve bu davaya sarfedilen saatler mutlaka ibadet gibi makbuldür. Nasıl çözeceğiz bu meseleyi? Her halde bir kıt'ayı yeniden keşfedecek değiliz. Başka memle-

ketlerin tecrübelerinden istifade edeceğiz. Burası vâkıa, ama yine hepimizin çok iyi bildiği gibi başka memleketlerin tecrübesini kopya etmekle Türk tarımının ortaya koyduğu problemleri cevaplandırmak imkânı yoktur. Türk Teknisyeni bu güzel ülkenin fâtihi olmak mecburiyetindedir; bu ülkenin problemlerini teker teker ele almak ve fennin ışığında, ilmin ışığında, bilginin ışığında ve bunların hepsinin üstünde, bu zamana kadar müsellem olduğu, bu zamana kadar daima her vesile ile şahit olduğumuz vatanperverliğin, insan sevgisi, Türk vatandaşına olan sevgisi ile birleştirerek bu ülkenin problemlerinin cevaplarını bulmaya mecburdur. Ben burada münakaşa ettiğinizi zannediyorum; iş mevzuunun içine girecek değilim. Müsaade ederseniz bir iki hususta fikirlerimi söylemek isterim.

Ziraatın endüstri haline gelmesi neye vabestedir, diye düşündüğünüz zaman 3 tane belli başlı, birinci sırada, mes'ele ile karşı karşıyayız: Bu üç mes'ele yine hepimizin çok iyi bildiği gibi öğretim ve eğitimidir, araştırmadır ve "Extention" dediğimiz yayımdır. Bu, benim kendi tasnifimdir. Birinci sırada gelen mes'eleler dedim. Bunları tekrarlamakta bir maksadım var. O maksat da şudur: Bunlardan bir ikisi üzerinde duracağım. Onun için tekrarladım. Yoksa sizlerin çok iyi bildiği şeylerle zamanınızı almak için tekrarlamadım. Önce öğretim ve eğitim üzerinde duracağım.

Muhterem Kongre Üyeleri;

Türkiye'de şayet benim fikrimi sorarsanız, tarımımızın bu seviyede olmasının belli başlı sebeplerinden birisi öğretim ve eğitimdeki büyük tıkanıklıklardır. Bakalım Türk köylüsünün çocuğuna; 12-16 yaş arasında bu çocuk ne yapar? 7-12 yaş arasında okula gider. 12-16 yaş arasında okula gidemiyen büyük kısmı ne yapar? Boştur; gücü kuvveti yoktur ki tarlada çalışıp üretime iştirak etsin. Sadece çobanlık yapabilir. İşte, büyük, üzerine dikkatle itina ile eğinilmesi lâzım gelen, yarının bilgili Türk çiftçisinin ele alınması davasının başlangıç noktası bu çocuklara eğitimi nerde veririz, kaç okulda veririz? Benim bildiğim 6 tane - eğer yanılmıyorsam tasdik edin rakamları- Lise derecesindeki Ziraat okulunda çocuğa bu bilgiyi veririz.

Muhterem Kongre Üyeleri,

Bu okullardan çıkan çocuklarımızın da tarlaya -kendi tarlasına- döndüğünü pek az görüyoruz. Yine Devlet kapılarına, değişik şekillerde, bu okulların personel yetiştirmesi gibi bir halle karşı karşıyayız. Bakalım lise sayımıza 80'in üstünde, Bakalım Sanat Okulu sayımıza, 60'ın üstünde.

Burada büyük bir boşluğun bulunduğunu dikkat nazarınıza arz ederim. Bununla kalmıyor, Muhterem Kongre Üyeleri; Türkiye'nin kalkınması, benim kanaatımca, üç şeye vabestedir: Bu üç şeyden birisi idare edenlerin Türk vatandaşına olan itimatı; ikincisi Türk vatandaşının kendisini idare edenlere, kendisinin hizmetinde bulunanlara itimatı; üçüncüsün de idare edenlerin hem de kendisine hizmet edilen Türk vatandaşının beraberce Türkiye'nin istikbaline olan itimatıdır.

Bu gün nüfusu, 32 milyonu bulan Türkiye'nin çocuklarıyız. Büyük Atatürk 50 milyonluk Türkiye'yi kendi el yazısı ile yazmıştır. Bir avuç toprak üzerinde 80 milyon Japon, kalkınma hızı sadece % 12 ilâ 15 ve vasatı gelir seviyesi bizimkinin 5-6 misli, 10 misli. Bu mücadeleyi kabule mecburuz. İmkânlar bizimkinden çok geri. Açık denizcilikte büyük bir imkân açmıştır. Biz henüz sahillerimizdeki balığı tutmak imkânından mahrumuz. Bir Japon, Pasifik Denizi'nin en ücra köşelerinde hiç kimsenin bulunmadığı köşelerinde türlü çeşitli balık avı ile meşgul. Bizim henüz memleketimizin içinde ki göllerde balık servetinden haberimiz yok; bunun yanında İsrail ise tarlaya balık ekmele meşgul.

Muhterem Kongre Üyeleri ;

Fıkaralığımızdan şikâyet edip oturmak veyahut fikaralığı âbideleştirmek, benim kanaatımca, mensubu bulunduğumuz Büyük Türk Milletinden bize miras kalan mücadele hasletinin inikâsı değildir. Binaenaleyh ecdadımızdan miras kalan birçok şeyin yanında bize miras kalmış bulunan mücadeleciliği burada da en son noktasına götürmeye ve bu mücadelede mutlaka galip gelmeye mecburuz.

Yine eğitim mes'alesine döneceğim. Bununla ilgili olarak bugün 3 Üniversitemizde Ziraat Eğitimi yapılıyor. İmkânları noksandır, tamamdır, bunların hepsi kabili münakaşa. Ama 32 milyonluk Türkiye'de, her gün 3 bin çocuğun doğduğu bir memlekette, her sene 400 bin kişinin iş istediği bir memlekette, 3 üniversitede ziraat tahsili yapılmış olmasının, istikbaldeki boşluğumuzu nasıl dolduracağımızı ciddi surette düşündürmesi icap eder. Niçin 6 üniversite, niçin 10 üniversite değil? Diyebiliriz ki 3 ünü henüz ikmal edip tam hale getiremedik. Getirelim, getirmenin gayreti içinde olalım. Bu istikbale düşünmemizin esbabı mucibesi olamaz.

Muhterem Kongre Üyeleri ;

Eğitim mes'alesinde bir noktaya daha temas edeceğim. Bu da bizzat yetişkin Türk çiftçisinin eğitimidir. Hayvancılıkta, tarlada, ziraatte, çay

ziraatından tutunuz sebze ziraatına, domates ziraatına kadar bütün dallarında; merinostan tutunuz inek ıslahına kadar her mes'elede yetişkin Türk çiftçisine sadece nazarı bilgi değil, ona pratik bir takım şeyleri götürebilmek lâzımdır. Esasen bizim tarımımızın problemini görmedikçe inamıyan, fakat gördüğü ve inandığı takdirde de mucize yaratabileceğini hepimizin bildiği çiftçimiz, bizim ümit ettiğimiz noktadan çok daha ileriye memleketi götürecektir. Ama, görecek ve inanacak. İşte burada yine Türk Teknisyenine vazife göstereceksiniz. İnandıracaksınız. Bu mes'ele sadece bilgi işi de değil, istihsal yapacak çiftçinin seviyesine inmek meselesidir.

Muhterem Kongre Üyeleri;

Hepimizin çok iyi bildiği bir şeyi daha tekrarlıyacağım. Türk halkı kendisine büyük bir sevgiyle, büyük bir muhabbetle bağlı olmıyanları -hizmetinde olsun veya olmasın- sevmez. Binaenaleyh, Türk halkının hizmetinde bulunan herkes, hangi şerait altında olursa olsun, kılığı kıyafeti ne olursa olsun, malî durumun şartları ne olursa olsun kendi halkını sevdiği müddetçe, gönülden hakiki bir sevgi ile sevdiği müddetçe hem kendi mes'elesini kolaylaştırmıştır, hem de büyük Türkiye idealinin, mamur ve müreffeh Türkiye idealinin bir an evvel gerçekleşmesine doğru büyük bir adım atmıştır. Bu itibarla, teknik mes'elelerin yanında psikolojik bir takım meseleleri, ikna mes'elelerini öğretmenin icap ettirdiği pedagojiyi bilmeye mecburuz. Burada bir noktaya daha dokunacağım: Bizim halkımız çok kere büyük ve güzel binalardan yapılmış müesseselerin içine girmekte imtina eder. Binaenaleyh, imkânsızlıklar diye ortaya koyduğumuz şeyler, hiçbir zaman, elimizde kâfi derecede tesis noksanlığı olmamalıdır. Bir ovanın ortasında 10 köye, 20 köye, 50 köye hizmet edecek küçük mütevazi bir takım binalar öğretme ve eğitme fonksiyonumuzu mutlaka kolaylaştıracaktır. Bu suretle esasen çok mahdut olan yatırım kaynaklarımızı daha müsmir, daha da müessir hale getirecektir.

Kongrenin Muhterem Üyeleri;

Araştırma meselesinde muhterem meslektaşlarımın büyük başarılar elde ettiğine yüzde yüz kaniyim. Şunu ifade etmek isterim ki bu gün mevcut araştırma müesseselerimizin sayısı çok azdır. Mutlaka çok geniş ölçüde arttırılması lâzımdır. Yurdun muhtelif yerlerine yayılması lâzımdır ve iyi bir koordinasyonla çalıştırılması lâzımdır.

Bir hususu da burada arz etmek isterim. Türkiye tarımının gelişmesinin mes'uliyeti, Tarım Bakanlığının omuzlarına yüklenemez. Şu mânada

yüklenemez: Tarım Bakanlığı var, Hükümet var, geliştirsinler, yapşınlar. Hayır bu Türkiye'de çiftçiden başlayarak çiftçi teşekküllerine, Üniversitelere, mekteplere, değişik meslek teşekküllerine kadar herkesin vazifesidir. Esasen tarım sahası kadar kontrolü güç, muayyen istikamete sevk edilmesi güç bir saha daha tasavvur olunamaz. Endüstri sahasını sevki idare etmek gayet kolaydır. 100 tane fabrikadır, 1000 tanedir, 3000 tanedir, 5000 tanedir. Ama tarım mes'elesinde karşımızda 20 milyon insan var. Bu itibarla mes'elelerimizin değişik hal çaresini aramaya mecburuz. Tarımımızın çeşitli güç mes'eleleri yanında bizi inşiraha götürecekt tarafları da var. Bunlardan birisi, gübre meselesinde gördüğümüz durumdur. Bundan 4 sene evvel 60 bin ton gübre kullanılırken bugün, 1965 senesinde 810 bin ton kullanılıyor. 1966 senesinde de 1 milyon 200 bin ton gübreye ihtiyacımız var.

Muhterem Kongre Üyeleri;

Türkiye'de bir zincir halinde asgari 20 gübre fabrikasının en kısa zamanında yapılması lâzımdır. Bu sene 25 milyon dolar vereceğiz, ithal ettiğimiz gübreye her sene bu artarak gidecek. Nereden bulacağız bu paraları? Pamuk toplıyacağız, incir, üzüm satacağız. Bununla bizim alacağımız başka şeyler var. Ve şunu arzetmek isterim ki muhterem hey'etinize, Türk köylüsüne mutlaka gübreyi, ziraat alet ve edevatını, traktörü ucuz vermeye ve bunun çaresini bulmaya mecburuz. Bir istihsal davasının içindeyiz. Bu istihsal davasının manivelasına basıp bunu kamçılayabildiğimiz takdirde Türkiye'nin müreffeh ve mamur Türkiye'nin yanına yaklaşmış olacağız.

Bir kredi politikası varki, baştan aşağı revize edilmesi lâzımdır. Bir nebze de pazarlama mes'elesine temas edeyim.

Memleketimizde, hepimizin çok iyi bildiği gibi, üzümün 100 den fazla çeşidi var. Kıymetlendirebiliyormuyuz bunu? Hayır. 100 den fazla çeşidi.. Her bölgenin, her kasabanın hatta her köyün kendine mahsus bir üzüm türü var. Başka memleketlerde meyve, hepimizin yine bildiği gibi, bir nevi lüks. Bizim memleketimizde şeftalinin 15 kuruşa kadar düştüğü de vâkıa. Bursanın şeftalisi 15 kuruşa satıldığı müddetçe bizim Türk Çiftçisini kalcındırmamıza imkân yoktur. Türk çiftçisinin kalkınması bütün bu saydığımız şeylerin ya'nında bir fiat politikasına bağlıdır. Alın terinin karşılığını alacak ve muayyen bir seviyeden aşağı olmayacak. Aldığı para en kuvvetli teşvik unsurlarından birisidir. Bu da pazarlamaya bağlı, geniş çapta pazarlamaya bağlı. Pazarlayamadığımız taktirde yapacağımız müdahale mübayaaları, destek mübayaaları çok kısa zamanda, ertesi sene o işleri yapamaz hale getirir. Bunların hepsi de, yine memleketimiz ölçüsünde vâkıa, bunun da yollarını aramağa, bulmağa mecburuz.

Muhterem Kongre Üyeleri;

Böylesine çetrefil mes'elelerin bulunduğu bu davada bu çatı altında bu güzel salonda yapmış olduğunuz münakaşaların, müzakerelerin neticesi büyük Türk Milletine, Türk çiftçisine ve Türk köylüsüne hizmet etmek imkânları bulunduğu müddetçe bize yardımcı olacaktır, bize ışık tutacaktır.

Hepinize muvaffakiyetler temenni eder, Cenabı Hakkın Büyük Türk Milletinin yüzünü biran evvel güldürmesini temenni ederim. Hürmetlerimle.

TARIM BAKANI SAYIN BAHRİ DAĞDAŞ'IN KONGREDEKİ KONUŞMASI

Sayın Başkan, Sayın misafirler, değerli meslektaşlarım.

Kalbi ziraatçılarla birlikte çarpan Başbakanımız, çok arzu ettikleri halde, âni bir mazeretleri dolayısıyla ilk oturuma gelemediler. Yüksek Kongreye saygı ve muhabbetlerini arza, beni memur ettiler. Sözlerime başlamadan evvel bu arzularını yerine getirmek benim için zevkli bir vazifedir.

Sayın Kongre üyeleri;

Mensubu bulunmakla gurur duyduğum camianın en yüksek meslek teşekkülü olan Ziraat Mühendisleri Odası tarafından, tarımımızın en ilginç konularını yetkili kişilerin tetkik süzgecinden geçirerek Türkiye'nin kalkınması yönünde yapılan çalışmalara ışık tutacak bilgilerin

derlenme, analiz ve sentezini mümkün kılacak böyle bir teknik toplantının tertiplenmesini şükranla karşılarım. Tarımla ilgili her sorunun en geniş tolerans sınırları içinde tartışılmasının yapılacağından emin bulunduğum bu forumda, çalışmaların büyük kurucu Atatürk'ün "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir" sözlerinin ışığı altında, karşılıklı anlayış ve muhabbet duygularıyla meşbu olarak devam ettirileceğine ve sonuçlandırılacağına şüphe yoktur.

Memleketimiz ekonomisinin geliştirilmesi, tarımın kalkınmasına bağlıdır. Tarımsal kalkınmamızın esasını da tabii kaynaklarımızın en verimli bir şekilde işletilmesi teşkil eder. Bu maksatla toprak ve su kaynaklarımızın geliştirilmesi, bitkisel ve hayvansal varlığımızda birim ölçüden en yüksek verimin alınması ve ürün kalitesinin yükseltilmesi, çalışmalarımızın esasını teşkil etmelidir.

Arazi varlığından mevcut iklim ve toprak şartlarına göre ilim ve tekniğin icap ettirdiği usullerle, iklim ve ekolojik faktörleri de nazarı itibarıyla, azamî istihsal yapmak ve toprak verimliliğini daimî kılmak suretiyle âzami insan gıdası ve hayvan yemi istihsal ederek tabii potansiyeli değerlendirme, modern ziraatın esasını teşkil eder. Bu ana prensip dahilinde bütün medenî milletler, ilim ve tekniğin ışığı altında, sahip oldukları tabii potansiyellerinden azamî seviyede faydalanarak gıda ve yem istihsal etmek suretiyle, kendi milletlerinin beslenme hürriyetlerini elde etmeye gayret etmektedirler.

Durmadan artan dünya nüfusu ve değişmeyen arazi varlığı muvacehesinde, milletler, kendi millî sınırları içindeki toprak verimliliğini artırmak ve idame ettirmek suretiyle, besleme istiklallerini elde etmeye mecburdurlar.

Toprak verimliliğini yüksek randımanlı ve devamlı kılmak, iklim ve toprak şartlarına uygun olarak rasyonel gübreleme toprak işletmesi, münavebe sistemi ve bitki ıslâhı, bakımı ile mümkün olmaktadır. Yani tarla kültürünün arttırılması ve bitki ıslâhına muvazi olarak münavebeli ziraat sistemi tatbik etmek suretiyle, ziraî entansiteyi arttırmada azamî verimin elde edilmesi prensibine dayanmaktadır. Nitekim, Prof. Dr. Mayer Almanya'da ilim ve ziraî tekniğin ışığı altında, iklim ve ekolojik şartlara uygun olarak artan ziraî entansite neticesinde topraktan elde edilen randımanın, enerji üzerinden değerlendirildiği takdirde, Alman endüstrisinden elde edilen randımandan kat kat üstün olduğuna işaret etmektedir.

Şurası da bilinmektedir ki, Türkiyemiz'de mevcut takriben 64 milyon 600 bin hektar tarım arazisinden 10 milyon 500 bin hektarını ormanlar, 28 milyon hektarını ağır otlatılmış mer'alar ve 26 milyon hektarını da işlenmiş tarım arazisi teşkil etmektedir. Fakat, rasyonel bir şekilde değerlendirilen arazi ve su varlıklarımız ve klimatolojik imkânlarla uygun bir ziraat sistemimizin olmayışı sebebiyle mahsul veriminin, ziraati ileri diğer ülkelere nazaran, 1,5 ila 4 misli düşük bulunması, tarımımıza bugünkü gerilik halini vermektedir.

Bir misal olarak, bugün Batı Avrupa memleketlerinde beher dönümden 300 - 400 kg. Yugoslavya ve Yunanistan'da 150 kg. ın üstünde buğday verimi alınırken memleketimiz ortalaması 100 kg. civarındadır. Bu durum karşısında, herşeyden önce, verim artırıcı tedbirlerin alınmasının lüzumlu olduğu kanaatini taşımaktayım. Eko-Klimatolojik imkânlarımız sebebiyle, Türkiyede, pek çok çeşitli mahsül yetiştirilebilmektedir. Bu da, tarımımızın geliştirilmesinde olumlu etkiler yapacak ayrı bir özelliktir. İnsan gücü ve emek bakımından ise bol imkânlarla sahip olduğumuzu rahatlıkla söyleyebiliriz. Ancak, bu imkânı rasyonel bir nüfus plânlaması ve istihdam politikası ile iyi kullanmak iktiza edecektir.

Sayın Kongre Üyeleri ;

Türkiyemizde tarımı geliştirmek için birçok sınırlayıcı faktörlerin hesaba katılması ve ön plânda hal çarelerinin aranması lâzım gelmektedir. Bunların en önemlileri, başta gelişmemişlik niteliğini veren ve genel ekonomiye taallük edenler olmak üzere, iskân durumu, içme ve kullanma suyu, münakale ve eğitim gibi noksanlar, gerek devlet gerekse özel kesimde lüzumlu kuruluşların bulunmaması gibi müessesevî faktörlerle bünyeleri tamamen bozulmuş işletmelerin çoğunluğu teşkil etmesi, yağmur rejiminin tatminkâr bulunmayışı, topoğrafik durumun etkisiyle arazi kullanma kabiliyetlerinin yetersizliği ve kabiliyetlerin arttırılması hususunda gösterilen ilgisizlik, tarım alanında barındırılabilir olandan fazla nüfusun tutulması, teknolojiye taallük eden noksanlıklardır. Bütün bunlara tarımcıların çareler arayıp bulmaları ve elde olunan sonuçların, öncelik sıralarının belli edilerek, uygulanmaları lâzım gelecektir.

Tarım politikasının hedef ve yollarını tâyin ederken dayanacağımız esaslar bunlar olacaktır.

Sayın Kongre Üyeleri ;

Ziraat Mühendisleri Odasının büyük isabetle tertiplelediği bu Kongrenin yukarda arzettiğim problemlere çözüm yolları arayıp bulacağına inanıyorum. Bu güzel çalışmanın memleket umumî efkârında derin yankılar yapacağı ve Bakanlığımızın çalışmalarına ışık tutacağı muhakkaktır.

Memleketimiz ve mesleğimiz için hayırlı olmasını diler, hepinizi hürmet ve sevgi ile selâmlarım.

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ DEKANI SAYIN PROF.
DR. SABAHATTİN ÖZBEK'İN KONUŞMASI**

Değerli Tarım Bakanımız, aziz misafirler sevgili meslektaşlarım :

Ziraat Mühendisleri Odasının tertiplemiş olduğu Ziraat Mühendisliği 1. Teknik Kongresinde, memleketimizin en kıdemli Ziraat Fakültesi dekanı olarak, bana söz söylemek imkânı veren tertip heyetine, şükranlarımı arz ederken hepinizi saygı ile selâmlarım.

Muhterem Arkadaşlarım :

Bu kongre, kanaatimca bir çok yönlerden, tarihi bir önem taşıyor. Gerçekten tarih onu ziraat mesleğinde bir dönüm noktası olarak tesbit edecektir. Bunun başlıca sebeplerini şöyle özetlemek mümkündür:

1 — Bu kongre şu hususu sarahatle ortaya koymuştur; Türkiyede ziraat problemlerini ele alarak bunları çözebilecek kuvvetli bir kadro teşekkül etmiştir.

2 — Kongre, zirai problemlerin çözülmesinde ilmin ışığından faydalanmayı esas kabul etmiştir ve konuya ilmi yoldan yaklaşma yolunu tutmuştur.

3 — Kongre, Türk umumi efkârına, Türkiye ziraatının problemlerini her türlü politikanın dışında münakaşa edebilecek, kuvvetini bilimden alan

objektif çalışmaya alışkın bir sahibe malik olduğunu yani sizlere malik olduğunu göstermiştir.

4 — Bu kongre Türkiye ziraatının bir kısım hayati problemlerini ele alacak, bunlara çözüm yolları bulacak ve derhal tatbikata geçme imkânlarını ortaya koyacaktır. Şimdi Muhterem arkadaşlarım müsaade ederseniz şu dört noktayı bir parça açıklayayım:

Birincisi kadro meselesi ; Sayın arkadaşlarım, genç ziraatçı arkadaşlarımız bilmezler veya iyi bilmezler, bundan 25-30 yıl önce bizler ziraat mesleği içerisinde vazife aldığımız zaman sayılarımız 100 rakamlarının altında idi. Bu gün karşımızda 4000 kişiye yakın kuvvetli bir ziraat mühendisleri teşkilâtı bulunuyor.

Arkadaşlarım, bunun memleket ziraatına sağladığı faydaların neler olduğunu bugün görmekteyiz, yarın daha iyi görmek ve anlamak ve bunları anlamak istemiyenlere anlatmak imkânlarını göstereceğiz. Bunun yanında, bu 4000 Yüksek ziraat mühendisinin yanında, kuvvetli bir teknisyen kadrosunda mevcut olduğuna işaret etmek icabeder. Şu halde, ziraat mühendisleri ve onların yanında çalışacak teknisyen kadrosu ziraat problemlerinin her yönden hallinde büyük başarılar göstermeğe hazırdır.

Aziz arkadaşlarım, eğer bu kadro büyük Atatürk'ün elinde o zaman olsaydı, emin olunuz ki, ziraatımızın bu günkü çehresi tamamen bambaşka olurdu, bu sebeptendir ki, bu günkü idarecilerimize şu noktayı işaret etmek isterim: Kendilerini böyle bir kadroya sahip bulduklarından dolayı mutlu saymalıdırlar. İkincisi bu kadronun kıymet ve değerini bilmelidirler.

Muhterem Arkadaşlar, yukarıda arzettiğim personel kadrosu yanında, bu gün memleketimizde iyi teşkilâtlanmış 3 ziraat fakültemizin ve sayıları 100 e yaklaşan araştırma müesseselerinin bulunması da gerçekten büyük bir mazhariyettir. Bu müesseseler, ilim ışığı altında çalışmaktan hoşlananlara, yani başarıya ulaşmanın gerçek yolunu bulmuş olanlara, gereken yardımı yapabilecek bir durumdadırlar. Büyük Önder hayatta en hakiki mürşit ilimdir demekle ilme verdiği değeri ne güzel ortaya koymuştur.

Arkadaşlarım, ileri memleketleri bu günkü ileri seviyesine götüren ilimdir. Bunun artık münakaşa edilecek tarafı yoktur. Bunun üzerinde ittifak vardır. Şu halde Atatürkün çizdiği yol üzerinde, yani ilmi hakiki mürşit olarak önümüzde tutar ve bunun arkasından yürüyecek olursak

bizlerinde büyük Atatürkün vaktiyle belirttikleri gibi, muasır milletlerin seviyesine ulaşacağımıza hiç kimsenin şüphesi olmaması icabeder. Örnekler arzedeğim: Birleşik Amerikanın bu günkü seviyesine ulaşmasında, Amerikalılar üniversitelerin baş rolü oynadıklarında müttefiktirler. Alman milletinin devamlı olarak ayakta durması ve gerçekten ileri bir millet, bir memleket olarak her zaman dünya üzerinde bulunmasında, ilim müesseseleri hiç şüphe yokturki en başta gelen faktörler olmuştur. Bu örnekler meydanda iken, bizlerinde ilim müesseselerine sıkı bağlanmamız ve ilmin ışığı altında çalışmamız, bir gerçeği takip etmekten daha ileri giden bir hareket olmaz. Onun içindirki ben bu kongreyi, bilhassa seçtiği mevzular bakımından ve çalışma yönleri bakımından ilmi bir kongre telâkki ediyorum. Arkadaşlarım, hatta daha ileri gideceğim müsaade eder seniz; Kongreye ziraat mühendisliği 1. Teknik kongresi denmiş, benim ka naatımca bu teknik bir kongre değildir. Bir bilimsel kongredir. Arkadaşlarımız bu iddialı adı almak istememişler, sebebini bilmiyorum, fedakâr ve vefakâr çiftçi ile o kadar yakından kaynaşmışlarki onun tevazuunu benimsemişler. Haklı oldukları meselelerde bile geri durmuşlardır. Hakikatı halde arzettiğim gibi bu kongre mevzularına bakın, mevzuların işleme sistemine bakın, göreceksinizki tamamen ziraat ilminin mevzuları üzerinde çalışan bilimsel bir kongredir. Meseleyi bu yönden tesbitin şu faydası var arkadaşlar: Anlayışlarımızda geçen devrelerde meydana gelen gelişmeleri göstermesi bakımından. Biliyorsunuz çok zamanlar ziraat mesleği üzerinde münakaşalar edilmiştir. Acaba ziraat bir ilimdir? Ziraat mühendisliği olurmu diyerekten. Bu gün görüyoruzki, artık bu sözler mâziye karışmış; ziraatın bir ilim olduğu, bu ilmi, ilim adamlarının yürüttüğü ve bunların yetiştirdiği ziraat mühendislerinin de bunların tatbikatçısı olduğu. Bunda şüphe yok. Kongre bunu tesbit etmekle mühim bir hizmet ifa ediyor kanaatındayım.

Muhterem arkadaşlar: Üçüncü bir meseleye dönmek istiyorum. Bunlara bağlı fakat mühim. Çok mühim. Mademki ziraat bir ilim ve mademki bu ilmin memleketimizde çok sayıda müntesipleri vardır, o halde bu ilim dalının konuları bu anlayış içerisinde ve bu insanlar tarafından tartışıldığı takdirde esas hedeflere ulaşılabilir. Bu güne kadar, memleketimizde ziraat problemleri çoğunlukla, ziraat mesleğine uzaktan yakından ilgisi olmayan veya pek az ilgisi olan insanlar tarafından tartışılmış ve çok def'a aslında basit olan meseleler o kadar karıştırılmıştır ki sonradan ziraat mühendisleri bu işin içinden çıkamaz hale gelmişlerdir. İşte bu kongre efkârı umumiyyeye şunu anlatmak ister ki; bu konuların bir sahibi vardır ve bu sahipleri bu sahada yetişmiş ve bunu objektif olarak münakaşa edebile-

cek, neticeleri umumi efkâra verebilecek, politika dışında, memleket şevkiyle ve aşkıyla hadiseleri ortaya serebilecek durumdadır. Bunun tesbiti çok mühim, mesleğimiz bakımından ve memleketin ilerisi bakımından. Kongre bunu açıklıkla tesbit ediyor, daha şu toplulukla.

Arkadaşlarım, Kongrenin arzettiğim dördüncü mühim rolü, mühim zirai problemleri halletmesi ve bunlara yol göstermesi olacaktır, dedim. Müsaade buyurursanız bu hususta da bazı telkinlerde bulunmak istiyorum. Bir def'a şuna işaret etmek istiyorum, arkadaşlarıma bilhassa rica etmek istiyorum ki, yalnız problemleri tartışmak, yalnız bunları didikleme, kâfi değildir. Mühim olan husus bu problemlerin ne şekilde çözüleceğini de tesbit etmektir. Onun için, muhterem arkadaşlarımla çalışmaları yaparken, çözüm yollarını bulmalı ve göstermelidirler. Problemler, arkadaşlarım çok konuşulmuştur ve çok bilinir. Fakat bunları nasıl halledeceğiz sözü olduğu zaman herkes olduğu yerde duraklar. İdare bugün bunlara çözüm yolu bulamamışsa çok defa bu tatbikatın, bu çözüm yolunun ne olduğunun gösterilmemesinden ileri gelmiştir bu iş. Onun için, telkin etmek istiyorum ki, arkadaşlarım, çalışmalarında yalnız problemleri ortaya koymasınlar ve bunun yanında bunların en güzel çözüm yollarını da gösterebilirler, tartışsınlar, karara bağlasınlar ve gösterebilirler.

Arkadaşlarım kongre çalışmalarında üzerinde durmak istediğim bir mesele de bizim çok def'a büyük meselelerle iştigal ettiğimiz, fakat bu büyük meselelerin başarılmasını önleyen küçük meseleleri bir tarafa bırakmış olduğumuzdur. Yani bizim hadiselerimizde daimi surette dar boğazlar vardır. Darboğazlar çözülmediği müddetçe büyük problemleri halletmek imkânları hasıl olmuyor. Onun için arkadaşlarımla bu konu üzerinde de durmalarını rica ederim. Eğer bu dar boğazlar açılacak olursa meseleler çok kolaylıkla halledilebilecektir. Bu arada az yatırımlarla, hatta hiç para yatırılmadan da, yapılabilecek inkişaf üzerinde evveliyetle durulmak icabeder. Ve bunun için de bir çok imkânlar olduğuna kaniim. Arkadaşlarımız bu meseleleri her halde ellerine alacaklar. Fakat ben aklıma gelen bir kaç tanesini sıralayım, meselâ ziraat teşkilâtının İller Kanunu çerçevesi dışına çıkarılması, ziraat teşkilâtının bugünkünün belki 10 misli fazla iş görmesine imkân verecektir, aynı kadro ve imkânla Yine bunun yanında, muhterem arkadaşlarım, buna benzer hususlara işaret edeceğim. Bir kaç misal olmak üzere; kurulmuştur, yerleşmiştir, tedirgin etmeyelim düşünceleriyle kuruluşlara dokunulmaktan kaçınılmamalıdır. Hakikatler ne ise onları ortaya koymalıdır bu kurul. Bu yönden yine bir def'a daha Toprak su meselesini, ev ekonomisi meselesini, diğer umum müdürlük meselelerimizi, bu

kongrenin esaslı ele alıp doğruyu idareye bildirmek vazifesinde olduğunu işaret etmek isterim. Mühim meselelerdir bunlar arkadaşlarım.

Muhterem arkadaşlar ileri memleketlerin seviyesine ulaşmak o milletlerin metotlarını kullanmakla olur. Biz çok defa mühim metotlar getiriyoruz fakat bu metotların uygulanmasında ileri memleketlerin kullandıkları usulleri bir kenara bırakıyoruz; kendimize uydurup bu işi işlemez hale getiriyoruz. Derizki, muasır milletlerin medeniyet seviyesine yükselelim, gayemiz bu muhterem arkadaşlar. Fakat size sorarım, vasıtayı, telefonu tahdide tabi tutan bir anlayış içerisinde ileri memleket seviyesine ulaşılabilir mi? İki kişi bunu fena kullanmıştır diye bütün bir teşkilâtı yürümez hale getiren bir anlayış içerisinde iş yapılırmı? Bütün bu meseleler, basit gibi görünen bu meseleler ele alınıp çözülürse, ne bütçelere, ne kadrolara ne şu veya bu teşkilâta dokunulmadan, çok büyük işler yapılabilir. Potansiyel burada. Telkin etmek istiyorum arkadaşlarıma ki, bu potansiyel üzerinde dursunlar ve birinci kademede bunları kıymetlendirsinler.

Arkadaşlarım Türkiyede bu gün hocalar olarak, hepimizin iftihar ettiği ve kendilerine güvenebildiğimiz bilgili bir kadro var. Bu kadronun başarısı, idarecilerin engelleme değil, teşvik etmesine, haklarını adilâne tevzi etmesine ve bunların yanında ilim müesseselerini, büyük Atatürkün dediği gibi, rehber olarak ele alıp müşterek çalışmasına bağlıdır. Bunlar yapıldığı takdirde bizlerin aşamayacağımız hiç bir engel yoktur, buna kani bulunuyorum.

Arkadaşlarım, hepinizi saygı ile selâmlarken Odamızı, bu imkânları hepimize verdiğinden dolayı, tebrik ediyorum. Hakikaten tertip komitesinin gayretli çalışmalarını da naçizane takdir ediyorum. Saygılarımı sunarım efendim.

T.M.M.O.B. BAŞKANI SAYIN MÜFİT SANAN'IN KONUSMASI

Sayın Başkan, Sayın Tarım Bakanı, değerli meslekdaŐlarım ;

Biraz evvel Şahidi olduğum muhteşem kadirşinaslık tablosunun heyecanı içerisindeyim. Heyecanımı baĐıŐlıyacaĐınızı ümit ederim. Bu gün çalışmalarına başlamış olan T. Ziraat Mühendisliği 1. Teknik Kongresinde, benden evvel görüŐen ve konuşan değerli hatiplerin de işaret buyurdukları gibi, çok önemli çeşitli tarımsal konular ele alınacak, müzakere edilecek, tartıŐılacak ve bir oklarının çözüm yolları bulunacaktır. Bir oklarının da çözümüne ışık tutacak kararlar alınacaktır. T.M.M.O.B. İdare Heyeti adına bu kongreyi tertipleyen Ziraat Mühendisleri Odası İdare Heyetini tebrik eder, sizlere hitap etme zevkini bana veren tertip komitesine teŐkkür ederim. Kongrenin başarılı olacağı inancı ile hepimizi hürmetle selâmlar huzurunuzdan ayrılırım.

TÜRKİYE ZİRAAT ODALARI BİRLİĞİ BAŞKANI SAYIN İZZETTİN ÖZGİRAY'IN KONUŞMASI

Sayın Başkan

Sayın Tarım Bakanı, Sayın Senatörler, Sayın Milletvekilleri, güzide Basın mensupları, Muhterem misafirler, Kıymetli Ziraat Mühendisleri :

Türkiye Ziraat Odaları Birliği adına sizleri saygı ve sevgilerimizle selâmlarım.

Bizler, Türkiye Ziraat Odaları Birliği Başkanı, Yönetim Kurulu üyeleri ve yöneticileri olarak Türkiye Ziraat Mühendisliği I. Teknik Kongresinde ve aranızda bulunmanın hazzı ve şerefi içerisindeyiz.

Türkiye sathında bütün il ve ilçelerde Ziraat Odalarımızın ve Birliğimizin kuruluşunda ve devamında Ziraatçılarımızın ve Ziraat Mühendislerimizin büyük yardım ve desteklerine mazhar olduk. Bu yönden sizlere teşekkür etmeyi ve şükran duygularımızı bildirmeyi önemli bir ödev biliriz.

Muhterem Ziraat Mühendisleri, taktir buyurursunuz ki, ileri batılı demokratik memleket ve ülkelerde, bugün uygulanan ziraat sistemi tamamen ilme ve tekniğe dayanan metodlar sistemidir. Türkiyemizde, tarımın daha çok gelişebilmesi ve üretimin daha çok artabilmesi ,bu işin ilmini yapan sizler ile tekniğini ve tatbikatını yapan bizlerin daha sıkı işbirliği yapmamıza, daha yakından el ele, baş başa vermemize ve daha çok kaynaşmamıza bağlıdır.

Memleketimizin çeşitli ziraat alanlarında Türk köylüsünü ve müstahsilini aydınlatan, onlara ışık tutan sizlersiniz. Yön göstererek temsilciliğini yapan, hak ve hukuklarının savunulmaları için çaba gösterenlerde bizleriz. Sizler Ziraat Mühendisleri olarak, bizler de müstahsil temsilcileri bulunarak memleketimizin, ziraat ve ekonomik kaderini tayin eden bu çok önemli problemin çözümünde çok ciddi sorumluluk taşımaktayız. Siz biz, bizim hepimiz, hepimiz birimiz olarak bu konuda bu vatana hizmet etmekle büyük haz ve şeref duyarız.

Muhterem Ziraat Mühendisleri, zirai dert ve dileklerinizi dile getirmek ve çözüm yolları aramak gaye ve maksadile tertiplenen Türkiye Ziraat Mühendisliği I. Teknik Kongresini tertipleyen çok kıymetli Ziraat Mühendislerimize ve çok Sayın Başkan ve yöneticilerine, Türkiye Ziraat Odaları Birliği adına şükran ve teşekkür görevimizi ifa ederken, sizleri tekrar tekrar en derin saygı ve sevgilerimizle selâmlar, Kongreye en derin samimi duygularımızla başarılar temenni ederiz.

TÜRKİYE ÇİFTÇİ TEŞEKKÜLLERİ FEDERASYONU BAŞKANI SAYIN FAHRİ TANMAN'IN KONUŞMASI

Sayın Başkan, Sayın Tarım Bakanı, Sayın Senatör ve Millet Meclisi Üyeleri, Sayın Basın mensupları ve muhterem Ziraat Mühendisleri,

Tertip etmiş olduğunuz Teknik Ziraat Kongresine bizleri davet etmek lütfunda bulunduğunuzdan dolayı teşekkürler ederiz.

Ayrıca, şahsen, böyle seçkin ve aydın bir topluluğun önünde, Federasyonumuz adına söz sahibi olmanın zevki ve gururu içindeyim.

Siz Ziraat Mühendislerinin, bir çiftçi memleketi olan Türkiye'mizde, ne derecede yararlı insanlar olduğunuzu yakinen biliyoruz.

Sizlerle, mesleğinize alâkadar eden her sahada, en yakın temas halinde olan arkadaşlarınız. İstikbalin müreffeh Türkiye'sinin yapıcısı olan sizleri ve şahıslarınızla temsil ettiğiniz muhterem Ziraat Mühendisleri Odasını hürmetle selâmlarım.

Sayın Ziraat Mühendisleri ;

Bu kısa konuşmamda memleketimizin iktisadi ve jeo-politik durumuna temas edemeden geçemeyeceğim.

Memleketimiz, büyük Osmanlı İmparatorluğunun çöküntü devresi olan son senelerinde, o zamanın imkânlarına göre gerek sanayi, gerek münakala, gerek ticaret gerekse enfrastrüktür bakımından mamur ve kalkınmış bütün eyalet ve vilâyetlerini arka arkaya kaybetmiş, Türk Milletinin bu ülkelerdeki her türlü medeni teşebbüsleri mahvolmuş, bu Türk ırkı kısmen imha edilmiş, kısmen sürülmüş, memleketlerinden çıkarılmış, sefil muhacir sürüleri halinde Anavatana sığınmıştır. Böylece sanayi, ticaret ve Ulaştırma alanlarındaki bütün yatırım, kazanma ve geçinme imkânlarını kaybeden nüfusumuzun, vatanımızın en az mamur kısımlarına yığılması ve rızkını topraktan aramaya koyulması, sevgili vatanımızı bugün hemen hemen sadece ham madde istihsal eden iktisaden geri kalmış ülkeler seviyesine düşürmüştür.

İşte biz bugün bu düştüğümüz seviyeden kalkınmanın çabası içindeyiz.

Bu sebeptendir ki, memleketimizde tam ve sağlam bir iktisadi kalkınmanın yalnız ziraatte değil, fakat ziraat, sanayi, ticaret ve münakâle gibi bütün ekonomik alanlarda birbirini destekleyici, tamamlayıcı ve birbirleriyle ahenkli ve muvazeneli bir şekilde kalkınmaya bağlı bulunduğunu da bugün anlamış durumdayız.

İnsan daima düştüğü yerden kalkar ;

Madem ki düşmüş olduğumuz sektör tarım alanıdır, bu düştüğümüz yerden kalkınmamız, tarımda kalkınmamız suretiyle başlayacak ve onun itici kuvveti, ve dinamik enerjisi diğer sahalardaki kalkınma hamlelerimizi de besleyecek ve başarıya ulaştıracaktır.

Çağdaş medeniyetin tekâmül ettirdiği elektrik enerjisinin köylere kadar uzatılması imkânından faydalanarak sanayileşmeyi köylere de teşmil etmek, yaymak imkânına bugün malik bulunmaktayız. Böylece Garp medeniyetlerinin, makinanın daha ilkel bulunduğu zamanlarda, enerji nakliyatının imkânsızlığından dolayı, büyük işçi kitlelerini şehirlere yığarak, sanayileşmenin en mahzurlu bünye bozukluğunu teşkil eden, ideolojik ve sosyal problemlerle mücadele etmek devresini yaşamadan atlayıp sanayileşebilmek avantajına sahip olduğumuzu unutmamız lâzımdır.

Bu itibarla zirai sahada yapacağımız kalkınmanın, sanayi ve münakale sahalarındaki başarılı yankısı da çok süratli hissedilecek ve memleketimiz zannettiğimizden daha da kısa zaman zarfında kalkınabilecektir.

Tebliğler arasında, sanayi köylerde geliştirilmesini sağlayacak konulara da değinilmiş olduğunu görmeyi temenni ederdik.

Arkadaşlarım,

Memleketimizin zirai sahada çözüm bekleyen problemleri, bütün dünya memleketleri göz önünde tutulduğu takdirde, çetinlik bakımından birinci derecede ve sırada yer alıyorlar dersek, asla mübalâğa etmiş olmayız. Dertleriniz bu kongrede arka arkaya sayılacak ve her birisi ile ilgili tebliğler tartışılacaktır.

Der mi istiyorsunuz, bunları kolayca sıralayabiliriz :

Zirai nüfusumuz kalabalıktır, adam başına ancak 10 dönüm toprak düşüyor, bu toprakların dörtte üçü kıraçtır, ve kontinantâl iklimdedir,

Sahil şeritlerindeki topraklarımızın %25 i de çoraklaşma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Yeter derecede yağış bulunmamasından dolayı Tarım arazisinin dörtte üçünde nadas sistemini uygulamak zorunluğu vardır. Böylece ekim sahamız büsbütün daralmaktadır. Yağışların yetersiz ve düzensiz olması dolayısıyla üretim noksanlıkları olduğu gibi, istikrarlı bir üretim de yapılmamaktadır.

Topraklarımız, asırlar boyunca tedbir alınmadığından dolayı rüzgar ve su gibi tabiat kuvvetlerinin aşınma ve taşınma tesirlerine maruz kalmaktadır. Sun'i gübremiz azdır, kifayetsizdir, istihsalimiz olan 150 bin ton, gerçek ihtiyacımız olan 7,5 milyon tonun ancak elli de birini teşkil etmektedir. 7 milyon ton gübre imal edecek tesisatın kurulması da bugünkü rayiçle 8 milyar lira gibi muazzam bir yatırıma ihtiyaç göstermektedir ki bunun belkide %50 sinin ejnebi döviz olarak ödenmesi lazım gelecektir. Köylerimizde yakıt problemi halledilmediğinden hayvan gübrelere büyük bir kısmı elan ısıtma vasıtası olarak yakılmaktadır. Bu sebeplerle her sene yüzlerce milyon liralık üretim noksanlığı vukubulmaktadır. Zirai kredilerimiz kifayetsizdir ; faizler yüksektir; tefecilik müessesesi müstahsilin belini bükmektedir; ticari kredilerin müddeti kısadır; faizleri yıkıcı derecede yüksektir ; traktör ve alelumum yakıt gübre ve ilaç fiyatları yüksektir. Müstahsilin malı değer kıymetini bulamamakta, pazarlama müessesesi işlememektedir. Memleketimizin ana istihsal ve ihraç maddeleri olan, fındık, üzüm, tütün, incir, pamuk, hatta zeytinyağı gibi maddelerimiz, bugün prodüksüyon bakımından limit bir hale gelmiş, ihracatta zorluklar başlamıştır. Bu mahsüllerin değer pahalarının karşılığında satın alınmaları, devleti büyük güçlüklerle karşı karşıya bırakmakta ve paramızın devalüasyonu gibi tehlikeli krizlerle bizleri karşı karşıya bırakabilecek derecede taz-yikler yaratmaya başlamaktadır. Köylü nüfusumuz sür'atle artmakta köylerde iş imkânları azalmaktadır.

Bugün her birimiz, köylerden geçerken ilk okullara koşan yüzlerce sevimli çocuklarımızı görüp iftihar duymaktayız. Fakat birkaç adım ötedeki kahvede işsiz, güçsüz oturan babalarını, ağabeylerini görünce hatırıma za bilâihtiyar şu suali sormak geliyordu: Babaları bile iş bulamaz iken sayıları bunlardan birkaç misli olan bu çocuklarımıza nasıl iş bulacağız! İşte Sayın Ziraat Mühendisleri dertlerimizin ufak bir kısmını arka arkaya saydım. Bunlar çok, bunlar büyük, bunlar çözülemeyecek derecede çetin ve kudretli görülmektedir.

Nerdeyse insanın hatırına şu gelecek : Acaba hakikaten memleketimizi kalkındırmanın imkânı olamayacak mı?

Hayır arkadaşlar, olacak, kalkınacağız, ve çok süratli kalkınacağız!

Ünlü Alman Generali Mortke'nin Türk askerinin kalitesi hakkında söylemiş olduğu şu meşhur sözü unutmayalım: "Türk Subay ve Askerleri, en büyük başarılarını, en tehlikeli ve hatta ümitsiz görülen durumlarda kendilerini kurtarmaları sırasında gösterirler! "Hakikaten milletimiz en ümitsiz durumlardan dahi, mucizeler yaratarak kurtulmayı başarmış olan milletlerin başında gelir.

Tarihte bunu doğrulayan yüzlerce vakalar vardır.

Bu itibarla milletimiz kalkınma hamlesinde de, en büyük başarıyı mutlaka sağlayacaktır.

Bunun için de memleketimizde her sınıf ziraatçinin el ele vererek çalışmasının zamanı ve ortamı içinde bulunduğumuzun önemini işaret etmekte fayda vardır.

Türk Ziraat Mühendisleri Odası bu davayı kazanmış, bu davayı ele almış, ve biz çiftçilerle "Müstahsil ve Dert Ortağı" bağını kurmuştur. Bu da başarının en büyük müjdecisidir!

Bilhassa son zamanlarda, ziraat Mühendislerimizin ve çiftçilerimizin kongrelere karşı artan alakasını da şükranla kaydetmek isterim. Fakat yine bu alâkayı diğer kongrelerle kıyas ettiğimde kifayetsiz bulduğumu işaret edersem mazur görülmemi de rica edeceğim.

Filhakika, sendikalar kurup yaptıkları kongrelere bakanların yarış derecesinde koştukları, devlet büyüklerinin mesajlar yağdırdığı, basın sayfalar dolusu sütunlar tahsis ettiği, işçi teşekkülleri ile, temsil ettiğimiz çiftçi kitlesinin memleket nüfusundaki nisbetlerini düşününüz! Geniş çiftçi teşekküllerinin temsilciliğini yapan federasyonumuzun, ziraat odalarımızın ve tarımın ilmini yapan siz Ziraat Mühendisi odalarının kongrelerinin de yine aynı alâkayı görmesini candan temenni ederiz. İşçileri kıskanmıyoruz, fakat onlara gıpta ediyoruz.

Sesimizi kuvvetle duyurmak mecburiyetindeyiz. Fiili çiftçi olan bizlerle, bu işin ilmini yapmış olan sizlerin, aramızdaki bütün engelleri aşarak birbirlerimize daha da yaklaşmamız, birbirlerimizle kaynaşmamız, bizim sizlerden, sizlerinde bizlerden kuvvet almamız lâzımdır.

Bizler Sayın Tarım Bakanının ve Bakanlığının, birbirlerinden kıymetli olduğundan şüphe etmediğimiz bütün teşekküllerinin, gerek birbirleriyle gerekse bizlerle daha sıkı bir işbirliğine ulaşacağına ve yakın bir istikbalde en ahenkli bir çalışmanın gerçekleştirileceğine kani bulunmaktayız.

Kazalardaki Ziraat Teknisyenleri ile, Tarım Bakanlığındaki bütün genel Müdürlükler arasında otomatik ve ahenkli bir şekilde işliyecek bağlandı, bizlerin de yükünü azaltacak, dertlerimize daha da kolay deva bulma imkânlarını sağlayacaktır.

Bizler sizleri bütün dertlerimizde daima yanımızda görmekteyiz. Biz köylerde oturanlar, sizleri dertlerimizle dertli, kederlerimizle kederli görmekle iftihar duymaktayız. Tecrübelerimiz göstermiştir ki, herhangi bir yerde ziraat mühendisi, maddi imkânları nisbetinde ve insan üstü bir enerji sarfederek yetişmektedir. Ziraat Mühendisine ne tatil günü, ne mesai saati, ne de kilometre yoktur. Her dertli yere gitmekten, her afeti yerinde incelemekten, onun çaresini bulmaya, tedbirini almaya savaşımaktadır. Bunu biz bilfiil çiftçilik yapan, köylerde, oturan çiftçiler kadar yakinen gören kimse yoktur.

Fakat biz bu temasların, bu çalışmaların daha da genişlemesini, daha da şumullenmesini, Ziraat Mühendisine olan ihtiyacın daha da bilinçli ve şuurulu bir hale getirilmesini temenni etmekteyiz.

Ziraat Mühendislerinin başarılı hamlelerinin bazılarını da zikretmeden geçemeyeceğim.

Demonstrasyonlar geniş çiftçi kitlelerinin istifade edeceği hale getirmeye başlanmıştır. Yalnız demonstrasyona tabi olan arazinin sahipleri bu tecrübeleri muhafaza edebilecek şartlara ve mükellefiyetlere bağlanmalıdır.

Bilhassa sahil şeritlerimizde çoraklık mevzuunun mücadelesinde çok şiddetli bir hamle ihtiyacı vardır.

Bu hususta kıymetli çalışmalar yapmış olan Toprak-Su Genel Müdürlüğünün kapalı drenaj ve pompa sistemi ile arazinin tuzunu en ekonomik şekilde temizlenmesi için, müstahsilin kuracağı kooperatiflerle ilgili mevzuatın işler bir hale getirilmesini ve müstahsilin bu teşebbüslere geçebilmesi için gereken Topraksu kredisinin de yeterli bir halde temin edilmesinin önemine burada işaret etmek isterim.

Türkiye'nin iklim bölgelerine göre bir ziraat seferberliğe sokulmasını ve iklim cinsine, mahsul çeşidine ve arazi sınıfına paralel bir bölge planlanmasına gidilmesini ve buna göre ekim dikim ve bakım mecburiyetine itilmesini kuvvetle arzu ediyoruz.

Tarım Bakanlığının birçok alanlardaki mücadelesini, bilhassa bütün mildiyusu ve pembe kurt gibi başarılı mücadelelerini de burada şükranla

kaybetmek isteriz. Nitekim bu sene Ege'de pembe kurt afeti hemen hemen ortadan kaldırılmıştır .

Sahil kuşaklarımızda zeytinciliği teşvik bakımından yapılan çalışmalar çok sevindiricidir! Bunun yanında zeytin haşere mücadelesinin kuvvetlendirilmesini arzuluyoruz!

Ziraî mücadelenin bütün ekim ve dikim sahalarına daha da kuvvetli tatbikini candan temenni ederiz. Orman tahdit haritaları en kısa zamanda yeniden gözden geçirilmeli ve ormanla hiçbir alâkası olmayan pınarlık, çalılık, fundalık gibi arazilerin çiftçiye intikali süratle sağlanmalıdır. Orman Umum Müdürlüğü ile diğer tarım müesseseleri arasında anlaşmazlıklar çözülmeli ve bir formüle bağlanmalıdır.

Genel Problemlerimizi, kalkınmada şöylece sıralıyabiliriz : Teşkilâtlanma, Ziraî Sigorta, Tarım Kredi ve Satış şeklinde kooperatifleşme, maliyetin düşürülmesi, tarımsal ürünleri işleyen sanayi kuruluşlarının kurulması, sanayi köylere yayılmasının temini, pazarlama sisteminin islâhı, dünya piyasalarına ayak uydurulması, medeni vasıtaların sağlanması, yani köylere okul, temiz içme suyu, yaz ve kış işliyeblen yol, telefon ve sanayi kuracak olan elektrik iletilmesi, tarım işçisine sosyal hakların tanınması, çiftçilere emeklilik hakkı, krediler, kontrollü ve bina kredileri temin edilmesi, himaye fiyatlarının vaktinden evvel ilân edilmesi, köylerde yaşayan nüfusun bir kısmının tedrici olarak başka ekonomik alanlara nakli vesaire.

Bu kısa zamanda, daha fazla dert ve dilek dökerek vaktinizi almak istemem. Yalnız çok mühim bir konuya da dokunamadan geçemeyeceğim.

Muhterem ziraat mühendisleri,

Yüzde yetmiş okuma yazma bilmeyen bir ortamda mucizeler yaratmak durumundasınız ! Memleket sizlerden bu yaptıklarınıza da ilâve olarak çok şeyler beklemektedir.

Sizler bu mucizeleri gerçekleştirecek ilme sahipsiniz.

Halkımız çok değişik cereyanların karşısında bıraktırılmaktadır.

Bugün sizlere en candan, yakın ve yardımcı durumunda olan toprağına dört elle sarılıp ona emek ve sermaye yatıran ve sizlerin (Örnek çiftçi), (Önder çiftçi) dediğiniz insanlar, memleketin büyük çoğunluğunun tasvip etmemesine rağmen halâ : (Derebeyi kalıntıları, toplum asalakları, kompadorlar, toprak ağaları v.s.) gibi küçültücü ve hakikat ile hiçbir alâkası olmayan isnatlar altında bırakılmaktadır. Bu şamatacı ve maksatlı isnatla-

rın Türkiye'de namuslu çiftçi zümrelerine teşmilinde hiçbir ciddi mesnet yoktur.

Sosyal Adaleti, mahrumiyetten kurtulmuş sınıf ve zümreleri törpülemek suretiyle, bir sosyal erozyon şeklinde gerçekleştirmeyi düşünmekte de hiçbir isabet yoktur.

Bilâkis, Anayasamızın emrettiği sosyal adalet, fakirlik ve sefalette vatandaşların eşit durumda olmaları veya bu duruma getirilmeleri değil, artan gelir ve yükselen refahtan herkesin kabiliyeti ve gördüğü hizmet oranında adil bir pay almasıdır.

Anayasamızın tanıdığı ve esas olarak kabul ettiği mülkiyet hakkını evvelâ dolambaçlı yollardan kısmen ortadan kaldırarak, varlık düşmanlığı yaparak biriken gelir ve sermayeyi devlet zoruyla fertlere bölmeye çalışarak sosyal adaleti sağlamak çabaları, daima neticede mülkiyetin tamamen ortadan kalkarak herşeyin devletleştirilmesiyle neticelenmiştir. Ve bu usulü tatbik eden memleketler (mülkiyeti tanımayan, reddeden,) karanlık rejimlere geri dönülmez bir şekilde sürüklenmiştir.

Memleketimizin durumunu yakinen bilen sizlerden her türlü demagogik fırtınalar önünde sarsılmadan durmanızı çiftçi kardeşleriniz olarak istemekteyiz.

İşin ilmini yapan sizlerle, tatbikini yapmakta olan bizlerin el ele vermesi ve kuvvetlerimizin aynı istikamete yönelmesi memleketimizi en doğru yoldan refah ve saadete ulaştıracaktır.

Yardımlarınızı ve hizmetlerinizi, şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonrada daima artan bir ölçüde duyacağımızdan emin olduğumuzu ifade ederken, memleketimizin ziraat meselelerini en iyi bir şekilde tartışma imkânını hazırlayan Ziraat Mühendisleri Odasına teşekkürlerimi bildirir, kongrenin memleket ve milletimiz için hayırlı olmasını Allaha temenni eder, Türkiye Çiftçi Teşekkülleri adına bütün Ziraat Mühendislerine candan sevgi ve saygılarımızı sunarız.

TABİİ SENATÖR SAYIN HAYDAR TUNÇKANAT'IN KONUŞMASI

Sayın arkadaşlarım, cümlenize sayın arkadaşım diye hitabediyorum. Ben eski askerim. Çiftçi değilim. Fakat memleketin her tarafını hemen hemen karış karış yerden ve havadan gezmiş, ihtiyaçlarını, bilhassa memleketimizin milletimizin büyük çoğunluğunu teşkil eden ve halâ fakrî zaruret içinde bulunan, yaşamak, yaşamak için çabalayan insanların nasıl şartlar altında bulduklarını görmüş bir insanım. Bunun hiç şüphesiz yakın zamanda kurtulacağımı göreceğiz. Bir şart var arkadaşlar, sizlersiniz, siz kurtaracaksınız. Heyecanımı mazur görün Her sahada çalışan insanları temsil etmekteyiz, Mecliste. Fakat büyük kitlenin kalkınmasını ancak burada gördüğümüz eski sayın profesörlerimiz, şimdiki dekanlarınız ve bilhassa istikbale güvenle yürüyen gençlerin elinde olduğuna inanıyoruz.

Sayın arkadaşlarım, Memleketi kurtaracak olan ilimdir hiç şüphesiz. İlimi yapan da sizlersiniz. Memleketin ilim yolunda yürümeye azmetmiş olan insanlarıdır. İlim yolundan ayrılmazsınız. Demogojik yollara sapılmazsa, hakiki ihtiyaçlara atarsanız kendinizi, bu memleket size teslim edilmiş olduğundan, çok daha verimli, çok daha varlıklı ve çok daha parlak istikballere kavuşmuş olarak göreceğiz. Hepinizi, bu yolda yürümenizi görmekle, saygıyla sevgiyle ve memleketin istikbaline, çiftçilerin istikbaline, cümlenizin istikbaline en büyük emniyetle bakmakta olduğumuzu arzeder; sizden kuvvet ve kudret alacağız, mecliste ve her tarafta çalışmalarımızı ona göre yönelteceğiz ve siz destek olacaksınız arkadaşlar saygı, sevgi ile selâmlarım.

TABİİ SENATÖR SAYIN AHMET YILDIZ'IN KONUŞMASI

Bir temsilcinizin teşvikine dayanamıyarak huzuruza geldim. Türk tabiatının kaderini değiştirecek toplumsal en önemli konumuzun bilim ordusu olarak sizleri en samimi dileklerle ve saygılarımla selâmlarım.

Arkadaşlarım, gördüğüm sahne gerçekten beni birçok yönlerden hoşnut etti. Ben ziraatçi değilim amma bu memleketin çocuğuyum ve bu davaya hizmet edememenin üzüntüsünü daima duyar, edenleri takdir etmek suretiyle boşluğumu doldurmak isterim. Bir meslek dayanışmasının güzel örnekleri yanında, bilimsel metotlara dayanan, kurumsal bir çalışma örneğinin verileceği umudunu bende uyandıran, bu kongre özel önem taşımaktadır. Bu yönden bir iki noktayı yüksek takdirlerinize sunmak isterim:

Arkadaşlarım, Türkiye, hepimiz görüyoruz, yaşıyoruz ve anlıyoruz ki, önemli toplumsal bir gelişme içinde, bir oluşum içindedir. Toplumların, bu dönemlerinde, en çok muhtaç oldukları husus toplumsal özlemleri bilimsel yönlerle çevirebilme çabalarına katılmada gösterdiğimiz başarıdır. Yani arzetmek isterimki Türkiyede, bu gün, türlü konuları şu veya bu amaçla yorumlayanlar, şu aşırılığa bu aşırılığa çekenler bulunabilir çünkü böyle ortamlar buna elverişlidir. Aydınlar, bilim adamlarının, teknisyenlerin işte böyle ortamlarda toplumsal özlemleri olumlu yönlerle çevirebilmede, toplumun umutlarını bu yönlerde birleştirmede, büyük başarı göstermeleri gerekir. Sizin örgütünüz buna güzel bir örnek vereceği umudunu bizde uyandırdı. Evet arkadaşlarım, biri aşırı bir şey söyleyecek, öbürü aşırı birşey söyleyecek, acaba bu memleket ne söylüyor, bu memleketin gerçekleri nedir? Şimdi arkadaşlarımızdan değerli dekan bize çok sevindirici sözler söyledi ve ben de o sözlere katılıyorum. Aklıma birşey geldi, vaktiyle bir kitap okumuştum, Atatürk ilk işe başladığı zaman ilkökul mezunları, valiler ve genel müdürler vardı. Kurduğumuz Cumhuriyet devrinde ilk bankanın müdürünü, hatta memurlarını, dışardan getirdik, odacıları bizde kaldı. Böyle bir kadro ile Cumhuriyet başlamıştı. Fakat bu gün ziraat alanında siz 4 bin değerli mühendisi temsil ediyorsunuz. İşte bu kadrodan, siz ve yöneticiler, politikacılar en iyi şekilde yararlanabilirsek, mutlaka mutlu yarınlara ulaşma yönünden, umutlarımız kuvvetlenecektir. Demok-

rası arkadaşlarım, bir kurumlar rejimidir. Kurumların başarılı çalışması, toplumsal çıkar ve yararları ortaklaşa amaç edinmesi ölçüsünde demokratik sistemler gelişir, kuvvetlenir ve ona umut bağlayanların kafalarını çelmek isteyenlerin şansları azalır. İşte sizinde, Türkiyenin temel konusu yurt yüzeyini tümüyle kapsayan, toplumun kaderi üzerinde önemli etkisi olan, bir alanın yetişmiş temsilcileri olarak bu bilinç içerisinde yapacağınız çalışmalar sonunda, elbette çalışma sonuçları üzerinde görüşlerimizi sunacağız; fakat şimdi en iyi temennilerimle ve bana verdiğiniz bu hazzın bende uyandırdığı kıvanç içinde, sizleri selâmlar, başarı dileklerimi sunarım.

MİLLETVEKİLİ SAYIN AHMET ŞENER'İN KONUŞMASI

Sayın Başkan, değerli hocalarım ve değerli meslektaşlarım ;

Kongrenizi sevgiyle selâmlarım. Ziraat Mühendisleri Odasının bu nitelikte bir kongreyi ilk defa tertip etmesinden dolayı, bilhassa Tertip Komitesi başta olmak üzere, kendilerini tebrik ederim.

Bu memleketin dertlerinin ziraatte, köy aile işletmesinde başladığını bilen bir arkadaşınız olarak birkaç cümle ile düşüncelerimi arz etmek isterim.

Muhterem meslektaşlarım, bu memleketin insanı aç, hayvanı aç, toprağı açtır. Bunun derin mânâsını, sayın hocalarımızın bu memlekette bize vermiş oldukları bilgi ve kültür ile memleketin dertleri önünde başbaşa bıraktıkları zaman, daha iyi anladık. Bu suretle memleketin ziraî problemlerini ele alan Ziraat Yüksek Mühendisleri artık şahsiyetlerine kavuşmaya başlamışlardır. Bütün meslektaşlarımla iftihar ediyorum. Çünkü; iktisap etmiş oldukları ilmî kariyerle her yerde her davayı mutlaka başarmasını bilmişlerdir. Bilhassa Sayın Bakan ve Bakanlık erkânından geçen gün de rica etmiştim. Çok enerjik olarak tanıdığım Bakan arkadaşımın meslektaşlarıma çok iyi önderlik yapacağını, bilhassa icraatında onların dert ve davalalarında yardımcı olacağına eminim. Ziraat Mühendislerinin ve ziraatçıların bu memlekette gördükleri vazifelerin küçümsendiği devirler olmuştur. Hayır arkadaşlarım; bu memleketin ziraatında beslenmesinde ve sanayiindeki bugünkü seviyeye ulaşması elbetteki ilmî araştırmalarıyla ün salmış ilim adamlarımızın, hocalarımızın, mütehassıslarımızın bilhassa üstünlüklerini isbat etmiş ve sayıları dört bine varan ziraatçının gayretile olmuştur.

Muhterem arkadaşlar;

Bir köylünün tavuğu bugün senede 30 veyahutta 60 yumurta verir. Beheri 35 gramdır. Ama bu arkadaşlarımızın yaptığı ilmî çalışmalar sayesinde senede 280 yumurta veren tavuk ırkları yetiştirilmektedir. Yumurtanın beheri 60-70 gram gelmektedir. İşte sayın meslektaşlarım; daima çok üstün vasıflara sahip bulunduğunuzu, daima büyük ilim sahibi olduğunuzu

zu, siz olmasanız bu memleketin ekonomik durumunun hiçbir zaman bu memleketin lâıyk olduğu seviyeye çıkartmağa imkân olamayacağını ve mevkiinizin çok üstün olduğunu bilmenizi ve o şekilde çalışmanızı istirahat edeceğim.

Muhterem arkadaşlarım; buradaki bu ilim hey'etinin verecekleri kararları şahsen bir meslektaşınız ve Parlatentonun bir üyesi olarak, direktif addedeceğim. Bunların tahakkuku ve tatbiki ile mesleğimiz ve bilhas- sa memleketimin ilerlemesi için her zaman beni yanında bulacaklarına, kendilerine ve teşkilâta yardımcı olacağımıza burada söz veririm.

Muhterem meslektaşlarım; her zaman olduğu gibi, bu memleketin kaderini sizler değıştireceksiniz. İliminizle, irfanınızla, bilginizle, dirayetinizle, çalışmalarınızla siz düzelteceksiniz. Buna inanıyorum. Buna herkesin inanmış olması lâzımdır ve inanmaktadır da, Parlamento da inanmıştır buna. Memleketin kalkınmasının asıl temel taşı siz olduğunuzu unutmadan bu Kongrenizin memleket ve meslektaşlarımız için hayırlı olmasını temenni eder, hepinizi hürmetle selâmlarım.

MİLLETVEKİLİ SAYIN SÜLEYMAN ONAN'IN KONUŞMASI

Tarım ordusunun vefalı müntesipleri, aziz meslektaşlarım, tensibedilen bu büyük kongrede, Türkiye tarımının kaderi ile alâkalı, ana davalara eğileceğinizden emin olarak, naçiz bir meslektaşınız hüviyeti ile bazı hususlara değinmeyi lüzumlu gördüm.

Aziz arkadaşlarım, Milli ekonomimizin temeli ziraattır hükmünü mühürleyen Ulu Önder Atatürk'ün Türk ziraatçılara lütfettiği büyük ilhamın ışığı altında, köylüsünden tarım ordusunun kurmak heyetine kadar, el ele baş başa vermek suretiyle ruh birliği, fikir birliği yapmak suretiyle Türkiye ziraatının kaderini tahtı teminat altına almak mecburiyetindeyiz. Ainesi iştir kişinin lâfa bakılmaz ata sözünden de mülhem olarak, aziz arkadaşlarım, bu memlekette bütün kaderini toprakla ve onun yetiştirdiği çeşitli mahsullerle, alâkalı gören türk toplumu eser bekliyor. Verimin çoğaltılmasını bekliyor, yenilik bekliyor. Işık tutacak olan ziraat ordusunun her kademesindeki yetişkin evlâtları el ele baş başa vermek suretiyle müstahsil köylümüzün istediği her türlü, yeniliği ayağına götürmekle vazifelidir. Bütün bunların ahenk içerisinde tahakkuku için ziraat aleminde çalışan her kademedeki arkadaşlarımız için, mutlak tesanüdün, mutlak ahengin kökleşmesi gerekiyor. Aziz arkadaşlarım bu memlekette lehe bir çivi çakanın dahi değerinin çok yüksek olduğunu bilen bir vatan çocuğu olarak meslek ordusunda hizmet gören arkadaşlarımızın mutlak adalet, mutlak hakkaniyet, mutlak müsavat çerçevesi içerisinde lâyük oldukları değeri bulmaları şarttır. Aziz arkadaşlarım Türk toplumunun zirai yönden teçhiz olunması için köyde okuyan yavrularımızdan, köy çocuklarımızdan ziraat fakültemize devam eden kardeşlerimize kadar halk eğitimi yapmak suretiyle, zirai ilmin, zirai tekniğinin, bilginin onlara mal edilmesinde namütenahi fayda mülâhaza etmek gerekir. Köylü çocuklarımızın ister köylerinde, okuyabildiği kadar okuduğu mekteplerde, isterse askerlik hayatlarında zirai bilgilerle zirai eğitime tabi tutulmalarıyla onların geliştirilmeleri, zirai yönden teçhiz olmaları çok faydalı olacaktır.

Aziz arkadaşlarım, Türk köylüsü türk çiftçisi bir yıllık her türlü maddi ve manevi emeğini toprağa gömüyor, ondan sonra eli böğründe kaderi ile baş başa kalmış olarak bulutlara selâmın aleyküm diyor. Aziz arkadaş-

BÜYÜK ZİRAATÇI SÜREYYA ÖZEK'E HATIRA PLÂKASI VERİLDİ

Hatıra Plâkası verilirken Tarım Bakanı Sayın Bahri Dağdaş konuşuyor.

Bir Cemile...

Kongre münasebetile, Ziraat Mühendislerinin hazırlattığı “Kongre Hatıra Plâkası” mesleğe pek çok hizmetler yapmış ve hayatta bulunan en yaşlı ziraatçı olarak tanınan, Sayın Süreyya Özek’e Tarım Bakanı Bahri Dağdaş tarafından takdim edilmiştir. Bu merasim geniş ve içten tezahürata vesile olmuştur.

Büyük Ziraatçı Süreyya Özek Kimdir?

Süreyya bey 1885 yılında İstanbul’da doğmuştur. İlk ve Rüstiye tahsiline sonra Vefa İdadisini de bitirerek 1889 yılında Bursa Ziraat Ameliyat Mektebi’ne girmiştir. 1902 de buradan mezun olmuş ve Halkalı Ziraat Mektebi Âlisi’ne kaydedilmiştir. 1906 yılında Halkalı’yı bitiren Süreyya Bey aynı sene Bursa Ziraat Ameliyat Mektebi’ne “Öğretmen” olarak tayin ediliyor. 3 yıl sonra da Ziraat Nezareti tarafından, “Haşeret İlmi”nde ihtisas yapmak üzere, Paris’e gönderiliyor. Paris’te 1912 yılına kadar Ziraat Enstitüsünde ihtisasını tamamlıyor. Yurda dönüşünde Halkalı Ziraat Mektebi Âlisi’ne “Haşeret Hocası” tayin ediliyor. Bu arada Orman Mektebi Âlisinde de “Haşerat Hocalığı” ve kısa bir müddet müdürlük yapıyor. Halkalı’da 1924 senesine kadar süren öğretmenliği devresinde yüzlerce öğrenci yetiştirmiştir. Halen Ziraat Fakültelerimizdeki profesörlerin pek çoğu adı geçen öğrencileridir.

Süreyya Bey 1924 te Büyük Millet Meclisi Hükümeti tarafından Ankara’ya çağrılarak kendisine Ziraat Vekâleti Müsteşarlığı veriliyor ve 1927 ye kadar bu vazifede kalıyor. O yıl Büyük Millet Meclisi tarafından Devlet Şurası üyeliğine seçiliyor. 23 sene Danıştay’da vazife gördükten sonra 1950 de yaş haddi dolayısıyla emekliye ayrılıyor.

Süreyya Özek öğretmenlik devresinde “Haşeratı Ziraiye” adlı çok değerli bir kitap yayınlamıştır. Ayrıca Zeytin Sineği ve diğer pek çok zararlılar hakkında yaptığı araştırmaların neticelerine dair birçok eserleri vardır.

Bahri Dağdaş’ın hitabı

“Hatıra Plâkası”nı Sayın Süreyya Özek’e takdim eden Tarım Bakanı Sayın Bahri Dağdaş şu konuşmayı yapmıştır-

Muhterem kongre üyeleri;

Çok muhterem hocamız büyük ziraatçı Süreyya hocamıza bu hatıra plâkasını takdim görevini almaktan şeref duymaktayım.

İnanıyorum ki Süreyya Hoca bu muhteşem topluluğumuzu gördüğü zaman talebeleri olarak sizlerle büyük gurur duymaktadır ve ben de sizler adına ona şükranlarımızı arz ederek plâkayı takdim ediyorum.

Süreyya Özek Konuşuyor

Aziz meslektaşlarım.

Türkiye Ziraat Mühendisliği I. Teknik Kongresi heyeti tertibiyesini, benim yaşımı ve meslekte uzun müddet hizmetimi göz önünde tutarak bana böyle bir madalya verilmesinden dolayı duyduğum iftihar, hayatımın en yüksek bir hatırası olarak telakki ediyorum ve kendilerine minnet ve teşekkürümü arz ediyorum.

Arkadaşlar: benden evvel konuşan arkadaşlarımız cidden çok güzel mes'elelere temas ettiler. Ben de mesleğin içerisinde geçirdiğim uzun yıllara dayanarak eskilerden size üç beş hatıramı anlatarak sözüümü bitireceğim.

Memleketin ziraat kitlesi, köylüsü, asırlarca yüzlerce seneden beri idaresizlik ve aşar beliyesi altında ezilmekteydi. Aşar deyince belki gençlerimiz bilmez. Bu, köylünün harman zamanı elde ettiği mahsulâtının onda birini hükümetin vergi olarak almasıdır. Bu büyük bir suistimal menşei ve aynı zamanda hükümetin (o zamanki istipdat hükümetinin) en bâriz idaresizliği idi. Köylüden asker alınır, Yemen'e gider elli bin kişi, geriye bin kişi gelmez. Makedonya eşkiyasına, Arnavutluk eşkiyasına giden Türk geriye gelmezdi. Binaenaleyh böyle bir vaziyette köylünün ne olduğunu siz kendiniz tahmin ediniz.

Cumhuriyetin ilânı üzerinedir ki bu köylü kütlesine el uzatıldı. İlk yapılan aşarın ilgasıdır. En büyük iyilik aşarın ilgası olmuştur. Ziraatı geliştirmek için B. M. M. Hükümeti 1923 de aşarı kaldırmakla işe başlamıştır. Bugünkü ziraatımızın vasıl olduğu seviyeyi anlıyabilmek için, müsaadenizle, 1924 te Anadolunun vaziyeti neydi? onu da 2-3 kelime ile ifade edeyim.

Yunanlılar memleketin en güzel en mümbit yerlerini birer harabeye çevirip gitmişlerdi. "Vekayı bakarı" denilen hastalık her yerde salgın halinde idi. Cumhuriyet Hükümeti memleketi böyle tamamiyle harap olmuş bir vaziyette teslim almıştı. Acaba sonradan ne yaptı? Evet ondan sonra çok şeyler yapıldı. Onları birer birer sayarsak bana hak verirsiniz.

Büyük hocamız merhum Nesip bey derdi ki, koyunla saban, gerisi yalan.. Yani Ziraat Anadoluda monokültürdü. Buğday ve arpa, üst tarafı yok.

İşte bu vaziyeti ıslah için Cumhuriyet Hükümeti Alpullu ve Uşak'ta iki şeker fabrikası inşa ederek pancarla birlikte memlekete çapa ziraatı ve münevabeyi soktu.

Buraya 1924 yılında Rusyadan üç profesör gelmişti. O zaman demişlerdi ki Adana'da yetiştirdiğiniz İane pamuğunun ekonomik kıymeti yoktur. Uplant çeşidi yetiştirin, fabrika yapın, bunları işleyin ve köylünüze patiska yapın. Nihayet İane pamuğu kısa zamanda ortadan kaldırılmış, yerine Klevland Amerikan pamuğu ikame edilmiştir. Bu çok mühimdir. Bir memleketin tohumunu böyle kısa bir müddet içerisinde değiştirmek büyük bir başarıdır .

Bunları anlatmakla gayeye varıldığını söylemek istemiyorum. Yalnız o zaman hayal denilen şeyler bu gün hakikat olmuştur. Bu başarıda ziraatçı arkadaşlarımızın alın terinin büyük hissesi vardır. Önümüzdeki günlerde meslektaşlarımızın bu yolda daha geniş bir surette çalışmaları ve muvaffak olmalarını diler ve sözüme nihayet veririm.

II. BÖLÜM

KOMİSYON RAPORLARI
VE
KONGRE KARARLARI

**TÜRKİYE TARIMININ POTANSİYELİ
VE
TARIM POLİTİKASININ ANA HATLARI**

Türkiye Tarımının Potansiyeli ve Tarım Politikasının Anahatları Komisyonu

KOMİSYON RAPORU VE KONGRE KARARI

Türkiye tarımının potansiyeli ve tarım politikasının ana hatları konulu komisyon başkanı Prof. Dr. Osman Tosun, raportör Dr. Naime Kurhan ve ek listede adları yazılı komisyon üyelerinin iştirâkiyle toplanmıştır. Başkanın teklifi üzerine 2. raportörlüğe Orhan Bahçelioğlu, komisyon sözcüklerine de Akif Çakman ve Kemal Gökçora seçilmişlerdir. Komisyon raporunun derlenmesi için, raportörler ve sözcülerden ibaret redaksiyon heyetinin teşkili kabul olunmuştur.

Komisyon çalışmalarına esas olarak 1. No. lu kongre tebliği alınmış ve tümü üzerinde tartışmalara geçilmiştir.

Genellikle Türkiye tarımının potansiyeli ve tarım politikasının ana hatları konulu 1 No. lu tebliğin, konu ve muhteva bakımından, tatmin edici nitelikte olduğu kabul edilmiştir. Komisyon, yaptığı çalışmalar sonucunda aşağıdaki hususları tesbit etmiştir.

TÜRKİYE TARIMININ POTANSİYELİ

Kaynak ve İmkânlar :

Arazi

1. Türkiyede halen 26 milyon hektar ziraat yapılan arazi, 28 milyon hektar mer'a arazisi ve 10,5 milyon hektar orman arazisi vardır. Buna göre Türkiye dünya memleketleri arasında, tarım arazisi alanı itibariyle, küçümsenmeyecek bir arazi zenginliğine sahiptir.

Su ve sulama imkânları

2. Türkiyenin mevcut su kaynakları ve topoğrafik özelliklerine göre 6-7 milyon hektar sulamaya elverişli arazisi bulunduğu hesaplanmaktadır. Halen bunun 1,5 milyon hektarı sulanabildiğine göre, daha yeniden sulamaya elverişli arazinin 4,5-5,5 milyon hektarının sulanması imkânı mevcuttur.

Eko - Klimatolojik İmkânlar

3. Türkiye Tropik iklim dışında her türlü iklim şartlarının bulunduğu nâdir ülkelerden birisidir. Bu iklim özelliği Türkiye'ye çeşitli tarımsal ürünler elde etmek imkânını vermektedir. Bu ürünler içinde piyasa değeri yüksek ve birim araziden elde edilen gelirin fazla olduğu geniş bir ürün varyasyonu bulunmaktadır. Şimdiye kadar ele alınmamış olan işletme balıklığını, yeni ürünler içinde gözönünde tutmak gerekir.

Verimi artırma imkânları :

4. Türkiye tarımında bugün için birim başına elde edilen verimler tarımda çok ilerlemiş Kuzeybatı Avrupa ülkelerinden 3-4 misli, Orta Avrupa ülkelerinden 2-3 misli, Akdeniz ülkelerinden olan İtalya'dan 1,5-2 misli düşüktür.

Hayvansal ürünlerde verim düşüklüğü bitkisel ürünlerden daha belirlidir.

İyi bir tarım ve ekonomi politikası ile böyle bir düşük verim seviyesinden yüksek verim seviyesine sıçrayabilmek imkânı olduğunu gösteren misaller çoktur.

Hayvancılık :

5. Bugün hayvansal ürünlerden elde ettiğimiz gelir, toplam tarımsal gelirin %30 u kadardır Halbuki tarımı ileri memleketlerde bu oranın %65 - 70 e kadar yükselmekte olduğu görülmektedir. Hayvancılığımızın karşı karşıya bulunduğu problemler çözümlenebildiği ve özellikle işletmedeki hayvanların yeni ihtiyacının o işletme içinden elde edilmesi ve sun'i yemlerin kullanılması halinde ileri tarım memleketlerinde gördüğümüz yüksek oranlara ulaşma imkânları elde edilecektir.

Tarımsal nüfus :

6. Türkiyede tarımsal nüfusun genel nüfus içindeki oranının yüksekliği ve mutlak tarım nüfusunun toprak kaynaklarımıza göre fazla olduğu kabul edilmektedir. Bu husus Türkiye ekonomisi ve tarımının başlıca problemini teşkil etmekte devam etmektedir. Ancak tarımda çalışan fazla insan gücü Türkiye tarımının en büyük kaynağını teşkil eder. Türkiye yoğun bir tarıma geçişte gerekli insan gücüne her zaman sahip olacaktır.

Balıkçılık :

7. Türkiye'nin göl ve denizlerinden başka yeni Barajgöllerini ve göletleri yakın bir gelecekte balıkçılık alanında küçümsemeyecek imkânlar vermektedir. Ayrıca açık deniz balıkçılığı yönünden mevcut imkânlarımızın genişletilmesine işaret etmek gerekir.

Türkiye Tarımında Sınırlayıcı Faktörler Genel ekonomik faktörler

8. Türkiye geliştirmekte olan ekonomilerin karakteristiklerine sahip bir ülkedir. Millî gelir düşüktür. Son tahminlere göre fert başına millî gelir 2057 TL. dir. Ekonomimiz birinci derecede tarıma bağlı olup endüstrimiz de gelişmemiştir. Köylü nüfus oranı %69 dur. İhracatımızın %80 ninden fazlasını tarım maddeleri teşkil etmektedir. Kalkınma, bölgeler itibarıyla dengesiz olduğu gibi gelir dağılımında da göze çarpan bir eşitsizlik vardır. Tarım kesimindeki problemlerimiz yalnız bu sektörün kendi içindeki sorunlar olmayıp belki ondan daha çok ekonomimizin genel şartlarına bağlıdır.

Temel yapı eksiklikleri :

9. Temel yapı ile ilgili bulunan hizmet ve kuruluşlar yetersizdir. Elektrik henüz köylerimiz için bilinmeyen medenî bir vasıttır. Yol, içmesuyu, ilkokul gibi temel hizmetler köylerimize henüz yeterli ölçüde götürülmüş değildir.

Köylerimizin bugünkü kuruluş yerleri ve dağılımı gibi nedenler bu alandaki hizmetlerin tamamlanmasında başlıca engeller arasındadır.

Kuruluşlarla ilgili eksiklikler :

10. Tarım kesimindeki potansiyeli teknik ve ekonomik icaplara göre değerlendirmek için çok çeşitli devlet ve çiftçi kuruluşlarına ihtiyaç vardır. Türkiye'de ileri bir tarıma ulaşılabilmesi için gerekli kamu kuruluşları, genellikle, yeterli sayılabilir. Ancak bu alandaki problemlerin yalnız kuruluşları tamamlamakla çözümlenemeyeceği 40 yıllık bir tecrübe sonucunda anlaşılmıştır. Bu bakımdan ilkin mevcut kuruluşların fonksiyonlarını eksiksiz olarak yapabilecek şekilde geliştirilmeleri ve karşılıklı etki ve ilişkilerinin dengeli bir şekilde düzenlenmesi zorunludur.

Organizasyon, sevk ve idare ve koordinasyon bakımından çok önemli olan bu noksanlar memleketin genel ekonomik, sosyal ve kültürel prob-

lemleriyle birleşince köye giden hizmetlerdeki verimlilik büyük ölçüde azalmıştır.

Tarımsal gelişmede kamu kuruluşları yanında çiftçilerin kendi kuracakları ziraat odaları, kooperatifler, birlikler, dernekler, şirketler v.s. gibi kuruluşların büyük rolü vardır.

Burada en büyük fonksiyon çiftçilerin kuracakları pazarlama ve değerlendirme (Tarımsal Teknoloji) kooperatiflerindedir. Küçük çiftçi işletmelerinin hâkim olduğu her memlekette, özellikle Danimarka, Hollanda, Avusturya ve İsviçre'de bu kooperatifler çiftçinin yetiştirdiği bu ürünlerden azamî faydanın sağlanmasında en etkili rolü oynamaktadırlar.

İşletmelerde bünye bozukluğu :

11. Türkiyede Tarım işletmelerinin bünye sorununa muhtelif vesilelerle, özellikle toprak reformu üzerindeki tartışmalar dolayısıyla değinilmiştir. Bugün, tarımla uğraşan nüfusun gelir seviyesinin düşüklüğünün büyük ölçüde çiftçi ailelerinin sahip oldukları arazinin yetersizliğinden doğduğu, genellikle, kabul edilmektedir. Bu konu sade memleketimizin değil Avrupa memleketlerini de işgal etmektedir. Bu arazi yetersizliği Avrupa'da (sanayii gelişmiş olanlarda) bir yandan yüksek verim öteyandan devlet himayeleri (Subvansiyonlar), hibeler, yüksek koruyucu fiyatlar) gibi tedbirlerle büyük ölçüde giderilebildiği halde, bizde ve bize benzer ekonomiye sahip ülkelerde böyle bir hal çaresi bulunmuş değildir.

Arazi yetersizliği ve küçüklüğü yanın da işletmelerin çok fazla parçalanmış olması, bu konuda başlıca problemlerdendir. Aynı şartlarda olan birçok ülkelerde görüldüğü gibi, tarımsal verimliliği artırma konusunda devletçe alınan tedbirlerden (Öğretim, yayım, kredi vs.) az topraklı ve dar gelirli çiftçiler yararlanamamışlardır. Bu konuda ortakçılık müesseselerinin düzenlenememiş olmasıda bünye ile ilgili sınırlayıcı faktörler arasındadır.

İklim :

12. İklimimizin çeşitliliğinden ve bunun çeşitli ürün yetiştirme imkânından bahsetmiştik. Ancak iklimimizin bu imkânları yanında sınırlayıcı şartları da vardır. Bu da iklimimizin göze çarpan kuraklığıdır. Marmara ve Akdeniz kıyıları Akdeniz iklimi karakterindedir. Orta Anadolu'da sert ve soğuk bazen karsız bir kıştan sonra Haziran-Ekim arası hemen hemen yağışsız geçen bir yayla iklimi görülür. Bu iklimin hakim olduğu Orta ve

Güneydoğu Anadolu arazisinin 2/3 ünden fazlasını kaplar. Doğu Anadolu'da daha uzun ve sert bir kışı, kısa bir vejetasyon devresi takip eder. Yaz kuraklığı, sulu ziraat şartları dışında, düşük randımanın başlıca sebebidir.

Orta Anadolu illerinin etrafındaki ikinci kemer olan geçit bölgesinde vejetasyon devresindeki yağış daha yüksek isede aylar içindeki bölüm muntazam değildir.

Arazi ve toprak

13. Türkiye arazisi genellikle dağlıktır. Ova itibarıyla dağlık bir ülke olarak bilinen İtalyadan çok daha az bir alana sahiptir. Topraklar asırlarca sömürülmüş ve bakımsız bırakılmıştır. Orman ve Mer'a açmalarının sebep olduğu erozyon hızlı makinalaşma ve bilgisiz arazi kullanma ile daha artmıştır. (Mer'aların azalmasına mukabil hayvan sayısında olan artış,) Meraların gittikçe bozulmasına yol açmıştır. Mer'alarımız genellikle kurak iklim step mer'alarıdır. Yurdun birçok bölgelerinde Mer'ada yeşil ot çok kısa bir süre kaldığından, buralarda yeşilliği takip eden göçebe hayvancılığı hakim olmuştur. Aşırı otlatma flora zenginliğini kaybettirmiş, ahır hayvancılığına da geçişin sağlanamayışı mer'aların gittikçe daha kötü şartlar altına girmesine sebep olmuştur.

Orman ile tarım arazisi halen tam bir ayrıma kavuşmamıştır. Bir taraftan tarım arazisi olmaya elverişli bulunmayan dağlık bölgelerde çok düşük verim alınarak ziraat yapılırken, diğer taraftan çok kârlı ziraate elverişli düz araziler, iyi vasıflı meralar orman sınırları içinde bırakıldığından gereği şekilde faydalanmak mümkün olamamaktadır.

Sulanabilecek arazi 4,5 - 5,5 milyon hektar daha arttırıldığında yine 19 milyon hektar kadar tarım arazisi kuru ziraat şartları altında olacaktır. Mevcut 28 milyon hektar mer'a ile birlikte 45 milyon hektar kuru ziraat alanımız olacağı görülmektedir. Bu bakımdan Türkiye Ziraatı sulama konusuna gereken önemi verirken diğer yandan kuru ziraat alanında da alınabilecek en yüksek verimi elde etme çarelerini arayıp bulmak zorunludur.

Ayrıca alüvyon delta ovalarımızda drenajın büyük bir problem olduğu söylenebilir.

Tarım yatırımlarındaki yetersizlik :

14. Plânlı devreye girinceye kadar tarımda devlet yatırımı ihmal edilmiştir. 1959 da devlet yatırımı %9,5 iken bu oran 1965 te kamu sektöründe %20 ye yaklaşmış isede bu oran düşük bir seviyede sayılır.

Sulamada beher hektar başına 10.000 TL. ihtiyaç olduğu kabul edilirse daha 4,5 - 5,5 milyon hektar arazinin sulanabilmesi için 45 - 55 milyar liraya ihtiyaç vardır. Bunun ancak 1/4 ü çiftçi tarafından yapılacak kısmını teşkil edebilir.

Araştırma, yayım ve eğitim bölümündeki kamu yatırımlarında yetersizdir.

Erozyondan korunma ve araziden daha iyi faydalanma için yaklaşık olarak 100 milyar liraya ihtiyacımız vardır.

Tarımsal yapılar, ekipman, plantasyonlar ve damızlıklar için çiftçilerin yatırımda yetersizdir.

Tarımsal ürünlerin pazarlanması ve değerlendirilmesi için de özel yatırım ihtiyacı önemli yer tutmaktadır.

Tarım sektörünün girdilerini imal ve istihlal eden sahaya da yatırım miktarları arttırılmalıdır. (Gübre fabrikaları gibi)

Beşeri Faktörler

15. Bir yandan iklim öte yandan aktif nüfus başına düşen arazi gözönünde tutulunca Türkiyede tarım kesimindeki nüfusun çok fazla olduğu meydana çıkmaktadır.

Türkiyede tarım nüfusundaki azalma oranı bugün %0,5 den ibarettir. Birinci beş yıllık plân 15 yıllık bir perspektif içinde bugünkü tarımsal nüfus oranı olan %77 nin %58,5 e ineceğini hesaplamaktadır. Buna göre tarım dışı kesimlerin nüfus çekme gücü %0,5 ten %2 ye kadar yükselecektir. Bu orana erişilse bile tarımda yıllık artış %0,5 kadar olacaktır ki bu da 1977 de tarım kesimindeki nüfusun bugünkünden daha fazla olacağını göstermektedir.

Sosyo - Ekonomik faktörlerin etkisi altında çiftçinin teşebbüs kabiliyeti geliştirilmemiş, kapalı bir ekonomi düzeni içinde kendine yetme endişesi ve alışkanlığı davranışlara hakim olmuştur. Bu bakımdan tarımsal alanda yaşayan toplum, kamu hizmetlerine de genellikle seyirci kalmış, hizmetin devamlılığını sağlamak konusunda gayret göstermemiştir.

Toplumun özellikle zirai anlayış konusunda güvensiz oluşu ve tarım tekniğindeki yenilikleri kabul etmede direnç göstermesi gelişmeye engel olan diğer davranışlar tarımdaki imkanlarımızın değerlendirilmesi bakımından çözülmesi gereken engellerden bir başkasıdır.

Teknolojik eksiklikler :

16. Teknolojik sorunlar iki yönde kendini göstermektedir. Birincisi tarımsal faaliyetlerin geliştirilmiş şekillerinin nasıl uygulanacağı ile üretim araçları ve girdilerin kullanılış şekillerinin bilinmesi, ikincisi ise araç ve girdilerin nicelik ve nitelikleridir. Burada özellikle teknolojinin materyal yönü üzerinde durulacaktır.

Türkiyede bugün çiftlik gübresinin %80 kadarının yakıt olarak kullanıldığı bilinen gerçeklerdendir. Ticaret gübresi kullanmada ise henüz arzu edilen hedeften çok uzaktayız. Sertifikalı ve kontrollü tohumluk kullanmada yine hedeflerin altında bulunmaktayız. Hayvan sayısının çokluğuna rağmen sanayi yemi kullanımı 30 bin tonu aşmamıştır.

Girdiler arasında zirai mücadele ilâçlarında olumlu bir gelişme görülmektedir.

Araçlar bakımından da ziraatımız oldukça geridir. Geniş çiftçi kitlesinin dayandığı üretim araçları öküz, karasaban, döğen üçlüsüdür. Traktör ve biçerdöğür genellikle büyük çiftçilerin üretim aracıdır. Küçük takatli traktörlerin, toprak işleme, ekim, hasat ve tohum temizleme makinalarının azlığı ile sulama ekipmanları, soğuk tekniği tesislerinin (soğuk hava depoları ve nakil vasıtaları) yetersizliği bu alandaki başlıca eksikliklerdendir.

Potansiyelin hesaplanması :

17. Yalnız başına iklim, toprak, su yada yol tarımın yüksek bir hızla gelişmesi için yeter değildir. Tarım, diğer ekonomi dallarına oranla daha güç endüstrileşen bir çalışma alanıdır.

Tarımda potansiyelin hesaplanmasında çeşitli kabullerin yapılmasına ayrıntılı hesaplara ihtiyaç gösterecektir. Gerçekten yalnız toprak kaynakları yönünden potansiyelimizin ortaya konulması, temel toprak etüdlerinin yapılmasını ve arazinin sınıflandırılmasını gerektirmektedir. Toplam üretim yönünden potansiyel ifade edilmek istenirse çeşitli sınıfları ve itibariyle arazi varlığının bilinmesi yanında, çeşitli iklim şartları ve arazi sınıflarında ürünlerin hangi sıra ile yetiştirileceği ve bu sırayı tanzim edecek teknik ve ekonomik şartlar; yani ekonomik düzey gibi çok çeşitli konularda bir seri kabullerin ve bunlara dayanılarak ayrıntılı hesapların yapılması gerekecektir. Kaldığı bu hesaplar için gerekli bazı temel verilerin eksikliğide belirli bir çözüme varmayı güçleştirecektir. Bunun için bir akdeniz ülkesi olması dolayısıyla bazı doğal şartları bakımından benzerliği

gözönünde tutularak İtalya ele alınmıştır. Bu ülkenin işlenen ziraat arazisinin beher hektarından elde ettiği gelir yuvarlanmış olarak 3.000 TL. kadardır. Aynı teknolojik seviyeye erişilmesi halinde yurdumuzda hektar başına 3 000 TL. gelir elde edilebileceği kabul edilirse 25 milyon hektar ziraat arazisinden elde edeceğimiz gelir 75 milyar TL. olacaktır.

Bu gün tarımsal gelirimiz 20 milyar TL. kadar olduğuna göre belirli bir teknolojik seviyeye erişilmesiyle bunu 55 milyar TL. daha arttırmak imkanına sahip bulunuyoruz.

Birinci 5 yıllık kalkınma planında tarım sektörü için öngörülen yıllık %4 artışla 34 yılda bu seviyeye ulaşmak kabildir. Bu hızın %5 e çıkması halinde ise süre 27 yıla inebilecektir. Bu günkü nüfus artış hızı ve tarımın ekonomimizdeki yeri gözönünde tutulursa tarımsal gelişmenin %3 ün üstünde bir hızı sürdürmesi zorunludur. Bu bakımdan 15 yıllık perspektif içinde ortalama en az %4 gelişme hızı hedefinin muhafazası gerekir. Bu, uygun bir strateji ve politikanın seçilmesi halinde erişilmeyecek bir hedef değildir. Tarıma daha çok ağırlık verilerek bu gelişme hızının %5 e çıkarılmasına çalışılmalıdır.

TARIM POLİTİKASININ ANA HATLARI

Tarım politikasının amacı :

a) Tarım ürünlerimizi halkımızın daha iyi beslenmesi ve giyinmesi, ihracatın artırılması, sanayiimizin ham madde ihtiyacının karşılanması için iç ve dış pazar şartları göz önünde tutularak hızlı bir tempo ile arttırmak ;

b) Tarımla uğraşan nüfusun gelirlerini ve hayat standartlarını yükseltmek olarak özetlenebilir.

Bu amaca göre tarım politikasına ilişkin tedbirleri alırken iki ilke daima gözönünde tutulmalıdır.

i) Tabii kaynaklarımızın yanlış ve tahrip edici şekilde kullanılmasını önlemek,

ii) Tarımla uğraşanlar arasında geliri düşük olanların, devletin tarım alanında yapacağı fedâkarlıklardan faydalandırılmalarını ön plânda tutarak uygun bir gelir dağılımı ve denge kurulmasına yardımcı olmak.

Diğer taraftan önemli bir hususta bu amaca bizi ulaştıracak yol ve vasıtaların iyi seçilmesi, bunlar arasındaki önceliklerin doğru ve gerçekçi bir

şekilde teşhisi ve kısa, uzun vadeli program ve projelerin tesbit edilen süre içinde etkili bir şekilde uygulanmasıdır.

Bu yol ve vasıtaların seçiminde ve uygulanmasında tarımdaki potansiyeli sınırlayan faktörleri ortadan kaldırmak yada etkilerini asgariye indirmek için gerekli tedbirler mutlaka ele alınmalıdır.

Çiftçinin Eğitim ve Öğretim Faaliyetleri Genişletilmeli ve Düzenlenmelidir.

1. Tarım kalkınması ve üretimin arttırılması, tarım faaliyetini bizzat yapan çiftçi nüfusunun eğitim ve öğretiminde elde edilecek başarılilik derecesine bağlıdır. Genellikle küçük işletmelerde toplanan çiftçilerin kendi mütevazı imkânları içinde uyguluyabilecekleri daha iyi bir tarım tekniği onların bilgi ve teşebbüs kabiliyetleriyle orantılıdır. Bu bakımdan her yaştaki çiftçinin eğitim ve öğretimi okul içinde veya dışında iyi bir şekilde düzenlenmelidir.

Bu husus yersel ihtiyaç ve konulara ağırlık veren öğrenici sayısı az ve programları mevsimlere göre ayarlıyabilen küçük usta okulları ve çok sayıda benzere yetiştirme birimlerine ihtiyaç hissettirecektir.

Çiftçinin öğretim ve eğitiminde iyi yetiştirilmiş ve cihazlandırılmış yayım örgütü yanında köy ilk okulu öğretmenlerinden yayımın yardımcı personeli olarak faydalanmak imkânı ihmal edilmemelidir. Eğitim ve yayım hizmetlerinde politikanın esası bütün çiftçi topluluğuna kendi bölgelerinin ve işletmelerinin şartları içinde kendi güçleri ve imkânları ile devletin onlara ayırabildiği imkânlarla birleştirerek en iyi ve kârlı tarım faaliyetinde bulunabilmek yollarını öğretmek, benimsetmek ve uygulamak olmalıdır. Bu ise tarım eğitim ve hizmetinin kendine has metodlarını iyi bir örgüt içinde kurulup işlenmesini ve geliştirilmesini gerektirir.

İyi bir eğitim ve yayım ancak mahalli yada bölge şartlarını gözönünde tutarak yapılacak araştırmalardan elde edilecek sonuçlara dayanmalıdır. Dünyanın herhangi tarafından geliştirilen ve iyi sonuç alınan herhangi bir yol veya metodu, olduğu gibi memleketimize aktarılabilmesi kanısı hiçbir zaman düşünülemez. Bu bakımdan tarımla ilgili her konunun birbirleriyle bağlantıları gözönünde tutularak araştırılması ve sonuçlarının yayım ve eğitim kıymetleriyle çiftçiye ulaştırılması sağlanmalıdır. Tarımsal araştırmaların bu anlamda geliştirilebilmesi için araştırma kurumları bölge özelliklerine göre yeniden teşkilâtlandırılmalı ve araştırmacı personel noksanlığı giderilmelidir. Tarımın her kolunda ve özellikle araştırma eğitim ve yayım kıymetlerinde çok sayıda üniversite formasyonuna sahip personele

ihtiyaç vardır. Bu personeli yetiştiren Ziraat fakültelerimizin laboratuvar çiftlik, dersane ve özellikle öğretim üyesi noksanları süratle giderilmelidir. Böylece mevcut Ziraat Fakültelerimizin ihtiyaçları karşılandıkça, yeni Ziraat Fakültelerinin açılmasına çalışılmalıdır.

Tarımda Verimlilik Artırılmalı ve Verimliliği Artırıcı Girdilerin Kullanılması Hızlandırılmalıdır.

2. Türkiye tarımında verimi arttırma imkânı geniştir. Bunun için gübre, tohum, zirai mücadele ilâcı, damızlık, uygun makina ve alet gibi girdilerin kullanılmasında hızlı bir gelişmenin gerçekleştirilmesine ihtiyaç vardır. Bu girdilerin bol miktarda kullanılmasında işletmelerin küçüklüğü ve bünye bozukluğu gelir azlığı gibi meselelerin büyük ölçüde etkisi olmakla beraber, iyi bir öğretim, yayım, kredi ayarlaması ve diğer tedbirler yolu ile, küçük tarımsal işletmelerin de geniş ölçüde kullanmalarının sağlanması mümkündür. Verimin arttırılmasında iyi bir münavebe, iyi bir toprak işlenmesi gibi tarım tekniği tedbirlerinin geniş ölçüde uygulanması sağlanmalıdır. Ayrıca bitkisel ürünümüzü tehdit eden hastalık ve zararlara karşılık zamanında ve doğru yapılacak bir zirai mücadele, verim artış istikrarının teminatı olarak kabul edilmelidir.

Ticari gübrelerin yılda 200 bin tonluk bir artışla kullanılması düşünülmelidir. Bunun yanında çiftlik gübresinin yakıt olarak kullanılmasını ortadan kaldıracak tedbirler ihmal edilmemelidir.

Hayvancılığımızda verim düşüklüğünün en önemli sebebi yemleme ve besleme noksanlığıdır. Hayvanlarımızı çok düşük kalitede olan mer'alarımızdan besleme alışkanlığımızdan kurtulmak ve her cins hayvanın yüksek bir verim verebilmesini sağlamak için işletme içinde hayvan yemi yetiştirmek cihetine gidilmelidir.

Tarımsal Yatırımların Arttırılması Lâzımdır.

3. Yoğun bir tarım ekonomisine geçmek tarımdaki işsizliği giderme ve başka ekonomik düşünceler tarım sektöründeki yatırımların hızla arttırılmasını gerektirmektedir. Beş yıllık kalkınma plânımıza göre 1967 de toplam yatırım harcamaların % 20,2 si tarım sektörüne ayrılmakta ve böylece tarım yatırım harcamaları bakımından birinci sıraya yükselmektedir. Bu oranın ikinci, üçüncü 5 yıllık plânlar da daha da arttırılmasına ihtiyaç vardır. Türkiyenin sulanabilir arazisinin tamamen sulayabilmek için elli milyar liralık bir yatırım gerekecektir. Yılda 150 bin hektar yeni sulama yapabildiğimiz takdirde bütün sulanabilir arazimizi sulayabilmek için 30 yıllık

bir süreye ihtiyaç olacaktır. Öğreti, yayım, araştırma hizmetlerinin gereği gibi yapılabilmesi için devamlı ve sistemli yatırımlar yapılması lâzımdır. Devletin yapması gereken bu yatırımların yanında çiftçi yatırımlarının geliştirilmesinin ve bu yatırımların Tarım politikası amaçlarının uygun alanlara yönelmesini sağlayacak tedbirler alınmalıdır. Kamu ve özel sektör yatırımlarının toprak ve su muhafazası tedbirleri için bir arada ve bir birini tamamlayıcı şekilde yapılmasına zaruret vardır. Türkiye topraklarının korunması için yapılacak yatırımların 100 milyar lira civarında hesaplandığı dikkate alınırca bu alanda Devlet ve Çiftçinin beraber çalışmasına olan zaruret açık olarak gözükür.

Nihayet çabuk bozulabilir tarımsal ürünlerin üretimi arttıkça bunlar için gerekli pazarlanma ve değerlendirme tesisleri (soğuk hava depoları, ambalaj tesisleri, boylama cihazları) yatırımları hızlı bir artış gösterecektir.

Tabii kaynaklarımızın korunması ve geliştirilmesi sağlanmalı ve tarımsal yerleşim düzenlenmelidir.

Tarımla uğraşan nüfusumuzun iyi bir yerleşim düzenine kavuşmadığını kabul etmek lâzımdır. Orman içi ve kenarında yerleşmiş nüfusumuzla, step mer'alar üzerinde tarımla uğraşan nüfusumuz mer'a ve ormanlarımızın daha da tahdit edilmesine sebebiyet vermektedirler. Bu nüfusun bir kısmını buldukları yerde tarımsal faaliyetleri düzenleme yolu ile (tavukçuluk, arıcılık, hayvancılık, sebzeçilik gibi) kalkındırma kabil olduğu gibi değişik el sanatlarını geliştirmek yolu ile de gelirlerini artırmak ve böylece orman ve mer'a kaynakları üzerinde tahrip edici olmaktan kurtarmak mümkündür. Nihayet sanayi politikasında iyi bir dağılım ve sanayi köy- sel bölgelere yerleştirilmesi bu konuda düşünülmesi gereken başka bir tedbir olmalıdır. Ancak bir taraftan bu yollara baş vurulurken, fazla nüfusun iyi plânlanmış, sulanabilen yerleşim bölgelerine yada zeytin, fıstık gibi plântasyonlar kurularak değerlendirilecek kıraç yerleşim bölgelerine aktarma imkânında düşünülmalıdır.

İş gücü yoğunluğu fazla ve birim başına yüksek hasıla veren bitkisel ve hayvansal üretim teşvik edilmelidir.

5. Bu gün hektar başına gayri safi üretim değerimiz 800 liradan ibarettir. Halbuki sulu ziraatta tarla bitkilerinde bu değer, hektara beş bin liraya bağ - bahçe bitkilerinde ise 15 bin liraya yükselmektedir. Şu halde yalnız ürünlerde verimlilik artışını sağlamakla yetinmemek bu kabil birim başı-

na yüksek gelir getiren bitkisel ve hayvansal üretime her imkân olan yerde geçmenin çarelerini bulmak gerekmektedir. Hele arazi ile çok fazla bağlı bulunmayan ürün çeşitlerine (süt inekçiliği, tavukçuluk, arıcılık gibi) önem vermek icap eder.

Böyle bir tarıma hızla geçmeyi ön gören programlar tarımdaki fazla nüfusun yarattığı toprak açlığı, gelir düşüklüğü, ve gizli işsizlik sorunlarının çözümlenmesinde büyük ölçüde yardımcı olacaktır.

Tarımdaki bünye bozukluğu islah edilmeli ve iktisaden yaşayabilir işletmeleri kurulması bünye islahatında temel unsur olmalıdır.

6. Tarımımızın bünyesi, tarihi hukuki ve ekonomik sebeplerle bozulmuştur. İşletmeler fevkalâde küçülmüş parçalanmış ve dağınık parsellere bölünmüştür. Bu işletmelerde geçimlerini sağlamak isteyen muazzam bir çiftçi kitlesi, ailelerin en basit ihtiyaçlarını dahi karşılayamamaktadırlar. Bu sorun gelişmiş veya az gelişmiş her ülkede devletleri az veya çok ilgilendirmektedir. Gelişmiş ülkelerde bir taraftan tarım nüfusu süratle azalırken devletler küçük işletmeleri koruyucu, ekonomik sosyal ve mali politikalar yürütmek suretiyle arazi mülkiyeti tasarrufu üzerinde köklü reform tedbirlerine baş vurmada bu soruyu çözümlenmeye çalışmaktadırlar. Devlet Tarım sektöründe bir sıra fedakârlıklara başlayınca görülmüştür ki bu tedbirlerden en çok faydalananlar işletmeleri yeterli büyüklükte ve gelirleri kâfi çiftçiler olmuştur. Bu yüzden her memleket kendi sosyal ve ekonomik bünyesine uygun (iktisaden yaşayabilir aile işletmeleri) kurma çabası içine girmiştir. Az gelişmiş memleketlerde ise ekonomi zayıf, devletin mali gücü sınırlı ve tarımdaki nüfusta azalma görülmediğinden, küçük işletmelerin yeter arazi büyüklüğüne kavuşturulması daha sert tedbirler alınarak sağlanılmıya çalışılmıştır. Bizdede topraksızlık veya az topraklılık konusunun ekonominin ve tarım kalkınmasının normal gidişi içinde çözümlenebileceğini ummak kanaatımızca yanlıştır. En iyi misal bir tahminle 1995 de dahi programımızda 3 milyon çiftçi ailesi olacaktır. Bunların tarım faaliyetinde bulunabilmesi ve Türkiye şartlarında tesbit edilecek gerçekçi bir geçim seviyesi sağlyabilmeleri için asgari büyüklükteki bir toprağa sahip kılınmaları mutlaka zaruridir.

Aile işletmesi büyüklüğünü sağlamada parçalanmış ve dağılmış bir araziyi bir araya toplayarak, kabirse bir ilke haline getirmeye matuf toplulaştırma tedbiride aynı ölçüde ve belki belirli bölgelerde daha fazla önem taşımaktadır. Bünye islahatında bu iki tedbir mutlaka bir arada yürütülmeli, reform bölgeleri dışında arazi toplulaştırılması uygulandırılmalıdır.

Bünye ile ilgili başka bir konuda kiracılık ve ortakçılık memleketimiz fertlerine uygun bir düzen içine kavuşturulması zaruridir.

Tarımsal kalkınma bölge projeleri içinde gerçekleştirilmelidir.

7. Çiftçileri iktisaden yaşayabilir aile işletmesine kavuşturmak yeterli değildir. Tarımın kalkınması tarım politikasının esasları olarak ele alınan bütün tedbir ve hizmetleri birlikte ve ahenkli olarak uygulanması ile gerçekleşebilir. Kaldiki tarımda kalkınma diğer sektörlerde ve hizmetlerde gerçekleştirilecek politikaların derece ve şumulünede bağlıdır.

Toprak reformu tedbirleri olarak mütalâa edilen tedbirlerin memleketin tüm sathında birden, kısa vadede uygulanmasına ve mali gücümüzün ne temel yapısı nede müesseselerimizin yeterli olduğunu iddia etmek kabil değildir. Bu bakımdan söz konusu tedbirler bölge kalkınma projeleri içinde ve tercihen sulama projelerinin uygulandığı bölgelerden başlayarak belirli bir süre içinde tamamlamak yolu tercih edilmelidir.

Kooperatifçilik geliştirilmeli ve çiftçinin kooperatiflerde aktif bir rol alması sağlanmalıdır.

8. Küçük işletmelerin en büyük mahsuru tarımsal faaliyetler için gerekli girdileri buldukları yerde tedarik etme eğilimleri ve ürettikleri ürünleri de kendileri için en uygun şartlarla pazarlayıp değerlendirmeleridir. Bu mahzuru giderecek tek yol olarak bütün az gelişmiş ülkeler kooperatifçiliği toprak reformlarında en etkili bir vasıta olarak ele almışlardır.

Küçük işletmelerin hakim olduğu gelişmiş ülkelerde kooperatifler en yaygın araçlar olarak kullanılmaktadır. Nihayet büyük işletmeler memleketlerinde bile kooperatifçilik çok geliştirilmiştir. (B. Amerika, Yeni Zelanda).

Tarımın Makinalaşmasında İşletmelerin ihtiyaçları ve ekonomimizin gerçeklerine göre hareket edilmelidir.

9. Yerli imalâtın kontrolü yanında bu imalâtın gelişmesini sağlayacak tedbirlere ihtiyaç vardır. Bunun için Tarım Bakanlığı Araştırma Enstitülerinden uygun görülenlerden Ziraat alet ve makinaları araştırma bölümleri kurulmalıdır.

İthal edilen makina ve aletlerde fiyat ve kalite kontrolü yapılmasına önem verilmelidir.

Tarım ürünlerinin pazarlandırılması ve işlenerek değerlendirilmesi (Tarım Teknolojisi) geliştirilmeli ve teşkilâtlandırılmalıdır.

10. Tarım ürünlerinin pazarlanma ve işlenerek değerlendirilmesinde kullandığımız metodlar ilkeldir. Özellikle meyve, sebze, hayvansal ürünler gibi çabuk bozulan maddelerde bu husus büsbütün belirgindir. Halbuki tarımsal kalkınmamız bu üretim kollarında elde edilecek ilerlemelere sıkı sıkıya bağlıdır. Bu ürünler toprak üzerindeki nüfus baskısını azaltacak ve daha az bir araziden çiftçinin özlenen bir gelir elde etmesini sağlayacak ve tarımdaki gizli işsizliği hafifleteceklerdir. Ancak iyi bir pazarlama ve ürünlerin işlenerek değerlendirilmesi konusu düzenlenmeden bu ürünlerin artırılmasında beklenen faydalar çok sınırlı kalmaya mahkûmdur. İyi bir pazarlama ve tarım teknolojisi teşkilâtı ve bunun kontrolü altında kurulmuş tesislerdir ki bu ürünlerdeki kayıpları önlememize ve çiftçinin satışlardan kendi payına düşen adil bir payı almasını sağlayabilecektir. Pazarlama ve işleme için kurulacak modern tesisler çok sayıda iş gücüne istihdam yaratmak gibi memleketimiz bakımından avantajlara sahiptirler çünkü tesisler ne derece modern cihaz ve makinalarla donatılırsa donatılınsınlar fazla sayıda el emeğine ihtiyaç gösterirler. Nihayet, ancak böyle bir teşkilâtlanma sayesindeki bu ürünün dış pazarlarda sürümü ve rekabeti elde edilecektir.

Kredilerin artırılması ve düzenlenmesi sağlanmalıdır.

11. Memleketimizde 25 milyarlık gayri safi hasıla sağlayan tarım sektörünün finansmanına Devletçe Ziraat Bankası kanalıyla 1.5 milyarlık bir kredi hacmi ile yardım edilmektedir. Buna göre tarım sektörünün üretim değerinde ancak % 6 nisbetinde bir kredi kullanılmaktadır. Bu miktarın en az 4 misline çıkarılmasına kesin bir zorunluk olduğu muhtelif raporlarla belirtilmiştir.

Kredi kaynağındaki bu yetersizlik kredinin verimli bir şekilde dağıtılmasını ve kullanılmasını önlemektedir. İşletmelerin yetersiz olan tasarrufları ve kaynak yaratmaları orta ve uzun vadeli yatırım kredilerinin yetersizliği ile birleşince tarımda özel yatırımlar yeter ölçülere ulaşmamaktadır.

Özellikle küçük işletmelerin yatırım ve kredi ihtiyaçlarını gereği gibi karşılanabilmesi için kredi hacminde artışa zorunluk vardır.

Fiat Politikaları Düzenlenmeli ve Tutarlılığı Sağlanmalıdır.

12. Tarımsal ürünlerin fiyatları için Devlet müdahalesi yapılırken maliyetleri, çiftçi gelirine olan etkisini, dış pazarlardaki rekabet şartlarına,

bölgelerde uygulanacak madde politikalarına fiyatın yapacağı etkiler gözönünde tutulmalıdır. Fiyat politikalarında, fiyatların mütemadiyen artırılması istikametinden ziyade fiyat istikrarının sağlanmasına dikkat edilmelidir. Fiyat politikaları görevli teşekküllerden alınacak bilgilerle beraber ilgili Bakanlıklar, Devlet Plânlama Teşkilâtı, meslek teşekkülleri ve Üniversitelerden teşekkül edecek yüksek bir konseyin tavsiyelerine dayanmalıdır.

Tarım ürünleri fiyatları kendi aralarında, mal ve hizmetlerde yapacağı zincirleme etkiler daima hesaba katılmalıdır.

Tarım ürünleri fiyatları üzerinde devamlı operasyonlardan ziyade maliyetin düşürülmesi ve bu maksatla gübre, tohum, zirai mücadele ilâçları ve âletleri gibi bütün çiftçi kitlesini ilgilendiren girdilerde ve bazı önemli yatırımlarda süpansiyon tedbirlerine baş vurulması tercih edilmelidir.

Tarım Hizmetlerinin Dağılımında Bölgelerin Özelliklerine Göre Önceliklere Önem Verilmelidir.

13. Tarım kalkınmasıyla ilgili tedbirlerin şüphesiz eksiksiz olarak her bölgede uygulanması lâzımdır. Ancak, Bölgelerin özelliklerine göre bazı program ve tedbirlere öncelikler verilerek bir bölgede verimi arttırmak ve tarımsal kalkınmayı hızlandırmak kabildir. Mesela Orta Anadolu'da kurak bölgelerde gübre ve iyi tohumluk yaygın olarak kullanılabilirse tarla ziraatındaki verimlilik süratle arttırılabilir.

Bölge Özelliklerine Göre Madde Politikaları Tesbit edilmelidir.

14. Çeşitli ürün yetiştirmeğe elverişli bölgelerimizde mevcut imkânlarla rağmen belirli ürünlerin yetiştirilmesinden vazgeçilmediği görülmektedir. Bunun yanında bazı bölgelerde O bölge için hiç uygun olmayan ürünler yetiştirildiği ve hatta yer yer kredi, fiyat, öğretim gibi yollarla desteklediği görülmektedir. Örnek olarak Doğu Anadolu'da hayvancılığa dayanan bir madde politikasına ihtiyaç olduğu halde buralarda hububat ziraatının tutunmasına yardım edici politikalarda bilinmektedir.

Tarım hizmetleri icradan sorumlu Bakanlığın Yönetim ve Denetimi Altında Yürütülmeli ve Tarım Bakanlığı Reorganize edilmelidir.

15. Tarım hizmetlerinin bütün bu genişliği ve önemi fazla sayıda teşkilâta ihtiyaç gösterir. Bu kadar çok sayıda hizmetin bir bakanlık tarafından lâıyık ile yürütülemeyeceği endişesi yerindedir. Ancak bu kadar önemli bir sektörde faaliyetlerin koordinasyonunda bakanlıklar arası iktisadi kurul, Devlet Plânlama Teşkilâtı, Başbakanlık veya Bakanlar Kuruluna bı-

rakmanın mahzurlarında açıktır. Bu bakımdan Tarım Bakanlığı hizmetlerinin seçilmesinde tarım alanındaki en önemli işleri bu Bakanlığın sorumluluğuna vermek diğerlerinde ise bu Bakanlığın koordinasyon görevini ifa etmesi gereğini kabul etmek zarureti vardır. Diğer taraftan Tarım Bakanlığı içindeki çeşitli hizmet birimleri arasında tam bir işbirliğini sağlayacak şekilde gerekli reorganizasyon gerçekleştirilmelidir. Bu bakanlığın hizmetleri kanunlar üzerine kurulmuş teşkilâtlar yerine fonksiyonel esasa dayanan bir bünyeye kavuşturulmalıdır. Tarım Hizmetleri ve teşkilâtının yeniden düzenlenmesi hakkındaki rapor süratle uygulanmalıdır.

Netice

Türkiye nüfusu 25 yılda bir misli artmaktadır. Nüfusumuz 50 yıl sonra 100 milyonu aşacak bir hızla gelişmektedir. Buna göre tarımsal ürünlerimizde en az nüfusumuzun artışı oranında arttırmak zaruridir. Bu kadar büyük bir görev tarım politikasının temas edilen tedbirlerinden bir veya birkaçını uygulamakla başarılmaz. Türkiyenin tarımdaki teknolojik seviyesi Avrupanın 1850 lerindeki seviyesindedir bu mesafeyi kapatmak kolay olmayacaktır. Onun için tarım alanındaki tedbirler bazı bölge plânlaması çerçevesi içinde arazi statüsünü düzenleme esası üzerine dayanmış olarak bütün halinde uygulanırken büyük öncelik taşıyan en önemli tedbirlerden bazılarını ve özellikle verim artırıcı olanlarını bölge şartları da göz önünde tutularak kesif bir şekilde memleket şartlarına yaymaya çalışmak gerekecektir.

Bununla beraber tarım, tek başına memleketin ekonomik, sosyal ve kültürel gerçeklerini ayırarak mütalâa etmek ve sanki tarımsal gelişme için bütün şartlar mevcut olmasına rağmen tarımsal kalkınmanın gerçekleşmemiş olmasından şikâyet etmek gerçekçi bir tenkit ve muhasebe olmaz. Tarımımızda diğer sektörlerdeki gelişmelere paralel olarak gelişecektir.

NOT: Bu Komisyon raporu Prof. Dr. Sait Tahsîn Tökelinin, Marketing'in Tarım Bakanlığı bünyesinde yer alması teklifi ile birlikte Kongrede aynen kabul edilmiştir.

KONUŞMALAR VE TARTIŞMALAR

Prof. Dr. Sait Tahsin Tekeli :

Ben kongrenin zamanını almamak için, sayın başkanım da müsterih olsunlar, pek kısa konuşacağım. Tarım potansiyeli ve tarım politikasına ait bir raporun bu kadar çok etraflı hatta biraz da uzun olmasını tabii görmek lâzımdır. Bunun için bu komisyonda çalışan arkadaşlara bilhassa teşekkür ederim. Yalnız bir mesele üzerinde düşüncelerimi arz etmek istiyorum. Raporda birçok defa ziraat bünyesinin bozulmuş olması ve bunun düzenlenmesi ihtiyacı ve zaruretinden bahsediliyor amma itiraf etmek istiyorum ki bunu raporda tam olarak görmedik. Bizim anladığımıza göre, ziraatın bünyesi tarla, bahçe ziraatı, hayvancılık ve bu 3 istihsal şubesinin çıkardığı mahsülleri değerlendirecek bir bünyedir. Bunların dördünün tamam olması, dördünün kurulmuş ve bir birini tamamlayacak şekilde işlemiş olması lâzımdır. Halbuki raporda Marketing, pazarlama diye bazı kısımlar geçmiş olmakla beraber, asıl bu bünyenin dördüncü unsuru olan ziraat mahsüllerini değerlendirme meselesi biraz hafif ve zayıf kalmıştır. Bu sebepten bunu arz etmek istiyorum. Bunun üzerinde bilhassa durmaklığımın sebebi, yalnız bu bünyenin tamamlanmasındaki nazari mülâhaza değil, maalesef memleketimizde ziraat mahsüllerini değerlendirme meselesinin, hemen hemen, başıbozuk bir vaziyette ve hiçbir vekâletin esas vazifesi arasına girmiş bulunmasıdır. Onun yeri Tarım Bakanlığıdır. Ve Tarım Bakanlığının da politikasını tesbit etmesi ve buna göre de bu raporda bilhassa mahsülü değerlendirme meselesi üzerinde teşkilât olarak, sanayi olarak, araştırma ve yetiştirme olarak etraflı surette durmamız lâzım. Ben bu kısmın bilhassa ilâve edilmesini rica edeceğim. İkincisi belki arkadaşlarım başka hesaplar yapıyorlar ; ben zennediyorum ki, biraz gelir meselesinde, verim meselesinde daha biraz ihtiyatlı rakamlar kullanmak doğru olur. Teşekkür ederim.

TARIMIN GELİŞTİRİLMESİNDE
SOSYAL FAKTÖRLERİN ETKİSİ

Tarımın geliştirilmesinde Sosyal Faktörlerin etkisini inceleyen İhtisas Komisyonu

KOMİSYON RAPORU VE KONGRE KARARI

I — Giriş :

Kalkınma hamleleri içinde olan 1965 Türkiye'sinin hedefi, sanayileşme olarak kabul edilmiş olmakla beraber henüz millî iktisadımızın karakterini tarım tayin etmektedir. Türkiye'nin gelişmesinde tarım, içine girmekte olduğumuz 2. beş yıllık plânlı devrede sanayileşmenin kaynaklarını teşkil edecek ve sanayileşmenin lehine öneminden kayıplar verecektir. Ancak genişleyen nüfus ve memleketin karakteri bakımından hiç bir zaman tali bir iştigal sahası durumuna girmesi mevzu bahis olmayacaktır ve tarım faaliyetlerinin bugünkü seviyesinden çok daha ileri ve daha yüksek teknik bir seviyeye ulaştırılması gerekecektir.

Tarımın, Türkiye'nin kalkınması 've varlığının bekası yönünden, öneminde ittifak eden komisyonumuz tarım ve tarımla ilgili faaliyetlerini topyekûn geliştirilerek medeni memleketlerdeki seviyeye ulaştırılması noktasından hareket etmiş ve kendi konusu şumulüne giren sosyal faktörlerin tarıma olan etkilerini, Doçent Dr. M. Işıkın tarafından kongre için hazırlanmış tebliği de gözönünde bulundurarak, bu konudaki görüşlerinin ana hatlarını aşağıdaki şekilde tesbit etmiştir.

II — Konunun Önem ve Mahiyeti :

Millî ekonominin ve tarımın gelişmesinde diğer unsurlar yanında sosyal faktör olarak kabul edilen insan emeği ve gücü kısaca toplum anlamında olan nüfus en önemli yeri işgal eder. Her memleketin millî ekonomisinde nüfusun dağılışı, o memleketin tabii ve ekonomik şartlarına göre değişmektedir. Ekonomileri gelişmiş memleketlerde nüfus, endüstri sektöründe; az gelişmiş memleketlerde ise daha çok tarım alanında yer almış bulunmaktadır. Memleketimiz de, ekonomi bakımından az gelişmiş memleketler arasında bulunduğundan nüfusumuzun büyük bir çoğunluğu geçimini tarımdan sağlamak durumunda bulunmaktadır. Nitekim genel nüfus durumumuz tetkik edildiğinde bunun bir gerçek olduğu meydana çıkar. Türkiye'nin, 1960 sayımına göre genel nüfusu 27.899.831 iken, şehirli nüfusu 8.858.347 ve köy nüfusu 18.951.484 kişi olarak tesbit edilmiştir.(1) Buna

(1) 1965 nüfus sayımında şehirli ve köylü nüfusun henüz tefrik edilmiş olmadığından 1960 sayımlarından faydalanılmıştır.

göre Türkiye’de köylü nüfusu genel nüfusun 68.4 teşkil eder ve bu da tarım sektörünün milli ekonomimizdeki önemini aksettiren bir husus olarak karşımıza çıkar. Her ne kadar bugün için köylerde yaşayan nüfus, ekseriyeti teşkil etmekte ise de, bunun yakın gelecekte yine aynı nisbet ve miktarı muhafaza edeceği iddia edilemez. Üreyen nüfusun büyük bir kısmının diğer ekonomik sektörlerde yer alacağına şüphesiz nazarıyla bakılabilir. Nüfus sayımlarına göre şehirli nüfusun, genel nüfus ve köylü nüfusundan daha sür’atle artmış olması bu hususun bir gerçek olduğunu ifadeye yeterlidir. Yurdumuzda genel nüfus 1927 sayımına nazaran 1960 yılında % 103.36 nisbetinde artmış bulunmaktadır. Daha çok artması gereken köylü nüfustaki artış oranı ise % 82.61 dir. Buna mukabil şehirli nüfustaki artış oranı her ikisinin de üstünde olup, % 108.39 dur. Bu durum köyden şehire bir akının olduğunu gayet açık olarak ortaya koymuş bulunmaktadır. Milli ekonomileri henüz özlenen seviyeye ulaşmamış memleketlerde nüfus akımı, her ne kadar tabii görülürse de her memleketin kendi şartlarına göre muayyen ölçüleri aşmaması gerekir. Aksi takdirde Ziraatte işsizlik şehirden ise işsizlik gibi tehlikelerin başgöstermesi kuvvetle muhtemeldir. Zirai ürünleri bakımından kendine yeten ve ileri bir sanayi memleketi olan Birleşik Amerika Devletlerinde, tarımla uğraşan nüfusun nisbeti %10’a kadar düşmüş ise de, bunun diğer memleketler için bir emsal olarak kabulü uygun olmaz. Ekonomileri gelişmemiş memleketlerde üreyen nüfusun tamamının geçimlerini tarımdan sağlayamayacakları hesaba katılarak, artan nüfusun bir kısmının ölçülü olarak sanayi ve diğer iş kollarına aktarılması zaruridir. Tarımda kalacak nüfus oranı her memleketin kendi bünyesi ve şartlarına göre değişmekle beraber, bir bakıma köylü nüfusun genel nüfusa kaynaklık yaptığı gözönünde bulundurularak % 40 ilâ 30 dan aşağı düşürülmesinin milli menfaatler bakımından tehlike arz edebileceği söylenebilir. Yukarıda nüfus, genel, şehirli ve köylü nüfusları olarak verilmiştir. Halbuki ekonomide nüfusun tümü faal bulunmadığına göre burada bir de faal nüfus durumuna ilişmek gerekecektir. Yurdumuzda 1960 nüfus sayımına göre tarımda çalışan aktif nüfus genel aktif nüfusun % 74.90 nını ve diğer ekonomi kolları ise %25.06 sını teşkil etmektedir. Faal olarak kabul edilen nüfusun tarımda çalışanlarının tamamı da tabiat şartları muvacehesinde bütün bir yıl çalışma imkânına sahip bulunmamaktadır. Bu da bize iş gücümüzün büyük bir kısmının heder olduğunu göstermekte ve böylece gizli işsizlik, problemleri doğmaktadır. Ancak bundan başka işin verimini düşüren daha bir çok sebep ve amiller de mevcuttur. İş veriminin artırılması ise verimi düşüren faktörlerin ortadan kaldırılmasıyla mümkündür.

III — Tarıma tesir eden sosyal faktörler ve bunların düzenlenmesi için alınması gerekli tedbirler :

Tarım sahasında çalışan nüfusun iş gücüne tesir eden faktörler arasında en önemlileri, çiftçi ve çiftçi ailesinin öğretim ve eğitimi, sağlık durumları, donatımı, bayındırlık hizmetleri ve köyde sosyal hayatın düzenlenmesi ile ilgili olan hususlardır. Bu konulardaki mevcut durum ve alınması gerekli tedbirler, eldeki imkân ve zamanın müsaadesi nisbetinde incelenmiş ve sırası ile aşağıdaki şekilde özetlenmiştir:

1) Çiftçi ailesinin öğretim ve eğitimi :

Yurdumuzda ilk öğretimi kanun mecburi kılmıştır. Ancak imkânsızlıklar ve ihtiyaçlar bu hususun tatbikini zorlaştırmaktadır. İnsan gücünden azami istifade edebilmek için asgari ilkokul tahsili tarım kolunda da esastır. 1961 istatistiklerine göre Türkiyede mevcut ilk okul adedi 26.300 dür. Bunların mühim bir kısmının şehirde toplanmış olduğu gözönüne alınacak olursa, 35-40 bin civarında olan köylerimizin bir kısmının ilkokuldan mahrum olduğu kendiliğinden ortaya çıkar. Kaldı ki, mevcut köy okullarının bir kısmı da bina, öğretmen ve öğretim malzemesi bakımından yeterli değildir.

Yeni yetişecek neslin iş gücünden daha fazla yararlanmak bakımından, bütün köy çocuklarının en kısa zamanda ilk öğretimini mümkün kılacak şekilde bir organizasyona gidilmesi zaruri görülmektedir.

Tarım alanında çiftçi çocuklarının verimli çalışmalarını sağlamak bakımından; mevcut ve sayıları dokuzu aşmayan teknik tarım ve teknik bahçıvanlık okulları gibi lider çiftçilerin yetiştirilmesini hedef tutan okulların sayılarının artırılması ve kanuni gayelerinin en uygun şekilde gerçekleştirilmeleri lüzumlu görülmüştür. Köy çocuklarının ilk ve mesleki öğretimleri hedef alınmakla beraber; tarımsal kalkınmamıza en kısa zamanda hız verilmek için, mektep çağı dışındaki köylü nüfusun iştigal ettiği sahada daha verimli hale getirilmesi ve çiftçi ailesinin çeşitli yönlerden eğitilebilmesi bakımından en kısa zamanda özel problemleri üzerinde eğitime tabi tutulmalarında zaruret görülmektedir. Ayrıca meslek öğretiminin bir bölümünü teşkil eden ev ekonomi okulu ve teknisyen okulları ile, çiftçinin problemlerini incelemek üzere araştırmacı ordusunun yetiştirilmesi için üniversiteye bağlı ihtisas kollarının (graduate school) çoğaltılması veya açılması gerekli görülen hususlar olmuştur.

2) Sağlık Hizmetleri :

İstihsal faktörlerinin en önemlilerinden birisi olan insan iş gücünden, milli ekonomimizde ve dolayısıyla ziraat sektöründe gerekli randımının sağlanmasında, fertlerin sağlık durumları büyük bir rol oynamaktadır. İnsanların sıhhati hiç şüphesiz beslenme, barınma, eğitim, temizlik ve dinlenme gibi koruyucu faktörler ile yakından ilgili bulunmaktadır. Bugünkü şartlarda memleketimiz ; hastalığa karşı yukarıda belirtilen koruyucu faktörlerin yanı sıra, tedavi imkânları için lüzumlu sağlık kurumları, personel (doktor, ebe, hemşire, hastabakıcı ve sağlık memuru) ilaç ve ekipman bakımından da çok kifayetsizdir.

Türkiye'de "1961 sayım neticelerine göre" doktor sayısı 8214, yatak sayısı ise 50 bin civarındadır. Aynı nüfusa isabet eden doktor sayısı, Fransa'da memleketimizdekinden 4 misli, Almanya'da ise 5,3 misli daha fazladır.

Hasta bir insanın, eşit şartlar altında, sağlam bir kimse kadar bedeni ve fikri faaliyet gösteremeyeceği ve üretim yapamayacağı bir gerçektir. Bütün bunlar gözönüne alındığında koruyucu ve tedavi edici mahiyetteki sağlık hizmetlerinin köye kadar götürülmesi, ihtiyacın da ötesinde bir zarurettir. Bu da ancak, sağlık hizmetlerinde sosyalizasyona yönelmek ile mümkün olacaktır.

3) Donatım Hizmetleri :

Tarım alanında çalışan çiftçi ailesinin üretim araçları ve metodları arzu edilen nitelikte değildir. Atadan tevarüs eden alet ve metodlarla ziraatın yapıldığı köylerimizin adedi çoktur. Çiftçi ailesinin modern alet ve makinalarla donatılması, tohumluk gübre, ve zirai mücadele ilaçlarının zamanında ve uygun şartlarda temin edilmesi, bir zarurettir.

4) Bayındırlık Hizmetleri :

Tarım sektöründe azami istihsalin elde edilebilmesinde bayındırlık hizmetlerinin önemi büyüktür. Halihazırda istihsal ünitesi olan köylerimizde köyleri şehirlere bağlayan yollar, işletme yolları ekseri köylerimizde her türlü münakaleyi sağlayacak durumdan uzaktır.

Köylerimizin içme suyu ve sulama suyu imkânları, noksandır. Birim alandan daha fazla ürün elde edilmesi için toprak ve su kaynaklarının geliştirilmesi ile ilgili tesislerin yapılması, elde edilen mahsulün kıymetlen-

dirilmesi ve zamanında pazara ulaştırılması için köy yollarının en kısa zamanda islâh edilmesi gerekli görülmüştür.

5) Köyde Sosyal Hayatın Düzenlenmesi :

Genellikle Türkiye'de tarımla uğraşan nüfusun köylerde ikamet etmekte olduğu ve bu köylerimizin tarihi, tabii ve sosyal sebeplerle henüz kapalı bir köy hayatından kurtarılamamış bulunduğu bilinen bir gerçektir.

Milletimizin büyük çoğunluğunu köylü halkımızın teşkil etmesi, coğrafi özelliği bilinen Türkiye'de, milletimizin hayatının bekasında önemli bir unsur olmakla beraber henüz statik bir durum arzeden köy topluluğunda, gerekli maddi ve manevi müessir faktörleri uygulayarak, bu sosyal üniteyi yeni bir dimanizme kavuşturmak mecburiyetindeyiz.

Bilinen bir gerçektir ki; her kapalı cemiyetin sözü edilen yeni dinamizme kavuşturulması, bu cemiyetin kendi akide ve sosyal görüşlerine bağlı olmakla beraber, evvelâ uyanışa önder olacak kimselerin özel bir surette yetiştirilmesi ve bu konuda mevcut istidatlı fertlerin gene özel yollarla aydınlatılması suretiyle ve bu görüşe onların da inanarak gönülden iştirâk etmeleri sonucunda, mümkün olmaktadır.

Bu itibarla genç neslin ve yaşlıların kısa zamanda bu dinamizme geçirmelerini temin için, diğer memleketlerde yapıldığı üzere, fertlerin ve ailenin özel şekilde ve özel vasıtalarla uyandırılması gerekmektedir. Bu iş, öncelikle eğitim ve ev ekonomisi hizmetlerinin tam olarak köye intikali ile yapılabileceği gibi, bu nüfus kitlesinin bütün duygularına hitap etmek ve ataletini erken bir zamanda yok etmek maksadıyla, belirli kriterler üzerinde öncelik gösteren yerleşim (iskân) ünitelerinde bütün faaliyetler teksif edilmek suretiyle, buralara sosyal hizmetlerin gereği kadar ulaştırılması ile mümkün olacaktır.

Tarımla uğraşan halkımızın iskân mahalleri olan köylerimizin sosyal inkişafı için daha önce bahsedildiği üzere, gerekli öğretim ve eğitim hizmetlerine kavuşturulması esas olmakla beraber, sosyal hayatın gelişmesiyle ilgili diğer hizmetlerin de köye intikali, yukarıda sıraladığım sebepler neticesinde, zaruri görülmektedir.

Tabiaatiyle her türlü sosyal hizmetlerin bir yerleşim ünitesine ulaştırılması zamanımızda, hele iktisaden geri kalmış ülkelerde, büyük ve uzun vadeli yatırımları icabettirmektedir.

Bu sebeple, henüz kadastro ve benzeri doneleri çok az olan memleketimizde bahsedilen sosyal hizmetlerin halka ulaştırılması, belirli ve bu işe

en uygun durum gösteren köy veya köy gruplarından başlanılmak üzere, belirli bir program altında ve sür'atle yapılmalıdır.

Sosyal hizmetlerin köye intikali mühim bir safha olmakla beraber, yerleşim (iskân) ünitelerinin uzun vadeli olarak, tabii şartlara göre ve müstakbel inkişaflar gözönüne alınmak suretiyle plânlanması vakit geçirilmeden ele alınmalıdır. Aynı şartlar gözönüne alınmak suretiyle evlerin belirli tip ve plânlar altında inşası ve mevcutların islahı, köy gerçekleri ve medeni ihtiyaçlar düşünülerek plânlı bir şekilde ve mutlaka yapılmalıdır.

Köyün mistik havadan kurtarılması için yukarıda zikredilen hizmetlerin lider çiftçilere ve diğer mahalli önderlere ilâveten köy imamı, öğretmeni, ziraat teknisyeni, ebesi, ev ekonomisti, sağlık memuru ve emsali gibi devlet hizmetlerini köye götüren resmi görevliler ve bu işte çalışacak gönüllü kimse tarafından koordineli olarak köy topluluğuna götürülmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır.

Statik durumundan kurtarılarak medeni bir halde, köy toplumunun yaşayabilmesi ve bu imkânlar neticesinde iş veriminin ve psikolojik aktivitesinin artırılması için, elektrik, su, yol, haberleşme vasıtaları gibi sosyal hizmetlerin köylere ulaştırılması ile beraber huzur ve emniyet içinde her türlü tarımsal faaliyetin temini için, tarımsal asayişin köylerde ve işletmelerde tam manasiyle temini mutlaka lüzumlu görülmektedir.

Memleketimizde özel bir durum gösteren arazinin fazla bölünmemesi ve hele tarım ekonomisince uygun görülmeyen limitler altında bölünmesi için gerekli çareler aranmalı ve alınmalıdır.

Köyün sosyal hayatının geliştirilmesine ve memleketimizde günün konusu olan gecekondu sorununun halline matuf olmak üzere esash bir noktaya da burada işaret etmek yerinde olacaktır. Gerek tarımdaki fazla nüfusun sanayie kolayca geçirilmesini temin, gerek köy sosyal hayatının düzenlenmesinde önemli bir konu olan ve bazı sanayi kollarının menşei olacak bir durum gösteren köy el sanatlarının köylerde geliştirilmesi gerekmektedir. Gene aynı ve hatta daha fazla önemde olmak üzere, tarım sanayii ile birlikte diğer sanayi tesislerinin daha önce tutulan yolun aksine bundan böyle ekonomik ve sosyal imkânlar müsait oldukça, diğer bazı memleketlerde yapıldığı üzere, büyük şehirlerden küçük kasabalara ve köylere kaydırılması, çok faydalı ve üzerinde mutlaka durulması lâzım gelen bir tedbir olarak gözükmektedir.

IV — Özet :

Türkiye kalkınma plânında ön görüldüğü gibi sanayileşmeyi hedef

tutmakla beraber daha uzun süre tarımsal memleket vasfını muhafaza etmek durumundadır.

Tarımın geliştirilmesinde en önemli sosyal faktör insan ve insan emeği, diğer bir deyimle nüfus olarak kabul edilmiş bulunmakta ve tarım kolunda da insan gücünden azami istifade edilmesi için tarımın ünitesi olan çiftçi ailesinin eğitimi, sağlığı, donatımı ve sosyal seviyesinin yükseltilmesi için gerekli tedbirlerin mümkün olan nisbette sür'atle ele alınması gerekmektedir, gizli işsizliğin ve tehlikeli göçlerin frenlenmesi için ekonomik imkânların müsaadesi nisbetinde sanayi kollarının büyük şehirlerden köy ve kasabalara doğru kaydırılması lüzumlu görülmektedir.

KONUŞMA VE TARTIŞMALAR

Turgut Dündar :

Sayın Başkan, kongremizin kıymetli delegeleri ; Komisyonun çalışmasıyla bize güzel bir rapor sunulmuştur. Evvelâ teşekkür ederim. Ben meslek hayatında devamlı olarak dolaşan bir arkadaşınız olarak ve bilhassa eğitim konusunda, mesleğim icabı tetkiklerimden dolayı, kafamda bir fikir tebellür etmiştir, bu fikrimin eğitim komisyonu raporunda bir parça tezahürünü görmekle iftihar etmiştim amma komisyon raporu ile eğitim komisyonu raporu arasında bir ufak çelişmezlik var ona işaret etmek istiyorum. Şimdi bizim en büyük meselemiz, köyümüzün sosyal yapısında üzerimize düşen en büyük vazife, bilhassa ilk mektep tahsilinden sonraki köy çocuklarının okutulması davasıdır. Bu davada bizim teknik bahçıvanlık okullarındaki okuyan talebelerimiz maalesef bizim istediklerimiz imkânlarla yetiştikleri halde dışardaki akisleri böyle olmuyor. Bir muadeliyet elde edilerek kendilerini bir başka şekilde diğer bir istihdam sahasına aktarıyorlar. Biz diyoruz ki: Şahsi görüşüm şudur ki, ve eğitim raporunda buna işaret edilmiştir, ayrı bir sistemde bunları yetiştirmek lâzımdır. Raporda işaret edildiki teknik bahçıvanlık okulu adedi arttırılarak yetiştirilsin, hayır arkadaşlarım, eğer bugünkü mevcut sistemde yetiştirme devam edecekse ben şahsen bu sisteme karşıyım. Amma hakikaten bu genç çocukları yine çiftçi olarak yetiştirilmesi için bir yeni sistem getirilirse ona bütün kalbimle evet diyorum ve rapordaki bu açıklarada işaret etmek istiyorum ; Teşekkür ederim.

Ekrem Günay :

Sayın arkadaşlarım, raporda hiç değinilmemiş, köyde bir hayli sosyal hayat mevcut. Köy sosyal hayatı denilince şimdiye kadar konuşulmuş olanların bir özeti gibi geldi bana, bu rapor ve tebliğ. Köyün dini hayatı var, bunu hiç bir zaman inkâr edemeyiz. Köy kalkınmasında imamlar vazife almak üzere yetiştirilmiştir. Köyün dini hayatının, kalkınmamızda tesirli olacağına da inanırım. Birincisi bu; ikincisi köyde spor hayatı: hiç temas edilmemiş. Asıl köy sosyal hayatı bunlar olması gerekirdi. Üçüncü önemli

olan köyde eğlence, köyde evlenme hiç temas edilmemiş. Başlık meselesi, yuva kuruyoruz derken yuvayı yıkmaktayız. Bunlar hakkında ben daha fazla bilgi vermeyeceğim. Önergede vermeyeceğim. Arzu ederlerse arkadaşlarım bu maddeleri ilâve ederler, teşekkür ederim.

Doç. Dr. Mustafa Işıkan :

Şimdi efendim her iki konuşmacıları da bendeniz çok haklı buluyorum. Esasen tebliğ ile komisyon raporu arasında hafif bir nüans farkı var, şimdi müsaade ederseniz tebliğde eğitim konusunda yapılmış olan teklifleri çok kısa bir şekilde arzedeceğim. Bu arzım sırasında gerek Ekrem Günay ve gerekse birinci konuşan arkadaşımın dokunduğu noktalara temas edilecektir.

Müsaade ederseniz yalnız eğitime ait tekliflerimi tekrarlayayım. Başkası öbürlerine kalsın. Çünkü benim tebliğimde, eğitim hizmetleri, sağlık hizmetleri, nüfus plânlaması, adalet hizmetleri, yönetim hizmetleri diye birtakım kısımlara yer verilmiş ve gerek Ekrem beyin gerek ondan evvelki arkadaşımın temas ettiği hususlara arizamik dokunulmuştur ve bunların hal çareleri de zikredilmiştir. Müsaade ederseniz yalnız eğitim kısmına ait ne tekliflerimiz var bunları madde madde arzedeyim. Şimdi hülâsa sadece teklifleri okuyorum ; izah kısımlarından vazgeçiyorum.

1 — Türkiyede klâsik eğitim kurumları ileri ülkelere kıyasla sayıca az, öğretim araç ve gereçleri bakımından yetersiz, öğretmen bakımından zayıf, çalışma düzeni bakımından gevşektir.

2 — Din kurumları ve yardımcı eğitim unsurları aynı şekilde az sayıda ve düşük niteliktedir.

3 — Eğitim faaliyetinin önemli yükünü üzerinde taşıyan aile eğitimi, aile, işyerleri, çevre, modern bir toplumun ihtiyaçlarına göre kurulmuş ve donatılmış değildir. Meselâ köyde en primitif usullerle en verimsiz şekilde çalışan bir Türk çiftçi çocuğu yetişmesi sırasında modern ziraatin hiç bir bilgisini kazanamaz.

4 — Aile ve çevre şartlarını bir eğitim vasıtası olarak aldığımız takdirde idari karar veya tedbirlerle bunu kısa zamanda düzeltmek mümkün değildir. Meselâ kendi mesleğimizde bu günkü cüce, araçsız, verimsiz primitif ziraat işletmeleri ancak milli ekonominin devamlı gelişme seyri içerisinde ve tabii, iktisadi şartlara bağlı olarak düzenli gerçek işletmeler haline dönebilir.

â

5 — Klâsik eğitim kurumlarını sayıca arttırmak ve malzeme bakımından zenginleştirmekte bu günkü iktisadi şartlarımız altında imkânsız olmasa bile çok güçtür. Bu çok önemli bir nokta, arkadaşlarımla dikkatle dinlemesini istirham ederim. Efendim bu bir bütçe meselesi, para meselesi, Almanyanın bütçesi bizim bütçemizin 8 misli, şüphesiz meslek müesseseleri bizimkinin 8 misli. Meslek müesseselerinin donatımı bizimkinin 8 misli, bu noktai nazarı çok iyi kavramadan şu mektepler açılsın bu mektepler açılsın, şu demektir : Zayıf bir adama kebab yedirelim, elbise giydirelim şöyle eğlendirelim böyle eğlendirelim lâfla olur amma ne ile olur? Bunu dikkate almak lâzım. Bu bütçe veya para meselesidir. 30 milyon Batı Almanyalıya isabet eden eğitim bütçesi 8,2 milyar olduğu halde Türkiye Cumhuriyetinin eğitim bütçesi 1, 2 milyar Türk lirası, yani Almanyanın 1/7 si dir. Bunu arttırmakta mümkün değildir. Çünkü halkın üretim gücü, kazancı vergi ödeme kabiliyeti zayıftır.

6 — Ancak eğitim kurumlarının programlarında, çalışma düzenlerinde ve disiplinlerinde reorganizasyona gitmek suretiyle daha kesif daha hayati ve daha faydalı bir yetiştirme yoluna gidilebilir.

7 — Bu nokta çok mühim. Çok iyi dinlemenizi istirham ederim arkadaşlar. Efendim tarımın gelişmesinde tek başına eğitim fazla bir şey ifade etmez. Dünyanın en iyi eğitim kurumlarında yetişen teknik elemanları kâfi miktarda temin ederek Türkiyeye dağıtsak, Dünyanın en mahir çiftçilerini Türkiye toprakları üzerine yerleştirecek bu adamlar dünyanın en melek huylu insanları olsalar bile bugünkü iktisadi şartlar altında ziraatımıza pek az birşey kazandırabilirler.

ÖNERGELER :

Kongre Divanı Başkanlığına

Hizmetle mükellef olduğumuz çiftçilerimizin Sosyal problemleri yanında Tarım Teşkilâtında sosyal problemlerinin ele alınması gereklidir kanısındayım. Raporda yer almasını arz ederim.

Ziraat Y. Mühendisi
Yaşar Zender

Sayın Kongre Başkanlığına

Yurt sorunlarının çözümlenmesinde esas unsur olan, eğitim sorunu üzerinde gereği gibi durulmadığı kanısındayım.

Yalnızca bir ilk okul öğrenimi ile köy sorunlarının çözümlenmeyeceği konusundan hareket ederek aşağıdaki teklifi heyetinize arz ederim.

I — Köy gerçeklerine uygun olacak şekilde asgari 8 sınıflı köy çocuklarını tarımsal yönden eğitecek okulların açılması, (Teknik Bahçıvanlık okullarının tadilile olabilir)

II — Okuldan çıkacak çocukların memur olmasını önlemek ve üretici olacaklarını telkin etmek.

Ziraat Y. Mühendisi
Erdoğan Güllü

Kongre Başkanlığına

Okunan tebliğde Üniversiteye bağlı ihtisas okullarından bahsedilmekle ne kastedilmiştir. Statüsü nedir? Bunun hakkında açıklamanın ilgililerce yapılmasında fayda görülmektedir.

Saygılarımla arz ederim.

Nurettin Yıldırım

Sayın Kongre Başkanlığına,

Tarımda sosyal faktörlerin etkisi raporuna aşağıdaki hususların dahil edilmesini arz ve teklif ederim.

1 — Ziraat Mühendislerinin katıldıkları veya onlardan müteşekkil Mühendislik Bürolarının kurulması.

2 — Ziraat Mühendislerine müteahhitlik imkânlarının verilmesi,

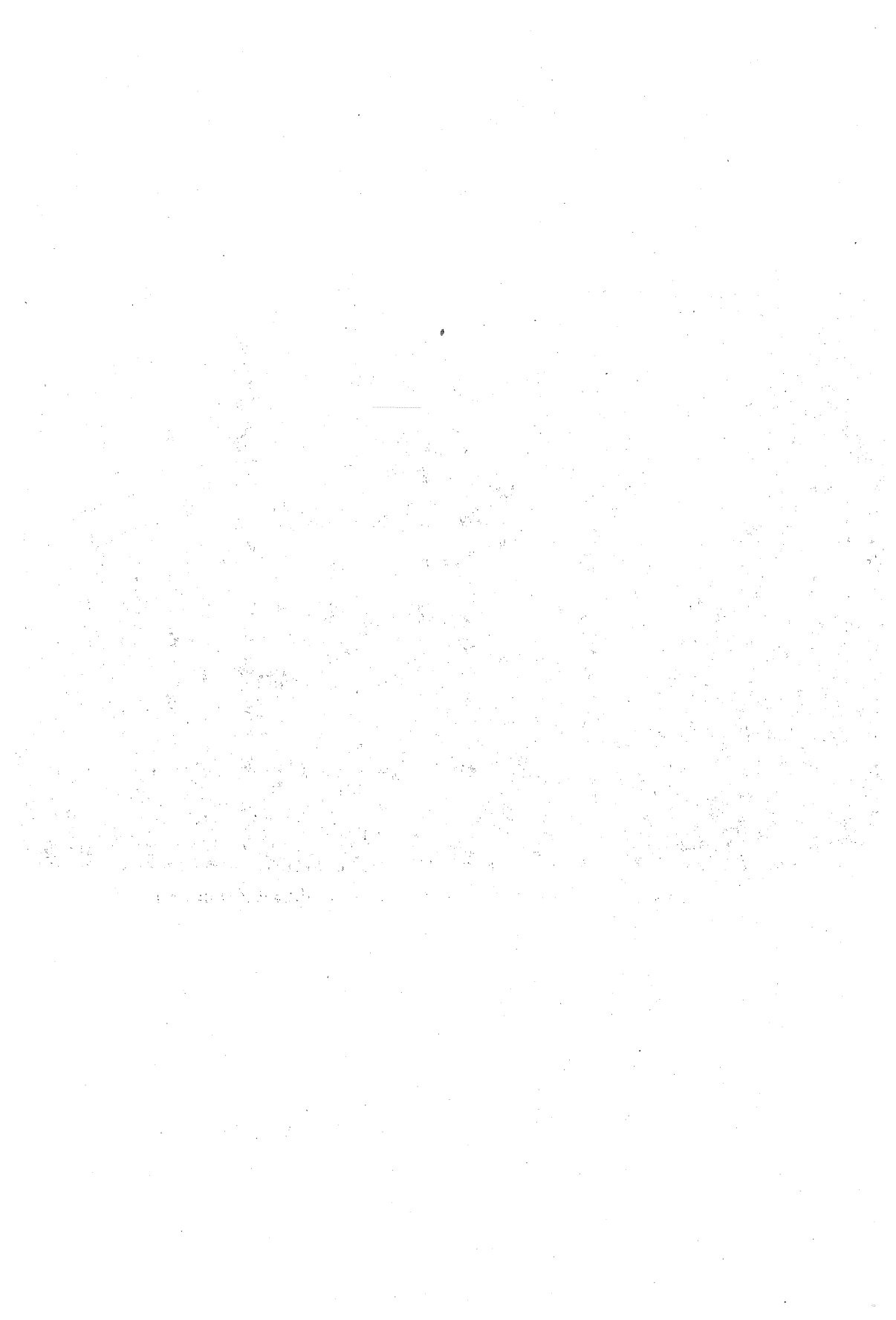
3 — Metodu belirli olan “Toplum kalkınması” konusunun raporda yer alması.

Mehmet Haznedaroğlu

TÜRKİYE'DE TARIM ÖĞRETİMİ
VE
YAYIMI SORUNLARI

Türkiye'de Tarım Öğretimi ve Yayımı Sorunları İhtisas Komisyonu

KOMİSYON RAPORU VE KONGRE KARARI

1 — GİRİŞ

Türkiye’de tarım öğretimi ve yayım işleri ; tarım alanında çalışan ilim adamını, araştırmacıyı, tarım teknisyenini, tarım öğretmenini ve üreticiyi ilgilendiren bir konudur. Bu konu, tarım alanında çalışanları ilgilendirmekle kalmaz, tarım nüfusunun fazlalığı dolayısıyla, yurttaki toplum kalkınmasının ana sorunu olarak ortaya çıkar. Bu açıdan bakılınca, Türkiye’de tarım öğretimi ve tarım yayımı meselesi, toplum kalkınmasının ana davalarından biri olarak kendini gösterir.

Yurdumuzda mevcut olan ve kalkınma plânının uygulanmasıyla ortaya çıkacak tarımsal meselelerin çözülmesi, bu işleri başarabilecek nitelikte ilim adamına, araştırmacıya ve teknik personele ihtiyaç gösterir. Bunların kaynağı ise öğretim kurumlarıdır. Bununla beraber ilim adamı, araştırmacı ve teknik personel yetiştirilmesi, araştırmaların yapılması ile de tarım sorunlarının çözümlenmesi tamamen kabil olmaz. Öğretim ve araştırma kurumlarından elde edilen bilgilerin, üreticilere aktarılması gerekir. Mevcut bilgi ve yeni buluşların üreticiye aktarılması ve bu suretle onlara rasyonel çalışma usullerinin öğretilmesi, benimsetilebilmesi ve uygulamalarının sağlanması, yayım fonksiyonları içerisinde girer. Bu sebepten öğretim, araştırma ve nihayet yayım, Türk köylüsünün kalkınmasını amaç edinmiş birbirinden ayrılmaz, birbirini tamamlayan çalışma alanlarıdır.

Tarımsal öğretim, tarım alanında çalışacak her derecedeki elemanın yetiştirilmesi manasını kapsar. Tarım yayımı ise, tarım sahasında çalışan üreticinin her türlü üretim, muhafaza, tüketim, bitki ve hayvan koruma alanında bilgilerini arttırmak, ileri tekniği öğretmek anlamını taşır. Esasında herikisi de öğretimdir. Fakat tarımsal öğretim derecesine göre üniversite ve çeşitli okullarda yapıldığı halde, tarımsal yayım tamamen okul dışıdır ve daha ziyade bir eğitimidir. Tarımsal öğretim ve tarımsal yayımın fonksiyonları bir olmasına rağmen, şekil ve kullandıkları metodlar itibarıyla, birbirinden farklı bulunmaktadır.

Tarım öğretiminin, tarımsal araştırma ve tarımsal yayımı yapacak elemanların yetiştirilmesiyle de görevli bulunması, bu çalışma alanının öne-

mini bir kat daha arttırmakta, Türk köylüsünün arzulanana yaşama düzeyine kavuşmasında üzerine ağır sorumluluklar düşmektedir.

Bu gün Türkiye'de zirai araştırma özlenen şekilde gelişmemiş olduğu gibi, zirai yayım teşkilâtı ile gereken işbirliğini de yapamamaktadır. Diğer taraftan yayım vazifesi gören teşkilâtın ve bu teşkilâta çalışan elemanların sayı ve nitelikçe yetersiz oluşu, gerektiği şekilde yetiştirilmemiş olmaları ve memlekete uygun yayım metodlarının geliştirilememiş olması yayım hizmetlerini aksatmaktadır. Fakat bunun yanında üreticinin geleneklerine çok sıkı bağlılığını ve yeni bilgileri kabul edip uygulayabilecek bir yetişkinliğe ulaştırılmamış ve gerekli teknik vasıtalara kavuşmamış olmasının etkisini de bilhassa belirtmek yerinde olur.

Yukarıda açıklanan hususlar tarım öğretiminin ve tarımsal yayımın Türkiye için önemini açık olarak ortaya koyar.

II — TARIM ÖĞRETİM SORUNLARI VE HAL ÇARELERİ

Türkiye'de zirai öğretim yapan müesseselerin çeşit ve sayıları şöyledir: Ziraat Fakültesi 3, Bölge Ziraat Okulları (Lise derecesi) 5, Ev Ekonomisi Okulu (Lise derecesi) 1, Teknik Ziraat ve Bahçivanlık Okulları (Orta dereceli) 8 ve Makinist Okulu (Orta dereceli) 1.

Halen 3 Bölge Ziraat Okulu inşa halindedir.

Aşağıda bu sektörlere ait sorunlar ortaya konmaya çalışılacak ve bu sorunlara karşı alınacak tedbirler belirtilmeye gayret edilecektir.

A — YÜKSEK TARIM ÖĞRETİMİ SORUNLARI

1 — Türkiye'de Ziraat Fakülte'lerinde öğretim programları ve öğretim süresi bakımından bir birlik yoktur. Bu problemin çözülmesi için yapılan gayretler olumlu sonuç vermemiştir. Öğretim Yönünden halli zorunlu olan bu konu, teşkilâttaki meslekdaşlar arasında gelişmeyi ve kökleşmeyi özlediğimiz ahenkli çalışmayı güçleştirmesi bakımından da üzerinde dikkatle durulmağa değer.

Yetkililer, öğretim birliğini temin etmek amacıyla bu konuyu en kısa zamanda karara bağlamalıdır. Her geçen gün meselenin çözümlenmesini biraz daha güçleştirmektedir.

2 — Bugüne kadar uygulanan bölüm öğretiminden arzulanana sonuç elde edilememiştir. Olumlu sonucun alınamamasında mezun olunan bölüm ile, mezuniyetten sonra alınan görev sahaları arasında uygunluk bulunma-

ması önemli rol oynamakta ve hatta bazı olaylar mesleğin itibarını zedelemektedir. Diğer taraftan bölüm öğretimi, derslerin lüzumundan fazla parçalanmasına sebep olmuş, pek lüzumlu olmayan bazı bilgilerin verilmesi sonucunu doğurmuştur. Diğer taraftan bölüm öğrencilerine genel bir ziraat kültürü vermek imkânı bulunmamıştır. Bu sebeplerden bu günkü şekli ile bölüm öğretimi yerine daha ziyade, genel tarım kültürüne yönelmiş öğretime yer verilmesi ve ileri sınıflarda öğrencilerin bazı alanlarda derinleşmelerini temin edecek bilgi ve usulleri öğretecek bir sistemin uygulanması yerinde mütalâa edilmektedir.

3 — Ziraat Yüksek Öğretiminde fakülte sonrası öğretim Yurt çapında ele alınmış değildir. Bütün ziraat alanında mütehasıs formasyonu almış ve araştırma alanında çalışan elemanlar azdır. Halbuki Türkiye'nin çözüm bekleyen ziraat konuları fazla miktarca araştırmacı ve mütehasıs elemana ihtiyaç göstermektedir. Bu sebeple fakültelerin bu yönden de hazırlıklarını tamamlayarak Yüksek İhtisas Okulları açmaları gerekmektedir. Bu suretle Ziraat fakülteleri ihtisas öğrencileriyle, araştırmacı eleman kuvvetlerini de arttırmak imkânını bulmuş olacaklardır.

İhtisas öğrenimini cazip hale getirmek amacı ile uzmanlara üst derece hakkı tanımak veya bir tazminat ödemek çok yerinde olur.

4 — Halen fakültelerde ve bilhassa Ege ve Atatürk Ziraat Fakültelerinde öğretim üyesi çok noksandır. Hazırlanacak bir programla noksan öğretim üyeleri tamamlanmalı ve yeni açılacak fakültelere öğretim üyesi sağlamak imkânları hazırlanmalıdır.

5 — Mevcut Ziraat Fakültelerinde öğrenci sayısı fazladır. Başarılı bir öğretim için dengeli bir öğretim üyesi ve öğrenci oranı ile gerekli öğretim imkânlarının mevcudiyeti şarttır. Bu dengeyi sağlayacak şekilde öğrenci miktarının azaltılması suretiyle üniversite öğretiminden beklenen sonucun sağlanması lüzumlu görülmektedir.

6 — Türkiye'nin yüksek tarım öğretimini ve tarımsal araştırmalarını sağlamak üzere yeni ziraat fakültelerinin açılması lüzumlu bulunmaktadır. İleride kurulacak fakültelerin yerleri şimdiden tesbit edilerek üniversite öğretiminden beklenen sonucun sağlanması gerekmektedir. Nitekim son yıllarda memleketimizde yüksek tarım öğretimine karşı büyük bir istek belirmiştir. Fakülte kontenjanlarının bu isteğe göre değil, yapılacak ziraat mühendisi ihtiyaç plânına göre tesbiti zorunlu bulunmaktadır.

7 — Ziraat Fakültelerinin öğretim ve görevlerini gereği gibi yapabilmeleri, yeter sayıda iyi yetişmiş bilim ve araştırma elemanlarının bulunma-

sına bağlıdır. Diğer taraftan gelecekte sağlam bir gelişme imkânı ancak kabiliyetli ve yeter sayıda asistanla sağlanabilir. Son ücret ve yevmiye rejimindeki gelişmeler fakülteye asistan olarak gelenlerin sayısını azaltmıştır.

Yeni personel kanunu da üniversiteyi cazip hale getirmemiş, hatta bu günkü durumundan daha elverişsiz hale düşürmüştür.

Ziraat fakültelerinde noksan bulunan öğretim üyelerinin tamamlanması, öğretim ve araştırmanın geliştirilmesi, öğretim üyesi ve yardımcılığının cazip hale getirilmesini zorunlu kılmaktadır.

8 — Ziraat Fakültelerinin ilgili bakanlık ve kuruluşlarla daha sıkı bir işbirliği yapması gereklidir.

B — BÖLGE TARIM OKULLARI SORUNLARI

1 — Memlekette teknik öğretimin gelişmesi yönünden büyük gayretler sarfedilmekte ve bilhassa orta öğretimden sonra, öğrencilerin bir kısmının teknik öğretime kaydırılması arzulanmaktadır. Bu suretle bir taraftan liselerin yükünün azaltılması, diğer taraftan memlekette teknik personel sayısının artırılması amacı güdülmektedir. Bu arada Bölge Ziraat Okullarına da fazla sayıda orta okul mezunlarının verilmesi düşünülmekte, bu maksatla bölge ziraat okullarının kapasitesi ve sayıları artırılmaktadır. Bu davranış, Bölge Tarım Okulu mezun sayısının çok artmasına sebep olacağından kendilerinin kıymetlendirilmemeleri problemi ortaya çıkabilir. Bu durum meslekte zaman zaman görülen değerlendirilmeyen okumuş eleman iş gücünün artmasına ve sonuç olarak huzursuzluk doğmasına sebep olacaktır. Böyle halleri önlemek üzere Bölge ziraat okulları mezunlarının istihdam sahasının ve ihtiyaç plânlarının katî olarak tesbiti ile Bölge Ziraat Okullarına alınacak talebe sayısının buna göre ayarlanması zorunlu bulunmaktadır.

2 — Bölge Ziraat Okullarına daha çok köylü ve çiftçi çocuklarının paralı ve yatılı olarak alınması hususu ön plânda dikkate alınmalıdır .

3 — Bölge Ziraat Okulları mezunlarının istihdam yerlerine göre öğretim programlarında ayarlamalar yapılmalıdır .

4 — Bölge Ziraat Okullarına öğretmen yetiştiren bu gün için ziraat fakülteleridir. Öğretmenlik hiç şüphesiz evvelâ meslekî bilgiyi şart koşar. Fakat bunun yanında muvaffakiyetli bir öğretim için, öğretmenin öğretim metodlarına hakkıyla vakıf olması gerekir. Bu sebeple tarım okullarında öğretmen olarak vazife alacakların meslek öğretiminden sonra öğret-

menlik formasyonu verecek bir yetiştirmeye tabi tutulmaları faydalı bulunmaktadır.

C — TEKNİK TARIM VE TEKNİK BAĞÇIVANLIK OKULLARI SORUNLARI

22 seneden beri yurdumuzda hizmet gören bu okulların kuruluş amaçlarına uygun sonuç alındığı söylenemez. İsaletli bir düşünce ve büyük masraflarla kurulan bu okulların mezunlarının köye dönmedikleri, hatta aldıkları bilgilerle ilgili olmayan işlerde çalıştıkları, normal orta okul mezunu olan askeri orta okullara gittikleri, bir kısmının il ve ilçelerde küçük memuriyetler aldıkları bir vakiadır.

Teknik Tarım ve Bağçivanlık Okulları mezunları yayım teşkilâtıyla işbirliği yaparak köylerde önderlik yapacak yetişkin elemanlardır. Bir bakıma bunlar köy kalkınmasının öncüleri olarak düşünülebilir. Bu amaca ulaşabilmek için kendilerinin köye dönmelerini sağlamak şarttır.

Bu maksatla :

- 1 — 4486 sayılı kanunda gerekli değişiklik yapılmalıdır.
- 2 — Bu okullara çevre köylerinden küçükte olsa, işletmesi bulunan çiftçi çocukları alınmalı, uzak çevreden okullara öğrenci kabul edilmemelidir.
- 3 — Öğretimin siklet merkezini uygulama teşkil etmelidir.
- 4 — Öğretim sırasında, köye döneceklerin ve bunun şahısları ve memleket için faydaları her fırsatta telkine çalışılmalıdır.
- 5 — Mektepten çıktıktan sonra kendilerinin köyde çalışabilmeleri için gerekli imkânlar sağlanmalıdır.
- 6 — Büyük yatırımlar gerektiren Teknik okul açılmasından sarfınazar edilmeli, bunun yerine Tarım Bakanlığı Kurumlarında daha az yatırım isteyen, kapasitesi ve öğretim programı mahdut ve daha kısa öğretim süreli küçük okullar açılmalıdır. Bu okullarda yersel ziraatın hakim olan şubesine önem vermelidir.
- 7 — Bu okul öğretmenleri de, özel bir yetiştirmeye tabi tutulmalıdır.

D — YETİŞKİNLERİN EĞİTİMİ

Türkiye ziraatının geliştirilmesinde ve derhal olumlu sonuç almada, yetişkin çiftçilerin eğitilmesi büyük önem taşır. Bu husus sağlandığı tak-

dirde köy toplum kalkınması kısa zamanda mümkün olabilir. İlk beş yıllık kalkınma planında bu husus öngörülen konulardan biridir. Yetişkinlerin eğitimi tamamen okul dışı bir eğitim olup, daha ziyade köylünün boş zamanlarında yapılmalıdır. Bu sebepten çevrenin özelliğine göre çiftçi eğitim merkezleri kurulmalı, çeşitli kurslar açılmalı, köylüyü toplu çalışmalarla alıştırmak ve bilgilerini geliştirmek amacıyla çiftçi kamplarının artırılmasına önem verilmelidir. Köyde yapılacak bu işlerden başka, Orduda da tarım eğitimine önem verilmeli, halen askeriyenin elinde bulunan geniş arazi hem üretim hem de eğitim amaçlarına kullanılmalı ve bu husus için özel personel istihdam edilmelidir.

III — TÜRKİYE'DE YAYIM SORUNLARI

Türkiye'de mevcut tarımsal yayım durumu ve teşkilâtı yukarıda kısaca açıklanmıştır. Biz burada, tarımsal yayımın amacını işaret ettikten sonra, bu amaca ulaşmak için alınması gereken tedbirleri belirtmeğe çalışacağız :

Tarım çalışmalarının amacı, belirli bir emek ile belirli bir toprak biriminden ucuz, kalitesi yüksek, miktarı fazla bitkisel ve hayvansal ürün elde etmek bunları en yararlı şekilde değerlendirmek ve pazarlamaktır. Bu amaca üreticinin bilgili çalışması ve yeni tekniği öğrenmesi, doğal şartlara en elverişli usulleri uygulaması suretiyle ulaşılabilir. Diğer taraftan üretici ailelerin, evinin ve yaşayışının düzenlenmesi ve tüketim maddelerinden en iyi derecede faydalanmaları Türkiye'de üzerinde durulacak problemlerdir. Bu işi yapacak teşkilât tarımsal yayım teşkilâtıdır. Bu teşkilâtın, aşağıdaki amaçları gerçekleştirecek bir yeterlikte kurulması gerekmektedir.

1. Değişen dünya şartları ve kendi ihtiyaçlarının ışığında, tarım ev ve toplum problemlerini anlamaları, incelemeleri ve çözmeleri için çiftçilere (erkek, kadın, çocuk) yardım etmek,

2. Uygulama değerleri deneme ile anlaşılmiş usulleri (pratikleri) derleyip, çiftçilere ulaştırmak,

3. Araştırma ve deneme sonuçlarını, çiftçi problemlerinin hal çaresi olarak onlara anlatmak, benimsetmek,

4. Halkı, kendi işlerini yaparken veya devletle müşterek çalışmada işbirliğine yöneltmek,

5. Köye götürülen devlet hizmetlerinde, diğer teşekküllerle koordinasyon sağlamak.

Yayım hizmetlerini, yukardaki amaçları gerçekleştirecek düzeye kavuşturmak için :

1 — Bu hizmetleri tek bir kuruluşun yetki ve sorumluluğu altında toplamak gerekmektedir.

2 — Bu teşkilât kurulurken, hizmete en müessir faktörlerin ışığı altında, bölge sistemine gidilmeli, öğretim ve araştırma müesseseleri ile sıkı işbirliği sağlanmalıdır.

3 — Yayım teşkilâtı, görevini başarabilecek şekilde yayım ve öğretim araçlarıyla donatılmalıdır.

4 — Yayımçılara hiçbir suretle idari vazife verilmemelidir .

5 — Kademeli yayım elemanı yetiştirmeyi sağlamak üzere Ziraat Fakülteleri ve Bölge Tarım Okulları programlarında bu konuya gerekli yer verilmelidir. Yayım teşkilâtının başarısı yayım elemanlarının köylülerle verimli bir şekilde çalışmalarına bağlıdır. Bu bakımdan yayım elemanlarının kabiliyetleri ve köy şartlarına uymaları en önemli bir konudur. Yayımçı yetiştirirken bilhassa bu hususlara dikkat etmek gerekir.

6 — Bölgelerde, ilçe ve daha üst kademelerde, kâfi miktarda Ziraat Fakültesi mezunu elemana yer verilmeli, bunlar hizmete başlamadan evvel öğretime tabi tutulmalı, hizmet içerisinde iken de sık sık kurslar açılarak bilgileri tazelenmeli ve yeni gelişmeler öğretilmelidir.

7 — Yayım işleri programlı bir çalışmayı şart koşar. Urogramların bir bütün olarak hazırlanması lâzımdır. Ancak bu suretle köylülerin çalışmaya iştirâki ve onların alâkası sağlanabilir. Bu iştirâkleri sağlamak üzere köylerde yayım üniteleri kurulmalı, üretici teşkilâtlandırılmalıdır.

8 — Yayımda eğitim muhakkak göstererek olmalıdır. Bütün işleri tarlada, mer'ada, ahırda, çiftçinin evinde yapmalıdır.

9 — Ev Ekonomisi çalışmaları yayımın en büyük yardımcısı ve köylü ailesinin gelişmesine en müessir yoludur. Bu bakımdan yayım programlarında ev ekonomisi problemlerinin de ele alınması bir zarurettir. Bu zaruret bu ünitenin Tarım Bakanlığı içerisine dönmesini gerektirir.

10 — Türkiye'de yayım metodları henüz vuzuha kavuşturulmamıştır. Bu husus üzerinde ciddi araştırmalar yapılmalı ve bugüne kadar süre gelen başarısızlıkların nedenleri tesbit edilmelidir.

11 — Tarımsal yayım işleri en güç işlerden birisi olması dolayısıyla bu alanda çalışan kimselerin çalışma şevkini arttırmak ve bu alanı daha cazip hale getirmek üzere maddi imkânlarının arttırılması gereklidir.

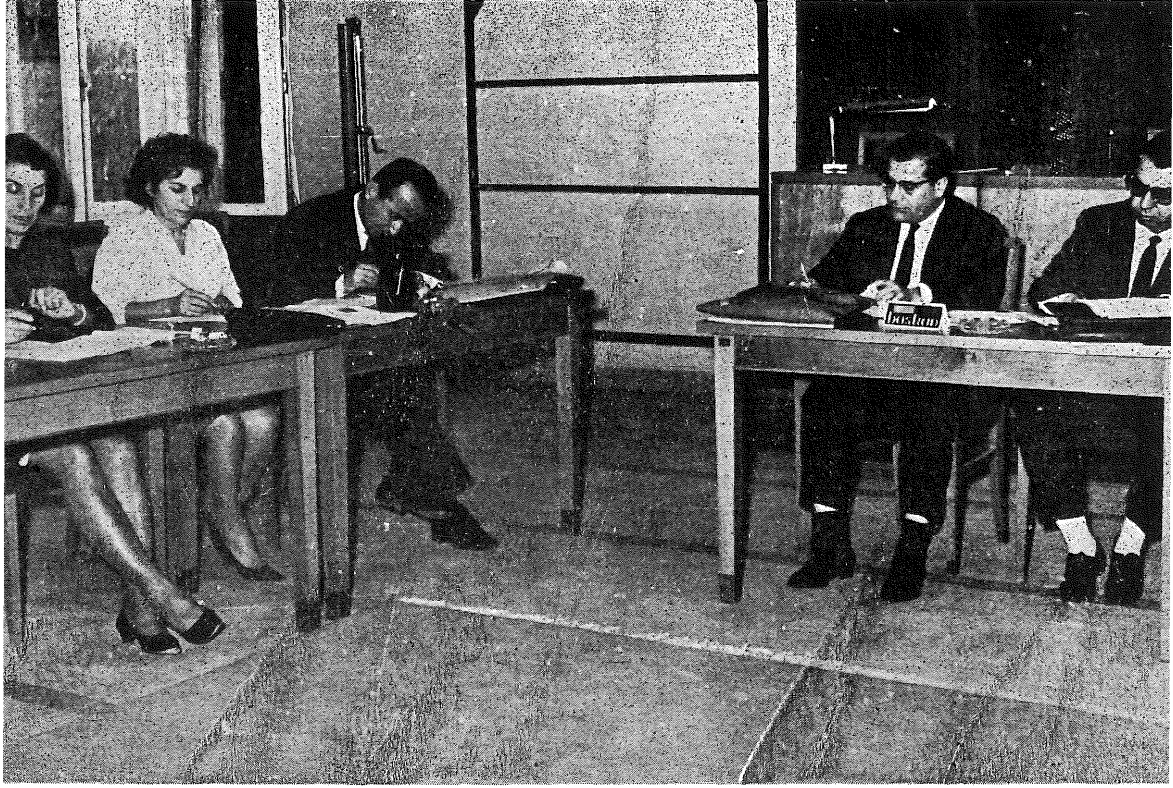
KONUŞMA VE TARTIŞMALAR

Salih Kavakhoğlu :

Muhterem arkadaşlar raporun okunmasının sonuna yetiőtım. Yalnız bir nokta nazarı dikkatimi celbetti ; tarım teknik yayım elemanları idari işlerle meşgul olmamalıdır deniliyor. Halbuki Ziraat M¼d¼rl¼đ¼, Ziraat IŐleri Genel M¼d¼rl¼đ¼n¼n vil¼yette bir temsilcisidir. Kazada bulunan teknisyen aynı Şekilde temsilcisidir. Ancak burada idare ile ilgili olmayan arkadaşlar m¼tehassısalar, ayrıca teknisyen yardımcıları, k¼y teknik ziraat ¼đretmenleridir. Buna bir vuzuh vermek, bu Şekilde bir ifade de bulunmak l¼zım gelir. İkinci nokta : yayım metotları memlekette hen¼z geliştirilmiş denilmektedir ; halbuki bu hususta bir¼ok ¼alıŐmalar vardır. 1943 yılından beri bu memlekette elde edilmiş neticeler de mevcuttur. Bunların ¼zerinde de durmak icabeder. Bunlar noksan ge¼miŐtir. Zaten bu mevzuda konuŐulacaktı, d¼n komisyonunda kısa zamanda verilen kifayeti m¼zakerere ¼nergesinden dolayı bu hususlar a¼ıklanamamıŐtır. TeŐekk¼r ederim.

Muhterem arkadaşlar bu hepinizce mal¼mdur. Yayım teŐkil¼tının ru ru doğrudan doğruya ¼ift¼ye bir Şey ¼đretmektir. Halihazırda Teknik teŐkil¼tta ziraat m¼d¼r¼ arkadaşlar ve kazalardaki ziraat teknisyenleri vakitlerinin ¼ođunu idari iŐlere sarfetmekte ve dolayısıyla yayımı ihmal etmektedirler. Bu bakımdan komisyonumuz yayım teŐkil¼tının p¼r, saf olarak eğitimle meşgul olmasını ve bu bakımdan halihazır teŐkil¼ttan ayrı bir veche kazanmasını l¼zumlu g¼rm¼Őt¼r. Ve raporda da bu esas dahilinde bu konu dercedilmiŐtir. Belki ayrı bir yayım teŐkil¼tı mı kurulacaktır? Yahutta mevcut teŐkil¼t bir deđiŐikliđe mi ¼đratılacaktır, o tabii tatbikatla ilgili bir husustur. Fakat bir prensip olarak yayımın bu idari ve rutin işlerden kurtulmasını ¼ng¼r¼yoruz ve bunu tarımımızın kalkınması i¼in l¼zumlu fakt¼rlerden biri tel¼kki ediyoruz.

TARIMSAL ARAŞTIRMALARIN
GELIŐTIRILMESI

Tarımsal araştırmaların geliştirilmesi.

KOMİSYON RAPORU VE KONGRE KARARI

KONUNUN ÖNEMİ :

Tarımsal araştırmaların amacı tarımla ilgili çeşitli alanlarda yapılacak bilimsel ve teknolojik incelemeler vasıtasile memleketin tarım ürünlerinin arttırılmasını, çeşitlendirilmesini, ıslâhını, kayıpların önlenmesini, en uygun bir şekilde değerlendirilmesini ve pazarlamasını sağlamaya yardımcı olmaktadır. (1)

İleri memleketlerde tarım alanındaki bugünkü yüksek seviyeye ulaşma ancak bu sahada bilimsel araştırmaların neticesi ve bunların sağladığı teknolojik imkânlar sayesinde olmuştur.

Henüz gelişme halinde bulunan memleketimizde pek çok çeşitli tarımsal problemlerin acilen halledilmesile karşı karşıya bulunmaktadır. Bu problemlerin halledilmesinde tarımsal alanda yapılacak araştırmalar, memleketimizin bugünkü ekonomik bünyesi icabı bir kat daha fazla önem kazanmaktadır.

Büyük bir materyal zenginliği ile çeşitli toprak ve iklim faktörlerini bünyesinde toplamış olan memleketimizde bazı alanlarda bilimsel araştırmalarla önemli adımlar atılmıştır. Bu çalışmalar sonucu bazı konularda tarımsal üretimde büyük ilerlemeler olmuştur. Bu gelişmelere rağmen yılda % 3 civarında nüfus artışı olan ve hayat seviyesi devamlı gelişme gösteren ülkemizin tüketim açığı ve kalite ihtiyacı problemlerini karşılamada yeterli ölçüde etkili olunamamış ve Türkiye ekonomik bünyesinde her geçen gün açıklık sorununun kaçınılmaz tehdit ve tehlikeleri ortadan kaldırılamamıştır.

Bu durum, tarımsal kaynakların bilimsel araştırma dahilinde kıymetlendirilerek ilgili problemlerin çözümünü ve bu çalışmalarda büyük hız kazanılmak için gerekli organizasyonların mutlâk teşkilini zorunlu kılmaktadır.

(1) Tarım hizmetleri ve teşkilâtını yeniden düzenlenmesi 1964, S. 85.
1964, S. 85

BUGÜNKÜ DURUM :

Yurdumuzda tarımsal araştırmaların bugünkü durumunu kısaca izledikten sonra ileride alınması gerekli tedbirler belirtilecektir.

a) Araştırma Görevi :

Tarım Bakanlığının 3203 sayılı kuruluş kanununa göre verilen görevler arasında tarımsal araştırma ile doğrudan doğruya ilgili bir hükme rastlanmaz. Bu görev ancak diğere görevlerle karışık olarak verilmiş ve araştırma görevini yerine getirecek teşkilât sarih olarak belirtilmemiştir. "İslâh ve Deneme Müesseseleri Kurar" şeklindeki ifade ile araştırma müesseselerinin bazıları kastedilmişse de ıslah ve deneme tipi dışındaki araştırmalar için durum gene müphemdir. İslâh ve deneme faaliyetlerinin hangi alanlarda yapılacağı da tasrih edilmediğı için hemen hemen her konuda araştırma yapmak yönüne gidilmiştir. Ancak 6968 sayılı kanunla kurulan Ziraât Mücadele ve Karantina Genel Müdürlüğü ile 7457 sayılı kanunla kurulmuş olan Toprak Su Genel Müdürlüğüne araştırma görevi de verilmiştir.

b) Araştırma Görevini Yerine Getiren Birimler :

Tarım Bakanlığı içinde münhasıran araştırma görevi ile meşgul olan birimlere rastlanmamaktadır. Bilhassa merkez teşkilâtı mevzulara göre bir kuruluş arzetmektedir. Şubeler doğrudan doğruya konulara göre dizilmişlerdir; hububat şubesi, meyvecilik şubesi, atçılık şubesi, inekçilik şubesi vs. gibi. Her şube kendine ait konunun hem araştırma, hem yayım, hem hizmet ve hem de diğere tip faaliyetleri ile meşgul olmaktadır. Genel Müdür Muavinlikleri de faaliyet tiplerinden ziyade şubeleri aralarında paylaşmış durumdadırlar. Taşrada, Enstitüler, İstasyonlar, Deneme Tarlaları, Fidanlıklar, Tohum Üretim Merkezleri, Haralar ve İnekhaneler azçok diğere tip faaliyetlerle beraber araştırma görevini de yerine getirmektedirler.

Araştırmalarda koordinasyonu sağlamak maksadile son senelerde bir çok konularda komiteler kurulmuştur. Komiteler istişaridir. Bakanlık, müessese ve fakülteler temsilcilerinden teşekkül eder.

Komitelerin gerek kuruluşu ve gerekse faaliyet sahaları gene bir bütünün parçaları olmaktan uzaktır. Bir kaç komite hariç diğere konulara göre kurulmuştur ve araştırma ile beraber üretim vs. gibi diğere faaliyetleri de düzenlerler. Bazı komitelerin faaliyetleri ise birbirine tedahül eder mahiyettedir. Buna rağmen komitelerin araştırmalarda ilerlemeyi, koordinasyonu ve işbirliğini sağlayan müsbet etkileri inkâr edilemez. Ancak, ko-

mitelerin aldığı istişari kararları tatbik mevkiine koyacak Bakanlık teşkilâtında muhatap bir makam mevcut değildir.

Tarım Bakanlığında münhasıran tarımsal araştırma ile meşgul olan veya diğer tip faaliyetle beraber tarımsal araştırma faaliyetlerini de yürüten müesseselerin sayısı 100'ün üzerindedir. Merkez teşkilâtında rastlanan dağınıklık ve prensipsizliğe aynen taşra teşkilâtında da rastlanmaktadır. Müesseseler konulara veya konu gruplarına göre ve şubelere bağlı olarak kurulmuşlardır. Aynı bölgede, aynı şehirde, aynı yerde değişik ünvanlarda araştırma müesseselerinin kurulmuş bulunduğu bir vakiadır. Bir çok araştırma müesseselerinin kuruluşunda bölgenin tarımsal ihtiyaçlarından ziyade politik ve idarî mülâhazaların tesiri olduğu müşahede edilmektedir. Bu müesseselere verilen enstitü, istasyon vs. gibi isimlerde de isabetsizlik mevcut olup belli bir prensip yoktur.

Araştırma müesseseleri çok dağınık olduğu için bu müesseselerde yapılan araştırmalarda gerek kalite ve gerekse kantite bakımından büyük farklar mevcuttur. Müesseseler müstakildir ve doğrudan doğruya şubeler vasıtasile Bakanlığa bağlıdır. Bunun için aralarında ufki bir koordinasyon ve işbirliği mevcut değildir.

Tarımsal araştırmalar görevi Tarım Bakanlığı tarafından doğrudan doğruya veya komitelerin tavsiyesine uyularak verilmekte olduğu gibi müesseseler tarafından kendiliğinden de benimsenmektedir. Bir çok müesseselerde araştırmalar tarımsal araştırma projesi esnasına göre yürütülmekle beraber projelerin gerek hazırlanmasında gerekse tetkik ve tasdikten geçirilmesinde henüz bir çok noksanlıklar mevcuttur. Diğer taraftan araştırma konularının tesbitinde yayım teşkilâtı ile arzu edilen seviyede bir işbirliği kurulamadığından çiftçinin tatbikatta karşılaştığı problemler araştırma kurumlarına yeteri kadar intikal etmemektedir.

Araştırma müesseselerinin hemen hepsi araştırma görevi ile birlikte diğer görevleri de meselâ üretme görevini de yapmaktadırlar. Böyle değişik tipteki görevler arasında bariz bir sınır yoktur.

Bazı müesseseler yalnız bir tek mahsul çeşidi için kurulmuştur. Bu durum aynı bölgede diğer mahsuller için de başka müesseselerin kurulmasını zaruri kılmaktadır. Bu ise pratik olarak imkânsızdır. Onun için müesseselerin konulara göre değil de o bölgenin her türlü araştırma ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde çok veçheli olarak kurulması icap etmektedir.

Aynı bölge içerisindeki muhtelif araştırma müesseseleri, bazan aynı konu üzerinde birbirlerinden ayrı olarak çalışmaktadırlar. Buna mukabil

bazı müesseselere araştırma görevi de verilmiş olmasına rağmen, araştırmaların tamamile ihmal edildiği ve çalışmaların başka tip faaliyetlere yöneltildiği görülmektedir.

Tarım Bakanlığında Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü, Ziraî Mücadele ve Zirai Karantina Genel Müdürlüğü, Pamuk İşleri Müdürlüğü ve Plânlama ve Ekonomik Araştırmalar Dairesi ve bunlara bağlı müesseselerde tarımsal ve ekonomik araştırmalar yapılmaktadır. Ancak, araştırmaların bazıları tekerür ve girişim halindedir. Arada özlenen seviyede bir koordinasyon malesef yoktur.

Yapağı ve Tiftik A.Ş. nin esas mukavelesinde araştırmaya dair sarih bir hüküm bulunmamasına rağmen koyun ve tiftik keçisi üzerinde ıslâh, yetiştirme ve besleme şartları yapılmaktadır. Buna mukabil Yem Sanayii Türk A. Ş. ne, Türkiye Ziraî Donatım Kurumuna, Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğüne, Türkiye Süt Endüstrisi Kurumuna ve hatta Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğüne kanun, nizamname veya esas mukavele hükümleri ile araştırma görevleri verilmiş olmasına rağmen, fiiliyatta, bu teşekküller tarafından ya hiç araştırma yapılmamakta veya pek cüz'î olarak yapılmaktadır.

Tarım Bakanlığı dışında mevzuata göre araştırma görevi verilerek veya verilmediği halde tarımsal ve ekonomik araştırmalar yapan teşekküller ise şunlardır: Ziraat, Orman ve Veteriner Fakülteleri, İmar ve İskân Bakanlığı, Gümrük ve Tekel Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Türkiye Şeker Fabrikaları A. O., Toprak Su Genel Müdürlüğü, Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi, Türk Standartlar Enstitüsü, Atom Enerjisi Komisyonu ve Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu.

Tarım Bakanlığı içinde ve dışında tarımsal araştırmalar konusunda durumun ne kadar karışık, gayrimütecanis ve koordinasyondan uzak olduğu görüldükten sonra 278 sayılı kanunla 1'7.1963 tarihinde kurulmuş bulunan Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu'nun mâna ve önemi kendiliğinden anlaşılmaktadır.

c) Tarımsal Araştırma Yapan Kuruluşların Hukukî ve Malî Yapıları ve Teşkilâtları :

Gerek Tarım Bakanlığı içi ve gerekse Bakanlık dışı kuruluşların he-men hepsinin hukukî ve malî durumları başka başkadır. Burada bunların birer birer incelenmesine geçilmeyecektir. Bu teşekküllerin bazıları 1050,

2490, 3460, 2654, 6968 ve 7457 sayılı kanunlara tabidirler ve bazıları ise katma bütçe ile idare olunurlar. Araştırmalara ayrılan para ve bu paranın kullanılma şekilleri bu sebepten çok değişik bir görünüş arzeder.

Gene bu kuruluşların araştırma ile ilgili Merkez ve Taşra Teşkilâtları da pek muhteliftir. Burada yalnız Tarım Bakanlığına bağlı teşekküller nazarı itibara alınsa dahi, teşkilât yapılarındaki büyük farklar kolaylıkla göze çarpar. Bu kadar değişik yapılı teşkilâttan koordine bir araştırma faaliyeti beklemek oldukça güçtür. Onun için Tarım Bakanlığında araştırmanın teşkilâatlanması, büyük ölçüde diğer tip faaliyetlerin de kendi içlerinde teşkilâatlanması ile çok yakından ilgilidir.

d) Tarımsal Araştırma ile İlgili Personel Durumu :

Tarım Bakanlığında merkez ve taşra teşkilâtında araştırma ile uğraşan personel sayısı 868 dir. (2) Sayıca çok fazla görünmesine ve hemen hepsinin yüksek tahsilli olmasına ve ekseri Ziraat, Orman ve Veteriner Fakülteleri mezunu bulunmasına, bazılarının kendi konularında dış memleketlerde kısa veya uzun süre lisans sonrası tahsil görmüş olmalarına ve bir kısmının da yurt içinde bir yetiştirme programına tabi tutulmuş bulunmasına rağmen, genellikle araştırmanın gerektirdiği seviyeyi ekseriyetinin henüz iktisap edememiş bulunduğu bir vakıadır. Ekseri hallerde aynı personel üretim, yayım vs. gibi diğer hizmetleri de görürler.

Şimdiye kadar yetiştirilmek üzere ekserisi 4489 sayılı kanun ve yabancı burslardan istifade edilerek azamî iki yıl için yabancı memleketlere gönderilen elemanların gittikleri yerlerdeki durumları ve çalışmalarına devam edip etmedikleri kontrol edilmemiştir.

Araştırmacı personelin yabancı dillere aşinalık duvanları da başka başkadır. Esasen en az bir yabancı dil bilmeyenlerin iyi araştırmacı olması çok zordur.

Araştırmacı personel müesseselerde rastgele bir memur gibi tayin edilmektedir. Personelin terfi, nakil vs. gibi diğer işleri vediger memurlardan farklı değildir.

e) Tarımsal Araştırmaya Ayrılan Malî ve Tabii İmkânlar :

Tarımsal araştırma müstakil bir hüviyet taşımadığı için münhasıran araştırmaya tahsisat verilmemektedir. Genel tahsisat içinde yalnız araştırmaya sarf edilen miktarların hesaplanması hemen hemen imkânsızdır.

(2) Tarım hizmetleri ve Teşkilâtının yeniden düzenlenmesi, 1964, S. 89

Müesseseler araştırmanın gerektirdiği ihtiyaçları mali mevzuat dahilinde münferiden ve mahallen temin ederler.

Araştırma müesseselerinin arazi durumları pek muhteliftir. Genişlik, bölgeyi temsil ve araştırmaya uygunluk bakımlarından her müessesenin durumu başka başkadır. Arazinin emniyet ve istikrarı da her müessese için değişik durum göstermektedir. Bazı müesseselerin arazileri başka maksatlarla alınarak diğer teşekküllere intikal ettirilmektedir. Bütün bu haller, araştırmada, istikrarı bozan sebepler arasına girmektedir.

Müesseselerin bina, lâboratuvar, sera, diğer teknik tesisler gibi imkânları da çok değişiktir ve ekseri hallerde kifayetsizdir.

Bu düzensizliklerin yanısıra Türkiye'de temel ve uygulamalı araştırmaları teşvik etmek, düzenlemek ve koordine etmek amacile 1963 yılında kurulan Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurulu, ilgili fakültelerden ve tarımsal müesseselerinden gönderilen araştırma projelerini mali yönden destekleme faaliyetlerinde bulunmaktadır.

Ayrıca araştırma görevi için imkân temin eden diğer kaynaklar AID, CENTO, FAO gibi milletlerarası teşekküllerdir.

Buraya kadar verilen ve daha çok bir tenkit havası taşıyan izahattan, bugüne kadar, tarımsal araştırmalar konusunda hiçbir şey yapılmamıştır neticesi çıkarılmamalıdır.

Halbuki tarım alanında yapılan araştırmalar son yıllarda birçok kuruluşlarda proje esasına göre uygulanmaya başlamış ; milli komiteler, konseyler ve müessese içi teknik üniversiteler vasıtasile çalışmalarını, tüzük ve yönetmelikler çerçevesinde disipline etmek yoluna gitmişlerdir.

Memleketimizdeki araştırma müesseselerinin bugüne kadar yaptığı hizmetleri, birçok noksanlarına rağmen burada takdir ve minnetle anmak bir kadirşinaslık vecibesidir.

TÜRKİYEDE TARIMSAL ARAŞTIRMALARIN GELİŞTİRİLMESİ İÇİN BAŞVURULACAK TEDBİRLER

1 — Buraya kadar kısaca tahlili yapılan halihazır durum, tarımsal araştırmaların yeniden teşkilâtlandırılmasının lüzumunu açıkca ortaya koymuş bulunmaktadır. Ancak, Tarım Bakanlığı bünyesinde bu kadar şumüllü bir operasyona gidilirken tedbirli operatör gibi hareket edilmelidir. Konu ile ilgili bütün inceleme ve hazırlıklar noksansız olarak yapılmalı, Tarım Bakanlığı reorganizasyon prensipleri içerisinde tarımsal araştırma

teşkilâtı ile ilgili mevzuat hazırlanmalı ve nihayet muayyen bir intikal süresi içerisinde halihazır durum yeni mevzuata uygun hale getirilmeli ve bu intikal devresinde ihtilâflar meydana getirilmemelidir.

2 — Tarımsal araştırmanın reorganizasyonu yalnız başına ele alınmamalı, Tarım Bakanlığının reorganizasyonu çerçevesi içinde düşünülmelidir.

3 — Tarımsal araştırmaların taşra teşkilâtında bilhassa bölgeleşme esasına göre bir kuruluşa gidilmeli, bölgenin ihtiyacına cevap veren bölge tarımsal araştırma müesseseleri kurulmalıdır.

4 — Bu faaliyetlere bir başlangıç olarak Tarım Bakanlığı bünyesinde tarımsal araştırmaları koordine etmek ve denetlemekle görevli **merkezî bir organ** kurulmalıdır. Hâlen Bakanlık bünyesinde “Tarımsal Araştırma Grubu” namı ile bir kuruluş vardır. Bu kuruluş, koordinasyon ve denetleme faaliyetlerine geçebilmek için mevcut müesseselerin, araştırmacıların ve araştırma proejlerinin bir envanterini yapmakla işe başlamış durumdadır. Koordinasyon ve denetleme faaliyetlerine ileride yönetme faaliyetlerinin de eklenebilmesi ancak araştırma mevzuatının hazırlanmasına bağlı olduğu için bu gruba tarımsal araştırma teşkilâtıyla ilgili mevzuatın hazırlanması görevi de verilmelidir.

5 — Tarımsal araştırmanın reorganizasyonunda meslek veya zümre anlaşmazlıklarının giderilmesine gayret edilmelidir. Araştırmada konunun özelliğine göre ilgili her meslek mensubu görev alabilmelidir.

6 — Araştırmanın yayım ve eğitimle münasebetlerini düzenleyecek sıkı bağlar bulunmalıdır. Çiftçinin tatbikatta karşılaştığı problemler araştırmacılara yayım elemanların tarafından intikal ettirilmeli ve bunlar çözümlendikçe yine yayım teşkilâtı aracılığı ile çiftçiye götürülmelidir. Araştırma teşkilâtı ile yayım teşkilâtı arasındaki münasebetleri takviye ederek konulara göre bölge yayım mütehasıslıkları ihdas edilmelidir.

7 — Araştırma teşkilâtına, aynı zamanda, Bakanlık içi ve Bakanlık dışı tarımsal araştırma faaliyetleri yapan kuruluşlarla işbirliği görev olarak verilmelidir.

8 — Araştırma teşkilâtı için özel bir mevzuat lüzumludur. Ancak, bu mevzuata ait kanun metni içerisinde yalnız esaslar ele alınmalı kuruluşlar ve müesseseler ise kanunen alınan yetkiye istinaden yönetmeliklerle düzenlenmelidir. Böyle hareket edildiği takdirde zamanla değişen şart ve icaplara daha kolay uymak mümkün olur. Mevzuata göre araştırma görevi verirken sınırların belli edilmesi böylece tedahüllerin önlenmesi ve sorumlulukların belirtilmesi gözönünde bulundurulmalıdır.

9 — Araştırma ile ilgili malî işlerde 1050 ve 2490 sayılı kanunların tahdit edici ve engelleyici hükümleri dışına çıkılmalıdır. Yurt dışından getirilecek olan bazı araç ve gereçler için kota dışı döviz tahsis edilmelidir.

10 — Araştırma hizmetleri için pek çok fasıllardan gönderilmekte olan tahsisatlar “Araştırma” namı ile bir fasılda toplanıp gönderilmelidir.

11 — Tarım Bakanlığı bünyesi içerisinde, tarımsal araştırma teşkilâtının yönetim, denetim ve koordinasyon görevleri ile yükümlü bir merkez teşkilâtı, bölgelerde ise bölgelerin bilhassa tatbiki araştırma ihtiyaçlarını karşılayan bölge araştırma müesseseleri kurulmalıdır.

12 — Merkez teşkilâtı her türlü temel, uygulamalı ve **ekonomik araştırmalar** yanında, bulunduğu bölgenin tatbiki araştırmalarını yapmalı ve bölgesel araştırmaların koordinasyonu ve denetiminde yardımcı bir rehber olmalıdır.

13 — Araştırmanın merkez teşkilâtında araştırma konseyi ve mevzuu komiteleri gibi danışma üniteleri ve merkezî proje ofisi gibi koordinasyonu sağlayıcı bir ünite bulunmalıdır.

14 — Bölge araştırma müesseseleri enstitü, istasyon, deneme tarlası ve lâboratuvar gibi kuruluşları ihtiva etmeli ve bölgenin ihtiyacı olan her türlü konularda tarımsal araştırmalar yapmalıdır.

15 — Tarımsal araştırmalar proje esasına göre yapılmalı, uygulama öncelikleri konsey tarafından tayin edilmelidir.

16 — Araştırma teşkilâtının yayım ve eğitim teşkilâtı ile ilişkileri çok yakın olmalıdır.

17 — Üniversite mensuplarının bu teşkilât içinde araştırma yapmaları, teşkilâtta çalışan araştırmacıların ise üniversitelerde durumları ile mütenasip araştırma ve öğretim görevi almaları mevzuatla imkân dahiline alınmalıdır.

18 — Tarımsal araştırmalarda bir numaralı faktör iyi yetişmiş personeldir. Diğer imkân ve kaynaklar ikinci derecede gelir. Araştırmacı personelin sayıca ve nitelikçe yeterli olması gerekmektedir. Araştırma müesseselerine personel rastgele bir memur gibi tayin edilmemeli, fakültelerdeki asistanlar gibi seçilerek alınmalıdır. Müesseselerde muayyen bir süre asistan olarak çalışan araştırmacının asil araştırmacı olabilmesi için bazı meslekî imtihan ve barajları aşması, ihtisas veya doktora yapması lâzımdır. Araştırmacı yabancı dil bilmelidir. Araştırmacılar için ayrıca hizmet içi eğitim, seminer ve kurlar tertiplemelidir. Araştırmacı personel yetiştirilmesi için ilgili

fakülteler bünyesinde lisans sonrası eğitim için “Yüksek İhtisas Okulları” kurulmalıdır.

Araştırmacı personel maddî bakımdan tatmin edilmeli ve diğer personelden ayrı bir statüye tabi olmalıdır

19 — Araştırmalar daima zaman isteyen ve pahalı bir çalışma olduğuna göre yeterli miktarda tahsisat verilmeli ve bu tahsisat araştırma konularının ehemmiyetine ve priyoritesine göre muvazenede olarak dağıtılmalıdır.

20 — Araştırma müesseselerine kâfi genişlikte arazi verilmelidir. Bu araziler, bölgeyi temsil etmeli, araştırmaya elverişli olmalıdır.

21 — Bölge araştırma müesseseleri her türlü medeni imkânların sağlanabileceği şehirler civarında kurulmalıdır.

22 — Her yıl veya her iki yılda bir millî ve uluslararası simpoziumlar tertiplenmeli; tarımsal araştırmaların yeni metodlarını ve gelişmelerini ele alarak araştırmacılar arasında bilimsel bağlar kurulmalıdır.

23 — Araştırmacıların faydalanmalarını sağlamak amacıyla yabancı memleketlerde yapılan çalışmalara ait yazılar ve diğer eserlerin tercümelerini yapmak üzere merkezî bir tercüme bürosu kurulmalıdır. Ayrıca, merkezî bir kütüphane tesis edilmeli ve araştırmalar kitap, dergi ve periyodiklerle neşredilmelidir.

24 — Tarımsal araştırma müesseselerinin geliştirilmelerinde ve tarım alanında araştırmacı personel yetiştirilmesinde “Türkiye’de müsbet bilimler alanında temel ve uygulamalı araştırmaları geliştirmek, teşvik etmek, düzenlemek ve koordine etmek amacıyla kurulmuş olan Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu” imkânlarından daha çok istifade yolları aranmalı ve kurum ile yakın bir ilişki kurulmalıdır.

Tarımsal araştırmaların gelişmesini sağlayacak olan ve yukarıda 24 madde halinde sıralanan tedbirlerin birçoğları Tarım Bakanlığının reorganizasyonu ile ilgili bulunmaktadır. Bu çarelerin büyük bir kısmı ancak Tarım Bakanlığı teşkilâtının yeniden düzenlenmesi ile tahakkuk edecek ve problemlerin halledilmesinde müessir olacak fakat, tarımsal araştırmaların durumu ve sorunlarımız herhangi bir gecikmeye tahammül edemeyeceğinden aşağıda 4 madde halinde sıralanan, daha ziyade araştırmaların düzenlenmesi ve kontrolü ile ilgili tedbirlerin geçici olarak acilen alınması zaruri olacaktır.

1 — Tarım Bakanlığı bünyesindeki kuruluşların herbirinde tarımsal araştırmaları yönetme, koordine etme ve denetleme görevi ile yükümlü Genel Müdür Muavinleri seviyesinde birer kuruluş bulunmalıdır.

2 — Müesseseler içinde araştırma komiteleri ve müesseseler arasında çalışma grupları (Mevzu Komiteleri) teşkil edilmelidir.

3 — Aynı konularda çalışma yapan müesseseler arasında koordinasyonu sağlayacak bir araştırma konseyi kurulmalıdır.

4 — Kuruluşların vazife ve selâhiyetleri ile araştırma müesseselerinde çalışan elemanların ihtisas ve ünvanları hakkında gerekli tüzükler hazırlanmalıdır.

(Tarımla ilgili İktisadi Araştırmaların da Tarım Bakanlığı tarafından yapılması hususundaki teklif Genel Kurul'ca benimsenmiştir.)

KONUŞMA VE TARTIŞMALAR :

Mehmet Haznedaroğlu :

Araştırma ile tatbikat arasında organik bir ilişki daimi bir korelasyon kurulmasını istediğim için huzurlarınızı işgal ettim. Araştırmacı arkadaşlardan özür dilerim; benim özel tasnifimi lütfen mazur görsünler. Araştırma iki maksatla yapılabilir: Birisi teorik ilmi araştırma olabilir. Bütün dünyaya ışık tutabilir. Bütün insanlığa, beşeriyete hizmet edebilir. İkincisi tatbikat için yapılan pratik araştırmalardır. Türkiye'nin bugünkü ortamda daha ziyade tatbikat için yapılacak pratik araştırmalara ihtiyacı olduğunu ifade etmek isterim. Türkiyede araştırma tarihi, biraz evvel gündemde bulunan "Doğal Kaynakların Geliştirilmesi" mevzuu kadar yeni değildir. Araştırma tarihi Türkiyede üniversal kuruluşlarla beraber başlamış, ve bir hayli eski bir maziye sahiptir. Fakat bir tatbikatçı olarak üzülen ifade etmek isterim ki, elde edilen sonuçlar tatbikatçıya pek ışık tutamamıştır. Araştırma kurumlarımızın yerli yerine yerleştirilemediği ve araştırma kurumlarının ihtiyaca göre ayarlanmadığını zaten tebliğ ve rapor belirtiyor. Bu bakımdan objektif bir şekilde raporu hazırlayan arkadaşlarıma teşekkür etmek isterim. Benim bir tatbikatçı olarak tebarüz ettirmek istediğim çok önemli bir husus vardır. Arkadaşlar Türkiyede şartlar çok değişiktir. Türkiyede evvelâ insan faktörü değişiktir. Bugün medeniyette çok ileri gitmiş, tarımsal sahada, istihsalde rekoltayı çok yükseltmiş milletlerin yaptığı araştırmalar gizli değildir. Bianenaleyh ben araştırmacı arkadaşlarımdan istirham ediyorum, araştırılmış bulunmuş şeyleri yeniden araştırmayalım, konuları iyi seçelim, kurumları iyi yerleştirelim ve araştırılmış, bulunmuş neticeleri memleket şartlarına göre Türk çiftçisinin şartlarına göre adaptasyona tabi tutarak hemen tatbikata geçelim. Çok uzun araştırmalar varsın devam etsin. Biz de Üniversiteleri bir araştırma merkezi haline getirelim. Amerikada gezdiğimiz zaman, Avrupada gezdiğimiz zaman Üniversitedemisiniz, çiftliktemisiniz bunu fark edemezsiniz. İşte onun için derim ki niye Ziraat Fakültesi Orman Çiftliğine yerleşmiyor. Yeşilköydeki araştırma istasyonumuz senelerce önce kurulmuş çalışıyor Arkadaşlar, orada çok değerli arkadaşların bulunduğuna da kaniim amma Yeşilköy, Türkiyede buğday ziraatı bakımından Trakyayı dahi temsil etmez. Bunun

için araştırma müesseselerini yerine yerleştirmek, araştırma konularını iyi tesbit etmek ve Türk çiftçisine ışık tutmak mecburiyetindeyiz.

Mesude Eralp :

Hazırlanan raporu o derece takdirle karşıladım ki arkadaşlarıma memleket namına teşekkür ederim. Cesaretle bütün meseleleri bitarafça gayet güzel ele almışlar. 900 e yakın araştırmamız varken ve bunların birçokları memleket dışında ve içinde ihtisas yapmışken niçin aldığımız neticeler tatbikata intikal edemiyor? Müesseseler arasında niçin bir bağlantı kurulamamıştır? vesaire. Bunlara karşı nasıl tedbirler alacağız, ne yapacağız, bütün açıklığı ile arkadaşlarımız raporda belirtmişler. Ancak, müsaade buyururlarsa ben bir iki noktaya temas edeceğim. Diyolar ki, araştırma müesseselerinin çok veçheli olarak kurulması gerektir. Ben bu tabiri biraz eksik buldum. Çok veçheli değil, aldıkları konularda bunların ıslâhından pazara arzına kadar bütün safhalarını içini alacak şekilde kurulmalarını rica edeceğim. Çünkü dış memleketlerde bu böyle yapılmaktadır. İkincisi problemler yayım elemanları eliyle araştırmaya intikal etsin demişler. Bu muhakkak böyle olması lâzım ama kâfi değil. Çiftçi kuruluşları varsa çiftçiler bizzat müracaat edebilirler, şu halde bütün meslektaşlar, bütün çiftçi kuruluşları da intikâl ettirmekte serbest olmalıdırlar. Onlara da bu vazife verilmelidir. Bir de, araştırma müesseseleri medeni merkezlere yakın bulunmalıdır denmiş. Bu tabii iyi bir temennidir amma, ben bilhassa iktisadi bakımdan ve çalışmaların selâmeti bakımından bunu biraz mahzurlu gördüm veya her zaman mümkün olmadığını tahmin ediyorum. Çiftliklerimizi bilenler bugünkü D. Ü. Çiftliklerinin birçoklarının kendi bölgeleri içinde çok güzel araştırma merkezleri olabileceğini kabul buyururlar. Biliyorsunuz buralarda binalar vardır, tarlalar muntazam ayrılmıştır, sulama şebekeleri vardır ve bölgelerinin hususiyetlerini arz ederler. Biz araştırmalarımızı bölgelerde yapacağız ve bölgelerin daha hususiyeti olan yerleri varsa oralarda ikinci, üçüncü, dördüncü derecede istasyonlar açacağız icabında muvakkaten çadırda çalışacağız. Amma, arkadaşlarımızı medeni imkânlardan mahrum edelim demiyorum. Çiftliklerde emin olun bugün gayet güzel sinemalar dahi vardır. Camiler de vardır ve bunun yanında çiftlikler büyük merkezlere de yakındır. Ben bunu yani bir hatırlatma kabilinden söylüyorum ki bazı müesseseler ve çiftlikler buna uygundur. Eğer bana müsaade ederseniz küçücük ve önemli bir noktaya daha temas edeceğim. Bu da arkadaşlarımızın yazdığı bu araştırma temennileri normâl bir araştırma kurulması içindir ve zamana mütevakıftır. Ancak, bizim bir tek acil birşeyimiz var. Son iki senedir Bakanlık

müşaviri olarak yatırımları kontrol ediyorum. Bu kontrollerimde yatırım programlamasına geçilmeden evvel hemen hemen hiçbir araştırmaya imkân verilmediği için çok defa yatırımların yersiz olduğuna şahit olmuş bulunuyoruz. Meselâ çayır - mer'aların ıslâhı henüz memleketimizde araştırılmış bir konu değildir. Bu mevzuda yalnız Adanada yeni bir müessese kurulmuştur. Yakında iki yerde daha böyle müessese kurdular. Halbuki çayır mer'a ıslâhına son derece ihtiyaç vardır. Bu hususta büyük bir para yatırımı gitmektedir. Amma yerine masraf olmamaktadır.

Mahmut Karman :

Rapor mevcut organizasyonların ıslâh ve geliştirilmesinden ziyade yeni bir organizasyonun kurulmasını esas almıştır. Hal böyle ise eski bir araştırmacı arkadaşınız sıfatıyla bu memlekette araştırmayı ne zaman ıslâh yoluna gitmişsek daima onu biraz daha durdurmuşuzdur. Onun içindir ki ben mevcut ve nüvesi atılmış olan teşebbüslerin ıslâhı yoluna gidilmesinde daha büyük isabet mütalâa ederim.

Ziya Arıkkök :

Rapor güzel bir şekilde hazırlanmış ve araştırma teşkilâtlarının bir elden idare edilmesi, bu suretle fuzûlî araştırmalara son verilmesi ve en ekonomik yoldan araştırmalara geçilmesi düşünülmüştür. Buna şiddetle ihtiyacımız var, bu rapordan dolayı arkadaşlarımızı tebrik ederim. Fakat araştırmaların en ekonomik yoldan gitmesi ve fuzuli araştırmaların bertaraf edilmesi için teşkilât kadar önemli bir husus daha var, bu kongremiz teknik bir kongre olduğu için bu teknik ciheti söylemeden geçemeyeceğim; Bir kerre araştırma bütün dünyada yapılmaktadır ve bütün dünyadaki araştırmalar yalnız memleket için değil bütün dünya için yapılır. Hazırlanan raporda dünyadaki araştırmaların memleketimize ne şekilde geleceği açıklanmamıştır. Araştırmaların tatbikata ne şekilde intikal edeceği de pek sarih değildir. Mademki bir kanun çıkacaktır bu iki hususunda bu kanunda yer alması icabeder. Araştırmaların ne şekilde ele alınacağı bir ihtiyaçtan doğar. İhtiyaçta memleket topraklarına göre olur. Arkadaşlarımızın bir çoğu bunu bölgelere göre yapalım diyor, amma bölgeler bir mana ifade etmez. Bizde araştırma istasyonları 10-500 dönüm arsa üzerinde kurulmakta ve bu araziler daha ziyade satın alınması en kolay, gösterişli olan yerlerde seçilmektedir. Halbuki temsili sahalarda seçilmesi gerekir. Memleketimizin toprak karakterlerini en iyi tebarüz ettiren sahalarda seçilmelidir. Bir araştırma, belli bir toprak cinsi üzerinde yapıldığı takdirde bu toprağın bulunduğu bütün memleketlerdeki araştırmaları mem-

leketimize kolayca intikal ettirebiliriz. Bir toprak üzerinde yapılan araştırmaları tatbikata intikal ettirirken o toprağa nerde rastgelirsek o araştırma neticelerini doğru ve isabetli olarak intikal ettirme yollarını da bulmuş oluruz. Bunun için toprak haritaları yapılıyor. Bir toprak haritası toprak envanteri için, memleket kaynaklarının ortaya çıkarılması için yapılmaz. Bu tali şeydir. Esas toprak haritasının gayesi araştırma neticelerinin tatbikata intikalidir. Araştırma neticelerinin tatbikata intikali de bundan başka türlü yolla olamaz. Araştırmacının yaptığı araştırmaların toprak cinsi tayin olunacak, memleketin toprak cinsi tayin olunacak, bu araştırmalar buraya toprak haritaları vasıtasıyla nakledilecek. Yoksa diğer bütün araştırmaların tatbikata nakli meselesi hepsi afakî kalır ve isabetli netice elde etmek mümkün değildir. Maalesef şimdiye kadar yapılan araştırmamız bu esasa dayanmamaktadır ve raporumuzda da bu husus yer almamıştır. Meselâ Trakyada kromozol topraklar hakim toprak cinsidir. Bu toprak üzerinde ekseri ay çiçeği yetiştirilir. Muhtelif tarlalara geliyoruz, bir yerde dönüme 100-150 kilo ay çiçeği alabilen bir çiftçi gördüğümüz gibi diğer bir yerde de 25 kilo gibi düşük bir verim alan bir çiftçi görüyoruz. Araştırma yalnız parsellerde yapılan araştırma değildir. 150 ve 25 kilo ayçiçeği alan çiftçilerin ne şekilde ziraat yaptıkları tetkik edilir. 150 kilo ayçiçeği alınan ziraat metodları tesbit edilerek kromozol topraklarda bu şekilde ziraat yapıldığı takdirde bu kadar ay çiçeği alınabileceği söylenir. Bu suretle toprak tasnifi toprak haritaları yaparken ve toprakların cinsini tayin ederken toprakların kabiliyetinide tayin etmek suretile araştırmaların miktarı da azaltılmış olacaktır. Ay çiçeğinin en yüksek verimi eğer 150 kilo ise bir daha araştırmaya lüzum yoktur. Zira çiftçi bunu yapmıştır; bunu başka çiftçiye intikal ettirmek gerekir.

Prof. Dr. Orhan Düzgüneş :

Komisyon raporu gerçekten zirai araştırmaların koordinasyonunu sağlayacak ana prensipleri bize takdim etmektedir. Ancak bu koordinasyonu sağlamak üzere teklif edilen teşkilât bu maksadı sağlamaktan bence uzak görülmektedir. Deniliyor ki her umum müdürlükte umum müdür muavini seviyesinde bir birim tarafından o umum müdürlük içerisindeki araştırmalar koordine edilsin. Bu geçen yıl uzun çalışmalar sonunda meydana getirilmiş olan tarım hizmetlerinin yeniden organizasyonu raporundaki görüşe ve beklenen faydalara aykırıdır. Çünkü o görüş ilmi araştırmanın, idari tasarruflardan sıyrılması esasına dayanıyordu. Halbuki araştırmalar gene umum müdürlük seviyesinde kalırsa her umum müdürlüğe bağlı olarak yapılırsa bundan beklenen faydalar sağlanamaz. Bu bakımdan ben ra-

pordaki bu kısmın kabul edilmemesini talep edeceğim. Biz gerçeği bu şekilde dillendiremeyiz ; onun için ben kongreden bu maddenin reddedilmesini ve reorganizasyon raporundaki gibi ayrı bir birim olarak araştırmanın organize edilmesi fikrini desteklemesini rica edeceğim.

Sadettin Demiröz :

Sayın Başkan, Aziz kongre topluluğu. Raporumuzu sizlere arz ederken bunun temel tebliğ ve serbest tebliğlerin bir eleştirilmesi olduğu ve aynı zamanda komisyonun bu tebliğlerle birlikte görüşlerini derlemesi dolayısıyla genişçe bir detay içinde hazırlandığını arz etmiştik. Dolayısıyla kısaca ve kişisel tenkitleri tek tek şahıs tenkitleri yönünden ele almaksızın genel olarak cevaplandırdıktan sonra son konuşma içinde ortaya çıkmış teamülünü gösteren endişelerin de zail olacağına kaniiz. Rapor belki ağır bir dil ve kalemle ortaya getirilmiş olabilir. Pratik ve tatbiki araştırmaların öncelik alması belirtildi. Önce yurt çapında temel araştırmaların ve uygulamalı araştırmaların şekillenmesi lâzımdır. Ancak milli projeler teessüs ettikten sonra bu ana kollar kılcal kollarına kadar şekil alır tatbikata ve pratiğe intikal eder. Araştırmalar çok şeyi ele alabilir, ve çok zamanda karışık olabilir. Eğer araştırmalarda karışıklık varsa temelin düzensizliğindedir. İşte bizim tamamen savunduğumuz husus düzensizliklerin veya karışık görülen kısımların ve bu arada heder olan kıymetlerin vücut bulmamasıdır. Bugün görüyoruz 40 yıllık müesseselerin daimi bir elektrik yol ve su durumu mevcut değildir. Bizim sosyal manada, medeni manada anladığımız bunlardır. Yolu olmıyan, daimi elektriği bulunmayan, bundan dolayı laboratuvarlarını dahi standart bir şekilde çalıştıramayan bir müessese bu merkez fonksiyonunu ifa edemez. Tabiatıyla en acil durumlarda merkezi organlarla devamlı temasını sağlayacak bir telefona da sahip olacaktır. Çiftçinin problem getirişinde hiçbir zaman direkt temaslar kırılmamalıdır. Kırılmayacaktır. Zaten yayım organlarının görevleri bunlardır. Araştırma, yayım organı ve çiftçi el ele beraber çalışacaktır. Biz problem toplanişını bu manada anlıyoruz. Yeni kuruluşlar, hiçbir zaman mevcut kuruluşları kendi düzeninden kendi mihverinden ayırmayacaktır. Ancak mevcut kuruluşlar bir nizam dahilinde disipline edilecektir. Bu bakımdan hiçbir endişe varit olamaz. Kuruluşta tarımsal araştırma gurubunun reorganizasyon raporundaki esaslarla hiçbir ayrıntı mevcut değildir. Ancak komisyonumuz Tarım Bakanlığı bünyesinde mütalâa edilmekte olan ve ancak bu şekilde tarımsal araştırmaların en iyi şeklini bulacağını dikkate aldığı içindir ki böyle bir toplu geçişe kadar acil ve geçici tedbirlerin alınması meyanında bazı hususları vazetmiştir. Araştırmalar hiçbir zaman bölge kuruluşlarında mahdut sahalara ve mahdut çalışmalara inhisar etmiyecektir. Daha ön-

ceki bir maddede arzettiğim gibi en kısır şartlar içinde ve en iyi imkânlarla araştırmaların tatbikata dökülmesi ön görölmektedir. Bu arada her sektörde çok iyi çalışan, kanuni niteliğini bulmuş olan bu arada müessese içi murakabesini, komite çalışmasını, tüzüğünü kazanmış müesseseler vardır. Bu bakımdan genel anlamda dahi olsa bu kuruluşlar bize örnekler verdikleri için bunlara tekrar teşekkürlerimizi sunarız. Son olarak Sayın Prof. Orhan Düzgüneşin teklif olarak buyurdukları noktada yine büyük bir ayırtımız olduğunu kabul etmiyoruz. Biz reorganizasyonu böyle bir toplu kuruluşu kabul etmekteyiz. Ancak genel müdürlükler seviyesinde veyahutta Tarım Bakanlığının genel üniteleri içinde bunların bu şekilde bugün için vücut bulmasını, geçiş yollarını hazırlamak, bazı kanalları açmak bakımından elzem gördük. Dolayısıyla tamamen kendileriyle hemfikiriz.

ÖNERGELER :

Kongre Başkanlığına,

Yapılmakta olan Tarımsal Devlet Yatırımları için ivedilikle özel bir araştırma yapılmasına lüzum olduğunun kongrece karar altına alınmasını teklif ederim.

Ziraat Y. Mühendisi
Mesude Eralp

Kongre Başkanlığına,

1) "Araştırmacılara özel maddi avantajlar sağlanmalıdır" maddesi rapordan çıkarılmalıdır.

2) Araştırma müesseselerinde bu günkü ihtiyaçlarla pek ilgili sayılmayacak çalışmalara son verilmeli, uzun vadeli araştırmalar yanında çiftçiye kısa zamanda ulaştırılacak çalışmalara daha fazla yer verilmelidir,

Bu maddelerin rapora konulmasını,

3) Araştırma çalışmalarının, Tarım Bakanlığının reorganizasyonundaki yerini almaya kadar, Genel Müdürlüklerin muhtelif şubelerine bağlı araştırma müesseselerinin bir şube veya bir reislik tarafından idaresinin öncelikle ele alınması hususunun, yüksek Kurultayın tasviplerine sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Ziraat Y. Mühendisi
Yaşar Zender

Kongre Başkanlığına,

1 — Ziraî Araştırma konularını inceliyen Komisyon raporundaki 24 maddeden ibaret bulunan tavsiyelerin, Ziraî Mücadele Enstitüleri kuruluş ve çalışmaları nazara alınarak yapılması şeklinde değiştirilmesini,

2 — Ziraî Araştırma hizmetlerinin kendi bünyeleri içinde mütalâa edilmesini ve aksayan taraflar varsa, aynen Avrupada olduğu gibi kurulmuş

ve çalışmakta olan Ziraî Mücadele Araştırma Enstitüleri dikkate alınarak
islâh yoluna gidilmesini teklif ederim.

Saygılarımla
Tarık Esin
Ziraat Y. Mühendisi

Kongre Başkanlığına,

Komisyon raporunda ekonomik araştırmalar konusuna yeteri kadar önem verilmemiştir. Halbuki işletmeden, milletlerarası iktisadî meselelere kadar yapılacak araştırmalar ziraatın başarısında çok önemlidir.

Özellikle iktisadî araştırmaların da Tarım Bakanlığınca yapılması faydalı ve zorunludur. Rapora eklenmesini teklif ederim.

Saygılarıyla
Prof. Dr. Reşat Aktan

Kongre Başkanlığına,

1 — “Tarımsal Araştırılmanın Geliştirilmesi” raporunda: “Araştırma müesseselerinin çok veçheli olarak kurulması” cümlesinin “Araştırma müesseselerinin iştigal konuları olan ürünlerin, islâhından pazara arzına kadar geçecek bütün safhalarının, seksiyonlar halinde araştırmaya tabi tutulması gerektir” şeklinde değiştirilmesi,

2.— Araştırma konularının, yayım organımız yanında, çiftçiler ve çiftçi teşekküllerince de yapılması,

3 — Araştırma müesseselerinin uygun bulunan D.Ü. Çiftliklerinde kurulması imkânlarının araştırılması,

Ziraat Y. Mühendisi
Mesude Eralp

Kongre Başkanlığına,

Komisyon raporunda genel müdürlükler içinde Genel Müdür Muaviniği seviyesinde bir birimle araştırmaları organize etmek teklifi, Reorganizasyon raporundaki görüşe aykırıdır. Bu sebeple teklifin reddini, bu mümkün değilse, hiç olmazsa bu teklifin “Şimdilik” kaydı ile kabulünü teklif ederim.

Prof. Dr. Orhan Düzgüneş

TARIMSAL
HİZMETLERİN REORGANİZASYONU

Tarımsal Hizmetlerin Reorganizasyonu İhtisas Komisyonu

KOMİSYON RAPORU VE KONGRE KARARI

Memleketimiz ekonomisinde tarım kesiminin işgal etmekte bulunduğu rol ve önem orantılı olarak, kamu idaresindeki tarım hizmetlerinin istenilen etkililik ve verimlilikte yürütülemediği gerçeği gözönünde tutularak, kamu idaresindeki tarım hizmetlerinde görevli teşkilâtın yeniden düzenlenmesine ilişkin çalışmalar sonunda ortaya çıkan ve Komisyonumuzun tetkikine sunulan 5 No. lu Kongre Tebliği incelenmiş ve 1963 - 1964 yıllarında Bakanlıkça yaptırılan Reorganizasyon çalışmalarının eksiklikleri ve uygulamada karşılaşılabilecek sakıncaların ve bunların hal çarelerinin gözden geçirilmesi hususlarını kapsıyan bu tebliğin Tarımımızın âcil hâl çaresi bekleyen teşkilât probleminin metodik olarak ve gerçeklere en uygun şekilde analizini yapıp hâl çarelerini ortaya koyduğu kanısına varılmış olup, bu arada Komisyonumuzca tesbit edilen aşağıdaki hususların ilâvesi yerinde görülmüştür.

1. Bugünkü cari idarî sistem muvacehesinde İl İdaresi Kanunu kapsamı içinde mütalâa edilerek hizmet gören teşkilâtın, reorganizasyon raporunda da varılan sonuca göre; bölge esaslı üzerinden düzenlenmesi ve il idaresi sisteminin klâsik çerçevesinden kurtarılarak beklenen dinamizme ve teknik kapasiteye kavuşturulmasına kesin olarak ihtiyaç bulunmaktadır. Keza; bugün yürürlükte bulunan malî sistem, geniş ve sür'atli yatırım faaliyetlerini gerektiren devlet harcamalarını zamanında gerçekleştirecek bir duruma getirilmelidir.

2. Tebliğde ve reorganizasyon raporunda ziraî kredi konusu ve Ziraat Bankasının statüsü ve bağlı bulunduğu yer hakkında gereği kadar durulmuş bulunmaktadır. Ancak çiftçiye sağlanan malî imkânlar arasında önemli bir yeri bulunan sübvansiyon konusuna daha geniş çapta yer verilmesi uygun görülmüştür.

3. Tebliğdeki tarımsal eğitim konusundaki görüşlere ilâveten, tarım alanındaki halk eğitiminin belirli temel bir eğitime bağlanması ve bunun için ilk ve orta öğretimde tarım derslerine gereken önemin verilmesi ve her türlü imkânlardan faydalanarak memleket ölçüsünde tarımın halka benimsetilmesine çalışılması hususları üzerinde durulmalıdır.

4. Devlet sulama şebekeleri, toprak-su-bitki ve çiftçi münasebetlerini kapsayan bir nitelik taşımaktadır. Bu niteliğin gerektirdiği hizmetler dolaşısıyla bugün Devlet elinde bulunan sulama şebekelerinin işletme sorumluluğunun Topraksu Teşkilâtına devrinin, bu teşkilâtın kuruluş gayelerine ve fonksiyonlarına daha uygun düşeceği mütalâa olunmaktadır.

5. Bugünkü modern ziraat anlayışı ve memleket tarımı gerçekleri karşısında, tebliğde de belirtildiği üzere; tarımsal üretimi bitki ve hayvan üretimi gibi madde gruplarına göre mütalâa etmek sakıncalar doğurmaktadır. Bu bakımdan üretimin, bir bütün olarak ele alınması ve haralar ile Devlet Üretim Çiftliklerinin gayeye uygun bir şekilde koordineli çalışmalarını mümkün kılacak bir teşkilât içinde mütalâa edilmeleri gerekmektedir.

6. 1966 yılı Mart ayından itibaren uygulanmasına başlanılacak olan Devlet Memurları Kanununun icaplarına göre sınıfların derecelerin ve kadroların tesbiti yapılırken tarım teşkilâtının alacağı yeni düzene intikalini mümkün kılacak şekilde hareket edilmesi büyük kolaylıklar sağlayacaktır.

7. Uygulama konusunda incelemeyi yaptıran Tarım Bakanlığının bugüne kadar gösterdiği faaliyet beklenen dinamizmden uzak bulunmaktadır. Kanaatimizce Bakanlıkça ihtiyar olunan ve işlemiyen bugünkü uygulama yerine, daha yapıcı ve etkili yollara zaman kaybedilmeden baş vurulmalı ve bir ana kuruluş kanunu hazırlık çalışmalarına derhal başlanılmalıdır.

Sonuç olarak: Tarım Hizmetleri ve Teşkilâtı konusunda, bugüne kadar yapılan çalışmalar içerisinde en büyük emek sarfiyle meydana getirilmiş bulunan böyle bir incelemenin ortaya çıkardığı problemlere ve bunların hal çarelerine eğilinmesi memleket tarımının beklenen seviyeye ulaştırılmasında olumlu bir faktör olacaktır.

KONUŞMA VE TARTIŞMALAR :

Mümtaz Erdem :

Muhterem Başkan, Sayın Bakanım ve kıymetli meslektaşlarım,

Konu çok mühim. Kimler için? Köylüye hizmet götüren bir ziraat teşkilâtı için. Senelerdir muhtelif Komisyonlarda kongrelerde toplantılarda bunu dile getirmişizdir. En aşağı 15 sene. Vadedilir, bir türlü hakikat olarak ortaya çıkarılamaz. Şimdi ben sözü uzatmayacağım. Kısaca anlatmak istediğim şu: Bir Ziraat Müdürü. Adı Teknik Ziraat Müdürüdür. Vilâyette 32 komisyonda azadır. Bir Ziraat Teknisyenidir kazada. 18 komisyonda azadır. Adları da Teknik Ziraat Müdürü, Ziraat Teknisyeni. Bunun nerde kaldı teknikliği. Kaymakam'ın gönlü olmazsa Ziraat Teknisyeni ne arbasına hakimdir ne emrindeki, mahiyetindeki şoförüne ve nede arkadaşlarına hakimdir. Ne de kendisine hakimdir. Aynı şekilde Ziraat Müdürü de. Teklifim şu: Davayı bildiğiniz için uzatmıyacağım. Bir köy Bakanlığı kurulmuştur. Ne yapmıştır Köy Bakanlığı, kurulunca. Tarım Bakanlığının en işler vaziyette köylü ile ilgisi olan Topraksuyu, ev ekonomisi teşkilâtını çekmiş elinden almıştır. Ne olacak Teknik Ziraat Müdürlüğü? Yine idare işlerinde Valinin Kaymakamın yanında çalışacak. Olmaz arkadaşlar. Bizim azalığını yaptığımız 32 komisyonun bütün davaları köy ile ilgilidir. Köy Bakanlığı Vilâyetlerde teşkilât kurmaya başlamıştır. Bu idari işlerin tamamen Köy Bakanlığına devredilmesini, Topraksu ve Ev Ekonomisinin de tekrar Tarım Bakanlığı bünyesine alınmasını, (raporda da yoktur) ve bu hususlarında eklenmesini arz ederim. Hürmetlerimle.

ÖNERGELER :

Kongre Başkanlığına :

Devlet idaresinde bazı ünitelerin kendilerinden beklenen görevleri arzu edilen şekilde yapabilmeleri için teşkilâtın yeniden ele alınıp düzenlenmesi ihtiyacı bugün her zamandan daha fazla hissedilmekte ve bu ihtiyaç üzerinde gerek devlet ve gerekse halk hem fikir bulunmaktadır.

Şu halde dert topyekûn teşhis edilmiştir, derdin teşhis edilmesi, şüphesiz tedavi edilmedikçe bir mana ifade etmez, dert teşhiste kalırsa sonu fecattir.

Ancak bizim bildiğimiz bu teşhisin yeni olmayışdır, yıllarca evvel devlet teşkilâtı A dan Z ye kadar bozuktur diyenler çıkmıştır. Ama bugüne kadarda bu derdi söküp atabilecek sihirli bir el çıkmamış, aspirin misali yatıştırıcı ilâçlarla zaman heba edilmiştir. Şüphesiz yılların eskittiği bir dert kolayca ve çabucak iyileştirilip sağlamlığa erdirilemez. Bu da bir gerçektir, bunda da herkes hem fikirdir.

İnsanlık Adem'den beri tekâmül halindedir, bu tekâmül kendiliğinden ve duyulan ihtiyaçlara, zorlamalara göre olup gitmektedir. Devlet buna el atsada, atmasada olacaktır. Ama geç, ama erken.

Arkadaşlar : Anlattıklarımızı bir esasa bağlıyalım.

Ne diyoruz :

- 1 — Teşkilâtımızda bir organizasyon derdi mevcut, bunda hem fikiriz.
- 2 — Mevcut bu dert kolay, kolay hallolmayacak bir dert bunda da hem-fikiriz. Ancak hasta huzurunuzda getirilmiş, masaya yatırılmıştır.
- 3 — Dert arayan, tekâmül etmiş bir kitle mevcut, sizler, sizleri zorlayan gâileler mevcut. Şu halde hastalığı araştırarak tedavi edecek bilimsel güç mevcut ve bu güç harekete getirilmek üzere zorlanmaktadır ve bu zorlama her zamandan daha çok bu gün hissedilmektedir.

Arkadaşlar meseleyi ve şartları böylece ele aldıktan sonra sözü uzatmadan çözüme geçeceğim.

Meselenin çözümlü, hastanın ameliyatı için derdi bilen bir kimsenin mevcudiyeti kâfi değildir. Alet ister, edevat ister araştırma imkânları ister.

İşte arkadaşlar bu nokta çok mühimdir.

Maalesef bizim devlet idaresinde bu husus en ağır işleyen bir yandır. Siz aleti buluncaya kadar dert bacayı sarmış, iş işten geçmiş olur. Tecrübelerimiz bunu pek iyi bilirler.

Ziraatta zaman mefhumu en mühim ana faktördür. Her şeyin bir zamanı, mevsimi, ayı ve hatta günü vardır. Bu zamanı kaçırdınız mı, bir sene beklemek zorundasınız, seneye o mevsim, o ay, o gün gelsin, istediğiniz şartlar teessüs etsin ki yapacağınızı yapasınız.

Arkadaşlar, Sayın meslektaşlarım, sorarım size istenen âlet, edevat ve malzemeyi, istenen anda kim mevcut bulundurabilir? Birçok mevzulara, meselelere gömülmüş resmî bir zihniyetle çalışan kimsemi, yoksa derdin ızdırabını bizatihi şahsında duyan kimsemi? Elbetteki ikincisi, acıyı duyan kimse...

Arkadaşlar gerçeklere dayanmayan ideal, bir ham hayaldir ve gerçekleşemez. Demokratik zihniyet içerisinde idealler gerçeklere dayanmalı, zorlanmadan tahakkuk ettirilmelidir. Ne memur, ne mühendis, nede çiftçi zorlanamaz. Zorlanırsa ideal asla tahakkuk etmez veya çok geç ve güç tahakkuk eder. Burada yine hatırlatayım ziraatta zaman çok mühimdir kaybedilecek zamanımızda yoktur.

Arkadaşlar bu izahlarıma göre teklifim olarak sizlere şunu arzetmek isterim. Yapılacak reorganizasyonu sadece Ziraat Bakanlığı Teşkilâtı için mi düşünelim, yoksa buna bir alternatif ilâve ederek topyekûn ana fikirde bir değişiklikmi yapalım? Yani Ziraat Bakanlığı memleket ziraatının politikasını elinde tutan, yürüten daha rahat ve bu rahatlık içerisinde dünya ziraat politikası ve gidişile uğraşan bir teşekkül mü olsun, yoksa memleket ziraatının her şeyi ile uğraşan ve fakat şimdiye kadar tabii tekamülden başka birşey yapamayan teşekkül halindemi olsun?

Şüphesiz karşı fikirler olabilir. Ancak ben derimki; Ziraat Bakanlığı Ziraatın Politikası ile uğraşmalı, çiftçinin yanında yer alacak onun acısıyla acı duyacak Ziraat Mühendisleri ve diğer teknisyenler serbest teşekkül halinde, etüd ve araştırma büroları halinde yurdun muhtelif bölgelerine dağılmalıdır.

Bu ne demek? Bu Bakanlık büyük bir teşkilât gailisinden kurtarmak, hakiki prodüktivist kuvveti tarlaya bağlamak demektir.

Serbest çalışan Mühendis, şüphesiz kâr düşünerek çalışacak. Bu sebeble çiftçinin toprağını kendi toprağı gibi düşünecek, onu araştırma bakımından didik didik edecek, her türlü tedbiri zamanında alacak, zamanın kıymetini onun acısını çeken çiftçi kadar bilecektir. Arazisi olup serbest çalışan arkadaşlarımızı görüyoruz. Onlarda mesai mefhumu yoktur. Gece gündüz işi başındadır.

Şüphesiz teklif edilen husus bir bilgi ve sermaye meselesidir. Bu ikisi birleşirse teşkilât kurulmuş olur. Devlet için bunu yapmaktan daha kolay iş düşünülemez. Kurulacak birlik, mevzuu icabı doğruca çiftçiye gidecek gerekli anlaşmayı yapıp tarlada iş başına geçecektir.

Burada ana fikir şudur :

- 1 — Çiftçinin bilgisi yükselmeden ziraat yükselmez.
- 2 — Toprak verimli hale gelmeden ve bunun için lüzumlu tedbirleri almadan ziraat yükselmez.
- 3 — Bunun için de en iyi çare ziraat bilgisi üstün şahsı bu iki unsurla başbaşa kader birliği yapmış halde bırakmak.

Birliğin kuruluşu

Detaya girmeme imkân yok, kısaca kaynak göstereceğim.

- 1 — Birlik mensupları kendi sermayelerile çalışacak, isteyene iş yapacak (Bedeli mukabilinde)
- 2 — Birlik, bölgenin bütün ziraatla meşgul olan kalitesini içine alıp, müşterek sermaye teşkil edecek yeni koperatifler kurarak iş yapacak. (bedeli mukabilinde)
- 3 — Bu teşkilât Devlet İktisadî Teşekkülü halinde kurulacak, isteyene iş yapacak (Bedeli mukabilinde)

Teşkilât kurulup düzenlenmiştir. Gayesi nedir? Gayesi hepimizin üzerinde durduğu ziraat verim. Yani birim sahadan alınan mahsulü yüksek tutmak. Bu yükseliş ne kadar olacaktır? Takdim edilen tebliğlerin bir çoğında Avrupa memleketlerinde hektara 3500-4000 kgr. buğday alınabildiği belirtiliyor. Bu bir gerçek. Bizde ne kadar? Hektara 500 - 1500 kgr. Bu da bir gerçek. O halde en kötümser ifade ile maksimum sınırimız belli.

Şimdi teklif ettiğimiz birlik çiftçinin karşısına çıkıp senin bugün tarlandan aldığın mahsulü en az bir buçuk misline artıracacağım diyebilir mi? Diyebilir. Eğer diyemezse bugün burada konuşulanlar beyhudedir. Çiftçiye

bu sözü veren insanlar sizlerin arasından çıkmış bilgisine güvenir insanlar olacak, evvelce bahsettiğim gibi çiftçi ile kader birliği gelir birliği yapmış kimseler olacaktır.

Bu birlik belirli bir zaman çiftçi ile bu şekilde beraber çalışacak, sonra bütün işi ve kontrolü bu zaman içerisinde yetişmiş çiftçiye terkedecek.

İşte arkadaşlar memleket ziraatının kısa zamanda kalkınmasına âmil olacak bir yol.

Ancak bu işte devletin gerek çiftçiye gerek birliğe yardımcı olması icabeden haller zuhur edecektir. Bu yardım şarttır.

Bu maksatla derim ki Bakanlık ve onun teşkilâtı bütün kuvvetini kendini yeniden düzene sokmaya harcamasın. Bu kuvvetin bir kısmını arzetmeğe çalıştığım birliklerin kuruluş ve teşvikine sarfetsin.

Eğer bu gerçekleşirse daha evvel bahsedilen birçok problemler kendiliğinden hallolur. Çiftçi toprağına bağlanır. Devlet istediğı vergiyi kolaylıkla alır. Sosyal adalet demokratik zihniyet içerisinde gerçekleşmiş olur.

Asım Erkanoglu

ÇİFTÇİNİN TEŞKİLÂTLANMASI

Çiftçinin Teşkilâtlanması Komisyonu

Çiftçinin Teşkilâtlanması Komisyonu

KOMİSYON RAPORU VE KONGRE KARARI

I — KONUNUN MAHİYETİ VE ÖNEMİ

A — Çiftçinin teşkilâtlandırılmasından ne anlıyoruz?

Çiftçinin teşkilâtlandırılması konusu üzerinde görüşürken herşeyden önce, neyi kasdettiğimizi açıklıkla ortaya koymamız icabetmektedir. Bunun için konumuzun ana unsurunu teşkil eden çiftçiyi, onun çevre şartlarını, ekonomik ve toplumsal yapımızdaki yerini tanıyalım.

6964 sayılı, Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği Kanununun 4. mad. desine göre: (Arazide ekim, dikim, bakım ve yetiştirme yolları ile nebat, hayvan ve hayvan mahsulleri istihsalinde bulunmaya veya bu mahsullerin yetiştiriciler tarafından işlenip değerlendirilmesine çiftçilik ve bu işleri devamlı olarak yapanlara çiftçi denir.) Bu tarif aynen 4753 sayılı çiftçi topraklandırma kanunundan alınmıştır. Bundan başka bir de 3202 sayılı Ziraat Bankası Kanununun 3. maddesinde küçük çiftçinin tarifini buluyoruz. Buna göre: (Kendisinin ve ailesinin geçimini temin maksadile ve ziraati esas meslek edinerek sevk ve idaresi ile tatbikattaki bütün işleri aile reisi ve aile efradı ile temin olunan vüs'at ve ehemmiyette bir ziraat işletme-yi bu esaslar dahilinde işletene küçük çiftçi denir.)

Halk arasında genellikle köylüye çiftçi denir; fakat her köylü, çiftçi olmadığı gibi, her çiftçi de köylü değildir. Sosyolojide; zati ihtiyaçlarından fazla olarak üretimini pazarda satan kimseye çiftçi, zati ihtiyacı için ekip, biçen kimseye de köylü denir.

Bu tariflerden faaliyet sahası, tarım ve toprak olarak beliren çiftçinin, yaşama çevresi olarak da çoğunlukla köy ortamına bağlı olduğu anlaşılmaktadır. Yani tarımsal nüfusu temsil eden çiftçiler genellikle köy toplumunu meydana getirir. Bu itibarla Çiftçi tarımdan ve köyden ayrı olarak düşünülemez.

Memleketimizde köy, toplumun ve ekonomik yapının temel unsurudur. Köy ihmal edildikçe ve zamanımızın gerektirdiği seviyeye çıkarılmadıkça Türkiye'de kalkınmadan bahsedilemez. Tarımsal faaliyetler ne vüsatta ve işletme tipinde olursa olsun, köy ile sıkı sıkıya ilgilidir. Bu bakım-

dan tarımsal faaliyetlerin yürütücüsü olan çiftçinin teşkilâtlandırılması köy sınırları dışında düşünülemez.

Tarımsal faaliyetlerin büyük işletmelerde sanayi şeklinde yürütüldüğü batı ülkelerinde, bu işletmelerin sahipleriyle, gelirini başka sektörlerden kazananlar arasında büyük farklar görülmemektedir. Küçük aile işletmelerine dayanan tarımsal faaliyetlerin hakim olduğu ülkelerde ise durum farklıdır. Buralarda geçimini tarımdan sağlayanlarla diğerleri arasındaki sosyal ayrışım açık olarak görülür. Zirai nüfusun meydana getirdiği köy toplumundan ayrıntılı bir iş bölümü yoktur. İşletmenin bütün fertleri tarımsal üretimin her çeşidine katılır. Bu küçük aile işletmelerinde yaşama şartları çok düşüktür.

40.000 köyün kalkınması ve çiftçi sorunlarının halli için devletle köyün el ele vermesi şarttır. Bu lüzum anlaşıldığında son zamanlarda bu işbirliğini kolaylaştırıcı, çiftçiyi teşkilatlandırıcı faaliyetlere başta kooperatifçilik üzere önem verilmekte ve konu günün sorunları haline getirilmiş bulunmaktadır. Bugün çiftçilerin de teşkilatlanma ihtiyacını duyduğu, menfaatlerini bu yolda gördükleri izlenmektedir. Buna rağmen geçmiş senelerin fena tecrübelerini geçiren yerlerde çiftçi kollektif dayanışma duygusunu kaybetmiştir. Ferdietçi tutuma sürüklenen bu çiftçiler, toplu faaliyetlere itimat edememektedirler. Bu yüzden teşkilatlanamakta, intizamsız ve geri bir yaşayışa mahkûm olmaktadır.

Çiftçinin daha iyi ve ileri hayata kavuşmak için teşkilatlanması şarttır. Bu suretle çiftçinin tarım tekniği geliştirilecek, ev standardı yüksek bir seviyeye ulaştırılacak, köy toplum hayatı rahat ve medeni hale getirilecek, kaynakların ve emeğin en iyi şekilde kullanılması sağlanacak, tarım hizmetlerinin ve köy hayatının geliştirilmesi için yapılan yardımların etkenliği arttırılacaktır.

Türkiye Cumhuriyetin kuruluşundan beri köylerde ağırlık noktası tarım faaliyetleri üzerinde toplanan ekonomik ve sosyal gelişmeleri gerçekleştirecek, çabalar gösterilmektedir. Bugün başlangıca kıyasla değeri inkâr edilemeyecek işler yapılmıştır. Fakat, köylerimizin ve çiftçi topluluğumuzun yaşayışının çağdaş uygarlık seviyesinin çok gerilerde oluşu daha yapılması icabeden pek çok işlerin olduğunu ve bilhassa temponun çok daha fazla hızlandırılması gerektiğini gösterir. Ancak bu suretle çiftçimizi ileri memleketlerin çiftçileri seviyesine getirebiliriz. Bu gün sanayici ve gelişmiş memleketler olarak tanınan birçok Avrupa devletleri tarım hizmetleri ve çiftçinin teşkilâtlandırılmasına büyük önem vermektedir.

ler. Bu yönden ileri bir tarım tekniğine kuvvetli ve yaygın çiftçi teşkilâtlarına sahiptirler.

İngiltere'de; başlıca yerli üretim maddelerinin üretim, kredi ve pazarlama meseleleri tamamen üretici teşkilâtları olan Board'lar tarafından ele alınmaktadır ve yürütülmektedir.

Hollanda'da çiftçinin %80'inden fazlası teşkilâtlandırılmıştır. Bu teşkilâtlar çiftçinin sosyal ve teknik meseleleri ile uğraşırlar. Çiftçiyi değişik konularda kooperatifleşmeye teşvik eder, kooperatifleşmeyi destekler, kooperatiflerin başarı ile yürütülmesi için sistemli yardım eder.

Batı Almanya'da; Ziraî kooperatifler köy ekonomisinde çok önemli bir yer işgal eder. Meşhur Raiffeisen kooperatifleri dünya kooperatifçiliğine örnek olmuştur. Bugün Almanya'da köy ve çiftçiye hizmet eden ayrı konuda çalışan kooperatif vardır. Bunlardan başka Almanya'da en kuvvetli tarım teşkilâtı kanun teminatı altında olan ziraat odaları ve ziraat odaları federasyonudur.

Fransa, İtalya ve İspanya'da da çiftçinin çok iyi teşkilâtlandırıldığı ve kooperatifleştirildiği; diğer Avrupa ülkelerinde de bir hayli gelişme olduğu bilinmektedir.

İsrail, keza, kısa zamanda mükemmel bir teşkilâtlanma ile çok ileri tarım uygulamasına başlamıştır. İsrail çiftçisi bu mükemmel teşkilâtlanması ve kuvvetli kollektif çalışma alışkanlığı sayesinde Avrupa standardında bir hayat seviyesine kavuşmak üzeredir.

Buraya kadar çiftçinin teşkilâtlandırılmasından neler anlaşıldığı, teşkilâtlandırmanın çiftçiye neler getirebileceği dışardan misaller verilerek izah edilmeye çalışılmıştır. Bugün memleketimizde çiftçinin teşkilâtlandırılması denince ilk akla gelen husus kooperatifleşmedir. Kooperatifçilik çiftçiyi teşkilâtlandırmanın bir yönünü teşkil etmektedir. Konu daha geniş anlamda, birbirini tamamlayan çok yönlü bir teşkilâtlanma şeklinde düşünülmelidir.

B — Çiftçinin teşkilâtlandırılmasının önemi

Çiftçilik, üretim ve değerlendirme fonksiyonlarını içine alan ve her gün biraz daha etkenliği artan ilmî ve teknik müdahalelere rağmen beşer kudretinin tam manasıyla hakim olmadığı çeşitli tabiat faktörlerine tabi ekonomik ve ticari bir faaliyettir. Kâr gayesi güden her ekonomik teşebbüs ve ticari faaliyette olduğu gibi, çiftçiler için de teşkilâtlanma başarı-

nın ilk şartıdır. Çiftçinin teşkilatlanması aradaki mesafeyi kapatmak için bizde ayrı bir önem taşır. Bu önemi çiftçi toplumu ve köy hayatının teknik, ekonomik ve yaşayış tarzından doğan ihtiyaçları yönünden şöyle özetliyoruz.

a) Çiftçinin teşkilatlanmasının teknik önemi

Çiftçinin ve onun yaşayıp çalıştığı köyün teknik ihtiyaçlarını tarımsal faaliyetlere ilişkin olanlar ve köy bayındırlığını etkileyenler olarak iki ana grupta toplamak mümkündür. Tarımsal faaliyetlerle ilişkin teknik bilgiler, çiftçi için hayati öneme sahiptir.

Çiftçi bu suretle üretimini devam ettirecek, arttıracak, islah edecek, maliyetini düşürecek, kaynaklarını en iyi şekilde kullanacak, ve koruyacaktır. Bu maksatla, çiftçinin muhtaç olduğu bilgiler tarım ilmi ve tekniğidir. Çiftçinin meydana getirdiği köy toplumunun ihtiyaç duyduğu diğer teknik işler, yol, su, elektrik konut, ulaşım gibi köy bayındırlık işleridir. Bunlar bugün tamamen devlet hizmetleri olarak beklenmektedir. Devlet imkân ve kaynaklarının kısırlığı buna mukabil hizmet alanının yaygınlığı bu konuda dinamik bir gelişme sağlamaya engeldir. Çiftçinin bu ihtiyaçlarına süratle cevap verebilmek için gayretleri keyfilikten, geçici ve sathi teşebbüsler olmaktan kurtarıp azami faydayı sağlayacak şekilde ele almak zaruridir. İnancımız şu ki, bilgili ve etken çiftçi teşkilatları kamu sektörü hizmetlerini de daha faydalı olmaya zorlayacak ve bunu sağlayacaktır.

b) Çiftçinin teşkilatlanmasının ekonomik yönden önemi :

Bu hususu iki esas noktada mütalâa edebiliriz.

1) Çiftçinin doğrudan doğruya kendisini ve işletmesini ilgilendiren hususlar yönünden,

2) Memleket ekonomisine etkisi yönünden,

c) Çiftçinin teşkilatlandırılmasının toplum hayatı yönünden önemi :

Bu hususu da hem çiftçi toplumu hem de sonucun genel olarak Türk toplum hayatına etkisi yönünden incelemek gerekir.

II — TÜRKİYEDEKİ HALİ . HAZIR DURUMUN TAHLİLİ

A — Genel durumun özeti :

Bugün tarımımız tekniğin ve ekonominin icabettirdiği nitelikten çok uzak bulunmaktadır. Tarımsal üretim merkezleri ve çiftçinin yaşama or-

tamı olan köylerimiz ise geriliğe ve mahrumiyete canlı birer misal teşkil etmektedir.

Köylerimizde feci bir besin yetersizliği vardır. Sıhî tedbirler ve temizlik mefhumu pek azdır. Evler çok ilkeldir. Kanalizasyon tertibatı yoktur. Hastalık ve ölüm nisbeti fazladır. Senelik gelir son derece düşüktür. Çiftçinin kazancı ve tasarrufu belli değil, mükadderatı hava şartlarına tabidir. Tüccara borçlanmak çiftçinin müzmin hastalığıdır. Çiftçinin köydeki hayatı sefalet, yoksulluk ve mahrumiyetten başka bir şey değildir. Köylerin çoğu yol, su, elektrik, muntazam konut, sağlık tesislerinden mahrumdur. Miras hukuku arazinin rasyonel bir işletmeye meydan vermeyecek kadar parçalanmasına ve dağılmasına sebep olmuştur.

B — Mevzuat :

a) Çiftçinin teşkilâtlandırılmasına dair açık hükümleri taşıyan kanunlar :

334 sayılı Anayasa, 3203 sayılı Ziraat Vekâleti Vazife ve Teşkilât Kanunu, 4081 sayılı Çiftçi Mallarının Korunması hakkındaki kanun, 3202 sayılı T. C. Ziraat Bankası Kanunu, 2834 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu, 2836 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri Kanunu, 3512 sayılı Cemiyetler Kanunu, 442 sayılı Köy Kanunu, 6964 sayılı Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği Kanunu, 871 sayılı Et ve Balık Kurumu Genel Müdürlüğü Kuruluş Kanunu, 7457 sayılı TOPRAKSU Genel Müdürlüğü Teşkilât ve Vazife Kanunu, 3614 sayılı Ticaret Bakanlığı Kanunu, Köy İşleri Bakanlığı Kuruluşunu temin eden Bakanlar Kurulu kararının dayandığı 4951 sayılı kanundur.

b) Çiftçinin teşkilâtlandırılması anlamında yorumlanacak hükümleri taşıyan kanunlar :

6831 sayılı Orman Kanunu, 5254 sayılı İhtiyaç Komisyonları Kanunu, 3039 sayılı Çeltik Komisyonları Kanunu, 4604 sayılı Türkiye Zirai Donatım Kurumu Kanunu, 3491 sayılı Toprak Mahsulleri Ofisi Kanunu, 4486 sayılı Teknik Ziraat ve Bahçivanlık Okulları Kanunu, 1909 sayılı Gümrük ve Tekel Bakanlığı Kanunu, 2819 sayılı Elektrik İşleri Etüd İdaresi Kanunu, 4475 sayılı Turizm Bakanlığı Kanunu, 4759 sayılı İller Bankası Kanunu, 1580 sayılı Belediyeler Kanunu, 118 sayılı İGEME Kanunlarıdır.

c) Kamu sektörü tarafından çiftçi ve köy hayatı ile ilgili işlerin yürütülmesine amir kanunlar :

Bunların başlıcaları 1624 sayılı İç İşleri Bakanlığı, 3611 sayılı Bayındırlık Bakanlığı, 6973 sayılı Sanayi Bakanlığı, 7116 sayılı İmar ve İskân

Bakanlığı, 5613 sayılı Toprak ve İskân İşleri Genel Müdürlüğü, 3017 sayılı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı kuruluş görev ve yetkilerini tayin eden kanunlardır.

C — Çiftçiye teşkilâtlandırma görevini yükleyen kuruluşlar :

a) Çiftçinin teşkilatlandırılmasında doğrudan doğruya sorumlu olan kamu kuruluşları :

Başta devlet, anayasa hükümlerine göre sorumluluğu yüklenmiş bulunmaktadır. Devlet bu görevini konu ile yakın ilgisi olan kuruluşlar vasıtasıyla yerine getirmektedir. Bu kuruluşların başlıcaları Ticaret, Tarım, Köy İşleri, Enerji ve Tabii Kaynaklar ve Bayındırlık Bakanlıkları ile Ziraat Bankası ve bunlara bağlı kuruluşlar ve mahalli idarelerdir.

b) Çiftçinin teşkilâtlandırılmasından doğrudan doğruya sorumlu olan özel sektör kuruluşları :

Bugünkü halde çiftçinin topyekûn teşkilâtlandırılmasını bilfiil ve sistemli olarak yürüten özel sektör kuruluşu yoktur. Gerek 3512 sayılı Cemiyetler Kanunu hükümlerine tabi olarak kurulan Çiftçiler Birliği ve Federasyonu, Gerekse 6964 sayılı kanuna göre kurulan Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği ihtiyaçtan doğma kuruluşlar olduğu halde fonksiyonlarını çiftçiye teşkilâtlandırma yönünden geliştirememektedirler.

c) Fonksiyonları ve yükledikleri işler itibariyle çiftçinin teşkilâtlandırılmasıyla ilgili görülen kamu kuruluşları :

Kuruluş görev ve yetkilerini tayin eden mevzuatta açık olarak çiftçinin teşkilâtlandırılmasına değinilmediği halde faaliyetlerinin bunu icabetirdiğini kabul ettiğimiz kuruluşlar :

Devlet Plânlama Teşkilâtı, Devlet Üretim Çiftlikleri Genel Müdürlüğü, Türkiye Ziraat Kurumu Genel Müdürlüğü, Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü, Yem Sanayi ve Yapacağı Tiftik A. Ş. Genel Müdürlüğü, Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü, D.S.İ. Genel Müdürlüğü, Elektrik Etüd İdaresi, Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı gibi kuruluşlardır.

D — Mevcut çiftçi teşkilâtları ve bugünkü durumu :

a) Köy idaresi :

Tüzel kişiliğe sahip bir idare birimi olan köyler 442 sayılı Köyler Kanununa göre idare edilmektedir. Kanun, köyleri demokratik ve bağımsız

bir idare sistemine bağlamıştır. Köy derneğini teşkil eden ve köyde yaşayan 18 yaşını tamamlamış köy halkının iştirâki ile seçilen köy muhtarı ve İhtiyar Heyeti 4 sene süre ile köyün idarî, teknik, ekonomik ve sosyal her türlü sorunlarını kavriyacak şekilde idaresini yüklenir.

b) Kooperatifler :

Kooperatifler ve kooperatifleştirme memleketimizde çiftçi teşkilâtı ve çiftçiyi teşkilâtlandırmanın klâsik anlamı şekline gelmiştir. Memleketimizdeki başlıca kooperatifler şöylece gruplanabilir.

- 1 — Tarım Kredi Kooperatifleri,
- 2 — Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri,
- 3 — Ticaret Kanunundaki Genel Hükümlere tabi Kooperatifler,
- 4 — Köy Kooperatifleri.

Bu sonuncular Toprak İskân Genel Müdürlüğünün çiftçiyi teşkilâtlandırma çalışmaları arasında yer almaktadır. Uluslararası Kooperatifler Birliğinin temel ilkelerine dayanan ve toplum kalkınması programlarına göre organize edilmesi düşünülen çok yönlü bir kuruluş karakterinde görülmektedir.

c) Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği :

1957 de 6964 sayılı kanunla kurulan Ziraat Odaları ve Türkiye Ziraat Odaları Birliği tüzel kişiliği haiz meslek kuruluşu hüviyetinde bir kamu teşekkülüdür.

d) Çiftçiler Birliği ve Türkiye Çiftçi Federasyonları :

1962 yılında Çiftçi Teşekkülleri Federasyonu şeklinde Merkezi bir kuruluş meydana getirme ihtiyacını duyan bu Birlikle Federasyon 3512 sayılı Cemiyetler Kanunu hükümlerine tabidir.

e) Birlikler, Dernekler, Şirketler :

Bunlar da Cemiyetler Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Genel Hükümlerine göre belirli üretim merkezlerinde mahalli olarak kurulmuş çiftçi teşkilâtlarıdır. Bunlardan başka bir de tatbikatı 1963 yılında başlayan D.S.İ. Genel Müdürlüğünün ele aldığı 1580 sayılı Belediyeler Kanunu ve 6200 sayılı kanun hükümlerine tabi sulama birlikleri vardır. Gayesi sulama tesis-

lerinin kurulması, bakımı ve işletmesi olan bu teşebbüs de yeterli bir gelişme gösterememektedir. Şirketler ise daha ziyade menfaatlerini ticari gayeler etrafında birleştiren çiftçi teşkilâtlarıdır.

III — PROBLEMLER

A — Mevzuatın sebep olduğu problemler

Çiftçinin teşkilâatlanmasını yasaklayan veya güçleştiren hiçbir kanunumuz yoktur. Aksine başta Anayasa olmak üzere 14 adet Kanun açık bir ifade ile çiftçinin teşkilâtlandırılmasında 9 ana kuruluşu yetkili kılmıştır. Bunların içinden bazılarının alt kuruluşları çiftçinin bizzat teşkilâtıdır veya çiftçiyi teşkilâtlandırmıştır.

O halde bizde çiftçinin teşkilâtlandırılmasında mevzuat yokluğu veya yasaklayıcı mevzuatdan ileri gelen problemler olmayıp, problem mevzuat ve yetkili kuruluş çokluğu olmaktadır. Çiftçiye hizmet götürme durumunda olan her kuruluş, mevzuatına açık olarak veya fonksiyonları icabı bu hususta ilâve etmek lüzumunu duymuş, fakat hiçbiri kooperatif faaliyetleri hariç çiftçiyi dört başı mamur teşkilâtlandırma işini ele almamıştır.

Mevzuatdan ileri gelen büyük problem, kuruluşlar arasında yetki ve görev çatışmalarına sebep olmalarıdır. İkinci husus Devlet otoritesine bağlı merkezi bir sistem yaratılması fikrine saplanılmasıdır.

B — Uygulamanın sebep olduğu problemler

Uygulamadan ileri gelen problemleri şöylece özetleyebiliriz:

- 1 — Müeyyidelerin, zorlayıcı ve disipline edici hükümlerin ihmalî,
- 2 — Formalite ve bürokrasiye boğulma ve merkezîyetçi tutuma bağlılık,
- 3 — Bilgisizlik, takipsizlik ve sorumsuz davranışlar,
- 4 — Çiftçi ve köyle temaslardaki yetersizlik, takipsizlik,
- 5 — Bütçe, eleman ve vasıta yetersizliği,
- 6 — Bütçe, eleman ve vasıta yetersizliği, bahanesi ile saplanılan uyuşukluk,
- 7 — Mevcut elemanlardan ve bilhassa ihtisas sahiplerinden ihtisas sahalarında faydalanılmaması,

- 8 — Halkın iştirâk ve ilgisinin sağlanması,
- 9 — Nazari kalınması,
- 10 — Müteşebbis ve lider noksanlığı,
- 11 — Çiftçinin teşkilâtlandırılmasından sorumlu kuruluşların yeterli olmayışı ve aralarında koordinasyonların bulunmayışı,

C — Kültür, zihniyet ve alışkanlıklardan doğan problemler:

Türk çiftçisi ve köy toplumu bağımsız, demokratik ve yardımlaşarak yaşamak geleneğine sahiptir. Köyde toplu faydalanma ve sorumluluk inancı vardır. Bunun canlı ifadesi onların daima köyümüz diye bahsetmesidir. Bu niteliği ile çiftçiyi teşkilâtlandırma zaten var olan meziyetlerin metodik ve sistematik değerlendirilmesi demek olur ve çok kolay bir iş olması gerekir. Buna rağmen genellikle dıştan gelen teklif ve tesirlere karşı ferdiyetçi bir tutum ve davranıştır. Bunun sebebi tarih boyunca yapılan kültür mübadelesi ve bilhassa idari tutumun zihniyette yaptığı olumsuz etkilerdir. Bu etkiler, teşkilâtlanmayı güçleştirici alışkanlıklar, inanç ve güvenini sarsıcı, hazır bekleyici, bahaneci bir zihniyetin doğmasına sebep olmuştur. Şimdiki halde problemi iki grupta toplayabiliriz:

1 — Uygulayıcı ve yöneticilerin çiftçiyi ve onun şartlarını tanımaması, cahil olan çiftçinin zekâ ve sezişini kabul etmeyişi, ona yeteri kadar önem ve değer vermeyişi yani onunla kaynaşmayışi.

2 — Çiftçinin, köye gelen münevvere inanmayışi ve itimad etmemesi, samimi bulmaması ve onu yadırgamasıdır.

D — Politikanın sebep olduğu problemler :

Politikanın istikrarsızlığı ve tavizkâr politika tatbikatı çiftçinin teşkilâtlanmasına büyük ölçüde olumsuz etkisi olan bir keyfiyettir. Ayrıca bazı politikacıların köyde, birleşmeyi ve sorunları beraberce, ele almayı teşvik edip devlet imkânlarının bu suretle daha etken ve süratli hale getirileceğini telkin etmeleri yerine, hazırlanmış toplu hareketleri bile, bunu yapmaya mecbur olmadıklarını, bu işleri yapmanın devletin vazifesi olduğunu söyleyerek bozdukları görülmektedir.

Çiftçilerin teşkilâtlanmasını teşvik ve desteklemek devletin açık politikası olmasına rağmen, uygulayıcı birimler arasındaki koordinasyon zayıflığı ve hükümetlerin görüş farkı, bu politikanın yeterli bir cesaretle yürütülmesini engellemektedir. Tavizkâr politikanın devamı da, çiftçideki

her şeyi devletten bekleme alışkanlığını devam ettirmektedir ki bu teşkilatlanmayı engelleyen başlıca sebeplerden biridir.

Görülüyor ki çiftçinin teşkilâtlandırılmasında karşılaşılan problemler şu üç grupta toplanabilir :

1 — Devlet yönünden problemler :

- a) Devlet, çiftçilerin teşkilatlanması ve bu teşkilâtların geliştirilmesi için gerekli tedbirleri almamıştır.
- b) Devletin aldığı tedbirler yetersiz olduğu gibi, teşkilatlanma, çiftçinin ihtiyaçları gözönünde tutulmadan ve onun benimsiyebileceği şekillerde değil de onu ürkütecek şekiller halinde düşünülmüştür.
- c) Devlet çiftçi teşkilâtlarını geliştirecek, yayacak, destekliyecek bir kadro meydana getirememiş ve bu görevi sorumsuzluk esasına göre çeşitli devlet örgütlerine vermekle yetinmiştir.
- d) Çiftçinin teşkilatlanması ile ilgili çeşitli hizmetlerin gelişmemesi dolayısıyla, çiftçi teşkilâtlarının gelişmesi ile ilgili ortamın hazırlanması ihmal edilmiştir.

2 — Çiftçi teşkilâtları yönünden problemler :

- a) Devlet tarafından tavsiye edilen teşkilatlanma şekilleri yurt gerçeklerine ve çiftçi ihtiyaçlarına uymamaktadır.
- b) Kurulan teşkilâtlar çeşitli güçlüklerle karşı karşıyadır. “Mevzuat güclüğü, Hukuki güçlükler, vergi vs.” bilhassa kooperatiflerin desteklenmesi, finansman ihtiyacının karşılanması için yeterli kaynaklar bulunmadığı gibi mevcut Bankalar kooperatifleri tanımamakta ve kooperatif üyelerine münferiden kredi açmaktadır. Bir Kooperatifler Bankası mevcut olmadığından bu problem kooperatiflerin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır.

Bundan başka, teknik yardımın yeterli olmayışı, bilgi ve hüner eğitiminin yapılmayışı, Devlet örgütünün çiftçi ile işbirliği yapacak şekilde düzenlenmemiş olması da bu türlü problemlerin arasında zikredilebilir.

3 — Çiftçiler yönünden problemler :

Çiftçi bunalmış ve dertlerine çare bulamaz durumda kalmıştır. Bundan sıyrılmak için de eski sosyal organizasyonunu terk edemez haldedir .Bu itibarla çiftçilere yeni davranış kazandırılmalıdır.

IV — ÇÖZÜM YOLLARI VE TAVSİYELER

Bugün köy kademesindeki çalışmalar, dağınık, sistemsiz ve yetersizdir. Köydeki dağınık hizmetlerin birleştirilmesi, plânlı ve programlı olarak yürütülmesi lâzımdır. İyi bir sistem kurulmadan yapılacak gayretlerden tam sonuç alınamaz. Bu sistemin getireceği ilk fayda hizmet birimleri arasında koordinasyon sağlamaktır.

Köy işleri birbirine bağlı bir bütün teşkil etmektedir. Köylerimiz ise bu işleri yürütecek hizmet kuruluşlarının kolayca etken olamayacağı kadar dağınık, yol ve ulaşım imkânlarından yoksundur. Bunun için hizmetlerin ve teknik bilgilerin köye akışını kolaylaştıracak bir teşkilâtlanmaya ihtiyaç vardır. Bu teşkilât köy toplumu ile sıkı temas kurup, çiftçiyi çok yönlü olarak teşkilâtlandırarak ve ona teknik bilgiyi günlük olarak götürecek bir kuruluş olmalıdır. Bu bakımdan çiftçinin teşkilâtlandırılmasında bir teşkilâta lüzum göstermekle beraber bu maksatla eskilerine yeni bir kuruluşun eklenmesine lüzum olmadığı kanısındayız.

Bugün için Köy İşleri Bakanlığı Kuruluş gayesi, bugünkü fonksiyonları, merkez ve taşra örgütlenmesi ile çiftçiyi çok yönlü olarak teşkilâtlandırarak mekanizmayı da kurabileceği gibi, Tarım Bakanlığının Reorganizasyon çalışmaları içinde de çiftçiyi teşkilâtlandırma faaliyeti ile ilgili yeni örgütler düşünülebilir.

Çiftçi teşkilâtlandırılmasının başarılı olması için şu hususlar gözönünde tutulmalıdır :

- 1 — Çiftçi teşkilâtlarının gelişmesini sağlayacak tedbirlerin araştırmalara dayandırılması ve belli politikaya bağlanması.
- 2 — Örgüt içi, örgüt dışı kuruluşlar ve taşra birimleri arasında kademeli bir koordinasyonun mutlak olarak sağlanması ve yürütülmesi.
- 3 — Çiftçinin günlük hayatına giren hareketli bir taşra kuruluşunun meydana getirilmesi.
- 4 — Çiftçinin, köy toplumunun kalkınma çabalarına iştirâkinin sağlanması, bu gibi hallerde devlet imkânlarının da sür'atle bağlanması.
- 5 — Çiftçi teşkilâtlarını destekleyecek fonların meydana gelmesinin sağlanması ve öncelikle merkezi bir Kooperatifler Bankasının kurulması.

- 6 — Çiftçinin teşkilâtlanmasında gerekli kredinin etkenliğini sağlamak amacile tapu ve kadastro işinin hızlandırılması, veraset kanunlarının düzeltilmesi, ve toprak değer baremini tesbit eden sistemin bugünkü şartlara uygun, ilmi bir metoda dayandırılması.
- 7 — Çiftçinin teşkilâtlanmasına engel olabilecek monopol ve oligopol gibi tekelcilik hareketlerine karşı gerekli tedbirlerin alınması.
- 8 — Personelin başlangıç ve hizmet içi eğitimine tabi tutulması.
- 9 — Çiftçinin teşkilâtlanması ile ilgili davranış, bilgi ve hüner eğitimini yaparak teşkilâtın halka malolmasının sağlanması.
- 10 — Çiftçi liderlerinin yetiştirilmesi.
- 11 — Yüksek eğitim ve öğretim kurumlarında çiftçi teşkilâtları ile ilgili konuların araştırma ve özel eğitim konusu olarak ele alınması.
- 12 — Çiftçi teşkilâtının merkezin emir ve direktiflerine göre değil, çevre şartlarına uygun olarak serbest çalışması, teknik ve idari müşküllerin kademeli olarak sür'atle halledilmesi.
- 13 — Çiftçi teşkilâtlarının politik etkilerin dışında tutulması.

KONUŞMA VE TARTIŞMALAR :

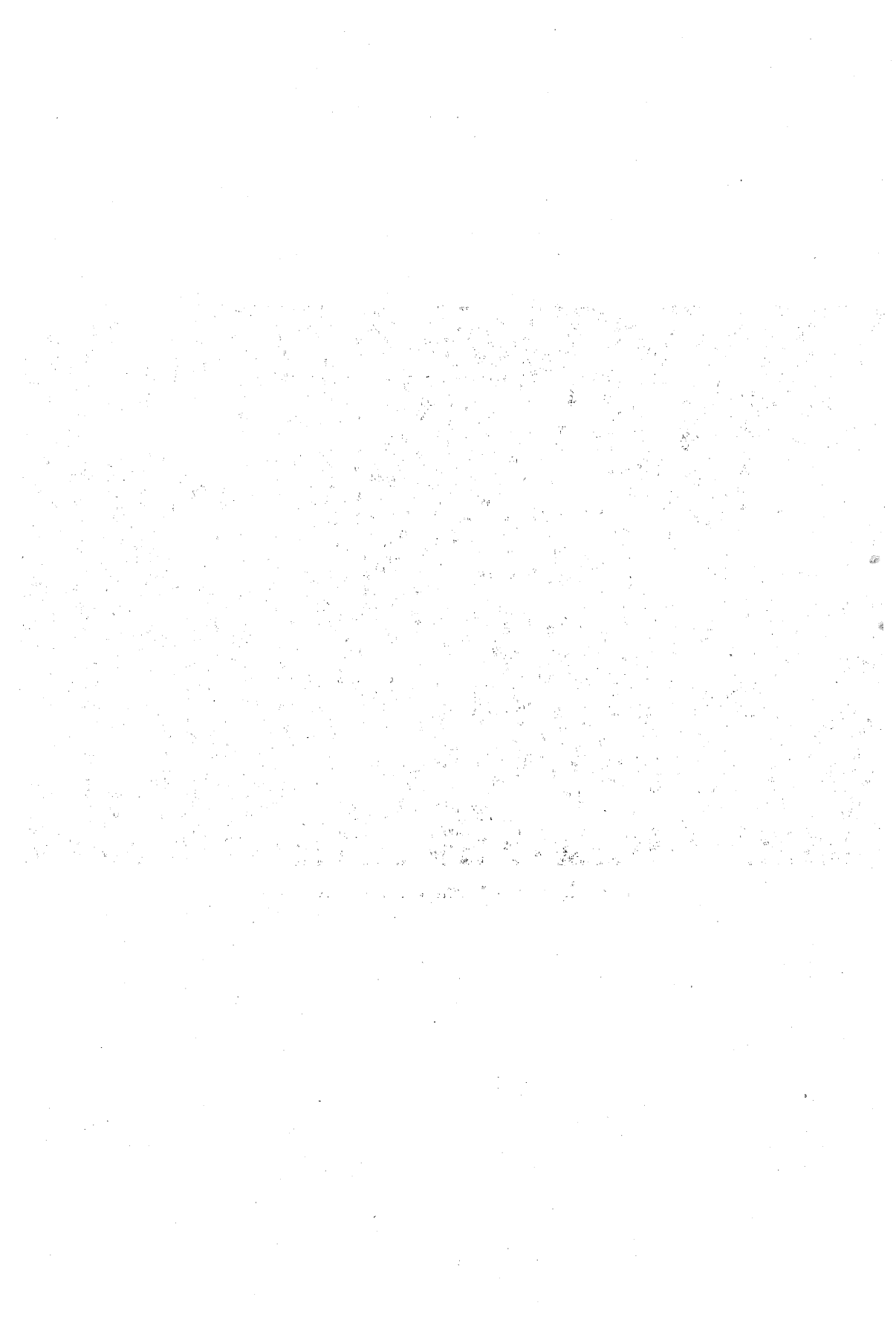
Müfit Kiper :

Muhterem Başkan, Kongrenin sayın üyeleri. Çiftçinin Teşkilâtlanması konusunda Komisyonumuzun hazırladığı rapor cidden etraflı bir tetkik ve iyi bir mesai neticesinde ortaya getirilmiştir. Çiftçimizin muhtelif sebeplerle bu gün içinde bulunduğu hakikaten birbirine dayanışmayan bir sistemde çalışması bir vakıadır. Çiftçimizi daha iyi teşkilâtlandırmak, biz ziraat mühendislerinin birinci vazifesidir. Türkiye’de çeşitli kooperatifler iyi bir şekilde işlemediği için köyümüze tam olarak götürülemediği. Kooperatif, bütün dünyada ziraatın kalkınmasında temel bir yapıdır. Almanya’nın kalkınması rayfayzenlere, İsveç’in kalkınması Roştallara, Hollanda’nın kalkınması büyük süt kooperatiflerine bağlıdır. Fransanın gelişmesi buna bağlıdır. Amerika ve Kanada’da bütün ziraat kitlesi kooperatiflerle örgütlenmiştir. Türkiyede, bugün bu noksanlık mevcuttur ve bütün açıklığı ve çıplaklığı ile raporda da dile getirilmiştir. Benim şahsen bu konuda bir teklifim var; biz Türk Ziraat Mühendisleri olarak çiftçinin daha iyi örgütlenmesi için hususi bir tarım kooperatifleri kanunu getirmemiz lâzımdır. Bu nasıl olmalıdır? Detayına girmek istemiyorum; herşeyden evvel demokratik düzen içerisinde hukuki ve mülki bağımsızlığı bulunan tamamen serbest giriş esasına göre kurulmuş özel kooperatifler, tarım kooperatifleri olduğu gibi istihsal kooperatifleri ve hususi bir mevzu kooperatifi de olur. Bunun özel bir komisyonda incelenip yeni bir kooperatif kanununun hazırlanmasına ihtiyaç vardır. Bu gün Türkiyede kooperatif kanunları veyahutta kooperatifi ilgilendiren mevzuat çok dağınık değişik ve çeşitli sistemler getirmiştir. Kredi sistemleri başkadır. Kooperatife üye olan kimseler istediği krediyi temin edememektedir ki bunun için ayrı, özel bir kanuna ihtiyaç vardır. Tarım Kooperatifleri Kanunu, anlattığım manada demokratik düzen içerisinde mülki ve hukuki bağımsızlık esasına istinad eden bir sistemde, serbest giriş esasına istinad etmelidir. Böyle bir kooperatif kanununu muhterem meclisimizden bekliyoruz.

TARIM İŞÇİLERİ VE SORUNLARI

Tarım İşçileri ve Sorumluları İhtisas Komisyonu

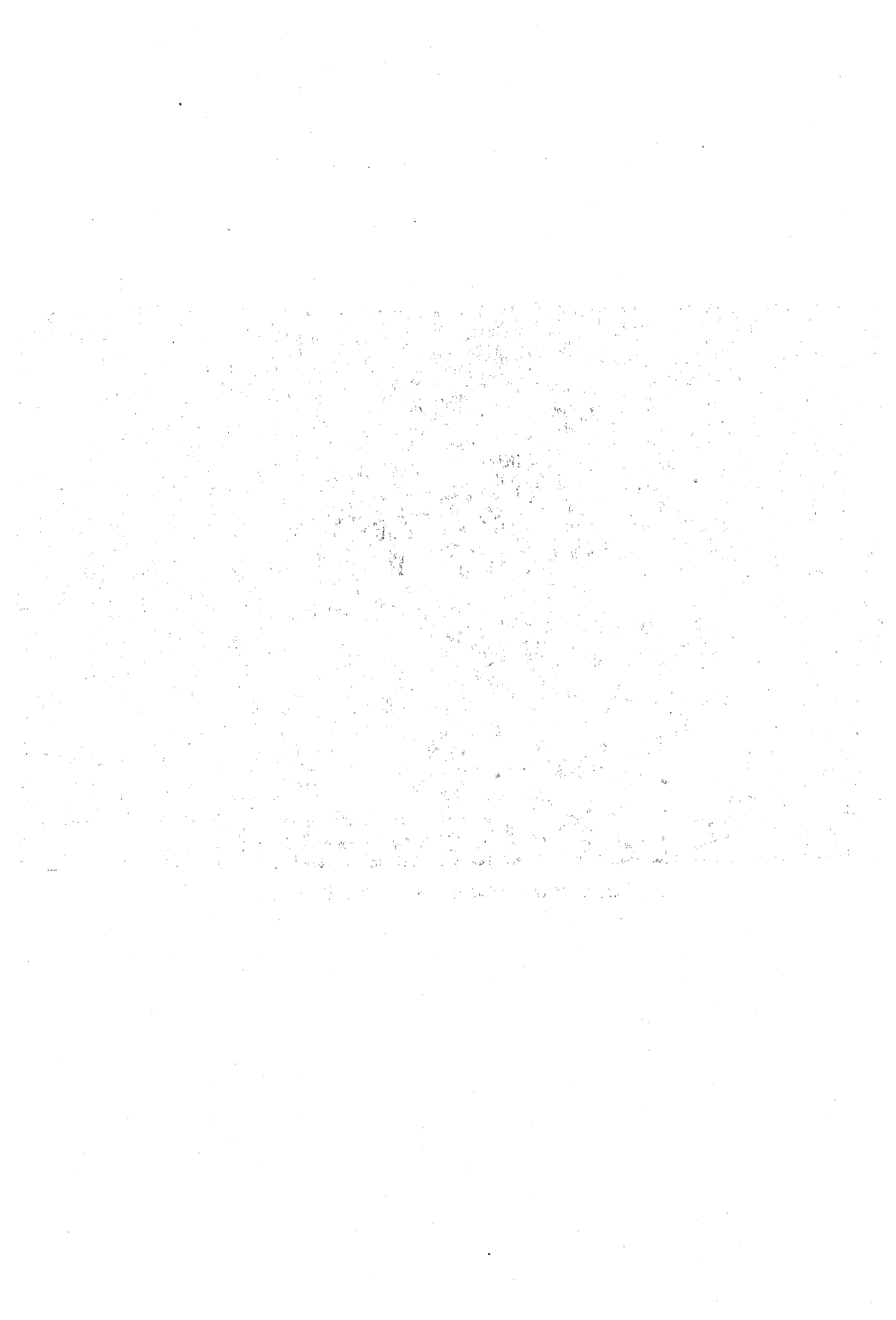

Tarım İşçileri ve Sorumluları İhtisas Komisyonu

Tarım İşçileri ve Sorumluları İhtisas Komisyonu

KOMİSYON RAPORU VE KONGRE KARARI

Komisyonumuz ; başkan, raportör ve dokuz üyenin iştirâkiyle raporu incelemiş ve aşağıdaki şekilde görüş birliğine varmıştır :

Konunun önemi ve mahiyeti

Memleketimizde bilhassa endüstri bitkilerinin monokültür halinde uygulanması ve makinanın tarıma girmesi ile geniş bir tarım işçisi kütesinin doğduğu görülmektedir. Bunların sayıları hakkında elimizde kesin bir rakam bulunmamasına rağmen büyük bir kitleyi kapsadıkları müşahadelere de tesbit edilmiş bulunmaktadır.

Tarım işçisi, geçimini bir ücret karşılığında başkasının hizmetinde çalışarak sağlayan kimse olarak kabul edilmiştir. Bunları, genellikle, devamlı ve mevsimlik olarak ayırmak kabildir.

Problemler ve çözüm yolları :

Bugün tarım alanında çalışan işçiler 1936 tarihli İş Kanunu kapsamının dışında bırakılmışlardır bu sebeple bu işçiler her türlü kanunî himayeden yoksundurlar. Bundan dolayı tarım işçilerinin hak ve hukukunu koruyan, bunların teşkilâtlanmasını, ücret ve süre gibi problemlerini düzenleyecek bir Tarım-İş Kanununun yürürlüğe konması, bir zorunluk halini almıştır. Diğer taraftan Sosyal Sigortalar Kanunu sanayi işçilerine bir çok haklar tanımıştır. Bu hakların tarım işçilerine de teşmili zaruri görülmektedir.

Bugün memleketimizdeki tarım işçilerinin resmî ve özel sektörde çalışanları arasında bir tefrik yapmak yerinde olur. Genellikle özel sektörde çalışanlar resmî sektörde çalışanlar kadar işçi haklarından faydalanamamaktadırlar. Bu ayırımın kaldırılması ve özel sektörde çalışan tarım işçilerinin de toplu sözleşme, sosyal sigorta v.s. gibi işçi haklarından faydalandırılması gerekmektedir. Bu gün tarım işçilerinin ele alınması gereken en önemli problemleri ; ücret, işsüresi, teşkilâtlanma durumu, sağlık ve eğitim meseleleridir..

İşçi ücretleri :

Halen tarım işçileri enaz ücret alan kategoriyi teşkil etmektedir. Ücretler doğrudan doğruya arz ve talebe göre teşekkül etmektedir. Bu günkü keşmekeş duruma bir son verebilmek için asgarî bir ücretin tesbiti lüzumludur. Bu tesbitin, bölgelerin hususiyetleri gözönünde tutularak, Bölge Çalışma Müdürlükleri tarafından iş veren ve işçi temsilcileriyle yetkili tarım elemanlarının müşterek çalışmalarıyla yapılması lâzımdır.

Çalışma süresi :

Bugün tarım alanında çalışma süreleri belli değildir. Bu durum işverenle işçi arasında daima ihtilâf konusu olmaktadır. Bu sebeple senelik azamî çalışma süresinin tesbiti gerekmektedir. Ancak bölgelerin hususiyetleri ve tarım işçilerinin mahiyeti farklı bulunduğundan, çalışma süresi mevsimlere ve günün muhtelif zamanlarına göre değiştirilebilmektedir.

Ayrıca diğer iş kollarında olduğu gibi tarım işçilerinin de yıllık, haftalık ve resmî tatil günlerinde ücretli izin haklarından istifade etmeleri sağlanmalıdır.

İşçilerin teşkilâtlanması :

Bugün, bilhassa mevsimlik işçilerin teşkilâtlanması Dayıbaşı ve Elçitâbir edilen mütavassıtlar vasıtasıyla yapılmaktadır. Bu durum bir çok süstimallere yolaçmaktadır. Süstimallerin önlenmesi bakımından, tarım işçilerinin de, diğer kollarda çalışan işçiler gibi, İş ve İşçi Bulma Kurumları vasıtasıyla temini cihetine gidilmesi tavsiyeye şayan görülmektedir. Bu arada bu işçilerin iş temininin İş ve İşçi Bulma Kurumu tarafından ele alınmaya kadar Dayıbaşı ve Elçilerin faaliyetlerinin de kanunî müeyyidelerle bağlanması zorunlu görülmektedir.

Diğer önemli bir husus ta toplu sözleşme konusudur. Özel sektörde çalışan tarım işçilerinin biran önce iş verenlerle sözlü olarak yapılan akitlerinin toplu sözleşmeyle yazılı olarak belirtilmesi ve karşılıklı hakların korunması sağlanmalıdır.

Sağlık durumu :

Tarım işçilerinin ve bilhassa mevsimlik işçilerin sağlık durumları özel bir önem arz etmektedir. Bunların barınacak bir yerleri olmadığı gibi su ve tabii ihtiyaçlarını giderecek sıhhî tesislerden de mahrumdurlar. İşverenlerin bu gibi işçilerin sağlık durumlarını düşünerek barınacak bir

yer ile içme suyu ihtiyaçlarının, kadın ve erkek işçiler ayrı ayrı nazarı itibare alınmak şartıyla, tabii ihtiyaçlarını karşılayacak tesisleri kurmaya, işletmelerin hususiyetlerine göre mecbur tutulmaları lüzumlu görülmektedir. Bunun yanında her işletmede, bölgesel ihtiyaca göre, sağlık dolapları da mutlak surette bulundurulmalıdır.

Bilhassa zirai mücadelede çalışan tarım işçileri için özel sağlık tedbirlerine ihtiyaç vardır. Zehirli maddelerle çalışan işçiler tehlikeli hastalıklarla, hatta ölümlerle karşı karşıya bulunmaktadırlar. Bundan dolayı bu işçilere çalıştıkları işe göre gerekli sıhhi araç ve gereçlerin iş veren tarafından temini zorunludur.

Eğitim :

Bugün tarım alanında kalifiye işçi noksanlığı kendini önemli şekilde hissettirmektedir. Bunun için Zirai Mücadele, Zirai Marketing ve Teknik Tarım Teşkilâtında olduğu gibi, diğer tarım işlerinde de kalifiye işçi yetiştirmek için seyyar eğitim merkezleri tesisi tavsiyeye şayan görülmektedir.

Kadın ve çocuk işçi durumu :

Çocukların ; okul çağına gelinceye kadar tarım hizmetlerinde kullanılmaması, okul çağında ise tedarik zamanı dışında yetiştirmeleri ve meslekî bilgilerini takviye etmesi bakımından, hafif işlerde çalıştırılması gerekir. Aynı şekilde kadın işçilerin gece işi ve ağır işlerde çalıştırılmaması, ayrıca hamileliğin muayyen devrelerinde istihdam edilmemeli, gerekmektedir.

Sonuç :

Bütün bu izahların ışığı altında tarım işçilerinin çalışmalarını kanunî mevzuatla biran önce düzenlemenin zorunluluğu açıkça meydana çıkmaktadır. Bu bakımdan Komisyonumuz TARIM-İŞ Kanununun biran evvel çıkarılması zaruretinin inanılmaktadır.

KONUŞMA VE TARTIŞMALAR

Doç. Dr. Osman Koçtürk :

Kongre, tarım işçileri konusunu ele almakla gerçekten ileri bir adım atmıştır. Kongrenin yüksek malûmu olduğu üzere ileri memleketlerde tarımsal üretime etki yapan üç kaynak çoğunlukla makina, fakat geri kalmış memleketlerde daha ziyade insan ve hayvan gücüdür. İnsan gücünün kaynağı olan besin maddesi gereği gibi sağlanmadıkça işçinin gereken verimi vermesi beklenemez ve tıpkı benzini tükenen bir makina gibi muayyen bir noktada yavaşlar ve durur. Bu gün tarım sektöründe çalışan işçilerin iyi beslenmediği ve endüstri sektöründe çalışan işçiler sosyal yardımlar fashından işveren tarafından bazı yardımlara mazhar olduğu halde tarım sektöründe çalışanların, işverenin atıfet kabilinden işçiye sağladıkları yiyeceklerle beslendikleri malûmdur. Ben kendim de bir çiftçi çocuğu olduğum için, çocukluğumda bağbozumu mevsiminde işçilere fazla üzüm yemesin diye sakız dağıtan mal sahipleri de bilirim. Bu şartlar altında çalışan işçi grubu, bugün memleketimizin 2830 kaloriden ibaret olan günlük kalori seviyesi içerisinde bunun ikibinikiyüzünü yaşama payı olarak sarfettikten sonra, geriye kalan 630 kalori ile % 7 kalkınma hızını realize edemeyecek durumdadır ve tarımsal üretim çoğunlukla bu güce dayanır. Gayet gariptir ki çiftçi kitlesi üretmekte olduğu yiyecek maddesinden kendisi faydalanamamakta, bunu şehir ve kasabaya götürüp sattıktan sonra kendisi ve bilhassa çalışanlar en kötü şartlar altında beslenmektedirler. Rapor da sağlık konusunda ecza dolabı, helâ ve içecek su mevzuuna temas edildikten sonra çok önemli olan işçinin beslenmesi konusuna yeteri kadar değinilmediği kanaatındayım. Zaman zaman gazetelerde çıkan havadisler yurdun çeşitli bölgelerindeki tarım işçilerinin beslenme bakımından çok kötü şartlar altında olduğunu belirtmekte, hatta Dünya Gıda Yardım Programından Türk tarım işçilerinin de faydalanması düşünülmüş bulunmaktadır. Bu gerçekler muvacehesinde tarım sektöründe çalışan işçilerin beslenme koşullarının incelenmesi ve bilhassa Prof. Gerngros zamanındanberi ortaya atılmış bir gerçeğin üzerinde durulması iktiza eder. Türkiye'de köylerde insan başına 400 kilo ve şehirlerde 200 kilo ekmek düşmektedir. Buna karşılık et, süt, yumurta ve balık gibi koruyucu ve yapıcı hayvansal

protein kaynaklarından tarım sektöründe çalışan işçi yoksundur. Hastalıklarının gerçek sebebi budur. Bugün Erzurum'un Tekman ilçesinde tekrarlayan kızamık olaylarının tabanında, tahılla beslenmenin insanın hastalıklara karşı direncini yitiren gerçekleri yatmaktadır. Bu günkü hayvansal protein üretimi bu seviyesinde kaldıkça, tarımda incan gücünü kullanarak üretimi artırmak ve bilhassa % 7 kalkınma hızını gerçekleştirmek, deposunda benzini olmayan bir otomobille Eskişehir kadar git gel demek gibi birşeydir. Beslenme konusuna eğilmeye mecburuz. Teşekkür ederim.

Zeki Yüçetürk (Balıkesir Milletvekili) :

Muhterem başkan ve teknik kongremizin kıymetli üyeleri; muhakakki şu anda huzurunuzda konuşurken bir usûlsüzlüğün içinde değil, bilâkis son söz üyenin olması hasebiyle ve tarımımızın en önemli bir problemi olan tarım işçilerinin mevzuu üzerinde ki komisyon raporumuzun ışığında tartışmalar devam ettiği için söz aldım. Konuşmalarımı komisyon raporunda belirtilen fikriyat üzerinde ifade ederken, ağız teşkilâtımdaki noksanlık sebebiyle, sürçmeler olursa müsamahanıza sığınıyorum.

Muhterem arkadaşlarım, tarım işçileri mevzuu Türkiye'nin en önemli bir problemidir. Komisyonumuz bu husustaki temennilerini ve alınacak tedbirleri dile getirmişlerdir, teşekkür ederiz. Hülâsa etmek icabederse Türkiye'mizde istatistik rakamlar tarım iş sahasındaki çalışan şahısların durumunu tahlil edecek açıklıkta görünmemektedir. Amma insan hakları bizim için her zaman bir miyardır. Bir insan işçi olduğu müddetçe, bu işçiliğinin fonksiyonunu hangi sektörde meydana getirirse getirsin, kendi iş kolundaki noksanlıklar onun bazı haklardan mahrum olmasına âmir değildir. O halde komisyonumuzun işaret ettiği gibi sanayi sektöründe, ticarî sektörlerdeki iş kollarında işçilerimize sosyal adalet, sosyal güvenlik ve sosyal sigortalar mevzuunda haklar temin edilmiş ise tarım sahasına ilmi-mizle, bilgimizle eğilen biz Kongre üyelerinin de tarım sektöründe çalışan işçilerin haksızlıklarına eğilmek mecburiyeti aşikârdır. Bu itibarla meseleye gayet dikkatli eğilmiş bulunan komisyonumuzun hülâsa olan raporuna candan teşekkür ederim. İşçiliğin fonksiyonunu tarif ederken, bugün, sosyal adalet bizim için sosyal güvenlik ve sosyal sigortalar bir mihenk olmaktadır. Ahmet Şener beyden önce konuşan muhterem bir hatip arkadaşımız, tarım sektöründeki vatandaşlarımızın durumunu gayet iyi kelimelerle afişe ettiler, minnettarız. İştirâk ediyorum amma nasıl çare bulunacaktır? Bunun çaresi kabul etmek icabetder ki Türk tarımının en önemli meselelerinden bir tanesidir. Yine işaret ettikleri hatip arkadaşımız, ben de

onun için söz söylemek lüzumunu hissettim. Toprak sahibinin yani servet sahibinin yanında çalışan şahsın 15 lira ücreti alabilmesi, ancak, o şahsın para kazanmasına ve kârından ona bu ücreti verebilmesine bağlıdır dediler. Çok doğru.

Muhterem arkadaşlarım Türkiye’de, hangi iş kolunda olursa olalım, asgarî ücret seviyesini muhakkak tatbik etmek lâzımdır. Asgarî ücret seviyesi, hangi iş kolunda çalışılırsa çalışılsın, o insanın fizyolojik, biyolojik ve hayat şartlarına göre yaşama mücadelesini tanzim eden bir fiyattır. Bu, Türkiye’de tarım iş sahasına intikal ettiği zaman zirai fiyat politikasına, zirai fiyat politikası da içpazarda müstehlik kitlenin beslenmesine ve dış pazarda mahsüllerimizin satılmasına ve ticaret muvazenemizin dengeli olmasına bağlıdır. Demek oluyor ki Türkiye’nin tarım iş sahasındaki asgari ücret, mevzuu hem iç pazarımızdaki müstehlik kitlesinin beslenmesini ve hem de dış ticaretimizde tarım ürünlerimizin satılmasına ait olan bir fiyat politikasını amirdir. Bir ikinci nokta da şudur : Toprak reformunda topraksız çiftçi işçilik kapsamına girecektir? O itibarla, tarım işçisi olarak sıfatlandırdığımız kimseleri sosyal güvenlik, sosyal sigortalar bünyesinde mütalâa ederek istikbâl endişelerini bertaraf ettiğimiz halde, topraksız çiftçiye toprak dağıtırken bu gibi kimselere de toprak vermemiz icabedecek midir? Benim arzetmek istediğim müphemiyet gösteren bu iki nokta üzerinde; şunu rica ediyorum : Tarım işçileri bugün Türkiye’de yapayalnız, mükeddaratlarıyla başbaşadır. Ve bugün bu toplantıyı da Türk ziraatçısı hakkında bazı istifhamlar uyandıran insanlara karşı yapmış bulunuyoruz. diyoruz ki, Türk ziraatçısının ilmi Türkiye’nin ziraatını kalkındıracak, Türkiye’yi büyük bir devlet yapacak hale gelmiştir. İşte isbatı bu Kongredir. O halde, yapayalnız mükaddebatına bırakılan tarım işçisini de bu Kongre ağuşuna alacak, saracak ve tarım işçisinin istikbâlini garanti altına alacaktır. Komisyonumuzdan, raporuna bu şekilde bir düşüncenin dahil edilmesini rica eder, hepimizi hürmetle selâmlarım.

TARIMLA İLGİLİ MEVZUAT

Tarımla ilgili Mevzuat İhtisas Komisyonu

KOMİSYON RAPORU VE KONGRE KARARI

I — GİRİŞ

Tarımla ilgili mevzuat konusunda bir tebliğ hazırlamış bulunan Sayın Nurettin Madran arkadaşımızın mesaisi takdir ve teşekkürle karşılanmıştır.

Tebliğin envanter kısmında da işaret edildiği üzere, halen tarımla ilgili direkt veya endirekt asgarî 285 adet çeşitli konularda çeşitli mevzuat tesbit edilmiş bulunduğundan bu kadar şumullü bir konunun verilen kısa zaman zarfında detaylı olarak incelenmesine imkân görülemediğinden, konular üzerinde ancak genel mahiyette bir çalışma yapmak mümkün olabildiği cihetle Yüksek Hey'etin bu husustaki noksanlarımızı hoş görmesini peşinen istirham ederiz.

Buna rağmen vaktin en iyi şekilde değerlendirilmesi ve yüksek kongreye mümkün mertebe derli toplu maruzatta bulunulması ve kongrece konunun daha kolay takip edilebilmesi için, kesif bir çalışma yapılmış ve Sayın Nurettin Madran tarafından hazırlanmış olan tebliğde yapılmış bulunan beş gruptaki sınıflandırma üzerinden çalışmalarımız yürütülerek aşağıdaki kararların Kongreye arzına Komisyonumuzca karar verilmiş bulunmaktadır.

II — KARARLAR

A — Çeşitli tarım konuları ile ilgili mevzuat

1. Arazi ve işletmelerin belirli bir ölçüden aşağı bölünmesini önleyecek Veraset Kanununun bir an evvel çıkarılması lâzımdır.
2. Topulama ve Kadastro Kanununun tatbikatı hızlandırılmalıdır.
3. 2510 sayılı İskân Kanunu, günün şartlarına uygun olacak şekilde tâdil edilmelidir.
4. Orman ve ziraat arazilerinin tesbiti ; İlim ve memleket realitelerinin ışığı altında yapılmalı, çok ağır gitmekte olan çalışmalar hızlandırılmalı, tatbikatta karşılaşılan engeller bir an önce kaldırılmalıdır.

5. Uzun mesai neticesinde hazırlanmış bulunan mer'â yaylak ve kışlaklara dair kanun tasarısı bir an evvel kanunlaştırılmalıdır.

6. Halen dağınık ve kifayetsiz bir durumda bulunan toprak rejimi ile ilgili mevzuat Anayasanın tesbit ettiği ilke ve hedeflere uygun olarak yeniden ve âcilen ele alınmalıdır.

7. Mer'iyette bulunan Çiftçi Mallarını Koruma Kanunu maalesef özlenen şekilde ziraâ asayîşi temin edememiş bulunmaktadır.

Bu itibarla, ziraâ asayîşi temin edecek mevzuat derhal ele alınmalı ve realize edilmelidir.

8. Halen mevcut su ve sulama ile ilgili mevzuat kifayetsiz olduğundan, günün şartlarına uygun tek bir mevzuat içerisinde toplanmalıdır.

9. Halen mevcut kara ve su avcılığı mevzuatı bu günkü şartlara uydu-
rulacak şekilde ele alınmalıdır.

10. Su ürünlerinin yetiştirilmesi ve islâhı ile ilgili mevzuat mevcut bulunmadığından, bu boşluk doldurulmalıdır.

11. Bazı ürünlerde, bilhassa çay ve tütünde olduğu gibi, bir kısım hizmetler birden fazla birimlere dağıtıldığından bu gibi hizmetlerin tek bir birimde toplanmasını temin edecek mevzuat hazırlanmalıdır.

12. Bazı ziraâ mahsullerinin ekiminin tahdidi ile ilgili mevzuat, tatbikatta görülen aksaklıkların giderilmesi maksadıyla tekrar gözden geçirilmelidir.

13. Mücadele Kanununun tatbikatta görülen aksaklıklarının giderilmesi hususu ele alınmalı, kanunla ilgili tüzük bir an evvel çıkarılmalıdır.

14. Ziraat alet ve makinalarının imâl, ithâl, montaj, muayene ve ruhsat işlerini bir nizama bağlamak üzere yeni mevzuat getirmelidir.

15. Gübre, potasa, göztaş gibi ziraâ istihsalde kullanılan maddelerin ithali, imali ve satışlarının kontrol ve muayenesini sağlayacak mevzuat bir an evvel hazırlanmalıdır.

16. Tarımsal ürünlerin hazırlanması, istihsal, imâl, ithâl ve ihracının kontrol ve murakabesini sağlayacak mevzuat hazırlanmalı ve Tarım Bakanlığınca yürütülmelidir.

B — Teşkilât ve Vazifeleri Hakkında Mevzuat

17. Tarım hizmetleri ile ilgili teşkilât ve vazife kanunlarının bir çokları bu günkü ihtiyaca cevap vermemektedir. Bu sebeple tarımsal hizmetlerin

daha iyi yürütülebilmesi için, bu hususta bugüne kadar yapılmış bulunan Reorganizasyon ve Mektap Raporları gibi çalışmalardan da istifade edilerek gerekli mevzuat hazırlanmalıdır.

18. Tarım Bakanlığı müesseselerinin işletmeleri ile ilgili 549, 867, 2654 sayılı kanunlar, bu günün ihtiyaçlarına cevap verecek bir şekilde, tek kanun haline getirilmelidir.

19. Tarım sektörüne dahil olup da Tarım Bakanlığı haricinde bulunan Toprak Mahsulleri Ofisi, Ziraat Bankası, Toprak Su, Et Balık Kurumu, Ev Ekonomisi gibi teşkilât ve ünitelerin Tarım Bakanlığı bünyesine alınmasını sağlayacak mevzuat en kısa zamanda çıkarılmalıdır.

20. Yüksek Ziraat Mühendisliği hakkındaki 7472 sayılı kanun yeniden gözden geçirilerek tüzük derhal hazırlanmalıdır.

21. Tarım hizmetlerinin daha iyi bir şekilde görülmesini temin bakımından tarım teşkilâtını İller Kanunu haricine çıkaracak mevzuatın âcilen çıkarılması lâzımdır.

C — Tarım Öğretimi ve Eğitimi Hakkındaki Mevzuat

22. Halen tarımsal Orta Öğretimin tümünü kapsayan bir kanun olmadığından, orta öğretimi bütün yönleriyle içine alan ve şiddetle ihtiyaç duyulan bir kanun hazırlanmalıdır.

23. Çiftçi ailesinin okul dışı eğitim ve öğretimini (Yayım, eğitim ve öğretilimi) tümü ile kapsayan mevzuat mevcut bulunmadığından, bu eksikliğin derhal giderilmesine şiddetle ihtiyaç bulunmaktadır.

D — Ekonomik Mahiyetteki Mevzuat

24. Muhtaç çiftçilerle; zarar gören çiftçilere, göçmenlere, tohumluk fi-dan, alet ve malzeme damızlık, yemlik vs .gibi yardımların yapılması ile çiftçilere yapılacak kredili satışlar ve ödünç vermeler hakkındaki mevcut mevzuatın gözden geçirilerek tatbikattaki aksaklıkları giderecek ve zamanın ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte yeni mevzuat hazırlanmalıdır.

25. Ziraî ürünlerin sigortalanması ile ilgili çalışmalar yıllardan beri devam etmekte olmasına rağmen henüz bir sonuca varılamamıştır. Tarımın kendi kendine yardımını sağlama bakımından, bu konu bir an önce sonuçlandırılmalıdır.

26. Ziraî kredilerin alınması, kullanılması ve kontrolü bakımından tatbikatta görülen büyük aksaklıkların giderilmesi konusu üzerinde ehemmiyetle durulmalıdır.

27. Tarım ile ilgili vergi mevzuatı üzerinde ehemmiyetle durulması lâzım gelen bir konu olduğunda müttelik olan Komisyonumuzca, bu konuda çalışan ayrı bir Komisyon bulunduğu için, ayrıca bir teklifte bulunulmamıştır.

E — Tarım İle İlgili Dış Anlaşma ve Sözleşmeler :

28. Tarımsal madde ve mevzular üzerinde yapılacak dış anlaşmalarda, Tarım Bakanlığının mütalâasına itibar ettirici nitelikte mevzuat hazırlanmalıdır.

29. Ziraat Ateşeliklerinin kurulmasına mütedair bir kanunun öncelikle çıkarılmasında büyük bir zaruret görölmektedir.

30. Ayrıca bir çiftçiyi teşkilâtlandırma komisyonu bulunmasına rağmen, ehemmiyetine binaen, komisyonumuzca da Tarım Kooperatiflerinin ve mevzuatın bir an evvel ele alınması hususuna değinilmesi uygun görölmüştür.

III. Sonuç :

Gerek tebliğ sahibinin yaptığı çalışmalardan, gerek Komisyonumuzun ca yukarıda değinilen hususlardan anlaşılmıştır ki; memleketimizde tarımın çeşitli konuları hakkında bazan belirli ve münferit bir hadiseyi hedef tutan, bazan da bir konuyu mevzu olarak ele alan çok sayıda çeşitli mevzuat bulunmakla beraber, bunların bir çoğu günün ihtiyaçlarına cevap vermekten uzak bulunmakta, bazı konular için ise, herhangi bir mevzuat mevcut bulunmamaktadır. Bu sebeple tarımın inkişafını sağlayacak sosyal, hukukî, ekonomik, biyolojik ve fizikî ortamı yaratmak üzere, mevcut mevzuat ve noksan bulunanlar üzerinde âcilen durulmasına şiddetle zaruret görölmektedir.

TÜRKİYE TARIMINDA
SERMAYE VE SORUNLARI

Türkiye tarımında Sermaye ve Sorumluları İhtisas Komisyonu

KOMİSYON RAPORU VE KONGRE KARARI

Tebliğde ileri sürülen görüşler muvacehesinde Türkiye Tarımında Sermaye ve Sorunları Konusu Komisyonumuzca aşağıdaki şekilde özetlenmiştir.

I — KONUNUN MAHİYETİ VE ÖNEMİ

Her istihsal faaliyetinde olduğu gibi Zirai istihsalde de tabiat, iş ve sermaye üç ana unsur olarak rol oynamakta ve zamanımızda 4 ncü istihsal unsuru olarak da müteşebbis bunları türlü kombinezonlarla ve uygun dozajlarla birleştirerek istihsalde bulunmayı temin etmektedir.

Halen Türkiye Tarımında istihsal unsuru arasında tabiat ve iş ön plânda gelmekte, buna karşılık kâfi miktarda sermaye ve bunların optimum kombinasyonunu sağlayan müteşebbis çağımızda yeter miktarda bulunmamaktadır. Bu durum Türkiye Tarımında produktivitenin düşük bir seviyede kalmasına sebep olmaktadır.

Kalkınma çabası içindeki Türkiyede yatırımların yapılabilmesi için gerekli dövizin temini ziraî mahsul ihracatımızın arttırılmasına ve bu ise ziraî istihsalimizin yükselmesine bağlıdır. Produktivitenin yükselmeside tarımdaki sabit sermaye ile bilhassa döner sermayenin arttırılmasıyla kabildir. Türkiyede istihsalı arttırmak, birim üniteden daha fazla ürün kaldırmakla mümkündür. Bu da iyi tohumluk ve damızlık ile tabii ve sun'î gübre, kesif yem kullanmak, meliyorasyon işine, hastalık ve zararlılarla mücadeleye önem vermek suretiyle olur. Bu ise Tarım alanında sermayenin bugünkünden daha fazla kullanılmasına bağlıdır.

Türkiye Tarımında iş produktivitesi de satıl produktivitesinde olduğu gibi düşük bir seviyededir. Diğer bir deyimle tarımda fazla nüfusun bulunması ziraat işletmelerinin çoğunun parçalanmış küçük araziler üzerinde kurulmuş olması, mülkiyet düzensizliği ve aynı zamanda sermaye kifayetsizliği yüzünden tarımda iş gücünün belirli zamanda meydana getirdiği mahsul miktarı azdır.

II — TÜRKİYE TARIMINDA HALİHAZIR SERMAYE DURUMU :

1963 Genel Tarım Sayımı neticelerine göre Türkiye'de 3.514.476 Ziraat işletmesi mevcut olup bunun 308.899 adedini topraksız işletmeler 104.630

adedini ise toprağının tamamını kiraya veya ortakçıya veren işletmeler teşkil eder. Geriye kalan işletmelerin genişliklerine göre taksimine gelince 588 adedini 5000 dekardan büyük ziraat işletmeleri (97 adedi Devlet çiftlikleri), 14.861 adedini 500-5000 dekar arasındaki orta ziraat işletmeleri ve diğerleri ise 500 dekardan küçük ziraat işletmeleri teşkil etmektedir. Bu duruma göre 500 dekardan küçük olan ziraat işletmeleri % 99,5 nisbetinde yer almaktadır. Sermaye durumu tesbiti yönünden Türkiye çapında 1940 yılından sonra herhangi bir yeni etüd yapılmamıştır. Ancak bölgesel ziraî işletme analizlerine dayanan araştırmalardan küçük ziraat işletmelerimizde arazi sermayesinin ortalama % 50 nin üstünde olduğu buna mukabil yardımcı maddeler sermayesinin % 4 ve para mevcudunun ise % 1 civarında bulunduğu tesbit edilmiştir. Bu durum ise işletmelerin verimli ve rantabl çalışmasına engel olmaktadır. Türkiyede Ziraat işletmelerinde mevcut sermayeyi teşkil eden sermaye gruplarını belirli standartlara göre değerlendirmeye imkân bulunmamaktadır. Ziraat fakültelerimizde ve ilgili kuruluşlarda bazı çalışmalara başlanmış olmakla beraber Türkiye Ziraatında sermaye standartları üzerinde esaslı çalışmalara bir an evvel başlanması gerekmektedir. Sözü geçen küçük ziraat işletmelerinde borç miktarının umumi sermayeye nisbeti % 5 kadardır. Bunun da % 60 ını carî borçlar ve % 35 ini banka borçları teşkil etmektedir.

III — TÜRKİYE TARIMINDA SERMAYE İLE İLGİLİ SORUNLAR :

Türkiye tarım kesiminde sermayenin yeterli seviyede ve iyi bir kombinasyonda bulunmayışında çeşitli faktörlerin tesiri bulunmaktadır. Sermayeyi şekillendiren kaynakları kısaca belirtmek gerekirse :

- a) İşletmelerin gelirlerinden yaptıkları tasarruf,
- b) Ziraî krediler,
- c) Kiracılık ve Ortakçılık,
- d) Şirket teşkili,
- e) Dikine temerküz,
- f) Arazi satın alma mukaveleleri ve aile fertleri arasındaki anlaşmalar.

Şeklinde sıralayabiliriz. Bu kaynakların fonksiyonunda mevcut aksaklıklar tarımda sermaye birikimini engellemektedir.

Tarım kesimindeki sermaye sorunlarının hepsi kaynağını yukarıda belirttiğimiz kalemlerden almakta ve genellikle 2 ana grupta toplanmaktadır. Bunlardan birincisi işletmede meydana gelen gelirin sermaye hali-

ne dönüşmemesi ile ilgili problemler, ikincisi ise Devletin fiat, kredi ve vergi politikalarının aksaklığından doğan problemlerdir.

özet olarak :

- a) İşletmede meydana gelen gelirin düşüklüğü,
- b) Esasen az olan gelirin ticarî ve sınaî kanal tarafından önemli miktarda tarım kesimi dışına kaydırılması,
- c) Mevcut sermayenin prodüktif olarak kullanılmaması,
- d) Teknik bilgi noksanlığı,
- e) Çiftçide tasarruf anlayışının eksikliği,
- f) İşletme arazilerinin genellikle fazla parçalı ve küçük olması,
- g) Mahsul emniyetsizliği,
- ğ) Ürün ve üretim faktörü fiyatlarının istikrarsızlığı,

Bunların başlıcaları arasında sayılabilirler.

Türkiye ekonomisinin diğer sektörlerinde olduğu gibi tarım kesiminin belirli kısımlarında da bir hamle yapabilmek için daha fazla sermaye ihtiyaç vardır. Sermaye boşluğunun en kuvvetle hissedildiği alan, tarımsal ürünlerin değerlendirilmesi ve pazarlanması ile ilgili bölümdür.

Ülke yeteneklerinin başarılmasına imkân vermediği, iç bünye tedbirleriyle ulaşılması güç veya çok uzun vadeli olan sahalarda, yabancı sermayeden uygun şartlarda faydalanma ayrıca düşünülebilir.

IV — ÇÖZÜM YOLLARI VE TAVSİYELER :

Memleket tarımında sermaye sorunlarının çözülmesi ile ilgili tedbirler ve tavsiyeler şu şekilde özetlenebilir :

1) Memleket tarımında sermaye durumu ve ihtiyaçları hakkında yeter bilgi yoktur. Genellikle Türkiye tarımında sermayenin yetersiz olduğu ve tarımın bugünkü durumdan ileri bir seviyeye ulaştırılabilmesi için bu sektör içinde daha fazla sermaye yatırımına ihtiyaç bulunduğu bilinmektedir. Bununla beraber bu konuda etraflı bilgiye sahip olmak ve bu suretle alınması gereken tedbirleri daha isabetli olarak tayin edebilmek için yurdun muhtelif bölgelerinde ve çeşitli büyüklük ve tiplerdeki ziraat işletmelerimizin sermaye durum ve ihtiyaçları, sorunları ve bu konudaki gelişmeler üzerinde şumüllü etüd ve araştırmalar yapılması ve özel-

likle Tarım Bakanlığının bu konu üzerinde hassasiyetle durması gerektiği kanısındayız.

2) Tarımda prodüktivite düşüklüğü sermaye azlığından ve bu da daha ziyade gelirleri çok düşük olan fazla sayıdaki küçük ziraat işletmelerinin mevcudiyetinden ileri gelmektedir. Küçük işletme sahipleri istihdamlarını ve özellikle gelirlerini arttırmak için istihdallerini sermaye entansitesi ile çoğaltmak zorundadırlar. Halbuki bunların mahdut olan gelirleri tasarrufa imkân vermemekte ve dolayısıyla işletmenin gelir kapasitesinde bir islahat yapılamamaktadır. Tarımda sermaye meselesine bu açıdan bakılırsa, sermaye kifayetsizliği ziraat işletmelerimizin bünyeleri ile çok yakından ilgilidir. Bu itibarla ziraatta sermaye sorunlarının hal çarelerini bir dereceye kadar küçük ziraat işletmelerinin islahında aramak gerekir. Bunların arazi varlıklarını genişletmek suretiyle yaşayabilir ekonomik üniteler haline getirilebilmesi memleketimizde ziraat işletmeleri sayısının azalmasına bağlıdır. Bunun için bir kısım ziraat nüfusun diğer sektörlerle aktarılması ve bunlardan kalan arazilerin diğer küçük işletmelerin arazilerini genişletmekte kullanılması yerinde olur. Ekonomik kalkınmamızda, tarım sektöründe bugünkünden daha az sayıda nüfus ve işletme bulunması esas olmakla beraber halen böyle bir imkân mevcut değildir, Bilindiği gibi ziraat nüfusumuzun genel nüfus içerisindeki oranı azalmakla beraber ziraat nüfus mutlak rakamlar itibariyle çoğalmakta ve dolayısıyla ziraat işletmeleri bölünerek sayıları artmaktadır.

3) Yukarıda belirtilen Küçük ziraat işletmelerinin büyütülmesi probleminin kısa sürede halli mümkün olamadığına göre mevcut küçük işletmelerin gelirlerinde bir artış sağlayacak tedbirler bahis konusudur. Bunlar aşağıdaki maddelerde açıklanmıştır.

4) Çiftçinin teknik bilgilerle teçhizine, ziraat tekniği ve işletme idaresi bakımından öğretim ve eğitime gereken önemin verilmesi ve bu arada ziraat yayım hizmetlerinde bilhassa küçük çiftçilerin istifade edebileceği programların uygulanması faydalı mütalâa olunmaktadır.

5) Ziraat Mahsulleri fiyatları Devletçe desteklenmeli ve bu gibi fiyat desteklemelerinden küçük çiftçilerin faydalanması nazara alınmalıdır. (Bu husus ayrı bir komisyon tarafından incelenmektedir.)

6) Tarımsal üretim araç ve gereçlerinin çiftçilere ucuza intikalini temin edici tedbirler alınmalı ve bilhassa kimyevî gübre gibi üretimi ve dolayısıyla geliri arttırıcı girdilerin kullanılmasını teşvik için subvansiyon verilmesi ve bu konuda küçük çiftçi ihtiyaçlarının öncelikle ele alınması uygundur.

7) Çiftçilerin gelirlerini çoğaltmak amacıyla küçük el sanatlarının geliştirilmesi ve turizm gibi sahalardan yan gelirlerin arttırılması faydalı olur.

8) Çiftçilerin teşkilâtlandırılması ve ziraî mahsullerin pazarlanmasında mevcut pürüzlerin halledilerek çiftçilerin yeter derecede güçlendirilmesi ürünlerinin değer fiyat bulması bakımından gereklidir. (Bu hususlar ilgili komisyonlarda incelenmiştir)

9) Ziraî sigortanın geliştirilmesi ayrıca incelenmesi lüzumlu ve faydalı görülmektedir.

10) Tarımda kamu sektörü yatırımları arttırılmalıdır.

11) Ziraat Bankasının bugünkü haliyle tarım kesiminde beklenen hizmet ve istifadeyi gerektiği şekilde yerine getiremediği bir gerçektir. Sermaye ve teknik bilginin bir elden ve daha verimli bir şekilde çiftçiye ulaşması için Ziraat Bankasının Tarım Bakanlığı bünyesi içinde yer alması memleket ziraatı bakımından faydalı olacaktır. (Komisyonda bir üye kendini bu görüşle bağlı addetmemektedir)

Ayrıca Bankanın sermaye imkân ve kaynaklarının arttırılması ve daha başka ziraî kredi kaynaklarının bulunması ve faiz nisbetleriyle banka formalitelerinin imkân nisbetinde azaltılması hususları üzerinde durulmalıdır.

S O N U Ç :

Türkiye Tarımında bugünkü produktivite düşüklüğünde en önemli amillerden bizi Ziraat işletmelerinde, global olarak tarım sektöründe, sermaye kifayetsizliğidir. Tarım kesiminde özlenen gelişmenin sağlanabilmesi ve dolayısıyla ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesi büyük ölçüde tarımda sermaye sorunlarının çözümüne bağlı bulunmaktadır.

TÜRKİYE TARIMINDA SERMAYE VE SORUNLARI KOMİSYONU RAPORU EKİ

Türkiye tarımında sermaye ve sorunları komisyonu 25.11.1965 günü toplanmış ve Prof. Dr. Fethi Açıl tarafından hazırlanmış olan tebliği inceleyerek bu tebliğde temas ve tavsiye edilen hususlardan uygun görülme-
yenlerle buna ilâve edilmesi gerekenleri aşağıdaki şekilde tesbit etmiştir.

I — KONUNUN MAHİYETİ VE ÖNEMİ

1) Bu bölümün sekizinci sahife ikinci paragraf, ikinci satırında yazılı (birim sahada) deyimini sadece bitkisel istihsali kapsadığından bunun di-
ğer istihsal kollarını da içine alması yönünden (birim ünite) olarak de-
ğiştirilmesi,

2) Aynı sahifenin son paragrafı ile dokuzuncu sahifesindeki devamın-
da tarımda iş gücünün meydana getirdiği mahsul miktarındaki noksanlı-
ğın arazi sathının darlığı ve Ziraat işlerinde kâfi makine ve alet sermaye-
nin, olmamasından ileri geldiği bildirilmekte ise de, buna müessir olan
diğer faktörler de bulunduğundan bunun tarım sektöründe fazla nüfusun
bulunması, ziraat işletmelerinin çoğunun parçalanmış küçük araziler üze-
rinde kurulmuş olması, mülkiyet düzensizliği ve aynı zamanda sermaye
kifayetsizliği yüzünden olduğu şeklinde belirtilmesi,

II — TÜRKİYE TARIMIDA HALİ HAZIR SERMAYE DURUMU

1) Bu kısımda sahife 15 Cetvel 4 de A. B. D. den verilen misalin mem-
leketimiz tarım işletmeleri ile mukayese ölçüsü olarak değil sadece duru-
mu izah için bir örnek telâkki edilmesi,

2) Yine bu bölümde verilen izahatta memleketimiz tarımındaki ser-
maye durumunun belirli standartlara göre değerlendirmeğe imkân bulun-
madığı, fakültelerimizde ve ilgili kuruluşlarda bazı çalışmalara başlanmış
olmakla beraber, Türkiye Ziraatında sermaye standartları üzerinde esas-
lı çalışmalara biran evvel başlanması gerektiği,

III — TÜRKİYE TARIMINDA SERMAYE SORUNLARI :

1) Bu bölümde sermaye kaynakları ile ilgili açıklamanın yeterli bulunmadığı, bunlara ilâveten: tasarruf ve ziraî kredi dışında sermaye temini kaynakları mevcut olduğu, özellikle bunlardan kiracılık ve ortaklık, şirket teşkili, dikine temerküz, arazi satın alma mukaveleleri ve aile fertleri arasında anlaşmalar gibi çiftçilere sermaye temin edici kaynakların bulunduğu ancak sayılan bu kaynakların memleketimizde gereği gibi yapılmamış ve gelişmemiş olduğu,

2) Sermaye sorunları arasında belirtilen gelir azlığı ve tasarruf kıfaysizliği üzerindeki faktörlerin işletme içi faktörler ve devletin vergi, kredi ve fiyat politikalarından doğan sorunlar olmak üzere iki ana grupta belirtilmesi gerektiği, bunlardan temas edilmemiş bulunan sorunların şunlar olacağı :

- a) Mevcut sermayenin prodüktif olarak kullanılmaması;
- b) Teknik bilgi noksanlığı;
- c) İşletmelerde teşekkül eden gelirin murabahacı, Komisyoncu ve diğer yollardan tarım sektöründen çekilmesi ;
- d) Çiftçide tasarruf anlayışının noksanlığı
- e) Arazinin fazla parçalanmış ve küçük olması ;
- f) Mahsul emniyetsizliği ;
- g) Ürün ve üretim faktörleri fiyatlarındaki istikrarsızlık.

IV — ÇÖZÜM YOLLARI VE TAVSİYELER :

Bu bölümde muhtelif çözüm yolları tavsiye edilmiş isede bunlara aşağıdaki ilâve ve değişikliklerin yapılması faydalı görülmüştür.

1 — Memleket tarımında sermaye durumu ve ihtiyaçları hakkında yeter bilgi mevcut olmadığı, genellikle Türkiye tarımında sermayenin yetersiz bulunduğu ve tarımın bu günkü durumdan kurtarılıp ileri bir seviyeye getirilmesi için bu sektör dahilinde daha fazla sermayeye ihtiyaç bulunduğu bilinmekle beraber bu konuda etraflı bilgiye sahip olmak ve daha isabetli tedbirler alabilmek için yurdun muhtelif bölgelerinde ve çeşitli büyüklük ve tipteki ziraat işletmelerimizin sermaye durumları, ihtiyaçları ve bu konudaki gelişmeler üzerinde şumullü etüd ve araştırmalar yapılması ve özellikle Tarım Bakanlığının bu mevzu üzerinde hassasiyetle durması gerektiği,

2) Tebliğde de ifade edildiği gibi tarımda produktivite düşüklüğü sermaye azlığından ve bu da daha ziyade gelirleri çok düşük olan fazla sayıdaki küçük ziraat işletmelerinin mevcudiyetinden ileri gelmekte olduğu,

bu bakımdan tarımda sermaye sorunlarının hal çarelerinin bir dereceye kadar küçük ziraat işletmelerinin ıslâhında aramak gerektiği, bu konuda alınacak tedbirler arasında küçük ziraat işletmelerinin büyütülmesi düşünüleceği ve bunun için de bir kısım ziraî nüfusun diğer sektörlere aktarılması ve bunlardan kalan arazinin öteki küçük işletmelerin genişletilmesinde kullanılması, ekonomik kalkınmamızda uzun vadeli gayenin tarım sektöründe bugünkünden daha az sayıda insan ve ziraat işletmesi bulunması olmakla beraber halen böyle bir imkânın bulunmadığı, ziraî nüfusun nisbi olarak azalmakla beraber mutlak rakamlar itibariyle çoğaldığı ve dolayısıyla ziraat işletmelerinin bölündüğü ve sayılarının arttığı,

3) Bugünkü yayım hizmetinden daha ziyade varlıklı çiftçiler istifade ettiği cihetle böyle bilhassa bu hizmetlerden küçük çiftçilerin de faydalanabileceği bir programın uygulanması,

4) Çözüm yolları arasında ziraat mahsulleri fiyatlarının devletçe desteklenmesi ve bu arada bu gibi desteklemelerden küçük çiftçilerin faydalanmasının nazara alınması, (Bu husus ayrıca bir komisyon tarafından incelenmektedir)

5) Tebliğin 21 nci sahife 2 nci maddesinde yazılan ucuz istihsal vasıtaları temini hususunun açıklanarak (Tarımsal üretim araç ve gereçlerinin çiftçilere ucuza intikalini temin edici tedbirlerin alınması ve bilhassa kimyevi gübre gibi üretim ve dolayısıyla geliri artırıcı girdilerin kullanılmasını teşvik için subvansiyon verilmesi ve bu konuda küçük çiftçi ihtiyaçlarının öncelikle ele alınması) şeklinde değiştirilmesi (Bir kısım üyeler, tarımsal üretim araç ve gereçlerin çiftçilere ucuza intikalini temin bakımından, bunların ithalinin devlet eliyle yapılması düşüncesindedir.)

6) Çiftçilerin gelirlerini yükseltmek amacıyla küçük el sanatlarının geliştirilmesi ve turizm gibi sahalardan yan gelirlerin arttırılması.

7) Tebliğde 21 nci sahife 7 nci maddede zikredilen ziraî sigortanın geliştirilmesi konusunun ayrıca incelenmesinin faydalı ve lüzumlu olduğu,

8) Tebliğde 21 nci sahife 8 nci maddede girdilere devletçe hibe ve bağışlar yapılması deyiminin çok geniş bir sahayı kapladığı, halbuki bu gibi yardımların daha dar ve belirli yönlere tevcihinin faydalı olacağı düşüncesiyle bunun (ihracatı geliştirilmek istenen mahsulleri yetiştiren küçük

çiftçilere girdilerde devletçe hibe ve bağışların yapılması) şeklinde ifade edilmesi.

9) Tebliğin 21 nci sahife 9 ncu maddesinde kamu sektörü yatırımlarının arttırılması konusunda komisyonun bir üyesi bu ifadeye (sulama developman sahalarında toplulaştırma ve diğer hukuki tedbirlerin daha önce alınması lâzımdır) cümlesinin konulmasını uygun mütalâa etmiştir.

10) Ziraî Kredi konusunda yapılan tavsiyelere aşağıdaki hususların da ilâvesi lüzumlu görülmektedir.

a) Tarım Kredi Kooperatifleri mevduat kabul etmeli ve bunlar çiftçiye ziraî kredi olarak tahsis edilmeli,

b) Ziraat Bankası sermaye kaynak ve imkânlarının arttırılmasında çiftçinin payının da bulunması, (Bu konuda komisyondan bir üyenin düşünce ve teklifi bulunmaktadır)

c) Diğer bankaların kaynaklarından muayyen bir oranda ziraî kredi açılması,

d) Kanunen verilmesi gereken Devlet bütçesinin %1 leri Ziraat Bankasına ödenmeli,

e) Kredi verilirken formaliteler basitleştirilmeli ,bilhassa çiftçinin teşebbüs kabiliyeti, riziko taşıma yeteneği ve ödeme gücü dikkate alınmalı,

f) Ziraî Kredi sahasında çalışan elemanlar ziraî ve Ekonomik bilgiler ile teçhiz edilmeli,

g) Halen Denizli ve Erzincanda uygulanan kontrollü kredi diğer illere de teşmil edilmeli, bu kuruluşun daha rasyonel şekilde işlemesi için bir kurum halinde Tarım Bakanlığı bünyesine alınmalı ve malî kaynakların temininde karşılık paralar imkânlarının arttırılması (Bir üye kendini bu görüşle bağlı bulmadığını bildirmiştir.)

KONUŞMA VE TARTIŞMALAR

Dr. Yüksel Keskiner :

Efendim hepinizi hürmetle selâmlarım. Benim burada arzedeceğim bazı noktalar var, şimdiye kadar yapılmış olan konuşmalarda ve belirtilmiş olan problemlerde genellikle görülen bir karakteristik var. Hepsi, bilinenlerin bizce teyidi veya tescili mahiyetini taşıyor. Fakat aslında, kanaatimce, kongrenin üzerinde hassasiyetle durması gereken nokta problemlerin teyid'i değil çözüm yollarının araştırılmasıdır. Bu gün Türkiye basınında Toprak reformu gibi gelir vergisi gibi birçok problemlerimiz yetkili uzmanlarca, halka, okuyucuya bununla ilgilenmesi gereken kitleye duyurulmaya çalışılmıştır .Bizim burada bu konuların hakiki sahipleri olarak, öne sürmemiz gereken yahut belirtmemiz gereken noktaların bir teyid değil bir hal yolu olması gerektiği inancındayım. Biraz önce okunmuş bulunan Türkiye tarımında sermaye sorunları raporunda bir nokta bilhassa yüksek kongrenin tartışması gereken başlıca noktalardan birini teşkil etmekte. Türkiyede bir Ziraat Bankası vardır. Bu Ziraat Bankası mevcut kredilerin % 30 unu ziraat sektörüne, % 70 ini ticari kredilere, kalkınma kredilerine, mesken kredilerine yani tarım sektörü dışında bulunan kredilere hasretmektedir. Raporda Ziraat Bankasını daha verimli çalışabilmesi, çiftçiye eğitimle sermayenin aynı anda götürülebilmesi için Tarım Bakanlığı bünyesi içine alınması yahut Tarım Bakanlığına bağlanması tezi ileri sürülmüş ve sayın kongre üyelerinin bazılarınınca bu madde alkışlanmıştır. Biz burada bir realiteyi aksettirmek istiyoruz. Eğer Tarım Bakanlığı Ziraat Bankasını bünyesine alamıyacak durumda ise mevcut kaideler, şartlar buna müsait değilse Ziraat Bankasının halka veyahut çiftçiye daha faydalı olabilmesini temin için bir diğer formasyona götürülmesi yani bir fonksiyon değişikliğine uğratılması gerektiği inancındayım. Bu nasıl olur diye düşünülürse bizim çiftçimizde bir tasarruf terbiyesi noksanlığı vardır. İşletmesinin ilerisini düşünemez ve bu karakter yanında tarım işletmelerinde sermaye analizlerine gidildiğinde en büyük boşluğun nakid darlığında olduğu müşahade edilmektedir. Yaptığımız araştırmalarda bu boşluktan istifade eden bir zümrenin bunlar tefeci, ko-

misyoncu, tüccar hatta büyük firmalar olabilmektedir. Çiftçiden % 60, üç ay için % 60 faiz tahakkuk ettirdikleri, bunun ekstrem olarak % 240 a yükseldiği, bir ay için % 30 fiyat kırarak alivre alışlarda bulunduğu, bunlarla yetinmeyip açık bono talebinde buldukları tesbit edilmiştir. Çiftçinin bu durumdan kurtarılabilmesi için Ziraat Bankasının bugün mevcut sermaye kaynaklarının kâfi geldiğine biz şahsen inanmıyoruz. Hem çiftçiye bir tasarrufa zorlamak, hemde Ziraat Bankasının kaynaklarını artırma kaydiyle yahut bu iki ihtimali bir noktada birleştirecek bir çözüm yolu bularak şöyle birşey düşünmüştük; Ülkenin ihraç ürünleri olan, incir, üzüm, pamuk, tütün gibi ürünlerin yetiştiricilerinden başlamak kaydiyle her yıl mahsulün idrak fazında çiftçinin gelirinin % 10 u tüccardan tevkif edilir, bununla bu miktarla çiftçi Ziraat Bankasına ortak olarak kaydeder. Bu % 10 gayri safi hasıla üzerindeki % 10 ertesi yıl yapacağı masrafın % 20 ilâ 25 ine tekabül eder. Şu halde 5 sene yapılacak bu şekilde bir kesinti 5 inci senenin sonunda çiftçinin bütün masraflarını yapabilecek bir tasarrufa doğru götürülmesini sağlayacaktır. Ancak burda bir noktayı açıklamakta fayda vardır. Kesilecek olan bu % 10 miktar çiftçiden alınıp bir daha iade edilmeyecek demek değildir. Kesilecek olan bu % 10 ertesi sene onun tam masraf yapacağı devrede eline bu günkü gibi % 10 faizle değil, çünkü yapılmış olan rantablite hesapları bu gün ziraat sektörüne verilmiş olan kredilerin faiz nisbetlerinin haddinden çok fazla olduğunu helirtmektedir. % 10 gibi değil de % 5 gibi % 3 gibi ileri ülkelerde tatbik edilen kredi sistemlerine uygun olarak düşük faiz tatbikatiyle verilir. 1 nci, 2 nci, 3 ncü yıla kadar çiftçinin bu gün almakta olduğu kredilere ilâve olarak döndürülecek olan bu kesintiler çiftçinin ferahlamasına fırsat verecektir. Ancak bu % 10 ların hacizlerden muaf tutulmasına, vergi indirimlerinde kabul edilmesi gibi bir takım kolaylıklar sağlanmasına, Banka ve çiftçinin mutazarrır olmayacağı hukuki şartların alâkalılarca yerine getirilmesine imkân vermek lâzımdır. Bu şekilde çiftçi hem bu bahsettiğimiz sömürücü kitlenin çarkından kurtulacaktır, hem ileri ülkelerdeki gibi daha müsait daha ileri seviyede borçlanabilme imkânlarına kavuşacaktır. Hem bankanın diğer gelirlerine ortak olacaktır, hem banka idaresinde söz sahibi olacaktır ve nihayet kendi faiz nisbetlerini kendisi ayarlayabilecektir. Bunun yanında Bankanın bu günkü kredi sisteminde yapılacak bir değişiklik örneğin % 70 ticarî sektördeki krediyi % 70 olarak tarım sektörüne, % 30 nisbetindeki tarım sektöründeki krediyi de aynı şekliyle ticari sektöre ayırmak suretiyle mevcut kredi hacminde 1,5 milyar ilâ iki milyar arasında meydana gelecek olan para miktarını tarım sektöründeki sermayenin, amma işletme seviyesindeki sermayenin takviyesinde kullanmış olabilecektir. Arzedeceklerim bukadardır.

Doç. Dr. Mustafa Işkan :

Efendim komisyonumuz bize Türkiye ziraat işletmelerindeki sermaye konusunda bir hayli tavsiyeler getirmiş bulunuyorlar ; Bendeniz huzurunuza çok kısa, mümkün merteye kısa bir zamanda şu maksatla işgal ediyorum: Getirilen tavsiyelerin içerisinde bir tanesi ana tavsiyedir fevkalâde mühimdir, hepsinin esasını teşkil eder. Diğer bütün tavsiyeler birer sebep değil, birer neticeden ibarettir. Ben bu hususu tebarüz ettirmek üzere karşınıza çıkmış bulunuyorum. Şimdi bir def'a son konuşan arkadaşımızın, Keskiner arkadaşımızın ve yine komisyon raporunun bir noktai nazarı var; diyorlarki Türk çiftçisinde tasarruf geleneği yoktur onun için ziraatta sermaye birikemiyor. Bendeniz bu kanatta değilim arkadaşlar. Türk çiftçisi aç kalır para biriktirmeye çalışır. Yemez, içmez, giymez. Bugün zengin bir hükümetin ziraatta desteklemeyle yapamayacağı hiçbir şey yoktur. Türkiye hangi bütçe ile yapsın? Arkadaşlar, çünkü % 70 nüfus günde 70 kuruş kazanmaktadır. Hangi vergi alacakta hangi destekleme kredisi şey edecek ; onun için ben bir kere komisyonun şu bir tek binbir türlü lüzumsuz, önemsiz noktalar üzerinde bir noktayı tebarüz ettirmeyişini tenkid ediyorum. Buda, komisyonun raporunda geçiyor; işletme sahalarının genişletilmesi tavsiyesidir. Bunu nasıl yapar? Bu kongre düşünsün. Bundan sonraki kongrelerde de konuşacağız. Bunun yapılma çaresini aramak mecburiyetindeyiz. Aksi taktirde temeli çürük olan bir ziraatla hiçbirşey yapılmasına imkân ve ihtimal yoktur, tavsiyelerin hepside suya yazılmış yazılar gibi bu salonun çatısı altında kalmaya mahkûmdur arkadaşlar.

Hüsni Kurutluoğlu :

Muhterem kongre üyeleri ,tarımda sermaye meselesi karşımıza geldi. Ve bizim bütün meselelerimiz bu ana mesele üzerinde bulunmaktadır. O bakımdan biz yalnız basit tedbirlerle değil, sistemlerle de ilgilenmek durumundayız. Aksi halde tedbirlerimiz olumlu sonuçlara götüremez bizi. Bu günkü şartlarımızda sermayeyi ve iş gücünü en bilgili şekilde kullanmak ve bunları en iyi şekilde birleştirerek üretimin artırılmasını, ürünlerin değerlendirilmesini sağlamak imkânı yoktur. Çünkü işletmelerimizin gelir, gider farkları nakıstır. Onun için devlet yatırımlarından da buraya bir yatırım yapmak gibi birşey, elde edilecek fayda itibariyle bizim savunacağımız, kuvvetle savunacağımız bir konu da değildir. Fakat savunacağımız şeyler vardır. Sistemlerde, davranışlarda, kafalarda yapmamız gerekli değişiklikler vardır. Sermaye durumu gösteriyor ki açıkça, üretim ve sermaye yatırımları ihtiyacı problemleri, üretimin plânlanması problemleri ve tarla ekonomisinin her çeşit teknik problemleri çözümler-

nemiyecektir. Dolayısıyla yurdumuzda ekonomik işletmelerin meydana gelmesi imkânsızdır. Tarım ekonomisinin geliştirilebilmesi için alınacak tedbirler bu sebepten dolayı tali tedbirler mahiyetinde kalmaktadır. Öyle ise hareket noktamız, sermaye meselesi olduğuna göre biz yuvarlak çerçeveler içerisindeki sözlerle, ilk önde parlak görülen tedbirlerle çözüm yolları bulamayız. Fakat çözüm yolu yok mudur? Gayet tabii ki vardır. Hareket noktası sermaye meselesi olunca, bu, öncelikle göze çarpmayan fakat hattizatında öncelik taşıyan tavsiyeler belki önem kazanırlar ve dolayısıyla halen mevcut sınırlı kredi ve finansman kaynakları üzerinde durarak bir çözüm yolu bulmaya gayret etmeyiz. Bunların da yeri vardır ama bu öncelikle ele alınacak bir konu değildir. Metodları değiştirmelidir, davranışları değiştirmelidir. Asıl tedbir burdadır. Çiftçinin kendine yardımını teşvik etmek metodunu bu memlekette yerleştirdikten sonra zinaatçı olarak bunu benimsemedikten sonra uygun bir çözüm yolu getiremeyiz. Çiftçi finansman kaynaklarını kendisi meydana getirmelidir. Çiftçi bu gayreti gösterdikçe bu gayreti teşvik edilmelidir. Ve buna ışık tutacak olursak bu yolda başarılı sonuçlara varabiliriz. Onun için başka bir sistem veya metod üzerinde durmaktansa buna dönmeliyiz. Bunun da metodu bellidir kooperatifçiliktir.

Mevcut tarım kredi kooperatifleri sistemi bizim uydurduğumuz hiçbir ilmi mesnedi olmayan bir kooperatifçilik olarak kabul edilmeli ve reddedilmelidir. İslâhı imkânı yoktur. Tapusu büyük olana kredi veren bir kooperatif sistemi düşünülmemelidir. Onun için tedbir bu konuyu hasaten araştırmalı nedenlerini bulmalı ve buna göre olumlu çözüm yolları getirmelidir. Ziraat Bankası kredisine tevdi edilen bu meseleyi çözememiştir. Ziraat Bankasının yalnız finansman ve kredi fonksiyonu yanında bu kooperatifçilik fonksiyonu ayrıca ele alınmalıdır. Beraber mütalâa edersek hata ederiz. Bu kendisine tevdi edilmeyen konuyu bundan almaları ve yetki makamlarınca bu benimsenerek sorumlusuna tevdi edilmelidir. Herşeyden önce çiftçinin kendine yardımını teşvik etmek demin birçok arkadaşlarımızın da değindiği gibi çiftçileri tasarrufa cebretmekle olmaz. Tütüncülerden toplanan para ortadadır. Bununla ne yapılacağı dahi bugün açıkça söylenememektedir. Söylenen şeyler de bazan hatalıdır hatta. Onun için bu konu sermaye yönünden önemle ele alınmalı ve halkın kendi sermaye kaynaklarını meydana getirmesi için gerekli tavsiyeler de rapora eklenmelidir. Maruzatım bu kadar efendim. Hürmetlerimle.

Doç. Dr .Osman Koçtürk :

Efendim bahsedeceğim sistem esasen kurulu bir sistem olduğu için etüdleri daha sonraya bırakmak, sadece fikri arzetmek, bu suretle sayın

başkanın ihtarına da uymak istiyorum. Türkiyede sermaye endüstride birikmektedir. Bu yıl endüstride % 33 bir gelişme, tarımın çeşitli sektörlerinde meselâ tahıl üretiminde %17 bir gerileme olurken endüstriyel bitkilerin aynı şekilde üretiminin artmış olması endüstrinin sermaye bakımından güçlü olduğunu göstermektedir. Sermayenin tarım ve endüstri sektörü arasında böylece ayrıştığı geri kalmış bölgelerde tarım ve endüstri sektörlerini birleştirmek ve bunlara devamlılık kazandırmak hakikaten iyi bir davranış olmaktadır. İsrailde İngilizce “agriculture” ve “Industry” kelimesinin birleştirilmesiyle kurulmuş olan “Agrindus sistemi” Türkiye’ye örnek olabilecek ve bu gün dahi Türkiyede uygulanmakta olan bir sistemdir. Şeker endüstrisindeki başarı tarımla endüstri sektörünün bir ünite halinde birleştirilmesine bağlıdır. Bizde endüstri merkezinin İzmitle İstanbul arasındaki kuşakta birleşmiş ve tarımın ise tamamen Anadolu’nun çorak topraklarına bırakılmış olması İstanbulda kazanç sağlayan endüstrinin dış memleketlerle yaptığı bağlantı dolayısıyla gelirimizin büyük bir kısmının dışarıya akmasına ve tarımda sermaye birikiminin mümkün olmayışına sebep olmaktadır. Agrindus sistemi için de tarımla ilgili endüstri kollarını üretim bölgelerine götürmek ve burada tarımda işçinin iş göremediği boş zamanları endüstride değerlendirmek ve devamlılık sağlamak biraz önce temas ettiğim işçinin beslenme koşullarını endüstrideki şartları tarım sektöründeki imkânlarla karşılamak ve bu suretle üretimi artırmak ve maliyeti düşürmek kabildir. Bu teklif sosyalist bir sistemde uygulanabilecek bir teklif gibi görünürse de bunun Birleşik Amerikanın, beni mazur görün yanlış söylemiş olabilirim “ya Utah veya hutta başka bir eyaletinde, zannediyorum ki Utah’da bir kauçuk plântasyonunda ve kapitalist düzen içinde uygulanabildiğini görüyoruz. Bu husus sistemin yaratıcısı tarafından detaylı bir eser halinde verilmiştir. Tarımda sermaye birikimi meselesi bu sistem içinde ve karma ekonomi izanı içinde Türkiyede uygulanabilir kanaatındayım. Yapılacak şey endüstrinin belirli merkezlerde kümelenmesine mani olmak meselâ bir konserve sanayiini ona iptidai madde teşkil eden tarım üniteleri içine götürmek ve bu surette yaklaştırmak ve devamlılık sağlamaktır teşekkür ederim.

Dr. Yüksek Keskiner :

Efendim, başkan beyin bir ihtarı var gayet kısa olarak belirtmek üzere kendisine uyacağım. Yalnız burada bir takım konuşmaların bir kısmına komisyon adına cevap vermiş oluyorum; Sayın Işık Türkiye’de ziraat sektöründe günlük gelir 70 kuruştur dedi. Efendim muhterem hocamın, Sayın Profesör Fethi Açıl’ın hazırlamış olduğu Türkiye tarımında

sermaye ve sorunları broşürünü daha dikkatle tetkikini rica ederiz. Çünkü orada senelik gelir Türkiye ortalaması olarak 950 lira olarak belirtilir. Bu olsa olsa Anadolu işletmeleri için bahismevzuudur. Fakat komisyonumuzun sadece Anadolu işletmeleri için çalışmadığı bir gerçektir. Bütün Türkiye'yi global olarak almış durumdayız. Aynı şeyi bunaya yeri gelmişken söyleyeyim sayın Koçtürk'ün dediği üzere bu kabil detaylara inmenin günlük program içinde imkânsız olduğunu burada belirtmekte fayda vardır. Ziraat Bankasının tarım sektörüne tahsis edeceği kredinin kullanılmıyacağı tezi de vardı.

Efendim bu gün milli gelirden ziraat sektörünün rolünün % 40, ticari sektörün ise % 12 olduğunu biliyoruz. Halbuki verilen krediler tam ters oranda, Ticari sektöre % 70, zirai sektöre % 30 nisbetindedir. Biz bu adaletsizliğin ortadan kalkmasını fikir olarak beyan etmiştik. Sonra Türkiye'de işletmelerin verilen kredileri mas edemeyeceğine dair bir iddiada bulunmak bir hayli münakaşalara mucip olabilir. Çünkü Türkiye'de bizim istediğimiz mânada kredi mevzuu yani Ziraat Bankasının kredilerinin ters oranda değiştirilmesi mevzuu bu sektörden asalak olarak geçinen kitlelerin ortadan kaldırılması içindir. Yani sömüren kitlenin yerine Ziraat Bankası geçmek suretiyle çiftçinin gelirinin hiç değilse bu kitlede toplanacağına devlet sektöründe toplanmasını temin etmekte. Sonra çiftçi tasarruf etmektedir burada raporda yanlış belirtilmiştir gibi bir iddia daha vaki halbuki bizim kastettiğimiz tasarruf boğaza takılan altın yahut şehirde alınan arsa değildir. Üretimde rolü olmayan tasarrufun sermaye yönünden tasarruf olarak bir ehemmiyeti yoktur. Ekonomik olarak yalnız burada hemen tasrih edelim; Biz altına veya binaya bağlanmış paranın da nihayet bir sermaye olduğunu kabul etmiyor değiliz, fakat bizim incelediğimiz komisyonun konuları içinde bu tasarrufun, işletmenin istikbalini düşünerek, işletmenin üretim araçlarını ıslâh etmek gayesiyle yapılması mevzuu idi. Teşekkür ederim.

Doçent Dr. Mustafa Işıkan :

Efendim samimi olarak minnettârım. Arkadaşlar, Keskiner arkadaşımızın bir noktasını tavih etmek için geldim. Efendim ben rakamı verirken sizin üzerinizde tesirli bir şey versin diye bunu böyle söyledim. Yoksa bundan pek farklı olmayan bir rakamdır, Ortada bulunan. Şimdi Türkiye'de nüfus başına düşen Milli gelir aşağı yukarı 2 bin liradır arkadaşlar. Bu iki bin liranın Ziraat Sektörüne düşen miktarı 950 liradır. Günde 2,5 lira düşer. Şimdi diğer sektörler 3 bin liradan fazla düşer Bu 250 kuruşun 50 kuruşunu buğday olarak kendisine ayırdık. Geriye ne kaldı? 2 li-

ra değil mi? Ben size verdim 70 kuruş, 70 kuruşun artanıda ben tarla, ziraat sahasına vermiştim. Çok büyük ziraatımızın ana hatlarını kaplıyan saha. Gerisini de kısmen ormancılıktan, kısmen endüstri bitkilerinden, kısmen hayvancılıktan, kısmen küçük sanatlardan alır. Fakat kabul edelim ki 250 kuruşu, kabul edelim ki günde 5 lira, arkadaşlar günde 5 lira istirham ederim şunu anlamıya çalışın hepiniz birden. 5 lira 3 lira. İleri memleketlerde sadece bileği olan bir adamın kazandığı para 100 liradır; Ziraat işçisinin. Ekonomisi gelişkin memleketlerde bir kaportacının günde kazandığı para günde 400 liradır arkadaşlar. Şimdi şu adamın tasarrufundan bahsedilir, fakat günde 2,5 lira kazancı olan bir adamın hangi tedbirleri alırsanız alın hangi tasarrufundan bahsediyorsunuz. Başka birşey daha var gene Keskinerin; Milli gelirin % 40 ı ziraattan gelir, % 60 ı demekki diğer sektörlerden gelir. Banka ne yapıyor? Parasının % 40 nı ziraat sektörüne veriyor, % 60 ını veya % 70 şini neyse % 30 unu birine veriyor demekki gene bir muvazene var, buradada bir çelişmezlik yok. Sadece ticarete vermiyor ki, endüstri sahasına da veriyor banka kredi, her isteyene, kredi veriyor arkadaşlar. Fakat şu ana noktayı istirham edeyim çok iyi anlayın, efendim çok mühim bu nokta; Bu nokta anlaşılmadan Türkiye ziraatının meselelerinin halledilmesine imkân yok. Türkiye'de, Türkiyenin belkemiğini teşkil eden, Türkiyenin iktisadına karakter veren Türk halkının % 70 den fazlasını teşkil eden ziraatçının günlük kazancı ne eğitimle, ne örgütlenme ile ne bilmem şununla ne bununla kendisini adam etmeyecek seviyededir. Bunu bir anlamaya çalışın. Bu çünkü hareket noktamızdır. Bu olmadan bunu halletmeden hepsi tedbirlerin palyatif tedbirlerden ileriye geçemez.

Akif Çakman :

Sayın sözcü arkadaşım konuştuğuktan sonra benim konuşmam daha rahatlıyacak, ben rapordan şöyle anladım; Arkadaşlar diyorlarki tarımda gelir azdır. Bunun sebebi işletmelerin bünyesinden doğmaktadır. Ve en mühim mesele işletmenin arazisi çok küçüktür, bunu büyütmeğe lâzımdır. Bunu büyütmeğe için de çare; Ziraattaki nüfusu başka sektöre aktarmaktır. Tamam buraya kadar mutabıkız. Yalnız bir neticeye daha varmışlar derlerki; Ziraattaki nüfus azaltılmalı ve ancak o takdirde işletmeler büyütülebilir. Peki ziraattaki nüfus mutlak olarak azaltılamazsa ne olur evet ziraattaki nüfus nisbi olarak bir plân devresinde azalacak plâna göre 977 de çalışan nüfusun % 58,1 i tarımda kalacaktır. Nekadardır bu nüfus; Bu günkü nüfustan tarımdaki nüfustan daha fazladır. Mutlak olarak. Rakkamlarımızı biraz daha uzatalım. Türkiye nüfusunun 1995 teki rakkamına bakalım

% 2,4 le artış hızı devam ederse nüfusun ki bu şimdiye kadar bildiğimiz % 3 ten çok aşağı bir rakkam son 960, 965 nüfus sayımının neticesi 995 senesinde : Ziraattaki nüfus nisbi olarak % 30, mutlak olarak 18 milyon, biraz azalmış gözükür eğer % 2,4 lük nüfus artış hızı devam ederse. Eğer öyle olmazda şu 960, 965 arasındaki devredeki nüfus artış hızı birtakım sebeplerle plânın öngördüğünden daha da aşağı düşmüş ise veya kazara 2,9 nisbetinde nüfus artışı devam ederse bu günkü zirattaki nüfus 1995 senesinde yani 30 sene sonra gene bizim meşgul olacağımız nüfustur. Şimdi buradan neticeye gelmek istiyorum ; Toprak reformları veyahut küçük çiftçilerin arazi varlığını arttırabilmek meselesi esasen böyle problemler ortada olduğu zaman ortaya çıkar. Yoksa ekonomikman gelişmiş, sanayileşmiş memleeklerde zaten çiftçinin toprağını arttırıcı tedbirler bir takım köklü reformlarla düşünülmez. Düşünülmemiştir de. Oralarda elbetteki ziraattan nüfus kaydıka onların boş bıraktığı yerlere araziler genişleyerek, çiftçilerin arazilerini genişleterek yerleşirler. Amma görüyoruz ki Türkiye'de 25 - 30 senelik bir perspektif içerisinde maalesef tarım nüfusunda bir azalma müşahade edemeyeceğiz. Davaya buradan bakmak lâzımdır. Ancak o halde komisyonun belirttiği gibi tarımsal işletmenin sermaye sorununu halletmek için o işletmeyi büyütmek lâzımdır. Bunun içinde tarımdaki nüfusu başka sektörlere aktarmak lâzımdır. Doğru amma bu şartlar altında dahi tarımsal işletmenin yaşayabilir iktisadi aile işletmesi haline gelmesini sağlayacak tedbirleri mutlaka düşünmemiz icabeder. Bu hususu arkadaşımız izahatından da anlaşıyorki toprak reformu komisyonunun getireceği şeylere bırakmış. Amma ben kendi raporlarında bunu kat'i bir şekilde ifade etmiş hissettim. Eğer yanlış anlamışsam belki iyi dinlememiş olduğumdandır. Teşekkür ederim.

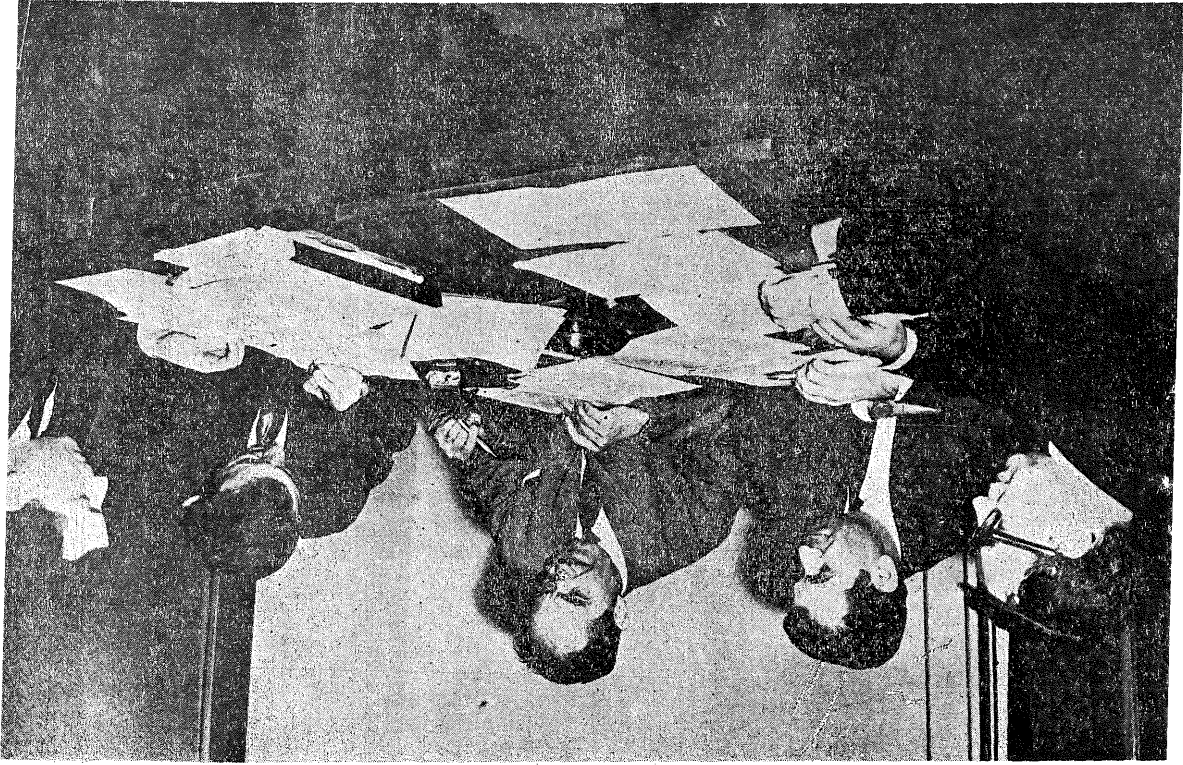
Niyazi Okanay :

Efendim tekrar geldiğim için özür dilerim; arzettiğim gibi bu derdin, yani tarımda sermaye dolayısıyla gelir derdinin hallinin tarım sahasındaki nüfusun ve dolayısıyla ziraat işletmesi sayısının azaltılmasında bulduk ilk çare. Fakat raporumuzun okunmasından da anlıyacağınız gibi bu böyle kısa zamanda derhal yapılabilecek iş değil, şu halde yapılacak mesele ziraat sahasındaki geliri artırma çareleri nelerdir? Biz bunların belli başlılarını sıralamağa kalktık, hakikaten biliyorsunuz ve bilmiyorum belki içinizde bilmiyenler vardır, üyesi bulunduğumuz şu Milletlerarası İktisadî İşbirliği Kalkınma Teşkilâtı üye memleketleri içerisinde en garip durumda olan biziz yani oradaki çalışmalar içinde bulunduğum için biliyorum, bütün memleketlerde, tarım sahasında çalışan üye memleketlerde o teşkilâta üye

memleketler de tarım sahasında çalışan zirai nüfus mutlak olarak azalmakta olduğu halde, bizde biliyorsunuz çoğalıyor. Tarım sahasında günden güne insan çoğalıyor. Akif bey gayet güzel anlattılar. Bunun yanı sıra bizde ziraat işletmelerinin de sayısı çoğalıyor. Öbür memleketlerde azalıyor. İmkânları fazla bu bakımdan arzettiğim gibi. Raporumuzun esas kısmı ikinci kısımdır ki burada tarımdaki nüfusun azaltılamaması (ziraat işletmeleri dolayısıyla) ziraat işletmelerinin sayılarının azaltılamaması dolayısıyla bunların gelirlerini artırmada ve dolayısıyla sermaye sorunlarının hallinde esaslı tedbirler ne olabilir? Onları da arzetmiş bulunuyoruz. Teşekkür ederim efendim.

TARIMDA DOĞAL KAYNAKLARIN
MUHAFAZASI VE GELİŞTİRİLMESİ

Tarımda Doğal Kaynakların Muhafazası ve Geliştirilmesi İhtisas Komisyonu

KOMİSYON RAPORU VE KONGRE KARARI

I. Doğal Kaynakların Tarifi :

İnsanlar için fayda ve değer taşıyan, temel ve ilkel materyal ve alanlara doğal kaynaklar denir. Doğal kaynaklar esas itibariyle aşağıdaki beş ana bölüm altında toplanır:

- 1 — Toprak
- 2 — Su
- 3 — Orman, Mer'a ve diğer tabii vejetasyon
- 4 — Tabii hayat (Wild life)
- 5 — Mineraller

Bu doğal kaynaklardan ilk dördünün yeniden ihyası ve kayıpların uzun zamanda yenilenmesi teorik bakımdan mümkün olmakla beraber; bilhassa toprak, pratik olarak tekrar yerine konulması mümkün olmayan bir kaynaktır. Bütün doğal kaynaklar direk veya indirek olarak tarımla ilgili olmakla beraber bilhassa toprak, su ve tabii vejetasyonun tarımla olan ilgisi çok büyüktür.

II. Memleketimizde Tarımsal Doğal Kaynakların Bugünkü Durumu:

A. Toprak Kaynakları :

Memleketimiz topraklarının 1963 yılındaki arazi kullanma durumu Tablo (1) de gösterilmiştir .

TABLO: 1

Memleketimiz Topraklarının 1963 Yılında Kullanma Durumu (İstatistik Enstitüsü (No. 464)

Ekilen tarla arazisi	15 276 000 Ha
Nadas	8 637 000 Ha
Bağ - Bahçe sebzelik ve zeytinlik	2 207 000 Ha
Çayır Mer'a	28 257 000 Ha
Orman	10 584 000 Ha
Tarımda kullanılmayan arazi	13 097 000 Ha
T o p l a m	78 058 000 Ha

Tablo (1) de verilen değerleri doğruya en yakın rakamlar olarak kabul edersek; tarla ziraatında kullanılan arazinin 23 913 000 Ha. olduğu görülür. Bu miktarın takriben 8 milyon hektarlık kısmının çoğu % 10 dan fazla meyilli, sığ topraklı, kuraklığa maruz, erozyon yaralarını ihtiva eden ve çoğunlukla orman ve mer’adan açılmış arazidir. Bu arazi gerekli kültürel ve teknik tedbirler alınmadan kullanıldığından daha fazla erozyona maruz kalmakta ve mahsuldarlığını kaybetmektedir. Bir kısım arazi de çeşitli sebeplerle oraklaşmaktadır.

Mevcut mer’a arazimizin büyük bir kısmı orta malıdır. Bu sistem altında mer’alarımız ařırđ otlatma sebebiyle yıpranarak hayvan taşıma güçlerini kaybetmekte, erozyon ve taşkın kaynağı olmaktadır.

Diğer taraftan toprak ve su muhafazasında çok önemli rol oynayan orman arazimiz de nitelik ve nicelik yönünden yeterli değildir.

Ayrıca doğal şartları fevkalâde müsait olan memleketimizde bağ - bahçe ve sebze arazisi de nüfus artışı ile orantılı bir şekilde genişlemiştir.

Halen tarımda kullanılmayan 13.097.000 Ha. arazinin takriben 4 milyon hektarlık bir kısmı ışlah edilerek tarımsal üretime elverişli hale getirilebilir.

B. Su Kaynakları :

a) Yer st Suları :

İlgili teşekküller tarafından yapılan çalışmalar, memleketimizin yıllık yer üstü su potansiyelinin 166 milyar m³ civarında olduğunu göstermektedir. Sulama, taşkın kontrolu ve enerji üretimi maksadiyle inşa edilmiş olan barajlarımızın toplam hacmi 19.3 milyar m³ ve faydalı hacmi 9.5 milyar m³ tür. Bu duruma göre memleketimizdeki yıllık toplam akışın takriben % 5 i depolanabilmektedir. Diğer taraftan halen memleketimizde sulandığı kabul edilen 1.310.000 ha. arazinin yaklaşık olarak 1.200.000 hektarı saptırma tesislerinden sulanmakta ve bu sulamalar için takriben 12 milyar m³ su kullanılmaktadır. Bu rakamlar yer üstü su potansiyelimizin ancak çok azından faydalandığımızı gösterir.

b) Yeraltı Suları :

DSİ tarafından yapılan çalışmalara göre memleketimizin yıllık su potansiyeli 30 milyar m³ civarındadır. Halen bu miktarın 2 milyar m³ ne tekabül eden kısmın plânlama kademesindeki etütleri ikmal edilmiştir.

Buna mukabil halen yeraltı sularından faydalanma oranımız son derece düşüktür.

C. Diğer Doğal Kaynaklar :

Tabii vejetasyon kaynaklarından orman ve mer'alarımızın durumu-na toprak kaynakları başlığı altında kısaca temas edilmiş idi. Tabii hayat ve mineral kaynaklarına da toprak ve su kaynaklarının muhafaza ve geliştirilmesi ile ilgili tedbirler bölümünde değinilecektir.

III. Tarımsal Doğal Kaynaklarımızın Problemleri :

Toprak ve su kaynaklarının problemleri çok kere bir birinden ayrılamaz. Ancak, problemlerin bir düzen içerisinde gözden geçirilebilmesi gayesi ile bu konulara ayrı ayrı temas edilecektir.

A. Toprak Problemleri :

Toprağa ilişkin en önemli problemlerimiz, erozyon ve çoraklaşma-dır.

1 — Erozyon :

Türkiyenin morfolojik strüktürü ve iklim şartları her sene erozyonla büyük toprak kayıplarına sebebiyet verecek bir niteliktedir. Toprağı koruyan orman ve diğer doğal vejetasyonun ve mer'aların geniş ölçüde yok edilmesi, pulluk altına alınan arazinin artması yani arazinin kabiliyeti dışında kullanılması ve gerekli koruma tedbirlerinin alınmaması bu kayıpların büsbütün artmasına sebep olmuştur.

Yurdumuzun tümünü kapsayan tam bir erozyon etüdü yapılmış olmadığı için toprak kayıplarımız hakkında kesin bir bilgiye sahip değiliz. Ancak, 15 havzada 20 milyon ha. dan fazla bir arazi üzerinde yapılan erozyon ölçmelerinde elde edilen sonuçlar dikkate alınırca memleket topraklarının % 72 si ve tarım altında olan toprakların % 65 inin aktif su erozyonundan etkilendiği kabul edilebilir. Diğer taraftan rüzgâr erozyonu bilhassa Orta Anadoluda yıldan yıla tahribatını artırmaktadır. Sadece Konya ve Niğde illerinde rüzgâr erozyonundan zarar gören arazi genişliği 110.920 ha. dır. Bu arada 95.000 ha. lık Karapınar rüzgâr erozyonu alanının 25.000 hektarında çok şiddetli erozyon hüküm sürmekte, 2.000 ha. lık saha ise 4-5 m yükseklikte kumullarla kaplı bulunmaktadır.

Erozyonun doğurduğu ekonomik ve sosyal zararlar pek çoktur. Verimli toprakların elden çıkması, münbit taban arazinin erozyon mater-

yali ile kaplanarak değerini kaybetmesi, Yollar, köprüler ,menfezler, sulama ve drenaj kanallarının zarara uğraması, baraj ve liman gibi pahalı tesislerin rusubatla dolması sonucu arazilerin ekonomik değerinin azalması, meskûn sahaların önemli can ve mal kaybına maruz kalması, taşınan topraklarla birlikte külliyetli miktarda bitki besin maddelerinin kaybedilmesi erozyon zararlarının başlıcalarını teşkil eder.

2 — Çoraklaşma :

Çorak arazi, doğal çoraklar ve insanların sebep olduğu çoraklar olmak üzere ikiye ayrılır.

Doğal çoraklar, topografik yapının kapalı havza teşkil ettiği ve geçirimsiz katmanlar ihtiva eden çukur sahalarda taban suyunun yükselmesi sonunda oluşun çoraklardır. Bunlara Orta Anadolu da fazla ve diğer bölgelerde daha az oranda rastlanır. Ayrıca deniz etkisinde kalan alçak sahil ovalarında ve deltalarda da sahil çorakları oluşmuştur.

İnsanların sebep olduğu çoraklık, sulu ziraat arazisinde sulamanın yanlış uygulanması sonucunda yükselen taban suyunun etkisiyle meydana gelir. Bu tip çorak araziye memleketimizin ekseri sulanan arazilerinde rastlanır.

Memleketimizde, drenaja muhtaç, çoraklaşmış, bataklık ve turbiyer karakterdeki arazi toplamı 3.3 milyon Ha. civarındadır.

B. Su ile İlgili Problemler :

Su kaynaklarının geliştirilmesi toplum hayatında ekonomik ve sosyal hayatın sigortasıdır. Su kaynaklarının geliştirilmesinin çeşitli yönleri vardır. Bunlar arasında, içme, kullanma ve sulama suyu temini, taşkın kontrolü, hidro elektrik enerji üretimi, balıkçılık ve su nakliyatı zikredilebilir. Burada tarımla sıkı ilgisi dolayısıyla sadece su kaynaklarının sulama yönünden geliştirilmesi üzerinde durulacaktır.

Su kaynaklarının sulama yönünden geliştirilmesinde, su kaynağını sulamağa elverişli hale getiren baraj ve regülâtör gibi tesislerin yapılması, bu tesislerden alınan suyun, sulu ziraat arazisine getirilmesi, dağıtılması, arazinin sulamağa hazırlanması, sulamanın yapılması ve sulanan mahsüllerin değerlendirilmesi azami faydanın temini için şarttır.

Su kaynağının sulamaya elverişli hale getirilmesi yönünden, kaynaklar küçük ve büyük olmak üzere ikiye ayrılabilir. Küçük su kaynakları

asırlardan beri çiftçimizin kendi imkânları ile geliştirilmektedir. Büyük su kaynaklarının geliştirilmesi ; büyük yatırımlara, kompleks plân ve projelere ihtiyaç göstermesi bakımından çiftçimizin gücü dışında kalmış ve ancak son yıllarda devletçe ele alınmıştır. Bugün Türkiyede suların sahalarda % 80 ni çiftçi tarafından geliştirilmiş olan küçük su kaynaklarından sulanmaktadır. Su potansiyelimizin ancak çok az bir kısmından faydalanılmakta olması devletçe yapılmakta olan büyük su tesislerinin azlığındandır. Büyük su tesisleri için Devletçe yapılan masrafların kullanıcılar tarafından geri ödenmesi şartı 62 00 sayılı kanunda derpiş edilmiş olmasına rağmen bu güne kadar hiç bir tesisin ödetilmesi mümkün olamamıştır. Bunun belli başlı iki sebebi vardır. Birincisi tesislerin bir türlü bitirilmeyişi, ikincisi de bu tesisler yapılırken çiftçi veya çiftçi birlikleri ile DSİ arasında geri ödeme hususunda herhangi bir mukaveleye gidilmemiş olmasıdır. Geri ödeme mümkün olamayınca DSİ büyük sulama tesislerinin finansmanında güçlük çekilmektedir. Diğer taraftan çiftçinin mali gücünün yetersizliği, yurdumuzda imal edilen kuyu ve pompaj ekipmanlarının gereken nitelik ve nicelikte olmaması sebebiyle yeraltı sularından faydalanılamamaktadır.

Küçük su kaynaklarının geliştirilmesinde göletler yapmak suretile kış sularının depolanması ve büyük kaynakları üzerinde büyük tesisler inşa edilinceye kadar, bunlardan pompajla faydalanılması mümkün olduğu halde bu işler yeteri kadar yapılamamaktadır.

Sulama şebekelerinde, arazinin sulamaya hazırlanmamış olması ve çiftçinin sulama kültürünün arzu edilen seviyede bulunmaması sebebiyle büyük emek ve masraflarla geliştirilen sulama tesislerinden tam kapasitede faydalanılamamakta, su israfı, drenaj ve çoraklık problemleri ortaya çıkmaktadır.

IV. Doğal Kaynakların Muhafazası ve Geliştirilme Çareleri :

Her türlü erozyon ve sel sularının zararlarını önlemek, suyu toprakta muhafaza etmek, toprak verimliliğini artırmak ve devamlılığını sağlamak, toprağın en uygun şekilde kullanılmasını temin etmek, su kaynaklarını geliştirmek, uygun sulama tatbikatını sağlamak, fazla suyun zararlı tesirleri mani olmak üzere aşağıda belirtilen tedbirler alınmalıdır.

A — Teknik Tedbirler :

Arazinin kabiliyetine göre kullanılmasını sağlamak üzere arazi kabiliyet sınıflaması yapılmalı ve buna göre işletme plânlarının hazırlanması teşvik edilmelidir.

Bitki münavebesi, tesviye eğrili Ziraat, örtü bitkilerinin kullanılması, yeşil gübre tatbikatı, şeritvari ekim, organik madde temini ve idamesi, gübreleme, iyi toprak işleme, malçlı ziraat gibi tedbirler alınmaktadır.

Bu tedbirler yanında teraslama, otlı su yolları tesisi, sel oyuntularının kontrol ve ıslahı, mer'alarda su yayma, gölet inşası, tarla tesviyesi, tarla içi sulama ve drenaj sistemlerinin kurulması gibi teknik tedbirler sağlanmalıdır.

B — Enstitusyonel (Kurumsal) Tedbirler :

1 — Eğitim ve Propaganda :

Tabii kaynakların muhafazasında başarı elde etmenin sırrı, bütün vatandaşların, bunların bağlı oldukları toplum organizasyonlarının ve memleketin idarî sorumluluğunu omuzlarında taşıyan Hükümet ve Devlet Otoritelerinin Toprak, Su, Orman ve diğer tabiat kaynaklarının değer ve faydasını iyice anlayıp kavramasına bağlıdır. Bu bilgileri verecek eğitime, Köy ve Şehir İlkokul sıralarında başlamak lâzımdır. Doğal kaynakların ekonomik hayatımızda ve cemiyetin refah ve gelişmesinde oynadığı rolün, önemi hakkında, her çareye baş vurarak halkın ilgisi uyandırılmalıdır. Bunu, memleket ölçüsünde organize edilmiş bir kampanya halinde yürütmek icabeder. Halkın uyarılması için kısa filmler, cazip küçük broşürler, kısa radyo konuşmaları, gazetelerde sık sık yetkili kalemlerden çıkmış yazılar yayınlamak gibi imkânlardan faydalanmak lâzımdır.

2 — Araştırma :

Memleketimizde mevcut araştırma müesseselerinin arttırılması ve elemanla takviye edilmesine ihtiyaç vardır. Bir yandan deneme ve araştırmalar yapılırken diğer yandan istatistik ve müşahede yollarına da önem verilmelidir.

3 — Toprak ve Su Kaynaklarını Geliştirme Birlikleri Kurulması :

Toprak Muhafaza ve Sulama problemlerinin çoğu çiftçileri grup halinde ilgilendirmektedir. Halen devlet yatırımları ile yapılmakta olan bir kısım işlerin çiftçilere mal edilmesi dolayısıyla, bu yatırımların bakım ve işletilmesinin emniyet altına alınması için, çiftçilerin birlikler halinde teşklâtlanması gerekmektedir. Bununla ilgili mevzuat çıkarılmalıdır.

4 — Arazi Topulaştırılması :

Bilhassa sulanan sahalarda sulama developmanının gerçekleşmesi için şart olan, aynı şahsa ait arazilerin bir araya getirilmesini temin edecek mevzuat hazırlanmalıdır.

5 — Çiftçi Yatırımlarına Devletin İştirâkı :

Çiftçinin kendi imkânları ile yapması mümkün olmayan ve fakat doğal kaynakların muhafazası ve geliştirilmesi için lüzumlu bulunan tedbirlerin alınması ve tesislerin yapılması hususlarında teşvik edici bir unsur olmak üzere bu yatırımlara devletin muayyen oranlarda katılmasını temin edecek mevzuat hazırlanmalıdır.

6 — Çiftçiye Kredi Sağlanması :

Toprak ve su kaynaklarının geliştirilmesinde devletin maliyete iştirâk edemediği kısımların finansmanı için çiftçinin kredi ile desteklenmesi zarureti ortaya çıkmaktadır. Çiftçiye kolay kredi verilmesini mümkün kılacak ve kredinin rantabilite esasları dahilinde kontrollü olarak intikâlini sağlayacak eksik mevzuat tamamlanmalıdır.

7 — Müteahhitlik Müessesesinin Tesisi :

Çiftçilerin kendi güçleri ile yapamadıkları ve Devletin yetişemediği işlerin gerçekleşmesini temin etmek üzere müteahhit firmaların kurulması teşvik edilmelidir.

8 — Özel Teknik Büroların Kurulması .:

Toprak ve su kaynaklarının geliştirilmesi için yapılacak etüd ve projelendirme işlerini daha büyük nisbette realize edebilmek için özel teknik büroların kurulması yolunda gerekli tedbirler alınmalıdır.

9 — Müesseseler Arası İşbirliği :

Doğal kaynakların muhafazası ve geliştirilmesinde ilgili daireler arasında müessir bir işbirliği sağlanmalıdır.

10 — Milli Parklar :

Zirai maksatlarla kullanılmayan ve erozyon kaynağı olan cazip sahalara tecrit edilerek Milli Parklar ve korunma sahalı olarak kıymetlen-

dirilmeli ve bu sahalarda yabani hayatın (Wild life) gelişmesi temin edilmelidir.

11 — Yakıt Sorunu :

Ahır gübresinin toprağa verilmesi ve ormanların tahdibattan kurtarılması için tezek yerine kömür ve diğer yakıtlar kullanılmalıdır.

12 — Askeri Güçten Faydalanma :

Büyük bir iş gücüne sahip bulunan askeri birliklerin doğal kaynakların muhafazasıyla ilgili problemlerin hallinde görev almaları sağlanmalıdır.

13 — Hayvan Adedinin Azaltılması :

Büyük verim kabiliyeti olan hayvan ırkları ile ahır hayvancılığına yönelmek suretiyle hayvan adedi ve mer'aların yükü azaltılmalıdır.

14 — Uygun Ekipman Temini :

Bölgeler ve toprak özelliklerine uygun toprak işleme aletlerinin tesbiti ve bunların memleketimizde imali sağlanmalıdır.

KONUŞMA VE TARTIŞMALAR :

Hüsnü Kurutluoğlu :

Sayın başkan, sayın kongre üyeleri; Kıymetli rapordaki fikirlerin birçok yenilikler getirdiği muhakkak; fakat bir ufacık nokta varki ben oraya değineceğim. En büyük toprak problemimizin erozyon olduğu bilinir. Fakat hangi erozyon, birazda buraya eğilmek lâzım gelir. Biz şimdiye kadar makro erozyondan bahsettik. Mikro erozyon üzerinde duran olmadı. Yüksek teknik kongrede böyle bir konunun ortaya çıkması ve ilgililerce de bunun gereken şekilde kabul edilip rapora eklenmesinde fayda vardır. Biz hasta olmuş bir bünyenin tedavisiylemi uğraşalım yoksa onu hastalıklardan mı koruyalım? Eğer bugün memleketimizde iyi bir toprak yoksa bunun sebebi gördüğümüz şeylere bakmakla yetinmemizdedir. Evvelki sene bir arkadaşımın 25 bin dönüm ekili arazide ziraata elverişli iki tarla bulduk. Bu gösteriyor ki biz üzerinde iş yaptığımız zeminin ancak gördüğümüz kadar ele almaktayız ve onu belki modern makinalarla işliyoruz amma modern tekniklerle işleyemiyoruz. Sun'î gübre üzerinde bol bol konuşuruz; fakat, sağlığı korunmuş bir tarlada elde edilen verimin iyi gübrelenmiş dediğimiz bir tarlada elde edilen verimden üstün olduğu isbat edilmiştir. Topraklarımızın biyolojik evsafını yükseltmeliyiz. Bunun için araştırmalar yapmalıyız. Bunun ne olduğunu üniversitelerimiz ele almalı ve öğretmelidir. Araştırma enstitülerimizde araştırmalar derinliğine yapılmalıdır. Avrupa çapında yapılan bir araştırmada pancar veriminin uzun bir sürede ıslâh, iyi tohumluk gübreleme ve diğer tedbirlerin iyileşmesi yanında artmadığı görülmüştür. Çekoslovakya ve Avusturyada yapılan bir araştırmada toprak hazırlığının kötülüğünün buna sebep olduğu anlaşılmıştır. Pancar ziraatı % 50 nin üzerinde, kötü yapılı, kötü strüktürlü topraklarda yapıldığı için verim istenildiği kadar artmamıştır. Buna karşı tedbirler vardır ve bu tedbirler çok yönlüdür. Yeni bir toprak işleme tekniğinin tatbikini gerektirir. Yalnız onun için temennimiz mikro erozyonuda bir toprak problemi olarak ele almak ve bunun gereken araştırmalar yaparak memleketimiz yönünden alt meselelerini ortaya koymak ve gerekli tedbirleri bu suretle almaktır. Bunun pratik neticeleri vardır. Devlet Üretme Çiftliklerimizde graham pullukları

senelerden beri kullanılmadan kalmıştır. Ziraî Donatım Kurumu uygun-pulluk yapamamıştır. O bakımdan bu pratik neticelere kaybolan paralarımızı hesabedelim de bunların üzerine önemle eğilelim. Çiftçinin teşkilâtlanmasının bu konularda önemli ilgisi vardır. Toprak-su kooperatifleri başarılı olarak gelişmekle beraber teşkilâtlandırma değil halkın teşkilâtlanması yönünden düşünölmeli, teşkilâtlandırmaya heves etmemelidir. Bir millet ne yapabileceksen onu yapabilir, ona yardımcı olursanız daha iyi yapar, zorlarsanız yapamaz. Siz onun ihtiyaçları içinde değilsiniz çünkü. Saygılarımla.

Mehmet Haznedaroğlu :

Sayın Kongre divanı, değerli meslektaşlarım. Şu anda üzerinde durulan ve tartışması yapılan konu çok önemli bir konudur. Türkiye, daha doğrusu Anadolu, 100 yılların tahribatına uğramış toprakları en geniş şekilde istismar ve tahrip edilmiştir. Memleketimizde doğal kaynakların muhafazası konusu maalesef çok geç ele alınmıştır. Tedbirler kısmına henüz girme hazırlığı içerisindeyiz. Türkiyede maalesef şimdiye kadar tam bir arazi klâsifikasyonu yapılamamıştır. Arazi kabiliyet hudutları tesbit edilememiştir. Konuştuğumuz rakamlar maalesef yuvarlak rakamlardır. Türkiyede 10 milyon hektar orman arazisi, 28 milyon hektar mer'a arazisi, 24 milyon hektar pulluk altında tarım arazisi, 5 milyon hektar kadar sulamaya müsait arazi, 1-1,5 milyon hektar meliorasyona yani drenaja, islahâ muhtaç arazi vardır dediğimiz zaman hep takribi rakamlara göre konuşabilmekteyiz. Bu itibarla bir an evvel bu meselelere kolaylıkla eğilebilmek için evvelâ raporda da belirtildiği gibi arazi klâsifikasyonunun çıkarılması, arazi kabiliyet hudutlarının tesbiti lâzım gelir.

Sayın arkadaşlar, rapor ve rapora esas olan tebliğ iyidir; bizi aydınlatmaktadır. Mühim olan bu kaynakların muhafazası, ileriki nesillerin de istifadesine bırakılması ve bugünkü verimin artırılması daha doğrusu toprakların doyurulması, artan nüfusun doyurulmasıdır. Türkiye ziraatının milli gelirimizin artırılmasına etkisi bu konu ile ilgilidir. Bu konu okadar şumullüdür ki doğal kaynaklar diye başlar çiftçinin teşkilâtlanması, kredi gibi bir çok tedbirleri de içerisine alır. Bu gün alınan tedbirler alınmak istenen tedbirler davanın büyüklüğü karşısında çok cüce kalır. Ben devlet tedbirlerinin halk tedbirleriyle beraber yürütülmesine değinerek sözlerimi bağlamak mecburiyetindeyim.

Sayın arkadaşlar, Türkiye çiftçisi uzaktan bakıldığı zaman görülüyor ki çok primitif usullerle çalışan, geri kafalı, geri düşünceli, cahil bir

çiftçidir. Amma onu yakından tanıyanlar görürler ve anlarlar ki Türk çiftçisi kendi şartlarına göre, içinde bulunduğu şartlara göre en ideâl diyebileceğimiz tarımı yapan insandır. Türk çiftçisi kendi şartlarını değiştirmedüğümüz zaman aynı ziraati yapmaya devam edecektir. Bu hususta yaptığımız propaganda, yapmak istediğimiz telkinin hemen hemen hiç bir değeri yoktur. Devlet tedbirleri çiftçi tedbirleriyle beraber düşünülmedikçe bu hususta başarı sağlanacağına asla kani değilim. Bu hususta araştırma Türk çiftçisinin şartlarına göre yapılmalıdır. Doğal kaynakların muhafazası konusu ve bu husustaki sorunlar bazan birbirinin nedeni, bazanda birbirinin neticesi şeklinde tecelli eder. Onun için şumüllü bir plânlama içerisinde çiftçileri düşünmek gerekir. Çiftçiyi, kaynaklarını muhafaza etmek ve kullandığı arazinin verimini arttırmak için teşkilâtlandırmak, kredi vermek ve her türlü tedbiri almayı gayet tabi kabul ederiz; zaten biz bu çabanın içindeyiz. Amma Türk çiftçisinin durumunu, bu günkü vaziyetini iyi öğrenmeden, onun şartlarını bilmeden şu veya bu suretle tedbir almak yanlış neticeler verebilir. Bu hususta komisyona, komisyon raporuna esas olan raporu hazırlayan arkadaşlara ve hepinize teşekkürlerimi arz ederim. Hürmetlerimi sunarım efendim.

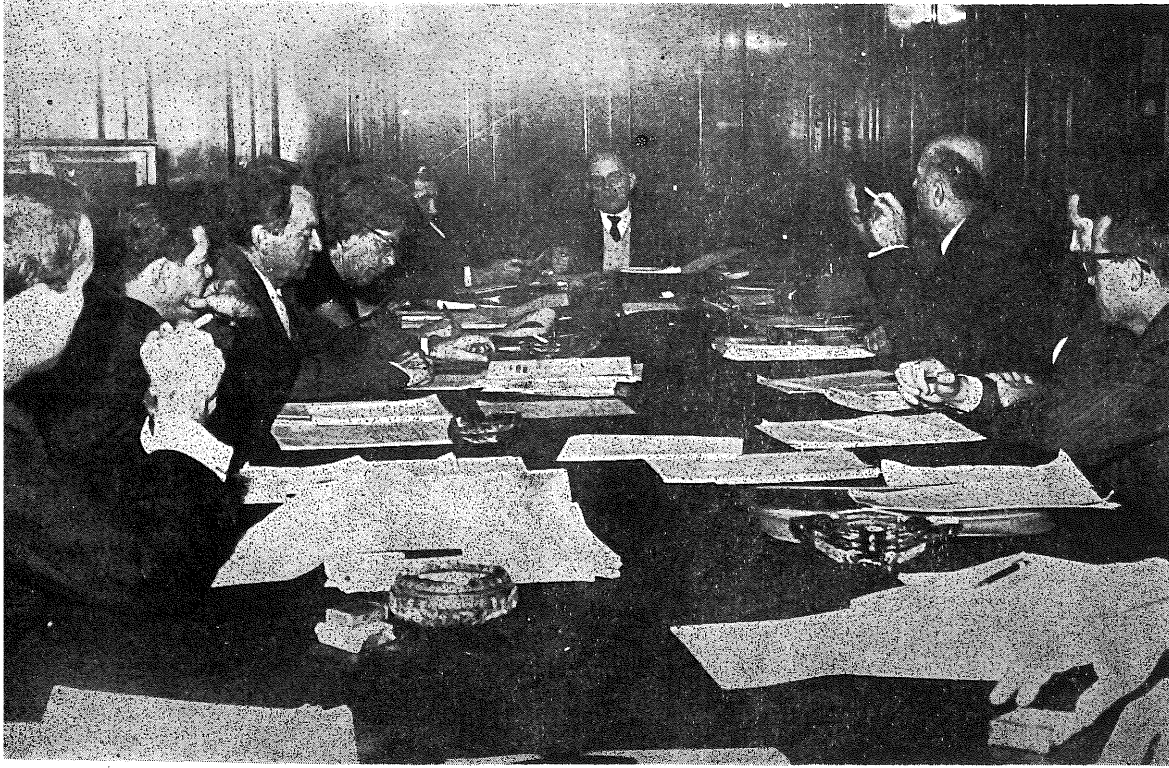
HüseyinYeğin :

Efendim, Hüsni Kurutluoğlu bey Mikro erozyon üzerinde durulduğundan bahsetti, daha ziyade makro erozyon üzerinde durulduğundan bahsetti, hattizatında alınması lâzım gelen tedbirler iyice dinlenmiş olsa idi bu tedbirlerin içinde mikro erozyonu önleyecek tedbirlerin bulunduğu görülecekti. Fakat herhalde gürültü içinde anlaşılamadı. Mikro erozyonu önleyecek tedbirler de vardır.

Mehmet Haznedaroğlu bey 3 hususa temas etti ve raporda dedi ki: Arazi kullanma kabiliyeti haritası yapılsın, arazilerimiz arazi kullanma kabiliyetine göre kullanılsın. Bu husus da raporun tedbirleri kısmında belirtilmişti. Tedbirler kısmında aynen "Arazinin kabiliyetine göre kullanılmasının sağlamak üzere arazi kabiliyet sınıflaması yapılmalı ve buna göre işletme plânlarının hazırlanması teşvik edilmelidir." denir. Sonra Mehmet bey dedi ki meselelerin vüsati, alınması istenilen tedbirlerle karşılaştırıldığı zaman, tedbirler çok çüce kalıyor. Biz tedbirlerimizde rakam zikretmedik. Demedikki senede şu kadar dekar arazi şöyle yapılsın şu kadar dekar arazi böyle yapılsın, sadece tedbirlerin isimlerini saydık. Bu bakımdan Mehmet bey olsa bu cücelik konuların sayılmış veya sayılmamış olmasından olabilir ki Mehmet beyin temas etmiş olduğu şeylerin daha fazlaları raporda vardır. Nitekim Mehmet Bey dedi ki; Devlet

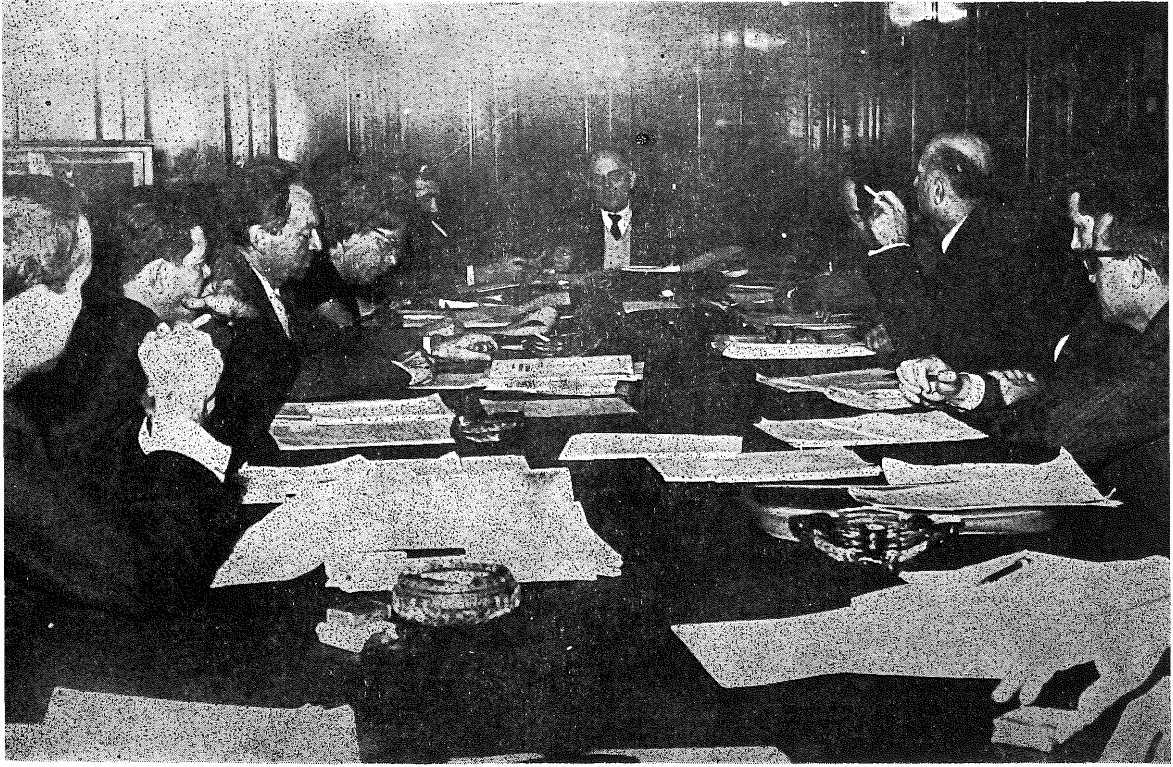
tedbirleri kâfi değildir, devlet tedbirleriyle birlikte çiftçinin de bu problemin halledilmesine, iştirâk ettirilmesi lâzımdır. Bu raporun bence en önemli bir kısmı, Toprak ve su kaynaklarını geliştirme birlikleri kurulması, maliyete iştirak müteahhitlik müesseseleri gibi hususlardır ve bilhassa buna ehemmiyet verilmiştir ve şimdiye kadar buna benzer toplantılara getirilmiş raporlardan tamamiyle farklıdır. O bakımdan yeni görüş olarak bu rapor çiftçinin bu problemin hallinde azami iştirâkini temin etmeyi getirmiştir. Sonra Mehmet bey neyiz var neyiz yok bilemediğimiz için alacağımız tedbirde bilemeyiz dedi. Mehmet beyin fikrine tamamen iştirâk ediyorum. Onun için raporun tedbirler kısmında dendi ki, araştırma bahsinde sadece deneme yapılmasın, araştırmada, araştırmanın diğer usullerinden olan müşahade ve istatistik te bol miktarda kullanılsın. Bu gün bir istatistik yapılırsa Türkiyede problemler birer birer tesbit edilir. Bugün bir müşahade yapılırsa problemlerimiz birer birer tesbit edilir. Ben Mehmet beye bu bakımdan iştirâk ediyorum. Bazan araştırmacılarımız elde gerekli istatistik olmadan, müşahade olmadan problemi daha teşhis etmeden araştırmaya girdikleri için, denemeye girdikleri için deneme konuları memleketin acil ihtiyaçlarından ziyade ikinci derecedeki ihtiyaçlara cevap verecek konular olabiliyor. Ve acil ihtiyaçlarımız cevaplandırılmak için senelerce beklemek zorunda bulunuluyor.

TOPRAK REFORMU

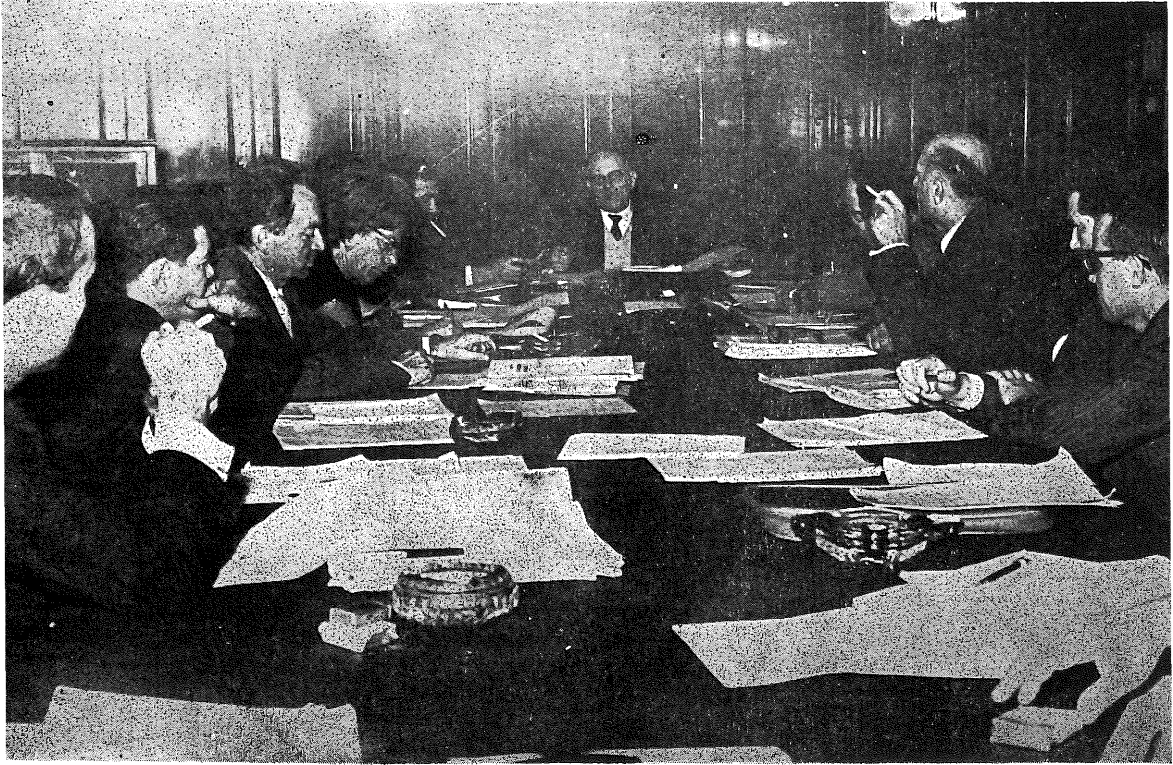
Toprak Reformu Komisyonu

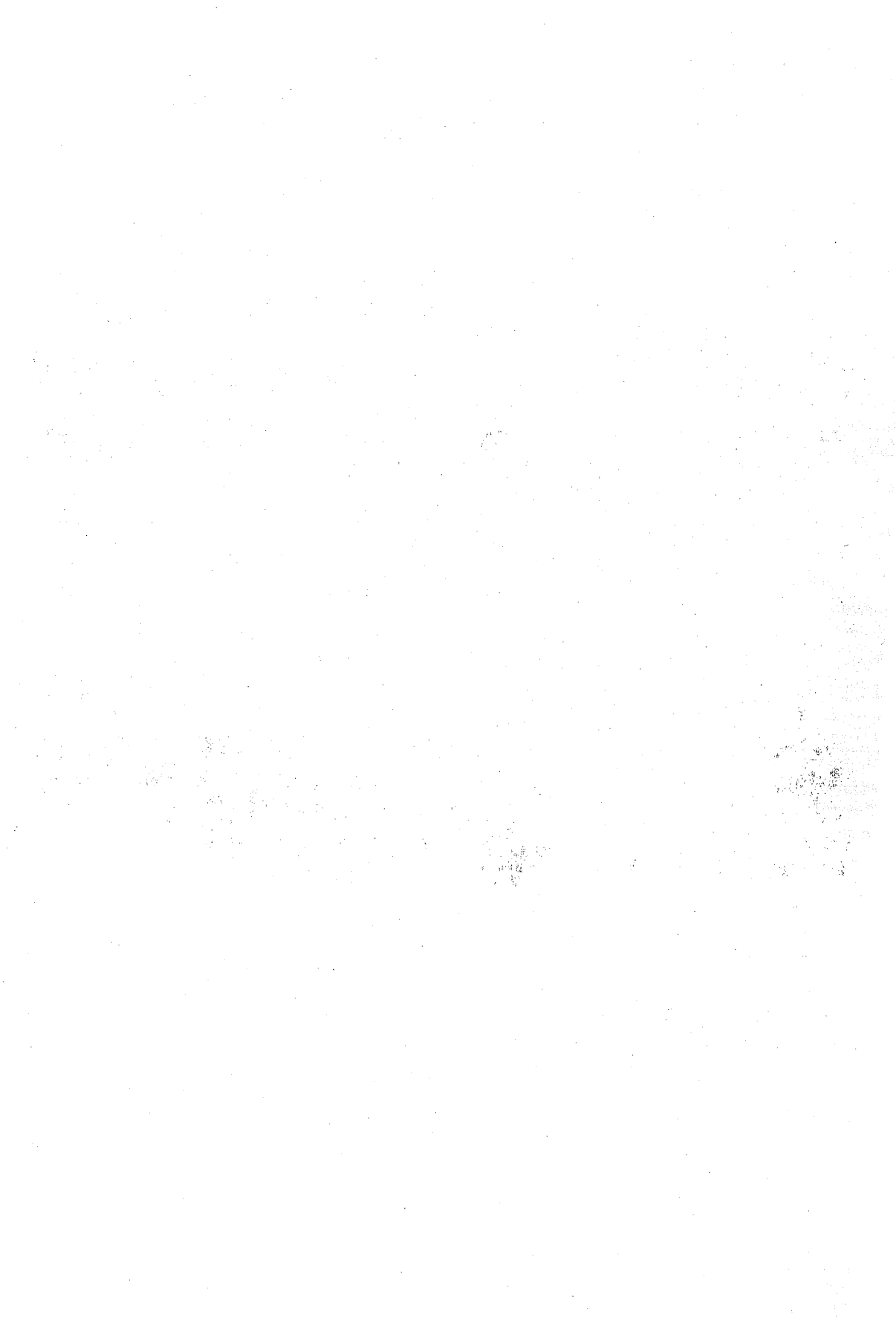

Toprak Reformu Komisyonu

Toprak Reformu Komisyonu

KOMİSYON RAPORU VE KONGRE KARARI

Komfasyonumuz, memleketimiz için çok önemli gördüğü bu konu üzerinde hiç bir tasarı, görüş ve düşünüşe bağlı kalmadan, sadece memleket gerçeklerini nazarı dikkate almak suretiyle Ziraat Yüksek Mühendisinin görüşünü tesbit etmeye çalışmıştır.

Toprak Reformuyla ilgili olarak tesbit ettiğimiz ilkeler aşağıda belirtilmiştir.

I — TOPRAK REFORMU ZORUNLUDUR :

Ekonomisi tarıma dayanan memleketlerin iktisaden gelişmemiş veya az gelişmiş memleketler arasında yer aldığı malûmlarınızdır. Bu itibarla Türk Ekonomisinin gelişmesi için Tarım sektörüne öncelik tanımakla beraber diğer sektörler üzerine de aynı anda eğilmek ve sorunlarını çözüme çabasına geçmek gerekmektedir.

Tarımımızın gelişmesi için de teknolojik, enstitüsyonel ve bünyesel değişikliklerin ahenkli bir şekilde ele alınması zorunludur.

Bünyesel değişiklik ancak toprak reformuyla gerçekleştirileceğine göre tarımımızın gelişmesi için aşağıdaki amaçlarla toprak reformunu zorunlu görmekteyiz:

- a) Prodüktiviteyi artırmak,
- b) İstihdam hacmini genişletmek,
- c) Geliri az olan çiftçilerin gelirini yükseltmek, gelir grupları arasındaki dengesizliği gidermek (bu fıkra Genel Kurul'da eklenmiştir.)
- ç) Ekonomik aile işletmelerini kurmak ve yaşatmak,
- d) Topraksız veya az topraklı çiftçiyi topraklandırmak. (Genel Kurul'da eklenmiştir.)
- e) Toprak mülkiyetini düzenlemek (Genel Kurul'da eklenmiştir.),

f) Sosyal adaletin gerçekleşmesine yardımcı olmak, (Genel Kurulda eklenmiştir).

II — TOPRAK REFORMUNUN ANLAM VE KAPSAMI :

2.1 Toprak reformu prodüktiviteyi artırmak, istihdam hacmini genişletmek, geliri az olan çiftçilerin gelirini yükseltmek ve gelir gurupları arasındaki dengesizliği gidermek, ekonomik aile işletmelerini kurmak ve yaşatmak, (Genel Kurul'un ilâvesi) topraksız veya az topraklı çiftçiyi topraklandırmak, toprak mülkiyetini düzenlemek ve sosyal adaletin gerçekleşmesine yardımcı olmak amacı ile alınan tedbirler topluluğudur.

2.2 Toprak reformu aşağıdaki esasları ihtiva etmelidir :

- Kamulaştırma,
- Çiftçiyi topraklandırma,
- Çiftçinin donatılması,
- Verilen arazi ile ilişik hükümler,
- Arazi toplulaştırılması,
- Ortakçılık ve kiracılık,
- Çayır, Mer'a, Orman ve tarım arazilerinin sınırlarının tesbiti,
- Devletçe ödenen kamulaştırma bedellerinin, devletin öngördüğü yatırım alanlarında sermaye olarak kullanılmasının teşviki,
- Tarıma elverişli toprakların tarım dışı hizmetlere tahsisini kayıtlayan hükümler,
- Ziraâ yerleşim,
- Kooperatifler,
- Malî tedbirler,
- Hukukî tedbirler,
- Reformu uygulayacak teşkilât.

III — TOPRAKLANDIRMIYA ESAS OLACAK KAYNAKLAR :

- Devletin özel mülkiyetinde olup kamu yararına kullanılmayan araziler,

- Devletin hüküm ve tasarrufunda bulunan araziler,
- Bir veya birkaç, köy, kasaba veya şehrin orta malı olan araziler ve mera'lar ile, belediye, özel idareler ve vakıflara ait araziler,
- Sahibi bulunmayan araziler,
- Göllerin kuruması ve nehirlerin doldurulması sonunda meydana gelecek araziler,
- Devletçe imar, islâh ve ihya edilmek suretiyle tarıma elverişli hale getirilecek araziler,
- Kamulaştırılacak özel ve tüzel kişilere ait araziler,
- 198 sayılı Kanun kapsamına giren ve ihtiyaç fazlası tarıma elverişli araziler,
- Devletçe satın alınacak araziler.

IV — ÇİFTÇİNİN TOPRAKLANDIRILMASI ESASLARI :

İnsanlık haysiyetine yaraşır bir hayat standardını sağlayacak, çiftçinin yatırım yapmasını, borçlarını ve vergisini ödemesini mümkün kılacak bir nisbette gayri safi hasılayı sağlayan ekonomik işletmelerin kurulması çiftçiyi topraklandırmada esas olmalıdır. Bu maksatla reform bölgelerinde Ziraat Fakülteleri, Araştırma müesseseleri ve gerekli etüdlerle varılacak sonuçlara göre ekonomik aile işletmeleri tesbit edilmeli, reform teşkilâtı bu tip işletmelerin gerektirdiği miktar ve nitelikteki araziye çiftçilere vermelidir.

V — KAMULAŞTIRMA PRENSİPLERİ :

— Halen geçimini ziraatın dışındaki kaynaktan temin eden, şehir ve kasabalarda oturarak arazilerini kiracılık ve ortaklık suretiyle işleten şahıslara ait arazilerin tamamı,

— Bağ ve bahçeler reformun haricinde tutulmuştur. (Genel Kurul'da eklenmiştir.)

— Rasyonel olarak işletilen büyük tarım işletmelerinde daha musamahalı ve teşvik edici bir tavan haddi uygulanmalıdır. (Raporda: Rasyonel olarak işletilen tarım işletmeleri büyüklüğü ne olursa olsun kamulaştırma dışında bırakılmalıdır şeklinde idi).

VI — RASYONEL İŞLETMELERİN YAPISI NE OLMALIDIR :

Rasyonel işletmenin tarifi özelliklerini tesbit eden özel bir çalışmaya ihtiyaç vardır. Bu hususta objektif kriterlerin tesbiti zarurî görüldüğünden, bu konu ile ilgili hükümler kanuna ilişkin tüzükte özellikle belirtilmelidir.

VII — TOPRAK REFORMU İLE İLGİLİ ÖN HAZIRLIK ÇALIŞMALARI:

Toprak reformu ile ilişkin etüd, plân ve projeler şumullü bir reform bölgesi plânlaması şeklinde olmalıdır. Toprak reformu esasta kadastro üzerine yapılmalıdır. Fakat zarurî hallerde teşkilât tarafından yapılacak kadastral harita ve ölçülerden faydalanılacaktır.

VIII — SULAMA ŞEBEKELERİ İÇERİSİNDE TOPRAK REFORMU :

Devletçe yapılan ve yapılacak olan enfastrüktür yatırımlarının bulunduğu bölgelere ve özellikle sulama şebekeleri içerisinde bulunan arazilerde reformun uygulanmasına öncelik verilmelidir. Devlet Yatırımlarından faydalananların bir geri ödeme sistemine tâbi tutulmaları gerekmektedir. Sulama bölgelerinde reformun ; kamulaştırma ve şumullü plânlama ilkesine uygun şekilde eski mülk sahiplerine, sulu ziraat şartlarındaki arazi ölçüleri bakımından tanınacak haklara göre ve reformun kapsadığı bütün tedbirler ele alınarak gerçekleştirilmesi lâzımdır. (3 üncü fıkra Genel Kurul'da eklenmiştir.)

IX — ARAZİ TOPLULAŞTIRILMASI :

Devletin uyguladığı projelerin öngördüğü arazi toplulaştırılması mecburî olmalıdır.

Aslında arazi toplulaştırılmasının tarımdaki bünyesel bozuklukları giderici önemli bir tedbir olması dolayısıyla Türkiye'ye şâmil bir surette ele alınması sağlanmalıdır.

Proje sahalarında arazi tevhidî sonucunda yol, kanal v.b. müşterek tesislerin kapladığı alan, projeden faydalananların arazilerinin büyüklüğü ile orantılı olarak verilecek arazi parçalarından düşülmelidir.

X — ORTAKLIK, YARICILIK, KİRACILIK :

— Toprak reformu kanunu ile verilen arazi (zarurî haller dışında) kiraya ve ortaklığa verilmemelidir.

XI — KOOPERATİFÇİLİK :

Toprak reformu yapılan sahalarda kooperatifleşme zorunludur. Bütün çiftçilerin kooperatiflere girmeleri sağlanmalıdır. (Genel Kurul'da:

1. Toprak reformu kooperatifleri, sosyal bünyemize uygun özel bir statü içerisinde düşünülmeli ve reform kooperatiflerinin geliştirilmesini sağlayacak tedbirler uygulamaya geçilmeden alınmış olmalıdır.

2. Reform kooperatiflerinin organize edilmesi, desteklenmesi ve korunması bakımından alınacak özel tedbirler demokratik kooperatifçilik ilkelerini zedelememelidir.

3. Reform kooperatifleri için meydana getirilecek teşkilât, bu teşkilât dışında yetkili bir kuruluş tarafından kontrol altında tutulmalıdır. Bu kontrol eden kuruluş özel bir Araştırma ve Eğitim Enstitüsü halinde düşünülmelidir, (kararı alınmıştır.)

XII — TARIMSAL YERLEŞME :

Toprak reformu uygulama bölgelerinde tarımsal yerleşim konusuna öncelik verilmelidir.

Tarımsal yerleşim bütün Türkiye'ye şâmil olarak ayrı bir kanunla ele alınmalıdır.

XIII — FİNANSMAN TEDBİRLERİ :

Toprak reformu uygulanan sahalarda Devletçe yatırımların uzun vadede geri ödenmesini sağlayıcı bir oto finansman sistemi tatbik olunmalıdır.

Yatırımlarda devletçe yapılacak sübvansiyon tesbit edildikten sonra geri kalan meblâğ geri ödemeye matrah olmalıdır.

Çiftçinin yapacağı harcamalar için özel bir kredi sistemine ihtiyaç vardır. Aslında kredi mekanizması kooperatifler kanalı ile çalıştırılmalıdır.

XIV — TOPRAK REFORMU TEŞKİLÂTI :

Toprak Reformu Kanunu, Teşkilât Kanununu da ihtiva edecek bir şekilde ele alınmalıdır.

XV — HUKUKİ TEDBİRLER :

Toprak reformu uygulaması ile yukarıda belirtilen esasların gerektirdiği tedbirleri engelleyecek durumdaki miras hukuku ve diğer mevzuat incelenerek tesbit edildikten sonra, bunların reforma imkân verecek tarzda yeniden tedvirine öncelik verilmelidir

KONUŞMA VE TARTIŞMALAR

Abdi Özkök :

Muhterem arkadaşlarım :

Toprak reformunun zorunluğu paragrafında sözü edilen kısımlar gayet yerindedir ve özetlenmiştir. Hakikaten toprak reformunun zorunluluğundan bir komisyon veya bir camia bahsederken Toprak Reformunun zorunluluğunun nedenlerini açık açık ve daha çok yazması iktiza ederdi. Özet yazılmıştır. Arkadaşlarım ; Toprak Reformunun zorunluğu sadece orada yazılan a, b, c, d maddelerinde zikredilen hususlar değildir. Toprak reformunun bu memlekette yapmak istediklerinden en mühimi ve bir tanesi de aslında sosyal bünyeyi düzeltmektir. Sosyal bünyeyi düzeltmenin esas meselesi de gelir grupları arasındaki uçurumu azaltmaktadır. Neden? Size bu hususu açıklayacağım:

Arkadaşlarım, hakikaten memleketimizde gelir grupları arasında büyük uçurum vardır. Çukurova bölgesinde yapılan bir incelemeden bu bölgenin yıllık tarımsal gelirinin 2 milyar 450 milyon lira olduğu, bunun ortalama bir milyar 200 milyon lirasının sadece 2800 kişiye ve bundan beher aileye 428 bin 571 lira düştüğü, diğer taraftan geri kalan 153.200 aile de ancak bu gelirin diğer dilimi olan 1 milyar 250 bin lirayı paylaştığı ve beherine de 8159 lira düştüğü anlaşılmaktadır. Demekki arkadaşlarım, bu memlekette gelir grupları arasında 428571 ilâ 8159 lira gibi bir uçurum farkı vardır. Binaenaleyh toprak reformunun nedenleri içinde bir de bu hususu kaydetmek lâzım gelir. Buraya bu zorunluğu yazmak icabeder. Çünkü Türkiye tarımının potansiyeli konulu raporunuzda da gelir dağılımını dengeli bir duruma getirmek tâbiri geçmiş ve kabul edilmiştir. Onun için teklifim şudur ; Toprak reformu raporunun birinci bölümünün (c) fıkrasına ilâveten (ve gelir gurupları arasındaki uçurumu azaltmak) deyiminin de eklenmesini rica ediyorum teşekkürlerimle.

Doç. Dr. Mustafa Işkan :

Efendim bendeniz sizin huzurunuzda hepinizin kalbini kazanmak üzere konuşmak usulünü bilirim. Fakat burada gerçeği söylemekle ister

acı ister tatlı olsun- gerçeği konuşmakla kendimi vicdanen bağlı hissederek konuşacağım. Şimdi Toprak Reformu zorunludur, çünkü bünyesel değişiklik yapmak lâzım, ancak, bu da kanun yoluyla yapılır diye bir hüküm var. Bu hüküm yanlış arkadaşlar. Meselâ Amerikada bünyesel değişiklik kanun yolu olmadan da yapılmaktadır. Orada öyle iktisadi tedbirler alıyor ki devlet, 600 - 700 dönümlük arazinin bir çiftçiye vereceği, getireceği gündelik kazancını bu adam herhangi bir yerde el emeğini kullanmak suretiyle elde edebiliyor. Böylece 7 yüz dönümden aşağı arazi de kat'iyen parçalanmaz. Çünkü 6-7 yüzden aşağı düştümü nerede olursa olsun bunun vereceği kazancı başka yerde iş sahası açıp temin etmek imkânı oluyor. Şimdi ailelerin gelirini yükseltmek bahis konusu. Eğer mevcut topraklarımızı çiftçi nüfusa dağıtacaksak, her aileye sırf toprak yüzünden günde 70 kuruş kazandıracağız. Eğer ayakta durabilecek işletmeler meydana getirirsek Türkiye çiftçisinin 2/3 ü açıkta kalacak. Bunun cevabının verilmesi lâzımdır. Şimdi produktiviteyi artırmak deniliyor. Produktiviteyi artıracığı kanaatında da değilim. Bir çok toprak reformu tatbik edilen ülkelerde ilk senelerde produktivite düşmüştür. Fazla toprak nekadardır? Neyimize yarar bu toprak kanunu? Fazla, olarak, bundan evvel sayın Başbakanında ifade ettiği gibi, bir senede memleketimizde artan nüfusun ancak topraklandırılmasına yarayacak kadar ancak toprağımız var. O halde ziraat sahasında yığılı bulunan 10 milyon işsiz derdine ne çare bulacağız? Bir sene artan nüfusa verdik mevcut toprağı. Sonra öbürlerine toprak nerden bulacağız? Bütün bu nedenlerden dolayı Toprak Reformunun bir şey getireceği kanaatında değilim ve Toprak Reformu da zorunlu değildir.

Mehmet Haznedaroğlu :

Sayın Kongre Divanı, aziz misafirler, değerli meslektaşlarım. Niha yet Türk çiftçisi için dönüm noktası sayılabilecek önemli bir noktaya kongremiz gelmiş bulunmaktadır. Türk çiftçisinin hakikî önderleri Türk çiftçisine inanmış, Türk çiftçisi tarafından da inanılmış değerli arkadaşlarım. Türkiyede tarım meselesini 22 yıl önce Ziraat Fakültesinde hocalarımın ilk duyduğum zaman şunu söylemişlerdi: Tarım toprağa dayanarak hayvan ve nebat yetiştirmek sanattır. Türkiyede toprak meselesi halledilmeden tarım kollarında hiçbir gelişmenin olacağına kani değiliz. Türkiyede bir kısım çiftçilerin arazisi yetersiz olsaydı, başka problem olmasaydı yine bir toprak reformu lâzım gelirdi. Türkiyede bir milyona yakın çiftçi ailesinin hiç toprağı olmadan çiftçilik yaptığını realite olarak bilmiş olsaydık yine Türkiyede bir toprak reformu lüzumlu olurdu. Türkiyede çiftçi arazisi tevhit edilmemiş, konsolideden çok uzaklaşmış, iş-

letme vasfını çok kaybetmiş, 3 milyon 800 bin aşağı yukarı 4 milyon çiftçi ailesinin arazisi 32 milyon parsel bölünmüş olsaydı ve bu parseller işletme vasfını kaybetmiş olsaydı, Türkiyede yine toprak reformu yapılması lâzım gelirdi. Türkiyede dağınık çiftçi arazilerini bir araya toplayıp bunların toprak muhafaza, ziraat sulama, drenaj, melyorasyon ve diğer hizmetleri yapmak lâzım gelseydi, çiftçi ünitelerini tesbit etmek lâzım gelseydi. Türkiyede yine toprak reformu yapılması lâzım gelirdi. Komisyonu tebrik ederim. Hepinizi tebrik ederim. Türk Milletine mutlu olsun.

Ahmet Yıldız (Tabii Senatör) :

Efendim evvelâ bir teklif ile söze başlayacağım. Komisyon (Toprak Reformu) deyimini kullandı. Türkiyede iki deyim kullanılıyor. Yüksek Ziraat Mühendislerinden rica ediyorum, bir terimde anlaşalım. Çünkü iki terim dünyada yoktur, bizde vardır. Bir taraf (Toprak Reformu) der, bir taraf (Tarım Reformu) der. Benim anladığıma göre bunlardan bir tane vardır. Bunlardan hangisi, onu anlaşalım? Onun muhtevası, raporda belirtilen hususlardır. Ben buna Toprak Reformu diyorum. İkinci arz edeceğim husus, “toprak reformu zorunludur” deyiminin sebepleri sayılırken bence bir eksik tarafı kalmıştır. Benden evvel bir sayın arkadaşım bunun üzerinde durdu. Ben biraz daha durmak istiyorum. Evvelâ toprak reformu zorunludur. Evet dünya yapmış, bizden ileridekiler de yapmış, benden geridekiler de yapıyor. Artık “zorunlu değildir”i söylemek için gerçeklere karşı direnmekten başka bir özlem beslenmiyor demektir. Toprak reformu o derecede zorunludur ki, ekonomik amaçlardan başka sosyal amaçlıdır da. Onu da arz edeyim. Sayın arkadaşlarım; Türkiye’de Anayasa felsefesinin asla kabul etmiyeceği, Anayasanın getirdiği haklar düzeni ile asla bağdaşamayacak bir toprak sahibi ve onu işliyen münasebetleri vardır. Deyimi ben ifrat şekilde kullanmıyacağım. Fakat toprağı işliyen birçok vatandaşların, sanırım ki, şu veya bu ad altında, toprak sahibi ile olan ilişkileri sosyal devlet felsefesi ile asla bağdaşamaz. O halde bu yönden, bu ilişkileri uygar Anayasa felsefesine göre, sosyal hukuk devleti felsefesine göre, insan haysiyetinin isteklerine göre düzenlemek için, toprak mülkiyet rejimini yeniden düzenlemek gereklidir. Hatta o derecede ileri gider ki bu husus; biliyorsunuz, birçok vatandaşlar oy hakkından bile yoksundur bu sistem içerisinde. Birçok kimselerin hatta yüzlerin belki de binlerin mübalâğa etmiyeyim -oyunun bir kişinin kontrolü altında bulunan bir memleket demokrasiyim diyorsa, millî irade var diyorsa kendi kendini kandırıyor. O halde toprak reformunun, önemli ekonomik amaçlarından başka, arz ettiğim sosyal amaçları da vardır. Efendim, Türkiyede kaç kişi böyledir deniliyor. İsterse bir kişi

olsun. Sosyal hukuk devleti içinde bir kişi de, diğer bir veya beş kişiyi bu şartlar altında çalıştıramaz. O halde ,tek kişi de olsa, tanımlanan nitelikleri olan ufacak bir bölge de olsa toprak reformu zorunludur. İşte bu yönden arz ediyorum, bu konuyu ne doktriner açıdan alalım, ne iç politika çatışmalarından alalım. Memleket gerçeklerine bakalım. Sosyal yönden düzenlenmesi gereken bir durum vardır. Bu yönden de toprak reformu zorunludur. Saygılar sunarım.

Duran Taraklı:

Sayın kongre üyeleri, ben bu madde üzerinde söz almak niyetinde değildim. Ta ki Sayın Mustafa Işkan söz alıncaya kadar. Sayın Işkan, Amerikada toprak reformu alınan ekonomik tedbirler dolayısı ile yapılmıştır, bizim memlekette de bu tedbirler alınarak bu iş halledilsin gibilerden bir iddia ortaya attılar. Arkadaşlar, ben Türkiyenin bir Amerika ile mukayesesine kendimi bildiğimden beri muhalifim. Neden? Amerika yeni keşfedildiği zaman benim Atalarım üç kıt'ada imparatorluk sahibi idi. Dolayısıyla Türkiyenin ekonomik ve sosyal durumları hiçbir zaman Amerika ile mukayese edilemez. Biz kendi bünyemize uygun bir sistemi buraya getirmek zorundayız. Buraya böylece parmak bastıktan sonra, neden Türkiyede bir toprak reformuna ihtiyaç vardır? Bir iki tane misal vermek istiyorum. Elimizde çok kısır istatistikler var. Fakat buna rağmen bize birşeyler söylüyor. 1952 yılında yapılan anketlerde ortalama işletme genişliği 77 dekar olarak bulunmuştur. 1963 de bu işletme genişliği 50 dekara düşmüştür. Yani, işletme genişliklerinde % 33 nispetinde bir küçülme vardır. Ve hâla bu küçülmenin önüne geçecek bir toprak reformu bu memlekete lüzumlu değildir deniliyor. Halen memleketimizde 308 bin topraksız çiftçi ailesi vardır. Belki bunun üstündededir, fakat aşağısında olamaz. Memleketimizde -kat'i nisbetler aklımda yok- arazimizin % 50 si veya 52 si nüfusumuzun % 88 i tarafından işleniyor, geri kalan % 50 si de % 12 si tarafından. Bizler Toprak Reformunu isterken hiç bir zaman servet düşmanlığı yapmıyoruz. Ve bir kimsenin malında da gözümüz yok. Fakat şunu diyoruz ki hiç bir kimseye "sen köylü olarak doğdun, köylü olarak açsın, sefilsin, perişansın fakat köyde oturacaksın" demeye de hiç kimsenin hakkı yoktur arkadaşlar. Onların elinden hükümet olarak, Ziraat Mühendisleri olarak tutmak mecburiyetindeyiz. Ve şunu söyleyeyim ki biz toprak reformunu hiç bir zaman fakirlikte eşitlik olarak anlamıyoruz. İşletmeleri yahut köylü ailelerini insan gibi yaşayacak bir seviyeye çıkartacak, onlara bugünün şartlarına uygun hayat sağlayacak bir ekonomik işletme genişliğinin teminini istiyoruz. Yoksa memleket topraklarını elimize alıp, bir terzi gibi veyahut bir mühendisin yaptığı gibi her-

kese eşit olarak dağıtıp fakirlikte eşitlik sağlamak için değil. Tabii ki bir kısım nüfus ziraatın dışına çıkacaktır. Bunu da düzeltmek hükümetin veyahut bizim vazifemizdir. Bunun için toprak reformu istiyoruz arkadaşlar ; saygılarımla.

Dr. Yüksek Keskiner :

Efendim ben burada ilgili maddenin bir noktası üzerinde duracağım. Toprak reformu zorunludur. Muhakkak. Yalnız burada tashih edilmesi gereken bir nokta vardır. Lorentzo Belotti diye bir ilim adamının bir araştırması var. Belotti diyor ki: Diktatör bir zümrenin idaresi altında yapılmış olan toprak reformlarıyla demokratik bir ülkede yapılmış olan toprak reformlarını birbirinden tefrik etmek lâzımdır. İtalyada yapılmış olan ve 8 milyon dekarlık bir sahaya teşmil edilmiş bulunan toprak reformuyla bir dekar arazinin maliyeti 1200 liraya mal olmuştur bizim paramızla. Şu durumda toprak reformu kanununun gerekçesinde belirtildiği gibi, eğer 68 milyon dekar arazi dağıtılacaksa, bu hususta yapılacak olan yatırım miktarını bizim hükümet terazisinin çekip çekmeyeceği bir problem olarak düşünölmeliydi. Yani dağıtılacak arazi miktarını 50 milyon dekada ve maliyeti 750 lira olarak düşünsek, bizim 37 milyar 500 milyon lira bu sahaya yatırım yapmamız gerekir. Şimdi bu durumda bu para meselâ sınaî sektöre yatırılıp ziraat sektöründen 4,5 milyon nüfusu işçi olarak bir tarafa çekip, bu arada buna paralel olarak tevhidi araziye mi gitmek lâzım, yoksa doğrudan doğruya biz bütün araziye parçalayalım, şöyle veya bu şekilde hareket edelim mi dememiz lâzım? Toprak reformundaki zorunluluğu, mevcut millî varlığımıza yahut millî potansiyele bağlı olarak düşünmek lâzım. Zorunluluğun bu şekilde tasrih edilmesi lâzım. Daha doğrusu tarım alanındaki toprak reformu için tarım alanından muayyen bir nüfusun kaldırılması gerekir. Zorunluluk bundan sonra başlar. Zorunluluğun kabul edilmesi için bir ön hazırlığa, ekonomik hazırlığa ihtiyaç vardır. Bunun raporda yer almadığını gördüm. Bu bakımdan bunu burada tasrih etmeye geldim.

Akif Çakman :

Sayın Başkan, çok değerli arkadaşlarım. Ben huzurunuzu işgal etmek istemezdim amma bazı arkadaşlarım birkaç fikir beyan ettiler; onlara cevap mahiyetinde değil, yalnız kendimin bu husustaki fikrimi arz etmek için huzurunuzda çıktım. Toprak reformu komisyonumuzun raporunda da belirtildiği gibi, bence de zaruridir ve bu zarureti daha evvel kabul buyurdunuz, Nüfus baskısı devam ettikçe sınaî kalkınma ve diğer sektörlerde-

ki gelişme bugün plânda öngörülen gelişme hızı içerisinde devam ettikçe, Türkiyede tarımsal işletmeler büyük ölçüde azalmıyacaktır. Bu azalmaya daha ilerdeki ekonomik seviyeye ulaştıktan sonra da böyle olacaktır. Öyle zannediyoruz ki, yapılan hesaplara göre, Türkiye 30 sene sonra ancak bugünkü İtalyanın durumuna gelecektir. Böyle bir memlekette Toprak reformu yapamayız. Yapmak lâzım değildir demek, bence, çok yanlıştır. Arkadaşlarımızdan birisi produktiviteyi toprak reformu artırmaz dediler. Yanlıştır. Produktiviteyi toprak artırır. Ve artırmıştır. Formoza, küçücük Formoza bugün Amerika yardımından toprak reformu sayesinde kurtulmuştur. Japonya toprak reformu yaptıktan sonra zirai istiklâline kavuşmuştur. Toprak reformu yapan memleketler yalnız totaliter memleketler değildir. Toprak reformu bütün demokratik memleketlerde yapılmaktadır. Son misalini söyleyeyim arkadaşlar. En son misal 1962 tarihli kanunu ile Fransadadır. Fransa bugün toprak reformuna gitmeyi zorunlu bulmuştur. Amma kendi şartları ve kendi ekonomisinin icaplarına göre. Elbetteki her ekonomi, her memleket kendi şartlarına göre bazı tedbirler alır. Nihayet Fransadan sonraki misal İspanya'dır. İspanya toprak reformunda en geç hareket eden memleketlerden bir tanesidir. 1964 senesinde çıkardığı bir kanunla toprağın yeniden dağıtımını ve yeniden düzenlenmesini öngörmüştür. Şu halde toprak reformu zorunlu değildir. Toprak reformu yapılırsa produktivite azalır iddiası tamamen yanlıştır. Toprağımız yoktur lâfi da bence yanlıştır. Çünkü, mesele, toprağımızın tüm sahasında değil, toprak reformuna tâbi tutulacak sahasındadır arkadaşlar. Toprak reformunda yeniden elde edilecek sahaları nazarı itibare alınır. Diyoruz ki, Türkiyede yeniden sulama sahası içerisine alınabilecek 5,5 milyon hektar arazimiz vardır. Ve bu 5,5 milyon hektar araziye 30 sene pek alâ sulama sahası haline getirebiliriz. Arkadaşlar, İsraili misal olarak çıkartırız. İsrail, deriz, dünyanın en mükemmel tarımsal memleketlerinden bir tanesidir. İsrail ne yapmıştır? İsrail tam mânası ile toprak reformu yapmıştır. İsrail küçük işletmeler üzerinde kooperatifleriyle, Agrindüs dedikleri desteğiyle, yani halk kooperatiflerinin ve devletin tarımsal sanayii beraber kurmasıyla, icraatını düzenlemesiyle dahilde birtakım kayıtlamalara katlanmasıyla dünyanın hakikaten en güzel misallerinden bir tanesini vermiştir. Şimdi İsraili bir taraftan misal gösterip te arkasından da biz niye yapamıyoruz, niye İsrail gibi olamıyoruz demek çok gariptir. Yalnız Keban barajının altında 800 bin hektar arazi sulanacaktır İsrailde sulanan arazi 210 bin hektardır. Şu halde, yalnız Keban barajının sulama sahası altında 4 tane İsrail yatıyor. İşte o sahalar da dahil olmak üzere, eğer toprak reformunu uzunca bir devre içerisinde yapacağımızı kabul edersek, toprağımız bu üç milyon aileye işletmeler, aile işletmeleri

kurmayı temin edecek mahiyettedir. En son sözü, müsaade ederseniz başka bir arkadaşın bahsettiği maliyet konusuna söyleyeyim. Denildi ki, 68 milyon dönümlük araziye nasıl ıslah edeceğiz. Bir defa toprak reformu 68 milyon dönüm araziye tekrar ele alacak ta yeni baştan bunu amanejmana tâbi tutacak diye birşey yok. Muhakkak herkesin bir parça arazisi var. Herkesin bir parça toprağı var. Ona ilâveler yapılacaktır. Onlar toplulaştırılacak, onlar sulanacak, onlar üzerinde birtakım operasyonlar yapılacaktır. Binaenaleyh maliyet böyle külfetli bir şey değildir. İtalyayı misal verdi arkadaşım. İtalyadaki misalin içerisinde doğrudur; dönüme bin lira sarfedilmiştir. Amma, bunun içerisinde en büyük masraf, toprak reformunun doğrudan doğruya kendi masrafı değildir. En büyük masraf yollara ve binalara, bizim için daha fantazi olacak kadar mükemmel köy binalarına sarfedilen miktardır. Doğrudan doğruya toprak reformu için sarfedilen miktar dönüm başına 250 liradır.

Mehmet Yılmaz :

Sayın kongre üyeleri; Toprak reformunun ilk paragrafında şimdiye kadar meslektaşlarımızın hiç temas etmedikleri bir noktaya temas etmek istiyorum. Toprak reformunun hedefleri belirtilirken deniyor ki, toprak reformunun gayesi mevcut istihdam imkânlarını genişletmek. Bugün Türkiyemizin ekonomisinde en büyük istihdam sektörü ziraattir. Rakamlar gösteriyor ki, aktif nüfusumuzun % 70 i zirai sektörde kendisine geçim kaynağı bulmuştur. Ve bugün için Türkiyemizde aktif işgücünün marijinal prodüktivitesi sıfırdır. Bu şartlar muvacesinde ve gelişen ekonomilerin bize gösterdiği ışık altında zirai sektörde istihdam imkânlarının azaldığını müşahade etmekteyiz. İngiltere'nin bugün için aktif nüfusunun zirai sektörde çalışan kısmı % 4,5 dir ve buna muvazi olarak diğer memleketlerde bu farklı değişiklikler göstermektedir. Şuradan da anlıyoruz ki, ekonomiler geliştikçe zirai sektör daralan bir istihdam sahası olmaktadır. Onun için toprak reformunun bu paragrafında gelişen ekonomilerle tenakuz içerisinde bulunan bir husus vardır. Sayın Komisyon üyelerinden bu hususun açıklanmasını rica edeceğim. Ve ayrıca bu hususun, gelişen ekonomilerle tenakuz halinde olan bu hususun, bir meslektaş arkadaşımızın teklif ettiği gibi, nüfus sınıfları arasındaki gelir müvazenesizliklerini bozmak maddesi ile değiştirilmesini teklif ediyorum.

Prof. Dr. Reşat Aktan :

Efendim, hepimiz biliyoruz, Toprak reformu yeni bir mefhum değil. Dünyada binlerce senedenberi tatbik edilen, ta eski Çin medeniyetinde

bile nümunesini gördüğümüz bazı hareketlerdir. Avrupa ve Amerika gibi ileri ekoonmiler 100 sene evvelinden bu işlerini tamamlamışlar, yapmışlardır. Son zamanlarda daha ziyade az gelişmiş ekonomiler Asya, Afrika, Orta Doğu, Güney Amerika gibi memleketlerde şimdi tatbik ediliyor. Birleşmiş Milletlerin dediğine göre enaz 70 memleket halen toprak reformunu tatbik ediyorlar. Biz bu hareketin dışında kalamayız. Biz bu reformumuzu yapmamış durumdayız. İktisadî, sosyal, politik bütün zorunluluklar bizi bu istikâmete sürüklüyor. Hem ekonomik kalkınmamızın, hem zirai kalkınmamızın temel ön şartıdır. Ancak, reformu biz icat etmiyoruz. Bunun dünyadaki ve tarihteki tatbikatında asgarî belirli prensiplere göre yapıldığını görüyoruz. Bu belirli prensiplerin içinde bazıları bizim birinci maddede amaçlar arasında zikredilmemiş. Ben hepsini saymıyacağım; fakat eksik olanlarını sadece işaret ediyorum. Demin konuşan arkadaşlarım sosyal devlet ilkesine temas ettiler. Sabahki "Ziraatimizin potansiyeli" konusu üzerindeki raporda bu sarîh olarak geçti, burada da zikredilmesinde çok fayda vardır. Ve toprak reformlarının başlıca hedeflerinden, gayelerinden biridir. Bunu aynen destekliyorum. Bunun yanında iki noktanın daha amaçlar arasında açık olarak zikredilmesi lâzım. O sayılan 4 amaçta iki tane daha ilâve edilmesi lâzım. Birisi ,en basit olarak bütün toprak reformlarında görülen topraksızları ve az topraklıları topraklandırmak amacı. Bu belki bizim kafamızda olduğu için oraya yazılmasa da anlıyorum amma, bunun sarîh olarak amaçlar arasında söylenmesi lâzımdır. Bütün toprak reformları topraksızları ve az topraklıları topraklandırmak amacı ile yapılmıştır. Bunun amaçlar arasında zikredilmemesi, aşağıda da tarife tekrar konulması gerekir. Bir noksandır bence. İkincisi de toprak statüsünü, mülkiyet rejimini ıslâh amacı. Bu da söylenmemiştir. Bu iki hadise de Türkiyede çok önemlidir. Bunu belirtmek istiyorum. Türkiyede toprak rejimi düzensiz. Eski ve orta çağlarda, timar sisteminden kalma toprak rejiminin toprak statüsünün bakiyelerini halen tasfiye etmek durumundayız. Bütün bu meseleler karşımızda duruyor. Çok emniyetsiz, düzensiz bir mülkiyet rejimi içerisindeyiz. Şu kartları okumayacağım, sadece gösteriyorum. Son iki üç sene zarfında Türkiyenin muhtelif yerlerinde toprak dolayısıyla çıkan hâdiselerin gazetelerden toplanmış özetleridir. Meselâ : bir tanesi 3 bin köylü çarpıştı, 55 kişi yaralandı. Bir havadis daha söyleyeyim : İki köy halkı çarpıştı 3 saat silâhlı mücadele ettiler. 300 kişinin katıldığı mücadelede şu kadar insan öldü. Bütün bunlar gösteriyor ki -arzu edenlere sonra gösterebilirim- toprak mülkiyet nizamında bir düzensizlik vardır. Toprak reformları bunu düzeltmek gayesiyle yapılır. Biz bunu da gayeler arasında sarîh olarak söylemek mecburiyetindeyiz. Ya toprak reformu yapılır, yahutta yapılmaz; samimi olalım bu hususta.

Eğer yapacaksak hakikaten asgarî prensiplerine göre, bütün dünyada tarihte görülen asgarî prensiplerine göre ve gayeleri de içine alarak sosyal gayesini, bu hukukî düzeni sağlamayı birlikte ve topraksızları topraklandırma ile birlikte alalım. Aksi halde yapıyor görünüşte yarım yamalak yapmak tehlikeli olur. Bunu arzederim.

Ö N E R G E L E R

Teknik Kongre Başkanlığına

Raporda büyüklüğü ne olursa olsun düzenli ve rasyonel işletmelerin, olduğu gibi bırakılacağı derpiş edilmiştir. Toprak Reformunun produktiviteyi arttırma yanında gizli işsizliği önleme ve ziraî gelirler arasındaki büyük farkı kısmen azaltma gibi memleketimiz için cidden önemli sosyal ve ekonomik amaçları alacağı da göz önünde tutularak :

1) Düzenlik ve rasyonel işletilmiş bile olsa toprak sahibine bırakılacak arazinin, bölgeler itibariyle toprak karakteri nazarı itibara alınarak, mutlaka bir tavanı olması lâzım geldiğini;

2) Tatbikatta her hangi bir muvazaaya meydan bırakılmamak üzere düzenli rasyonel işletme tâbirinin çok esaslı bir şekilde tarif edilmesi gerektiğini arz ve teklif ederim. 27.11.1965

Saip Ergin

Başkanlığa

Kamulaştırma prensipleri bölümünde komisyonca hazırlanan Toprak Reformu raporunun ikinci paragrafını (Büyük arazi mülklerinin kanunda belirtilecek hadler üstünde kalan kısmı tamamen kamulaştırılmadır.) şeklinde değiştirilmesi ve 3. paragrafın (Rasyonel olarak işletilen büyük mülklerde daha musamahalı ve teşvik edici bir tavan haddi uygulanmalıdır.) Şeklinde değiştirilmesini arz ederiz.

Pro. Dr. Reşat Aktan
ve 23 arkadaşı

Abdi Özkök

Dr. Duran Taraklı

Kongre Başkanlığına

Raporun maddesindeki "Rasyonel işletmelerin büyüklüğü üne olursa olsun arazi varlığına dokunulmaması" hakkındaki fıkranın aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz:

"Rasyonel işletmeleri arazi büyüklüğü; her bölgede aile işletmesi için öngörülen büyüklükle orantılı olarak sınırlanmalıdır."

Dr. Hayri Özeren
ve 16 arkadaşı.

Dr. Emin Akkoz

Dr. A. Bülent Kaptan

Başkanlığa

Komisyonda hazırlanan Toprak Reformu Raporunun anlamı bölümündeki birinci paragrafın aşağıdaki şekilde değiştirilmesini Kongrenin tasvibine arz ederiz.

Toprak Reformu; üretkenliği artırmak, istihdam hacmini geliştirmek, topraksız ve az topraklı çiftçiyi toprak sağlamak, düzensiz mülkiyet repimini ve toprak statüsünü ıslâh etmek geliri az olan çiftçilerin gelirini yükseltmek, ekonomik aile işletmelerini kurmak ve yaşatmak amacıyla alınan tedbirler topluluğudur.

Ömer Karaman
ve 25 arkadaşı.

Ömer Aras

Abdi Özkök

Sayın Kongre Başkanlığına

Toprak Reformu Komisyonu raporunun 1. maddesine zorunludur. Çünkü:

- a — Üretkenlik,
- b — İstihdam,
- c — Çiftçinin gelirinin artırılması,
- d — Ekonomik Aile işletmeleri,
- e — Maddesi olarak "Sosyal Adaleti gerçekleştirmek için zorunludur" ibaresinin ilâvesi,

Sayın Işıkhan'a sizin vasıtanızla Anayasanın 37. maddesinin hatırlanmasını arz ederim.

Saygılarımla
Aytekin Berkmen

Başkanlığa

1 nci bölüm paragraflarına

- Topraksız ve az topraklı çiftçilerin topraklandırılması,
- Toprak mülkiyet repimini ve toprak statüsünü ıslâh etmek amaçlarının eklenmesini teklif ederim.

Prof Dr. Reşat Aktan

Abdi Özkök

Sayın Kongre Başkanlığına

Toprak Reformu Raporunun 1 nci bölüm c fıkrasına :

— ve Gelir grupları arasındaki uçurumu azaltmak
deyiminin eklenmesini teklif ediyoruz. Sayın Kongrenin tasvibine sunulmasını rica ederiz.

Abdi Özkök

Prof. Dr. Reşat Aktan

Turgut Dündar

Doç. Dr. Z. G. Mülâyim

Sayın Kongre Başkanlığına

Toprak Reformunun hedefleri belirtilirken “istihlak hacminin genişletilmesi”nin gayelerden birisi olduğu belirtilmektedir. Bu hususun gelişen ekonomilerle tenakuz halinde olduğu bilinen hakikatlerdendir. (Ekonomik yönden gelişmekte olan memleketlerde ziraî sektörde çalışan aktif nüfusun süratli olarak düşmesi, buna en güzel misal teşkil eder.)

Bu sebeple komisyonun belirttiği bu hedefin açık olarak izahı ve bu hususun “Halk kütleleri arasındaki gelir değilim muvazenesinin temini” olarak değiştirilmesi veya ayrı bir madde olarak ilâvesini teklif ediyorum.

Mehmet Yılmaz

Sayın Kongre Başkanlığına

Toprak Reformu konusunun tartışılması hakkındaki usul müzakerelerinden önce Başkanlığınıza takdim ettiğim “Türkiyede Arazi Toplulaştırılması ve Sorunları” adlı ek tebliğimin, müzakeresinin IX. madde içinde mütalâasını arz ve teklif ederim.

Mehmet Haznedaroğlu

Kongre Başkanlığına,

Zamanın darlığı ve sözcülere tanınan konuşma süresinin tahdidi dolayısıyla, Toprak Reformu raporu konusunda önemle değinmek istediğim “Türkiyede Arazi Toplulaştırılması ve Sorunları” adlı ilişik tebliğimin Toprak Reformu tebliğine ek olarak mütalâasını arz ederim.

Saygılarımla

Mehmet Haznedaroğlu

TOPRAK REFORMU KONUSUNA İLİŞKİN TEBLİĞ

Türkiyede Arazi Toplulaştırılması ile ilgili Sorunlar:

1 — Arazi Toplulaştırılmasını zorunlu kılan sebepler:

Türkiye topraklarının çeşitli maksatlarla kullanılış şekli, arazinin coğrafi, topoğrafik ve jeolojik dağılışı hakkında elimizde kat'i rakamlar yoktur. 1960 yılı istatistik rakamlarına göre nüfusumuzun % 68 i köyde oturmakta ve % 72 si tarımla işigal etmektedir. Tarımla işigal eden nüfusun genel nüfusa oranı azalmaktadır. Fakat bu azalış oranı ekonomimizin istediği seviyede değildir. Nitekim 1. beş yıllık plân hedeflerinde 3 plân devresinde (yani 15 yılda) tarımsal nüfusun % 54 e düşürülmesi öngörülmektedir. Fakat tarım alanında her yıl % 3 nüfus artışı göz önüne alınırsa, daha uzun yıllar tarımla uğraşan nüfusta önemli bir azalma olmayacaktır.

Türkiyede 3 milyon 800 bin civar'ında aile çiftçilikle uğraşmaktadır. Bu kadar çiftçi ailesinin hemen hepsi çiftlik işletmesinden mahrumdur. Parsel ziraati yapmaktadır.

Arazisi bir arada, konsolide olan çiftçi sayısı % de oranı içine giremeyecek derecede az bir yekûn teşkil eder. 4 milyona yaklaşan çiftçi nüfusunun kaç parselde (Tarlada) ziraat yaptığı kat'iyetle tesbit olunamamıştır. Miras ve satış suretile gittikçe artan tarla parselleri adedinin tapu kayıtlarından veya vergiye (arazi vergisi) esas olan kayıtlardan çıkarılması da kabil değildir. Zira köylü arazisindeki bölünmeler çok defa mahallî alış veriş, âdi senetler üzerinden yapılmaktadır.

Fakat bütün bunlara rağmen küçük arazi sahibi bir çiftçinin dahi ortalama 8 parsel tarlaya sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu vaziyette Türkiye'de 25 milyon hektarı bulan tarım arazisi asgari 32 milyon civarında parsel bölünmüş demektir. Parsellerin büyüklüğü ortalama 10 dekarın altına düşmüştür. Çok yerde 1-2 dekar gibi işletme vasfını tamamen kaybetmiş parseller meydana gelmiştir. Bir çiftçinin sahip olduğu tarlaların bir diğerine mesafesi 1 ile 3 km. arasındadır. Bu durum zaman kaybına, bakım ve kontrol zorluğuna sebep olmaktadır.

Arazi toplulaştırmasının faydaları çok belirlidir. Türkiye'de yılda ortalama 80 bin parsel arazinin bölündüğünü kabullenmek gerekir. Bu vaziyet tarım arazisi bakımından çok tehlikelidir.

Türkiye'de yalnız arazinin parsellere bölünüşü keyfiyeti, bu memlekette bir (TOPRAK REFORMU) nu zorunlu kılacak kadar önemlidir.

2 — Arazi toplulaştırılmasının zorlukları :

Türkiye arazi toplulaştırmasında çok geç kalmış bir ülkedir. Asıl zorluk buradan doğar. Anadolu'da tarımın tarihi 2000 yılı geçer. Çiftçi ananevi bir inançla parsel üzerinden arazi mülkiyetine çok bağlıdır. Parseller arasında yaptığı tefrik çok zaman modern arazi tasnifi metodlarını dahi aşan taassubî bir zihniyet taşır.

Türkiye coğrafi, klimatolojik ve toprak bünyesi bakımından dünyada en çok değişiklik gösteren ülkelerden biridir.

Fakat bir köyün lokal şartları içinde, meyil, sınır, toprak derinliği arazinin drenaj durumu, sulanır olup olmadığı, üzerinde bulunan çok yıllık mahsuller, yerleşme ünitesine ve yollara uzaklık gibi 6 önemli faktör, parsellerin değerini tayin eder. Köylünün en ziyade üzerinde durduğu hususlar ise :

- Kıraç arazi,
- Taban arazi,
- Sulanır taban,
- Sulanır yamaç,
- Bağ ve bahçe arazisi gibi sınıflandırmalardır.

Fakat parsellerin gittikçe dağılışı ve işletme vasfını kaybedişi, çiftçiyi tedirgin etmekte, bu konuda derin derin düşündürmektedir.

3 — Arazi klasifikasyonunun toplulaştırmada faydaları :

Arazi tevhidini yapılmadan şumullü bir envanter bilgisine ihtiyaç vardır. Arazinin esaslı bir tasnifini yapmak, kullanma ve kabiliyet hudutlarını tesbit etmek mutlaka lâzımdır. Bu görev TOPRAKSU Genel Müdürlüğü teşkilâtına düşer.

4 — Arazinin Kadastro durumunun tesbiti :

Arazinin mülkiyet durumunun parseller halinde ve katiyetle tesbiti, kadastro haritalarının çıkarılması şarttır. 3 ve 4. No. da kısaca temas olunan hususlar sağlanmadan, toplulaştırma çalışmalarına geçilemez.

5 — Tevhidî arazi ile ilgili mevzuat :

Bu husus toprak reformu kanununda serahatle yerini almaktadır. Bu mümkün olmadığı taktirde ek kanun ve talimatlar hazırlanmalıdır.

6 — Arazi toplulaştırılmasında faydalanılacak tecrübeler :

Arazi tevhidini Prusya'da ve İngiltere'de çok eskiden yapılmıştır. O zaman bu memleketlerde demokratik idareler yoktu ve nüfus (Tarım Sektöründe) çok kesif değildi. A.B.D. de çiftlik arazisi tamamen konsolide'dir. Fakat bu ekonomik anlayışın bir sonucudur. Ve oradaki şartlar bizde yoktur.

Yakın mazide Hollanda, İspanya, İtalya ve Formosa adasında yapılan tecrübeler, tatbikatlar bize ışık tutabilir. (Tabii bu çalışmalarını Türkiye ortamına uydurmak kaydıyla.)

7 — Arazi toplulaştırmasını yapacak kuruluşlar :

Bu hususta amme kuruluşları yanında halk kuruluşlarına da ihtiyaç vardır.

a) Merkez Kuruluşu :

Bakanlık seviyesinde bir kuruluş olup, asgari 10 müşavire ihtiyaç vardır. Arazi tevhidini çalışmalarını daima merkez kuruluşunun tasdikinden geçmelidir.

b) İl seviyesinde kuruluş :

TOPRAKSU, İskân kuruluşlarının esasını teşkil etmelidir. Ziraatçı, ekonomist, haritacının da katıldığı bu kuruluşlar seyyar komisyonların çalışmalarını değerlendirmelidir.

c) Seyyar tevhid komisyonları :

Bu komisyonlar asgari 5 kişilik teknik ekiplerden teşekkül eder. Çalışma üniteleri bir köy veya grup köydür.

d) Mahalli organlar :

Arazi tevhidini birlikleri veya arazi tevzi kooperatifleri şeklindeki mahallî kuruluşlardır. Seyyar komisyonlar, il seviyesindeki kuruluşlarla ilişki kurabilir. Toplulaştırmadaki ölçü ve finansman işini organize eder. Buradaki ölçü kelimesi, miktar manasındadır.

8 — Finansman İşleri :

Arazi konsolidasyonu çalışmalarını reform uygulama bölgelerine göre tedricen yapılabilir. Bu iş için iki türlü ödeme kaynağı düşünülmüştür.

- a) Her yıl bütçesinden ayrılacak meblâğ,
 - b) Kredi (Kooperatif ve birliklere verilmek üzere)
- Bunları uzun boylu açıklamaya lüzum yoktur.

9 — Arazi Toplulaştırma Süresi :

Türkiye'de en geç 3 plân devresinde yani 15 yıl içinde bu işin gerçekleşmesi ön görülmüştür. Bu iş iller veya ilçeler halinde geliştirilebilir. Priyorete, Bakanlık merkez kuruluşunca tesbit olunacaktır.

10 — Arazi Toplulaştırmasının Faydaları :

En müşkül zaman, uygulamanın ilk 5 yılında olacaktır. Ondan sonra ;

- a) Köylü bu işin yapılacağına,
- b) Faydasına inanacaktır.

Arazi toplulaştırması yapıldığı zaman Türkiye'de

- a) 1000 — 3000 dekarlık büyük işletmeler,
- b) 500 — 1000 „ orta „
- c) 100 — 500 „ küçük „

teşekkül edecektir.

Çiftçi arazisinin tek işletme arazisi şeklinde işlenmesinin faydalarını kısaca özetlersek ;

- Toprak işlemesi kolaylaşır.
- Tarımda iş bölümü meydana gelir.
- Pazarlama kolaylaşır.
- Ekim Nöbeti (Münavebe) tatbiki mümkün olur.
- Ziraî entansite kolaylaşır.
- Koruma, bakım, ıslâh işlemleri kolaylaşır.
- Çiftçi örgütlenmesi, kredi, kooperatif imkânları sağlanır.
- Ziraî araştırma ve ziraî yayım faydalı bir şekilde çiftçi hizmetlerine girebilir.

Diğer yan faydalar ve yan gelirler ayrıca açıklanmamıştır.

Mehmet Haznedaroğlu

Kongre Başkanlığına

Kamulaştırma prensipleri paragrafına Bahçe - Bağ, Kavaklık gibi tesislerin kamulaştırılma dışında bırakılmasının ilâvesini teklif ederim.

Dr. Ali Sami Yen

Kongre Başkanlığına

Raporun 5. maddesindeki 3. fıkranın çıkarılması için oylama yapılmasını arz ederim.

Çünkü: a) 1. Maddede Toprak Reformunun prodüktiviteyi artıracığı bir gerekçe olarak ileri sürüldü. Bu gerekçe ile çelişme vardır.

b) Yine 1. maddeye "Mülkiyet düzeninin ıslâhı" ilâve edildi. Bununla da çelişme vardır.

c) Anayasa ile çelişmekte olan 37. madde "Devlet toprağının verimli olarak işletilmesini, gerçekleştirme' dedikten sonra "ve topraksız olan veya yeter toprağı 'bulunmıyan çiftçiye toprak sağlamak amaçlarıyla gereken tedbirleri alır.. toprağın genişliğini gösterebilir." demektedir.

d) Aynı şekilde 1. maddedeki gerekçelere "Sosyal adaleti gerçekleştir-meye yardımcı olmak ibaresini Kongre ittifakla kabul etti. Onunla da çelişmektedir.

e) Rasyonelliğin kıstasları çeşitli huzursuzluklara sebep olacaktır.

Aytekin Bekmen

Kongre Başkanlığına

Raporun kamulaştırma prensipleri bölümünün birinci maddesinin sonuna "..... ile geniş çiftçilik yaptıkları halde, aynı zamanda yarıcılık, mera-bacılık veya kiralama yolu ile işlettikleri arazilerin tamamını" ibaresinin eklenmesini arz ve teklif ederim. Bu durum özellikle Güneydoğu ve Doğu-da, üzerinde çok sayıda köylerin bulunduğu sahalarda bahis konusudur.

Mesude Eralp

Kongre Başkanlığına

Köy orta malı mer'a arazisinin özel hayvancılık işletmeleri kurmak üzere -hayvancılığımızı kurtarmak için- özel işletmelere dağıtılmasını ve bunun da bir kaynak olarak kabul edilmesinin oylanmasını rica ederim.

Doç. Dr. Turan Güneş

Kongre Başkanlığına

Kamulaştırma kaynaklarına (Madde. 3) aşağıdaki hususun da ilâvesini arzu etmekteyim.

Genel Kurulun bilgilerine arz edilmesini rica ederim.

DURAN TARAKLI

— Yapılan çalışmalar sonunda, kendilerine, o bölgede arzu edilen ekonomik seviyeyi sağlayacak miktarda yeterli arazi bulunamıyan küçük çiftçilerin kamulaştırılacak arazileri.

Kongre Başkanlığına

“Toprak Reformu” Raporunda öngörülen finansman kaynakları meyanında; toprak sahibi bilinen çiftçilerin istihsal vetiresinde ihtiyaç duya-cakları işletme ve yatırım sermayelerinin temininde dış sermayeler (Dün-ya Bankası, Milletlerarası Para Fonu, AİD gibi) sağlanacak bir fonun Ta-rım Bakanlığı emrine verilerek, bunun bir nevi Döner Sermaye şeklinde bugün halen T. C. Ziraat Bankasıncı Denizli ve Erzincan’da uygulanmakta olan Kontrollü Ziraî Kredi sistemi dahilinde tatbik konulması hususu-nun dahil edilmesini teklif ediyorum.

Hasan Tahsin Erol

Kongre Başkanlığına

Aşağıdaki hususların, Genel Kurul oyuna sunulmasını ve kabul edildi-ği takdirde rapora ilâvesini arz ederim:

Hüsnü Kurutluoğlu

1. Toprak Reformu Kooperatifleri, sosyal bünyemize uygun özel bir statü içerisinde düşünülmesi ve reform kooperatiflerinin geliştirilmesini sağlayacak tedbirler uygulamaya geçilmeden alınmış olmalıdır.

2. Reform kooperatiflerinin organize edilmesi, desteklenmesi ve korunması bakımından alınacak özel tedbirler demokratik kooperatifçilik ilkelerini zedelememelidir.

3. Reform kooperatifleri için meydana getirilecek teşkilât, bu teşki-lât dışında yetkili bir kuruluş tarafından kontrol altında tutulmalıdır. Bu kontrol eden kuruluş özel bir Araştırma ve Eğitim Enstitüsü halinde düşün-ülmelidir. (Kabul edildi.)

Kongre Başkanlığına

Kiracılık ve ortaklığın ayrı bir kanunla düzenlenmesi hakkındaki teklifin (Rapordaki) reddedilmesini ve kanunun Toprak Reformu Kanunu içinde ayrı bir bölümde sağlanmasını arz ve teklif ederiz.

Ömer Bucukoğlu
ve 11 arkadaşı

Ali Bayazit

İ. Arslan

Kongre Başkanlığına

Komisyonca hazırlanan Toprak Reformu Raporunun X. Bölümündeki kiracılık ve ortaklık konusunun aşağıdaki şekilde değiştirilmesini Kongrenin tasvibine arz ederiz.

Türkiye Tarımında kiracılık ve ortaklıkla arazi işletme sistemi zararlı hallerde inhisar ettirilmeli ; bu hallerde dahi kiracılık ve ortaklığın şartları düzenlenmeli ve ıslâh edilmelidir.

Prof. Dr. Reşat Aktan
ve 20 arkadaşı

Abdi Özkök

Ömer Araz

Başkanlık Divanına

Ortaklık ve Kiracılık ile ilgili fıkranın rapordan çıkarılması hususunu reye arz etmenizi arz ederim.

Hüseyin İnce

Kongre Başkanlığına

Yeni sulama bölgeleri içinde reformun özel usul ve yollarla yapılması şarttır.

(Sulama bölgelerinde reformun toplu kamulaştırma yapılarak ve şumullü plânlama ilkesine uygun şekilde eski mülk sahiplerine, sulu ziraat şartlarındaki arazi ölçüleri bakımından tanınacak haklara göre ve reformun kapsadığı bütün tedbirler ele alınarak, gerçekleştirilmesi lâzımdır) fıkrasının sulama bölgelerinde reformun uygulanması bölümüne ilâve edilmesini arz ve teklif ederiz. (Kabul edildi.)

Turan Güneş
ve 18 arkadaşı

Dr. Emin Akkoç

Abdi Özkök

TARIMDA GELİR VERGİSİ
VE
TARIMLA İLGİLİ DİĞER VERGİLER

Tarımda Gelir Vergisi ve Tarımla ilgili diğer vergiler Komisyonu

KOMİSYON RAPORU VE KONGRE KARARI

- 1) Komisyonumuz Ziraat Mühendisleri Odasında, belirtilen yer ve saatte toplanmış ; Raportör Dr. Osman Arıkan gelmemiş olmakla yerine Komisyon üyelerinden Mehmet Göksel seçilmiştir.
- 2) Konu, Doç. Dr. Ziya Gökalp Mülayim tarafından hazırlanarak, komisyona arz edilmiş olan tebliğ okunmuş ve sıra ile önce Tarımda Gelir Vergisi, sonra Tarımda Arazi Vergisi üzerinde görüşmeler yapılmış ve aşağıdaki hususlar tesbit olunmuştur.
- 3) Komisyonumuzca Gelir Vergisi yerine, başka bir sistemde vergi ihdası konusu da ortaya atılarak, müzakere edilmiş ve oylamada 2 ye karşı 10 çoğunlukla, gelir vergisi sistemi içinde kalınması kararlaştırılmıştır.
- 4) Mükellefin zati istihlâk maddelerinin kazanç sayılması hakkındaki tadil teklifi 4 de karşı 6 çoğunlukla kabul edilmiştir.
- 5) Tebliğde tarımsal kazancın tesbiti bahsinde 1966 yılından sonra götürü gider veya gerçek usulün ihtiyariliğinin bir müddet daha devam ettirilmesi bir fazla çoğunlukla kabul edilmiştir.
- 6) Gerçek kazanç usulü sınırının 150.000 den 100.000 liraya inmesi çoğunlukla kabul edilmiştir.
- 7) Götürü gider emsallerinin % 70 (dahil) den az tesbit edilemeyeceği hükmü tartışılmış, bunun tesbitinde tarımsal kazançlar İl Komisyonlarının serbest bırakılması, ancak tarımsal kazançlar il komisyonlarının terekküp tarzının Ziraat Mühendisleri Odası tarafından neşredilen "Türkiye'de Ziraî Vergiler" raporu sahife 30 daki paragraftaki gibi değiştirilmesine karar verildi.
- 8) Küçük çiftçi muaflığının tebliğde olduğu gibi 10.000 liralık yıllık hasılat tutarına indirilmesi 4 de karşı 5 oyla uygun görülmüştür. (Bu ifade Kongre Genel Kurulunda 10.000 liralık yıllık safi hasılat tutarına indirilmesi" şeklinde düzeltilmiştir.)

9) Küçük çiftçi muaflığı sınırını tesbitte kanunda sadece yıllık satış tutarı ölçüsüne (10.000 lira) yer verilmesi, işletme büyüklüğü ölçüsünün ise yardımcı bir ölçü olarak kabul edilip, bölgelere göre tesbitinin tarımsal kazançlar il komisyonlarına bırakılmasına bir muhalife karşı karar verildi. (Tebliğ S. 19 da) olduğu gibi.

10) Tarımsal Kazançlar istisnasının kaldırılması şeklinde tebliğdeki görüş aynen 4 de karşı 5 oyla kabul edilmiştir.

11) Asgarî tarımsal vergi usulünün gelir vergisiyle bağdaşmaması sebebiyle uygulamalardaki aksaklığın bu yoldan vergi almak suretiyle telâfi si uygun bulunmamakla, tebliğdeki fikre ittifakla uyulmuştur.

12) Komisyonumuz, tebliğde bahis konusu edilmemekle beraber, gelir vergisi ve usul kanunlarında daha bazı aksaklıkların bulunduğu kanısına varmış ve meselâ :

a) Gelir Vergisi Kanununda yatırım indiriminden tarım sektörünün büyük çoğunlukla faydalanamadığı düşünülerek, bilânço esaslı dışında, belli yatırımlar için indirimden bu sektörün faydalanması için bir formül bulunmasına,

b) Bunun gibi, bu mevzuatta tarım sektöründeki amortismanlar üzerinde de teknik çalışmaların yapılması gerektiği uygun mütalâa edilmiştir.

Arazi vergisi ile ilgili tavsiyeler :

1) Arazi vergisi mevzuunda yapılan müzakereler sırasında bu verginin tamamıyla kaldırılması görüşü ortaya atılmış ve neticede 3 çekimser, 1 lehte ve 8 kişide bu teklife muhalif kalmıştır.

Yukarda belirtilmiş bulunan Komisyonumuz görüşleri, saygılarımızla iltihama arz olunur.

KONUŞMA VE TARTIŞMALAR

Dr. Sami Yen :

Muhterem arkadaşlar bu tebliğ ve bu komisyon raporu yalnız biz ziraat mühendislerini değil, fakat memleketin büyük bir kitlesini, bütün çiftçileri yakından ilgilendiren bir konudur. Tabirimi mazur görsünler Komisyon, bana öyle geliyor ki, knaldan fazla kral taraftarı olmuştur. 10 bin liralık haddin çok düşük bir rakam olduğunu takdir buyurursunuz. Eskiden vekâletimizin kesif çalışmaları neticesinde maliyecilere 30 bin lira olarak kabul ettirilen bu haddin biz ziraatçılar tarafından 10 bin liraya düşürülmesi birkaç zaman evvelki görüşlerimizin tamamıyla aksine bir tezat olduğu gibi büyük çiftçi kitlesini de hakikaten zarara sokacak nitelikte şümüllü bir maddedir. Bu komisyon raporunda 8.ci madde olarak yer almış olan hususun tadilini teklif ederim ve kabulünüzü de istirham ederim. Tasavvur buyurunuzki 10 bin liralık bir satış yani gay-rısafı hasılda kâr payı ne olabilir arkadaşlar? Bir çok il komisyonlarının kabul ettiği masraf %70-80 dir. %80 olarak kabul edersek 10 bin liranın masrafı çıktıktan sonra, geriye kâr olarak kalacak miktar 2 bin liradır. 2 bin liranın da, halen meri gelir vergisi kanununa göre, bin lirasını %10 itibariyle vergi verecek olursak demek ki bu vatandaş kazandığı miktar kadar bir parayı vergi olarak verecektir. Burada biz ne devleti ve ne de ferdi zarara sokmayacak bir sistem bulmak mecburiyetindeyiz ve yurdumuz çiftçisi bunu bizden beklemektedir. Esasen dikkat buyurdunuzsa bu madde komisyonda da 4 e karşı 5 ile kabul edilmiştir. Bu, zayıf bir çoğunluktur; yani bu hususta çalışan komisyon arkadaşlarımız da mutabık ve hemfikir değillerdir. Aynı şekilde 10. maddede 2500 liralık muafiyet haddinin de kaldırılması pek âdilane bir şey olmayacaktır.

Arkadaşlarım; şimdiye kadar ziraî gelirlerin vergiye tâbi tutulmaması neticesinde, sosyal adaletin tecellisi maksadiyle, zirai kazançlar da vergilenmiştir. Amma sosyal adaleti temin edeceğiz diye çiftçiyi zarara sokmağı, çiftçinin kâr diye elde etmediği miktardan vergi verdirmek herhalde insafli bir hareket olmayacaktır. Maruzatım budur, teşekkür ederim.

Şaban Erguz

Sayın Kongre Başkanı, saygı ve sevgi değer meslektaşlarım, 25 seneberi çiftçi içerisinde taşra teşkilâtında çalışmaktayım. Bu teknik toplantıda da kader beni zirai veyahutta tarım gelir vergisi ile ve tarımla ilgili bir komisyona düşürmüş bulunmaktadır. Arkadaşlar tarımda gelir vergisi ve tarımla ilgili diğer vergiler tebliğinde tarım vergisinin esaslarını ve halen yürürlükte olan kanunun şumulünü benden evvelki bir arkadaşımızın da ifade ettikleri gibi, kıraldan ziyade kiral, Maliye Bakanlığının bir temsilcisi gibi bu esasları gözeterek hazırlanmış ve komisyonda da bütün ifadelerimize rağmen, bu esaslar tamamen şurada okunduğu şekilde değiştirilmiş bulunmaktadır. Bendeniz tarım vergisinin karşısında değilim. Hepimiz biliriz ki Türkiye tarımında muhakkak orta işletmelerin kurulması şart ve zarurîdir. Ancak bu suretle, bu orta işletmeler desteklendiği gün Türk tarımı gelirini sağlar, Türk millî geliri artar. Zirai gelir vergisi limitlerinin 30 binden 10 bine indirilmesi, hele 2500 liralık muafiyetin kaldırılması, türk çiftçisinin adeta boğazını sıkılamak demektir, Türk tarımına yatırım yapmamak demektir. Arkadaşlar, hepimiz bu mesleğin mensupları olarak çiftçinin neden yatırıma gitmediğini, niçin apartımanlara yatırım yapıldığını hepimiz biliyoruz. Bunun sebebi, tarımda birçok meselelerin halledilmemiş olmasıdır. Binanaleyh ben, şahsen, heyetinizin kanununun kabul ettiği 30 bin liralık gayrisafî satış esası ile 2,500 liralık muafiyetin tanınmasını bilhassa istirham ediyorum.

Prof. Dr. Celâl Tarıman :

Sayın Başkan, sayın kongre üyeleri; bu raporu okuduktan sonra insanın aklına istemiyerek şu geliyor: Bu rapor Ziraat Yüksek Mühendisleri tarafından hazırlanmış olmayabilir. Çünkü buna imkân yoktur. Bunu maliyeciler hazırlamıştır. Çünkü bunu hazırlayanların, eğer memleket ziraatından bir nebze haberleri olsa, böyle birşeye tevessül edeceklerini akıl almaz. Başka ileri memleketleri misal alarak, gelir ve arazi vergisi usüllerini bu memlekette tatbik etmeye çalışmak -ifade bulamıyorum yani bunun için bir tâbir bulamıyorum- hayalden başka birşey değildir. Bir memleketin ziraatı o memleketlerin ziraatı kadar gelişmiş olsa ve sermayesi, müteşebbis insanları o ziraatın içine girmiş olsa o zaman bu tedbirleri almakta hiçbir mahzur görmem. Fakat öyle bir memleket ki, sermaye yok, müteşebbis insan yok, ziraatın seviyesi ikibin sene evvelini yaşıyor, siz getirmişsiniz modern memleketlerde tatbik edilen bir vergi sistemini bu

memleketin ziraatına uygulamak istiyorsunuz. Vergi sistemini koyacak olan insanlar her şeyden evvel vergi adaletini değil ,bunu nazarı itibara alsınlar, evvelâ bu memleket ziraatını bu günkü seviyeden kurtarıp verimli bir hale getirecek duruma sokmak için tedbir düşünmelidir. Çünkü vergi, kanaatımca, bu hususta en güzel bir manivelâdır. Bu manivelâyı iyi kullandığımız takdirde bir memleketin ziraatını kolayca geliştirmek imkânları var. Hatta kanaatım okadar ileri gider ki toprak kanununa lüzum kalmadan bu memleketin ziraatını ayarlamak imkânları vardır. Fakat bu zihniyetle böyle bir vergi kanununu bu memlekette ihdas ederseniz, ne toprak kanunu ne de şu bu yaparsınız bu memlekete hiç bir fayda vermez. Bir memleketin ziraatını kalkındırarak olan, insanıdır. Siz çalışan insanı, memleketin ziraatını geliştirmeye çalışan, verimini artırmaya çalışan insanın boğazını sıkıyorsunuz, sen para kazandın bu parayı ver diyorsunuz. Böyle şey nerede görülmüş? Bu memlekette binasızlık yüzünden, senelerce, apartman yapan insanları muaf tuttunuz. Niçin? Memlekete apartman lâzımdı, ev lâzımdı. Peki bu kadarlık mı işe yaramıyor ziraat? Peki bu ziraat gelişinceye kadar buna elinizi uzatsanız, yardım etseniz, onun kazandığını almasanız olmaz mı? Olur. O halde, vergi sistemini öyle bir şekilde ayarlamalı ki bu memleketin ziraatını yüksek bir seviyeye yetiştirebilmeliyiz. Binaenaleyh memlekette teknik ziraatı yapan insanlar, kazancı fazla dahi olsa, belirli bir sene 10-15 sene muaf tutulmalıdır. Ancak bu sayede siz müteşebbis insanları ve sermayeyi ziraata sokabilirsiniz. Aksi takdirde oraya ne müteşebbis gelir ve ne de sermayedar gelir. O halde vergi sisteminde yanlış noktadan hareket etmişlerdir. 30 bin lirayı 10 bin liraya indirmek ne demektir bilir misiniz? Bunun ziraatçıların nazarında manası şu: İki bin senedenberi yaşayan Türkiye ziraatını bugünkünden daha aşağı indirmek istiyorlar. Bu seviyede kalmak değil, daha aşağıya indirmek. Bunun manası budur. 2500 liralık muafiyeti çok gören insanlara ben şunu hatırlatırım; bu memlekette 5000 lira muafiyet tanınan telif hakları 10 bin liraya çıkarılmıştır. Bunu çok görmüyorum. Peki ziraatta buda mı yok arkadaşlar, bunuda mı hoş görmüyorsunuz? Binaenaleyh Kongreden temennim, bu raporun sureti katiyede reddedilmesi ve yeniden hazırlanmasını temenni etmektir.

Ahmet Yıldız (Tabii Senatör)

Tarım ürünlerinde vergi sorunu büyük bir tartışma konusudur. Bu nu iki yönden incelemek gerekir. Birisi, Anayasamız felsefesi yönünden bir tüm olarak, ikincisi tarım alanında incelemek gerekir benim kanaatım. Uzman olmadığım için kusurlarımı bağışlarsınız. Anayasa felsefesi yönün-

den bir zorunluktur; sosyal devlet felsefesi, sosyal adaletin gerçekleşmesi herhalde kazançların -sektörler arasında bazı farkla olmasına rağmen- vergilendirilmesi kaçınılmaz bir sonuç olur. Onun için bir def'a vergilenmesi, kesin olarak şarttır. Tarım alanında bir arkadaşımızın ifade ettiği görüşü, tarım sayımlarının sonuçlarına bakarak ne derecede gerçeklere uyar diye düşündüm. Ben gerçeklere uyduramadım. Şöyle arzedeiyim; Gerçekte tarım alanında sınırın yüksek olması taraftarı değilim. Muafiyet sınırımın daha düşük olması taraftarıyım. Amma çok düşük olmasın, memleket gerçeklerine uygun bir rakam bulunsun derim, o ayrı bir konu. Fakat acaba tarım ürünlerinden, tarım kazançlarından vergi almasak, bu tarım alanında yatırımı yeter derecede destekleyecek mi? Rakamı dikkatinize arzedeiyorum: Diyor ki, tarım sayımları -tebliğlerde de var-, 1000 dönümden fazla arazisi olanların büyük çoğunluğu kasabalarda ve şehirlerde yaşıyorlar. Gene diyor aynı istatistik: 104 bin işletme, araziyi kendisi işlemiyor; tamamen kiracıya, ortakçıya veriyor. Ne demek bu? Demek ki, bunlarında çoğu büyük toprak sahibi, geliri biraz daha fazla olan insanlardır. O halde bunların direkt olarak tarımla meşgul olanları az demektir. Başka işle meşgul oluyor demektir çoğu. Kiraya, ortakçılığa veren insan herhalde daha başka işlerle meşguldür. Sanayicidir, tüccardır vesairedir; bir taraftan da arazisi vardır. Vergi almadığımız zaman, kazancını başka alana intikal ettiren bu kimseden başka alanda vergi almıyoruz demektir. Ve o vergi alınmaması sebeble arttırdığı sermayesini tarım alanına yatırıyor inancı, bende yoktur. Pek azı yatırıyor inancı var bende. Bunun aksine diyoruz ki, kamu sektörü önder olsun. Alt yapıyı, sulama işlerini türlü tarım alanındaki yatırımlara önder olsun. Sayın doçentin buyurduğu gibi bunun kaynağı nerede? O halde devlet gelirlerini arttırma bir zorunluktur. Sosyal adalet, sosyal devlet felsefesine uygun herkese yükümlülük vermek, ikinci zorunluk. Onun için sanırım ki vergileme kaçınılmaz bir sorundur amma tekniği yanlıştır. Saygılarımı sunarım efendim.

Murat Zafer

Cümlenizin bildiği gibi bu, teknik ve hatta sayın Fakülte Dekanımızın açılış konuşmalarındaki beyanı gibi, bir ilmî kongredir. Böyle bir kongrede ziraî sektörden vergi alınıp alınmamasının müzakere ve münakaşa edilmesi kadar tabii bir şey olamaz. Ziraî sektörden vergi alınmasını savunan arkadaşlarımız ne kadar muhteremse, ziraî sektörden şu veya bu sebeple vergi alınmamasını savunan arkadaşlarımızın fikri de bu kadar muhteremdir. Bir kerre bu noktayı böylece tespit ettikten sonra ben,

zirai sektörden vergi alınması taraftarı olanlardanım. Ve daha ileri giderek şunu söylemek istiyorum ki bu mevzuda temsil ettiğim müessese, bir çoklarımızın yanlış anlamasına rağmen, zirai sektörden az vergi alındığından dolayı müştekidir. Verginin üç seneden beri neden 30 milyona 28 milyon arasında dolaştığının nedenlerini araştırmak lâzımdır. Ve bu nedenler araştırılmıştır. Netice şudur ki hattı zatında müterakki bir sistem olan gelir vergisinin, Türkiyede ve Türkiye şartlarına göre tatbik edilme imkânları yoktur. Olmadığı o kadar belli olmuştur ki geçen sene 200 milyon tahmin edilen vergi geliri 30-38 milyon arasında kalmıştır. Bir taraftan bu günkü gelir vergisi sistemimizin çok modern olduğunu söylerken, bu çok modern sistemi en primitif bir sistemle, asgari gelir vergisiyle kontrole tâbi tutmuşuzdur. Şimdi arkadaşlarım Gelir Vergisi sistemi manzumesi içerisinde vergi giderleri -muafiyet hadleri ne kadar küçültülürse küçültülsün- bu günkü rakamların çok üstüne çıkmıyacaktır. Çıkıtılürse küçültülsün- bu günkü rakamların çok üstüne çıkmıyacaktır. Çıkamayacaktır, bu çıkamadığı zaman da Türk çiftçisinin, şu veya bu zümresinin vergi vermekten kaçtığı söylemek haksızlık olur, insanlısızlık olur. Bu tahsil edilememe keyfiyetinin en büyük sebebi, defter usulüdür. Türkiyede henüz defter usulü tatbik edilemez arkadaşlar. Defter usulü tatbik edildiği müddetçe Türkiye'de zirai sektörden alınacak vergi miktarı 35-40 milyonu geçemeyecektir. Bugün Türkiyede 200-225 milyon lira vergi alınmasına matuf bir çalışmamız bitmiştir. Bu, yine kıymetli Ziraat Mühendisi arkadaşlarımızın hazırladığı tamamen teknik esaslara istinaden bir çalışmadır. Vakit olmadığı için bu çalışmayı sizlere arz edemiyorum; fakat, ilgili makamlara intikal ettirilecek ve zirai sektörden daha fazla vergi alınmasını sağlamak için devlete ışık tutulacaktır. Teşekkür ederim hürmetlerimle.

Zeki Yüçetürk (Milletvekili)

Sayın Başkan, çok mühterem meslektaşlarım. Hatip arkadaşlarım konuşurlarken Anayasamızın vergilerle alâkalı olan bir maddesine değindiler. Sayın Senatörümüz Ahmet Yıldız Beyefendi de Anayasamızın bu maddesindeki felsefeyi naklettiler. Ve ben şurada 7 sene tatbikî bizzat çiftçilik yapmış bir meslektaşınız ve aynı zamanda bürokrasinin muhtelif kademelerinde çalışmış bir insan olarak diyorum ki, Anayasamızın bu maddesini gözden geçirdiğim zaman ifadesini şöylece gözünüzün önüne seriyorum. Herkes kamu giderlerini karşılamak üzere malî gücüne göre vergi ödemekle mükelleftir. Anayasamızın bu maddesine ruh veren kelime, herkesin malî gücüdür. Biz burada Anayasamızın felsefesine ışık tut-

mak veyahutta anayasamızın ruhuna eğilmek mecburiyetindeyiz. O halde Anayasamızın zikrettiği çiftçinin mali gücü nedir? Bu hususa dikkatle eğilmek mecburiyetindeyiz. Sayın profesörüm biraz önce işaret buyurdular; ben de, sizlerin maliyeci olmadığınızı, Türkiyede çiftçilik sahasında hakikî istatistikî rakamlara hiç birimizin rastlayamadığını, çiftçilerimizin defter tutmadıklarını ve dolayısıyla mali güçlerini gözümüzün önüne getirecek bir mesnet olmadığını biliyorum. Ama bir görgü şahidi var diyorum. O da sizlersiniz. Türk çiftçisini herkesten iyi tanıyan Türk ziraatçıları olarak sizlersiniz. Bu bakımdan fikriyatımı sizlerin bizatihi hayat görüşlerinize istinat ettirerek devam ettirmek istiyorum.

Muhterem arkadaşlarım; çiftçimizin varlığını isbat edecek olan, toprağı ne haldedir? Mali gücünün birinci merhalesi budur. Hepimiz üzerinde ısrarla duruyoruz; yarısından fazlasının toprağı yok. Sermayesi ne haldedir? Biraz önceki tebliğde de naklettiler. Sermaye terakümü mevzuunda sermayesinin olmadığını söyledik ve tefecilerin elinden, sömürücülerden kurtaralım dedik. Ve Ziraat Bankasının önünde çiftçimizin kuyruk yaptığını görüyoruz. Sermayesi bu halde. Ve deriz ki çiftçimizi kara sbandan kurtaralım, ekipman sahibi yapalım. Ziraî fonksiyona hayat veren toprağı muattal, hatta yok, ziraî fonksiyona ikinci bir istikamet veren sermayesi tefecinin elinde, banka plasmanlarının limiti arasında mütalâa edilir. Ziraî fonksiyona hayat veren toprağın üzerindeki ekipmanı kara saban halinde. Ve nihayet satış durumuna gelince, görüyoruz, her hasat yılında her istihsal ünitesinde pamukçu bağırır mahvoldum malım satılmadı, fındıkçı bağırır perişan oldum malımı sat. Malını satamıyan, ekipmanına malik olamıyan ve toprağına bihakkın sahip olamıyan çiftçileri, sanki bir kazancın içinde imiş gibi, vergi kaçakcısı durumunda görüyoruz. Çiftçimiz bugün alâka bekliyor. Çiftçimiz toprağından satışına kadar kendisine alâka bekliyor. Sermaye terakümünü beklerken, biz onu gerçek ve götürü usul sınırındaki yüksek dozlara, biz onu küçük çiftçi muafliğindeki yüksek rakkamlara ve biz onu safi kazançtaki muafiyet sınırının daha büyük ufuklarına götürmek mecburiyetindeyiz. Türk çiftçisi askere giderken vatanî vazifesini yapmaktadır, Anayasamızın emrettiği vergi verme haline getirebilecek olan muafiyetlerin de yüksek seviyede tutulması lâzımdır. Bu itibarla komisyon raporunu reddetmenizi talep ederim. Hürmetlerimle.

ÖNERGELER

Kongre Başkanlığına

Dün Kongrede görüşülüp karara bağlanan “Tarımda Gelir Vergisi ve Diğer vergiler” konulu komisyon raporunun muhtevâsından bulunan 10 bin liralık gelir vergisi muafiyet sınırının safi kazanç esasına istinat ettiği kanaatine varılmaktadır. Bu konuda yüzden fazla imzayı ihtiva eden bir de önerge verilmiştir. Bu önergemizin görüşülüp yanlış anlamalara meydan verilmemesi için bahis konusu madde üzerinde taktirî müzakere açılmasını arz ve teklif ederiz.

Rifat Ergin

Hasan Yetener

Ruhi Tunakan

Kongre Başkanlık Divanına

26 Kasım tarihli Genel Kurulda, kabul edilen raporda, ziraî gelir vergisinde muafiyet hadlerini tayinde onbin liralık gayri safi hasıla esas alındığı halde, Kongre üyelerince bunun onbin liralık safi hasıla şeklinde anlaşıldığı ve bu sebeple müsbet oy kullandıkları öğrenilmiştir.

Kongre kararının tashihi cihetine gidilerek muafiyet sınırının asgari 10 bin lira safi hasıla veya 30 bin lira gayrisafi hasıla olarak bırakılmasını veya Anayasamızın bu husustaki âmir hükmünün ışığı altında ilmî bir araştırma neticesinde tesbitini arz ve tebliğ ederim.

Hasan Yetener Lütfi Kazancıoğlu Ruhi Tunakan ve 102 arkadaşı

Kongre Başkanlığına

Ziraî Vergi mevzuunda hazırlanan Oda tebliği ve komisyon raporunda, vergiye esas alınan TL. 10.000 gayri safi hasıla ve vergiden muaf TL. 2500,— miktarının kaldırılması hususlarındaki görüşler, müzakereler sonunda kongrenizce ekseriyetle kabul edilmiş bulunmaktadır.

Ancak müzakerelerin uzun süre devam etmesine rağmen mezkûr mevzuların vuzuha kavuşmadığı ve bunun neticesi olarak, gayri safi hasıla tabirinin safi hasıla yani net kazanç deyimi ile karıştırıldığı cihetle müsbet rey kullanıldığı görüşmelerde aşikâr olmuştur.

Öte yandan Kongre müzakerelerinin bugün öğleye kadar bitmesi zorunluğu dolayısıyla adı geçen mevzuda yeniden müzakere açılması için önerge vermenin sakıncalı olacağı malûmdur.

Bu itibarla yukarıda açıklanan hususun nazarı itibare alınarak Kongre raporuna konmasını rica ederiz.

Turan Ünal Cahit Şahiner ve 14 arkadaşı

Sayın Kongre Başkanlığına

Tarımda gelir ve arazi vergisi üzerinde hazırlanmış olan tebliğ ile komisyonda bu hususta alınmış olan kararların Türk Tarımına zararlı olacağı kanaatindeyim. Tarımın vergiye tabi tutulmaması bahis konusu değildir. Ancak Tarım gelirlerine uygulanacak verginin yalnız sosyal adaleti değil aynı zamanda memleket tarımının gelişmesini ve ileri memleketlerdeki seviyeye erişmesini de hedef tutması gerekir. Binaenaleyh tebliğini ve raporun vardığı neticelerin bunu sağlamaktan uzak görülmekte olduğundan bu konunun yeniden incelenmesini temenni ve teklif ederim.

(Konunun daha derinliğine incelenebilmesi için üzerinde yeniden çalışma yapılması)

Prof. Dr. Celâl Tarıman

Sayın Kongre Başkanlığına

Komisyon raporunun şu şekilde tadil edilerek kabulünü rica eder, önergenin reye arzedilmesini istirham ederim:

- 1 — Hududun 10.000 TL. dan 20.000 TL. a çıkarılması
- 2 — 2500 TL. muafiyet hududunun tanınması
- 3 — Arazi tasnif edilerek dekar üzerinden alınması

Meselâ

Çavdar Arazisinden A. miktar kadar

Pamuk „ B „ „

Portakal „ C „ „

Vergi alınması şeklinde tadili.

Lütfü Yavuz
Ziraat Yüksek Mühendisi

Sayın Başkanlığa

1 — Tarımda Gelir Vergisi Komisyonu Raporundaki (8 nci madde) küçük çiftçi muaflık haddinin 10.000 liradan 30.000 liraya çıkarılmasını

2 — Yine raporun 10 ncu maddesindeki 2.500 liralık istisnanın halen meri kanunda olduğu gibi kalması ve kaldırılmamasını teklif ederim.

Dr. Ali Sami Yen

Başkanlık Makamına

Tarımda Gelir Vergisi ve tarımda ilgili diğer vergiler komisyonun 4 e karşı 5 ekseriyetle verdiği raporun reddi ile, halen yürürlükte bulunan Ziraî Gelir Vergisi Kanundaki limitler (Kıstaslar) içinde alınmasına devam edilmesi hususunun Genel Kurula arzını istirham ederim.

Şaban Erguz

Uşak Teknik Ziraat Müdürü

Yüksek Kongre Başkanlığına

Zirai Gelir Vergisi Komisyon raporunun Kongre'de dünkü müzakeresi sırasında Odamız Başkanı Sayın Mehmet Yüceler bu konunun, ayrıca, daha önce Prof. Dr. Reşat Aktan, Prof. Dr. Fethi Açıl, Doç. Dr. Turan Güneş, Doç. Dr. Z. Gökalp Mülayim, Doğan Kayran, Asım Alp ve bendenizden teşekkül eden bir İhtisas Komisyonunda ilmi ve teknik esaslara göre hazırlattırıldığını beyan etmesi üzerine, yukarıda adları yazılı olanlardan yalnız Z. Gökalp Mülayim'in iştirâk ettiği yeni komisyon raporunun evvelce Odamız görüşünü aksettiren eski raporla aynı mahiyette olduğu zehabına düşüldüğü ve bu hususta özellikle küçük çiftçi muaflığı üzerinde muhtelif sorularla karşı karşıya kaldığından bu durumun tavzihi bakımından ya söz verilmesini ya da aşağıdaki açıklamanın Kongre'de yapılmasını yüksek Başkanlığımızdan veya Kongre Genel Kurulundan talep ediyorum.

Sayın Mehmet Yüceler'in Kongrede bahsettiği Prof. Dr. Reşat Aktan, Prof. Dr. Fethi Açıl, Doç. Dr. Turan Güneş, Doç. Dr. Ziya Gökalp Mülayim, Doğan Kayran, Asım Alp ve bendenizin her noktasında ittifak bulunan küçük çiftçi muaflığı paragrafı ve istisna haddi aynen şöyledir: Küçük çiftçi muaflığı sınırına gelince, bu sınırın tesbiti aslında siyasî ve idarî bir karardır. Çünkü ne kadar çiftçinin vergilendirilmek istendiği hususu siyasî, ne kadar çiftçinin vergilendirilebileceği meselesi ise idarî bir karar-

dır. Buna rağmen biz, genel olarak kanundaki muaflık sınırının yüksek olduğu, bunun 20-25 bin liralık yıllık istihsal kıymetine (nakli satış + zati istihlak, rayiç bedeli) indirilebileceği kanaatindeyiz.

Yürürlükteki Gelir Vergisi mevzuatına göre bir vergilendirme döneminde elde edilen ve 10.000 lirayı aşmayan safi zirai kazançların 2.500 lirası gelir vergisinden istisna edilmiştir. (G.V.K. Madde 19).

Bu istisna sayesinde, kanunda belirtilen küçük çiftçi muaflığı sınırını henüz aşmış olan çiftçilerin kazançlarının tamamını vergilendirmeyip bir kısmını müstesna tutmak, böylece muaflıktan mükellefiyete geçişte meydana gelen adaletsizliği nisbeten hafifletmek hedefi güdülmüştür.

Biz de, memleketimizde gelir vergisinde mahdut bir zirai kazançlar istisnasına taraftarız. Kanunda kabul edilmiş olan istisna sınırıyla da hemfikiriz.

Bu had bugünkü kanunda 30.000 lira olup, yeni komisyonun kabul ettiği ise 10.000 liralık gayri safi hasıladır. İstisna haddi ise tamamen kaldırılmıştır.

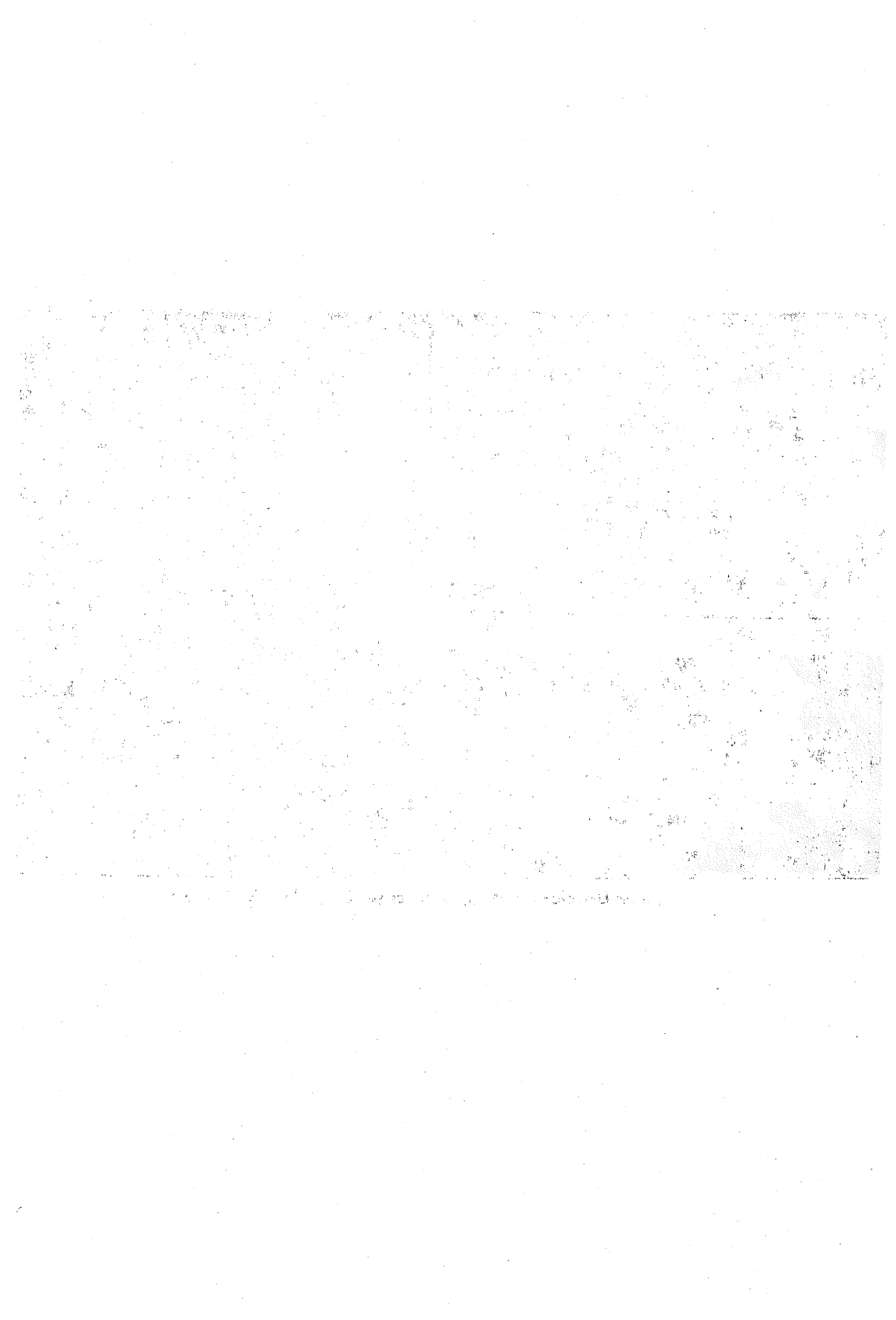
Saygılarımla.

Refet Ergin

TARIM ÜRÜNLERİNİN
PAZARLANMASI VE KONTROLU

Tarım Ürünlerinin Pazarlanması ve Kontrolü Komisyonu

KOMİSYON RAPORU VE KONGRE KARARI

I — PAZARLAMANIN TARİF VE KAPSAMI

1 — “Pazarlama” terimi geniş anlamı ile muhtelif zümreler tarafından değişik manalarda anlaşılır ise de, tarımsal pazarlama çiftçinin satmak için tarımsal maddeleri üretmek kararını vermesi ile başlar ve ticarî safhanın birçok ekonomik ve teknik taraflarını ihtiva ederek, ürünlerin üreticiden tüketiciye kadar olan akışına ait bütün hizmetleri kapsar.

Marketing hizmetlerini iki büyük ana grupta toplamak mümkündür.

1 — Ekonomik (nazarî) faaliyetler

A — Üretmenin plânlanması

B — Üreticilerin teşkilâtlandırılması

C — Satış organ ve sistemleri

D — Pazar temini ve politikası

— İç pazar

— Dış pazar

E — Fiyat politikası

F — Kredi işlemleri

G — İstatistiki bilgilerin kıymetlendirilmesi ve toplanması

— Üretim

— Tüketim

— Fiyat ve mal hareketleri

H — Eğitim

— Teknik personel eğitimi

— Halk eğitimi

K — Araştırma ve yatırım

II — PRATİK FAALİYETLER

A — Alım ve satım faaliyetleri

- Alım
- Satım

B — Pazara hazırlama

- Hasat
- Standardizasyon
- Depolama ve muhafaza

C — İşleme (konserve, kurutma, dondurma v.s.)

D — Ambalaj

E — Nakliyat

F — Yardımcı etkenler

- Finansman
- Riski karşılama
- Pazar haberleri ve reklâm

Pazarlama işinin biri teknik, diğeri ekonomik olmak üzere ve yukarıda belirtildiği şekilde iki veçhesi vardır. Teknik veçhesi daha ziyade ürün ile ilgili muhafaza ve nakliye gibi fizikî, kimyevî veya mekanik hususları; ekonomik veçhesi ise üretim, tüketim, fiyat hareketleri, fiyat politikası, iç ve dış pazar araştırmaları, alım satım usûl ve metodları, istatistikî bilgilerin derlenmesi ve değerlendirilmesi gibi hususları ihtiva etmektedir. Pazarlama hizmetlerinin iyi bir yolda ifası ve faaliyetlerin daha düzgün ve tesirli olabilmeleri için bazı teşekküllerin vücut bulmasına yardım ve teşekküllerin gerek iç ve gerekse dış pazar münasebetlerini her istikamette temin etmek ve geliştirmek, bilûmum yayın, propaganda, sergi ve fuarlar tanzim ve mevcutlara iştirâk etmek, ürünlerin iyi bir fiyatla satılabilmesi için gerekli teşkilât ve organizasyonu sağlayarak akla gelebilecek bütün tedbirleri almak yine pazarlama hizmetleri meyanındadır.

Yukarıda tarif ve izah edilen pazarlama, tarım alanında üreticinin ürün yetiştirmek için karar vermesi ile başlar, ürünün tüketiciye intikalinde sona erer. Şayet üretici ürettiği ürününe devamlı ve tatminkâr bir pazar temin edebilirse üretim faaliyetleri inkişaf eder ve iyi kalitede bol mahsul elde edilir. Bunun aksi varit olan yerlerde ise üretim metod ve sistemleri ilkelikten kurtulamaz. Kısaca ifade etmek gerekirse pazarı temin

edilmemiş bir ürünün de miktarını artırmağa ne de kalitesini islah etmeğe imkân olmadığı gibi zaruret de yoktur.

Bu durum karşısında millî gelirin % 40 ından fazlasını ve ihracatın yaklaşık olarak % 80 ini tarım ürünleri teşkil eden Türkiye tarımını muayyen hedeflere eristirebilmek yani üretimi artırmak ve kaliteyi islah etmek için tarım ürünlerini en uygun değerle kıymetlendirmek ve değerlerinin üretici eline en az bir masraf düşürümü ile dönmesini sağlamak zorunluğ u vardır. Bu hususu ancak pazarlama hizmetleri yerine getirebilir.

II — MEMLEKETİMİZDE PAZARLAMA HİZMETLERİ VE DAĞILIŞI

Memleketimiz mevcut rezerv ve hatta marjinal toprak kaynaklarını seferber etmesine rağmen tarım üretimi hacminde büyük bir gelişme kaydedememiştir. Üretici ürünlerin gerek iç ve gerekse dış pazarlarda pazar bulacağına inandığı anda bütün teknik imkânlarından faydalanarak üretimini artırmasına gayret sarfedecektir. Pazarlama hizmetlerinin ifası için birçok teşkilâtlar kurulmuş ise de kurulan bu teşkilâtlar esasen başka başka bakanlık ve teşekküllerin bünyesinde yer almış olmalarından ve diğer taraftan ilgili organların konuyu kendi yönlerinden değişik istikametlerde görmelerinden hedef ve gayeye müştereken yönelme imkânı bulamamışlardır. Bu bakımdan tarım ürünlerinin pazarlama politikası memleketimizde çeşitli tesirlerin baskısı altında çok değişik karakterler taşımaktadır. Netice olarak, üretici ve tüketici menfaatlerini sinesinde toplayan pazarlama politikası, içinden çıkılmaz bir ortama doğru kaymıştır.

Bu gün ortak pazar, bizleri plânlı ve sistemli bir çalışma ortamı içerisine doğru itmektedir. Büyük rekabet sisteminin önderliğini yapan ortak pazar topluluğ u içerisindeki yerimizi bir an önce alabilmek için pazarlama hizmetlerinden sorumlu müesseselerin yoğun bir faaliyete geçmesi zamanı gelmiş ve hatta geçmiş bulunmaktadır.

Halen tarım ürünlerinin pazarlanması sorumluluk hudutları muhtelif bakanlık ve teşekküller arasında belirsiz bir şekilde dağılmış bulunmakta ve dolayısı ile bu konudaki faaliyetlerin tesiri azalmaktadır.

Aşağıda sıralanan pazarlama faaliyetleri ile bir kısım teşekküller direkt, bir kısım teşekküller endirekt ve bir kısım teşekküller de ancak geçici olarak sorumlu bulunmaktadırlar.

Bu görevler şunlardır :

1 — Yabancı memleketlerin üretim ve tüketiminin takip edilmesi, ihracat tahminlerinin yapılması, iç ve dış talebin miktar, cins ve kalitesi-

nin tesbiti, mevcut ve gelecekteki arzın miktarı ve şekli, iç ve dış fiyat hareketleri ve pazar şartları, dış piyasalarda rekabet şans ve imkânları ve pazarlamayı engelliyen iç ve dış mevzuatın tetkiki, fiyat politikasının ziraî gelirlere tesiri, fiyat değişikliğine üreticilerin üretim bakımından reaksiyonları, üretim ve işleme metodlarının pazarın kalite ve istekleri ile münasebeti, tarımsal ürünlerin talep elâstikiyeti ve gelir elâstikiyeti, tüketicinin çeşitli ve değişik kalitedeki ziraî maddeler konusundaki tercihlerinin araştırılması ve gerekli tavsiyelerin yapılması;

2 — Üreticinin teşkilâtlandırılması ve bu teşekküllerin iç satış şekli ve metodlarının islâhı, üretici ile aracı ve ihracatçı organları arasında sıkı işbirliğinin temini veya müşterek çalışmalarının sağlanması,

3 — İç ve dış piyasa isteklerine ve mevcut normlara göre malın hasat, tasnif, ambalâj ve muhafaza şekillerinin temini, ilgililerin eğitimi, tasnif evleri ve soğuk hava depoları kurulması;

4 — Meyve ve sebze hallerinin organizasyonu, ihracatçıya dış acentalar temini, dış temsilciliklerin ihdası, deneme ihracatı tertibi;

5 — Değişik ürünlerin üretimi, iç ve dış pazarlama maliyetlerinin hesabedilmesi, iç ve dış satış fiyatlarının üretim maliyetleri ile mukayese edilmesi ve kâr oranlarının bulunması;

6 — Pazar durumuna, fiyat ve mal hareketlerine göre kara, deniz ve hava naklyatına yön verilmesi için gerekli uyarımın yapılması, tarımsal ürünlerin taşınabilmesi için nakil vasıtalarının teknik özelliklerinin ortaya konması;

7 — İç ve dış pazarlarda tüketici arzusunun tesbiti ile tarımsal ürün standartlarının buna göre tanzimi veya mevcut standartların değiştirilmesi;

8 — İç ve dış pazar fiyatları hakkında en yeni haberlerin alınması ve bunların gerek üretici ve gerekse aracı ile ihracatçı emrine verilmesi için faaliyetlerde bulunulmasıdır.

Bitkisel ürünlerle ilgili teşekküller :

1 — Bitkisel ürünlerin pazarlanmasından genel olarak sorumlu teşekküller :

- a) Tarım Bakanlığı
- b) Ticaret Bakanlığı
- c) İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi

d) Ticaret ve Sanayi Odaları ve Borsalar Birliği

2 — Bir kısımdan sorumlu teşekküller :

- a) Yem Sanayi A. Ş. Genel Müdürlüğü
- b) Tarım Bakanlığı Plânlama ve Ekonomik Araştırma Dairesi
- c) T. Ziraî Donatım Kurumu
- d) Ziraî Mücadele ve Ziraî Karantina Genel Müdürlüğü
- e) Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü
- f) T. C. Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü
- g) Sanayi Bakanlığı
- h) İç İşleri Bakanlığı
- i) Ulaştırma Bakanlığı
- j) Devlet İstatistik Enstitüsü
- l) Et ve Balık Kurumu Genel Müdürlüğü

3 — Pazarlama Hizmetleri Bünyevî Olanlar :

- a) Devlet Üretim Çiftlikleri Genel Müdürlüğü
- b) Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü
- c) Vakıflar Genel Müdürlüğü

4 — Pazarlama Durumu Tekel Durumunda Olanlar :

- a) Gümrük ve Tekel Bakanlığı
- b) T. Şeker Fabrikaları A. Ş. Genel Müdürlüğü

Görülüyor ki pazarlama hizmetleri çeşitli kuruluşlar bünyesine dağılmış bulunmaktadır. Bu hizmetlerle direkt ve endirekt olarak ilgili teşekküllerin her birisi bu davayı tüm olarak ele alıp gayesine uygun şekilde yürütme niteliğini kendisinde bulamamıştır.

A — Üretimin Plânlaması :

Tarım Bakanlığı'nın sorumluluğu altında bulunan bu hizmet pazarlama hizmetlerinin başlangıç noktasını teşkil eder. Miktar ve çeşit bakımından gelişigüzel yapılan bir üretim ekonomik ve sosyal problemler yaratmaktadır.

Bu gün memleketimizde üretimin plânlaması, 1962 den itibaren D.P.T. tarafından hazırlanan plânda hedef olarak alınan ürünlerde geçici olarak yerine getirilmekte, fakat üretim ve fiyat politikası neticesinde bazı yıllarda önemli ürünler üzerinde görülen fazlalık teknik ve ekonomik

bakımdan büyük zorluklar doğurmaktadır. İlk beş yıllık plânın hazırlanmasında üretim ile ilgili sektörlerce Dünya ve memleketimiz pazar ve nüfus gelişmeleri bakımından plân ön çalışmalarına pek detaylı bilgilerin verilmediği yakinen görülmektedir. Haddi zatında üretime yön vermesi tabii olarak görülen Marketing şubesi, bu yönde de kendi kısır imkânları ve sorumluluğu içerisinde, gereken çalışmaları yapmak imkânını bulamamıştır. İkinci beş yıllık plân devresinde de bu mahdut sorumluluk içerisinde üretim plânlanması aynı yoksunluğu gösterecektir.

Esasında Marketing Şubesinin iç ve dış pazar taleplerine göre yıllık tüketim durumunu, elde mevcut standartlara ve belgelere göre tesbit ederek, üretimin bu esaslar dahilinde olması lâzımgeldiğini, konu ile ilgili üretim şubelerine bildirmesi gerekmektedir.

Üretimin plânlanmasında ürünün cins ve varyeteleri tayin edilirken iç ve dış pazarların belirli istek ve eğilimleri göz önünde bulundurulmalı ve bunu temin edecek agronomik çalışmalara hız verilmelidir.

Üretim plânlanması ve potansiyelinin araştırılması pazar isteklerine göre ayarlandığı için bu göreve yön verecek üretim plânlanmasında uzun ve kısa vadeli politikayı tayin edecek bir teşkilâta memleket çapında ihtiyaç duyulmaktadır.

B — Üreticilerin Teşkilâtlandırılması :

Pazarlama hizmetlerinin tarım sektörüne düşen en önemli görevlerinden biri de hiç şüphesiz üreticinin teşkilâtlandırılması işleridir. Bu gün memleketimizde üreticinin teşkilâatlanmamasından dolayı uğradığı zarar herkesin malûmudur. Bitkisel ürünler ihracatının gelişmemesi ve halk beslenmesindeki yetersizliklerin sebepleri başında gerçek anlamı ile üreticinin teşkilâatlanmaması gelmektedir.

Üreticinin teşkilâtlandırılması çok taraflı anlam ve maksadı olan bir hizmet koludur. Hali hazırda mevcut kooperatifler ve birlikler devamlı devlet desteğine muhtaç yetersiz müesseseler haline gelmişlerdir.

Diğer yandan son senelerde İGEME'nin önderliği ile kurulmuş olan pazarlamaya ve bilhassa ihracata yönelen üretici A. Ş. leri, kooperatiflere nazaran daha ziyade başarılı olmaktadır. Her ikisi arasındaki fark üreticinin kooperatife, kendisinin yok olmayacağı bir sermaye ile iştirâk etmiş olması, şirkette ise koyduğu sermayenin kendisi için önemli bulunmasıdır. Buna bu güne kadar kooperatiflerin iyi işlemediğine ve işliyemeyeceğine dair yerleşmiş olan inancı da ilâve etmek gerekir.

C — Satış organ ve sistemleri :

Marketing faaliyetleri sadece üreticilerin teşkilâtlandırılmasını değil bu işi fiilen gören araçların da modern anlayışa cevap verecek şekilde teşkilâtlandırılmasını kapsar. Alış ve verişin bir sistem ve nizamla bağlanması, pazarlama hizmetlerinin millî politikaya uydurulması için zarıdır. Maalesef bu güne kadar bu konuda hiçbir çalışma yapılmamıştır. Ticaret Bakanlığı, İç İşleri Bakanlığı ve Belediyeler bu konuları yürütmekle sorumlu olmalarına rağmen, tarım ürünlerinin madde özellikleri ve üreticilerin sosyal ve ekonomik şartlarını göz önünde tutacak bir sistem yaratacaklarına, mesailerini tüketicilerin menfaatlerini koruyucu yönde teksif etmişlerdir.

D — PAZAR TEMİNİ VE POLİTİKASI

Tarım ürünlerinin üretimi ile doğrudan doğruya meşgul olan Tarım Bakanlığı'nın pazar temini ve satış politikası ile de alâkalı bir organ olması icabeder.

Bugün gerek iç ve gerekse dış pazar temini ve satış politikası Tarım Bakanlığınca ele alınmış ve işlenmiş bir konu değildir. Bu işle ilgili teşekküller arasında bir koordinasyon da bulunmamaktadır. Bu bakımdan memleket bünyesine göre bir pazar politikası tesbit edilememiştir.

E — FİYAT POLİTİKASI

Tarım Bakanlığının kendine has bir fiyat politikası yoktur. Tarımsal ürünlerin fiyat politikası memleketimizde çeşitli tesirlerin baskısı altında çok değişik karakterler taşımaktadır. Politikanın tayininde genellikle Devlet müdahaleleri hakim unsuru teşkil etmektedir. T.M.O. Genel Müdürlüğü, Şeker Fabrikaları A.Ş. Genel Müdürlüğü, Gümrük ve Tekel Bakanlığı gibi açık tekelci tutumlar yanında Ticaret Bakanlığının fiyat müdahalesi hareketleri, Tarım Bakanlığının istişarî millî komiteleri vasıtası ile tesbit ettiği fiyata belediye ve mahallî idarelerin narh tatbikleri bugün memleketimizde fiyat politikasını içinden çıkılmaz hale getirmiştir. Bir yandan tüketici bir yandan da üretici menfaatlerini bağdaştırmaya çalışan bu tutum devlete ağır külfetler yüklediği gibi üreticiyi tatmin edici bir çare de olmamaktadır.

F — KREDİ İŞLEMLERİ

Genel anlamda ticarî krediler arasında düşünülen pazarlama kredilerinin, tarımsal ürünlerin pazarlanması yönünden düşünüldüğünde, birçok rüchaniyetleri olması gerektiği anlaşılır.

Madde ve pazar özelliklerine göre bu kredilerin normal ticarî kaide-ler tatbikatına göre işletilmesi tarımsal ürünlerin iç ve dış pazarlara sürül-mesinde güçlükler yaratmaktadır. Bu hal, dolayısıyla üreticinin zararını mucip olmaktadır. Kredi işlerinde bankaların normal işlemleri uygulan-maktadır. Bu yüzden bitkisel ürünlerin, özellikle taze meyve ve sebzelerin ihracatını teşvik amacı ile AİD karşılık paralar kaynağından sağlanan 20 milyon TL. lık özel fonun işletilmesinde güçlük çekilmektedir.

Bu yönden sağlanacak her türlü kredilerin kullanılmasında, kurulma-sı teklif edilen Tarım Bakanlığı Marketing Dairesi nazım rol oynamalıdır.

H — İSTATİSTİKİ BİLGİLERİN TOPLANMASI

Pazarlama hizmetlerinin hal ve ileriye görecik yürütülmesi için üretim, tüketim, fiyat ve mal hareketlerini, iç ve dış pazarları nazarı itibara ala-rak takip edecek yeterli bir örgüt yoktur. Tarım Bakanlığı üretim ile ilgili istatistikler Ekonomi Şubesi tarafından taşra teşkilâtı vasıtasıyla top-lanmakta olup bu husustaki bilgilerin Marketing Dairesine intikali için bir koordinasyon mevcut değildir. Memleketimizde tüketim istatistikle-ri tutulmamakta ve bu bilgilerin elde edilebileceği bir kaynak da bulun-mamaktadır. Fiyat ve mal hareketleri istatistikleri genel olarak Ticaret Bakanlığı tarafından yapılmaktadır.

Halen yetersiz ve dağınık olarak yapılan bu işlerden gereken fayda sağlanamamakta ve elde edilen bilgilerin sıhhatinden de emin bulunul-mamaktadır.

I — EĞİTİM

Personel ve halk eğitimi bakımından memleketimizde faaliyet göste-ren yegâne teşkilât Tarım Bakanlığı olarak görülmektedir.

Bugüne kadar memleket içinde ziraî marketing konusunda teknik personel ve halk eğitimine cevap verecek yeterli bir çalışma yapılmamış ve bunu idare edecek bir organ da kurulmamıştır.

J — ARAŞTIRMA ve YATIRIM

Bugün memleketimizde gerçek anlamı ile pazarlama araştırmaları ve yatırım çalışmaları yapılmamaktadır. Üniversiteler, Tarım ve Ticaret Bakanlıkları, İGEME, Ticaret ve Sanayi Odaları ile Özel ve Kamu sektö-rüne ait diğer teşekküller tarafından yapılmakta olan tetkik ve etüdler ihtiyacı karşılamamaktadır.

Bu hizmetler teknik ve ilmî yönü ile üniversiteler ve Tarım Bakanlığında toplanmalıdır.

II — PRATİK FAALİYETLER

A — ALIM-SATIM FAALİYETLERİ

1 — Alım

Mevsim, zaman ve ürün durumuna göre ürünlerin mıntıklardan toplanıp tüketici bölgelere gönderilmesi, ürünlerin alım şekilleri ve usullerine göre ya üretici adına iş yapan kooperatifler veya araçların üretim bölgelerinde bulundukları komisyoncular vasıtasıyla peşin ve kredi yolu ile alınıp depo edilmeleri suretiyle meydana gelen tüm faaliyetlerdir.

Serbest piyasada ise geleneksel alışkanlıklar carîdir. Bu konuda düzenleyici ve kontrol edici bir organın bulunmayışı, malî imkânlardan yoksun ve ticarî bilgisi yetersiz olan üreticiyi büyük ölçüde zarar uğratmaktadır.

2 — Satım

Üretici ve araçların uygun bir fiyat tesbit ederek mallarını istenilen zaman ve yerde bir ümit içinde alıcıya devretmeleridir. Satım hizmetlerini düzenleyici mahiyette olan işler genel anlamda Ticaret Bakanlığının hizmet sahasına girmektedir. Bitkisel ürünlerin pazarlanması görevini yüklenen örgütler ve üretimi değerlendirme durumunda olan işletmeler bu işi özel yönetmeliklerle yürütmektedirler.

B — PAZARA HAZIRLAMA

1 — Hasat

Ürünlerin hususiyetlerine ve pazarın günlük talebine göre büyük önem taşıyan bir işlemdir. Bugün bazı tarımsal ürünlerde hasat, pazar isteklerine ve teknik icaplara uygun olarak yapılmamaktadır.

TARIMDA STANDARDİZASYON

Tarım ürünlerinin fiziksel ve kimyasal özelliklerinde, şekil ve boyutlarında bir örneklik anlamına gelmektedir.

Tohum ve bitki çeşitlerinden başlayarak klasifikasyonla ilgili metodlarda ve ambalâjlamada standardlar hazırlanması ve bu standardla-

rın iç piyasa şart ve imkânları ile dış piyasa istek ve şartlarını bağdaştıracak esaslara dayanması zaruri görülmektedir. Yalnız bu hizmette bilhassa ihracatta önemli yer tutan tarım ürünlerimize öncelik tanınması gereklidir. 132 sayılı Kanunla Yurtda mecburi olarak uygulanacak standartlar TSE'ce kabul edilmiş "Türk Standartları" niteliğinde bulunacaktır. Bugün aynı kanuna dayanılarak hazırlanmakta olan tarım ürünleri standartları her konu ile ilgili üniversite dalları, yetiştirici, ihracatçı ile araştırmacıların da mütalâaları alınarak meydana getirilmekte ve bu itibarla millî ihtiyaç ve menfaalearimize uygun düşmektedir.

PEPOLAMA VE MUHAFAZA

Pazarlama hizmetlerinin teknik yönünü teşkil eden bu gruptaki işlerde görev dağılışındaki hata, koordinasyon zayıflığı ve dağılıklık gözle görülen aksaklıklar ve noksanlıklara sebep olmaktadır.

Depolama ve muhafaza işleri, belediyeler, özel sektör ve kamu teşekkülleri tarafından ihtiyaçlarını giderici seviyede ele alınmakta fakat imkânların sınırlı oluşu sebebiyle yeterli bir sonuca erişilememektedir. Bu hizmetlerin daha geniş anlamda ele alınması gerekmektedir.

Tarım Bakanlığı bu konuda çeşitli bölgelerde özel sektör ve kooperatifler tarafından kurulmak istenilen soğuk hava depolarının kurulmasının ekonomik bakımdan istifadeli olup olmadığı hususunda etüdler yapmakta ise de, pazarlama hizmetlerinin fizikî fonksiyonları arasında teknik bir hizmet bölümü olan bu işlerin daha geniş ve faydalı bir şekilde yürütülmesi için bir hizmet servisine sahip değildir.

C — İŞLEME (Konserve, Kurutma, Dondurma v.s.)

Üretilen her türlü tarım ürünlerinin işlenmiş maddeler halinde ticarete ve tüketime elverişli hale getirilmesi amacı ile çeşitli tesis ve kuruluşlarda teknolojik yollarla işlenmesi ve ambalâlanmasıdır.

Bu tarz işlemler bugün memleketimizde büyük gıda sanayii halinde gelişmekte ise de, bu gelişmelerin büyük sanayi hareketleri yanında aile ve köy toplumu ihtiyaçlarını giderecek küçük üniteler halinde de kurulup geliştirilmesi zorunlu bulunmaktadır.

D — AMBALAJ

Tarım ürünlerinin pazarlanması ve değerlendirilmesi konularında çok önemli bir faktör olan bu alanda her gün yeni buluşlar olmakta ve

doğrudan doğruya tüketiciye hitabeden çeşitli ve küçük üniteler haline gelme eylemini göstermektedir. Bu itibarla açıklanan durum ve gelişmelerin yakinen izlenmesine kesin ihtiyaç vardır.

E — NAKLİYAT

İstenilen zaman ve yerde istenilen miktar ve kalitede ürünün bulundurulmasını sağlamak nakliyat hizmetleridir. Halen memleketimizde ürünler kara, deniz ve hava ulaştırma araçları ile nakledilmektedir.

Nakliye işlerinde ulaştırma araçları yanında yol durumu, nakliye vasıtalarının özellikleri, ürünlere göre çeşitleri ve taşıma tekniği, nakliye giderleri ve bunun fiyata tesiri ile nakliye çeşitlerinin seçilişi önemli hususlardır.

F — Yardımcı Etkenler

1 — Finansman

İhracı geleneksel tarım ürünlerimizin iç ve dış maksatlar için pazarlanmasında gerekli finansman imkânları devletçe sağlanmaktadır.

Fiyatı serbest piyasada meydana gelen ihraç mallarımızın finansmanı ise Merkez Bankası, Sanayi Kalkınma Bankası ve Ziraat Bankasıncı karşılanmaktadır.

Konsiye ihracata konu teşkil eden yaş meyve ve sebzenin kredilendirilmesinde mevcut fonun kifayet etmediği görülmekte ve fonun çalışmasında daha liberal ölçülerin uygulanması lüzumu hissedilmektedir.

Bundan başka üreticinin ürünlerini pazara hazırlama ve sevk etme faaliyetleri ile ilgili olarak çevirme kredileri verilmekte ise de bu krediler yeterli bulunmamaktadır.

2 — Riski karşılama

Risk, tarımsal ürünlerin pazarlanmasında maddenin bünyesinden doğan maliyet unsurları içinde mütalâa edilen ve pazardaki rekabet, şans ve imkânlarını kısıtlayan bir faktördür. Bunun için birçok memleketlerde tarımsal ürünlerin pazarlama imkân ve şartlarını geliştirmek gayesiyile ilgili devletlerce risklere karşı koruyucu tedbirler alınmaktadır.

3 — Pazar, Haber ve Reklâm

Pazarlama hizmetleri içerisinde haberleşme ve reklâm en önemli bir unsur olup bu hizmetler modern seviyeye ulaşmış ülkelerde genellikle devletçe karşılanmaktadır. Yurdumuzda ise bu hizmet karşılanmamaktadır.

PROBLEMLER VE HAL ÇARELERİ

1 — Tarımsal ürünlerin pazarlanması ve değerlendirilmesine ilişkin görevler bugün dağınık bir durum arz etmektedir. Bu durum, bu hizmetlerin muhtelif safhalarının değişik teşkilât üniteleri tarafından ifa edilmesinden ileri gelmektedir.

Bu sebeple herşeyden önce bu konuda teşkilâtlanmanın bir zorunluluk olduğu görülmektedir. Bu itibarla tarım ürünlerinin pazarlanması, değerlendirilmesi ve kontrolü ile ilgili bu raporda belirtilen problemlerin çözümü ve çeşitli kuruluşlar arasındaki koordinasyonu ile görevli Tarım Bakanlığı bünyesinde makama bağlı bağımsız bir daire ile buna bağlı yurt içi ve dışı hizmetlerini kapsayan bir teşkilât kurulması lüzumlu bulunmaktadır.

Böyle bir teşkilâtın Tarım Bakanlığının reorganizasyon çalışmalarında belirtilen esaslar dahilinde kurulması lüzumlu görülmektedir.

2 — Ürünlerin kemale ermesinden çok önce yapılması gereken ve fakat Devlet İstatistik Enstitüsünce ele alınmayan, üretim ve tüketim tahminlerinin vakit geçirilmeden ilgililerin istifadelerine hazır hale getirilebilmesi için bu konudaki her türlü derleme ve yayın işleri Tarım Bakanlığınca yürütülmelidir.

3 — Halen lâyikiyle yapılamayan tarım ürünlerine ilişkin dış fiyat hareketlerini, fiyatların teşekküllerini etkileyen faktörleri ve rakip memleketlerin üretim ve pazarlama sahasındaki faaliyetlerini, lüzum görülen dış memleketlerde görevlendirilecek ihtisas sahibi elemanlar eliyle izleyip araştırmak Tarım Bakanlığının vazifesi olmalıdır.

4 — Esas itibariyle özel sektörün işgal konusu olan pazarlama faaliyetlerinde devlete araştırma, teşvik, teknik yardım, destek olmak ve düzenleme gibi hizmetler düşmektedir. Bu konularda yeterli çalışmalarda bulunacak yetki ve görevlere sahip bir teşekkül olmadığından bahis konusu olan özel sektörün faaliyetleri geliştirilememektedir.

Devletin ticarî mahiyet arzetmeyen araştırma ve teşvik vazifesi görecek örnek tesisler kurması, özel sektörü teşvik maksadı ile teknik yardımlar yapması, mali imkânlar sağlaması gerekmektedir.

5 — Tarım ürünlerinin üretim merkezlerindeki hareketi ve tüketim yerlerine sevkinden doğan nakliyata ilişkin problemlerin hal çarelerinin araştırılması hususunda da çalışmalar yapılmalıdır.

6 — Tarım ürünlerimizin sürümünde çok büyük önem taşıyan iç ve dış pazarlarda tanıtma konusu esas itibariyle Ticaret Bakanlığının görevi bulunmakta ise de, bu konuda görülen hizmetler yeterli ve başarılı olamamaktadır. Tarım Bakanlığı ve ilgili diğer teşekküllerle iş birliği yapılarak aksaklıkların ortaya çıkarılması ve islâh tedbirlerinin alınması gerekmektedir.

7 — Standardların hazırlanmasında ve üretim bölgelerinde öğretici faaliyette bulunulmasında Tarım Bakanlığının bugüne kadarki çalışmaları istenen ölçüde olmamıştır. Türk Standardları Enstitüsüne gereken malî yardımlarda bulunarak sıkı işbirliğinin sağlanması gerekmektedir.

8 — Tarım Bakanlığı halen pazarlama sahasında üretici ve ihracatçıya hitabeden neşriyata yer vermemektedir. Bir taraftan ürünlerin yetiştirilmesi ile ilgili neşriyat yapılırken diğer taraftan istatistiki bilgi v.s. gibi dökümanlar da neşir yolu ile ilgililerin istifadesine sunulmalıdır.

9 — Türkiye’de zirai pazarlama sahasında yetişmiş elemanlar yerinde kullanılamamaktadır. Birçok teşekküllerde bu hizmet ya uzun yıllar memleket ekonomisi ile ilgili müesseselerde çalışmış tecrübeli kimseler tarafından yürütülmekte veya pazarlama ile hiç ilgisi bulunmayan kimseler çalıştırılmaktadır. Pazarlama, her ne kadar, maddelere göre özellik arzederse de, prensipleri daima müşterektir. Binaenaleyh Tarım ürünlerinin pazarlanması üzerinde yetişmiş bir kimse bu sahadaki bütün ürün ve mamüllerin pazarlama görevlerini görebilir. Buna ilâveten ayrıca uğraştığı madde nin yetiştiriciliğini de biliyor ve bu sahada da ihtisası varsa bu gibiler tercihe şayan olmalıdır.

10 — Memleketimizde devlet, özel sektör için bir yandan teknik standart ve spesifikasyonları tesbit etmek ve bunların uygulanmasını sağlayıcı tedbirleri almak suretiyle gelir dağılımını düzenlemekte ve tarım ürünlerinde üreticinin payının artmasını teminde gayret göstermekte, diğer taraftan da lüzumlu gördüğü yerlerde tarım ürünlerinin pazarlanması ve değerlendirilmesi için fiilen hizmet gören devlet teşebbüsleri kurup işletmektedir.

11 — Bu hizmetlerle ilgili devlet kuruluşları değişik bakanlıklara bağlanmış ve bu suretle tarım politikası ile çok yakından ilgili bulunan bu faaliyetlerin koordinasyonu arzu edilen ölçüde sağlanamamıştır. Ta-

rım üretiminden elde edilecek gelirin derecesini ve dağılımını tayin edecek olan bu çok önemli görevlerin hükümet içinde tarım politikasından sorumlu Bakanlık tarafından ayarlanmaması, üretim konusundaki dengeyi, bölgelerde en uygun ürünlerin yetiştirilmesini ve plândaki üretim hedeflerinin gerçekleştirilmesini büyük ölçüde aksatmaktadır. Bu yüzdendir ki bugüne kadar tarım politikası içinde ahenkli düzenlenmiş bir üretim yerine muayyen maddelerin pazarlanması, değerlendirilmesi için kurulmuş teşekküllerin görüş ve düşüncelerine uygun tek tek madde üretimi politikaları hakim olmuştur.

12 — Bu sebeplerle tarımsal ürünlerin pazarlama ve değerlendirilmesindeki genel politika esaslarının tesbitinde yardımcı olarak bunların uygulanmasını izlemek, özel teşebbüsün bu konudaki çalışmalarını desteklemek teknik yardımda bulunmak ve nihayet bu faaliyetlerin gerektireceği malî imkânların temininde görevli olmak üzere tarımsal pazarlama ve değerlendirme hizmetlerinin Tarım Bakanlığı bünyesinde makama bağlı bağımsız bir dairece yönetilmesi zaruridir. (Bu madde Genel Kurulda, ekonomik araştırmalar, üretiminin plânlanması, istatistiklerin toplanması ve yayım hizmetleri gibi konularda bu dairenin meşgul olmaması ve Tarım Hizmetlerinin Reorganizasyonu raporundaki teklifin esas alınması kaydı ile kabul edilmiştir.)

13 — Tarım ürünlerinin pazarlanmasında Devlete düşen görevlerin Tarım Bakanlığının yetki ve sorumluluğuna verilmesini gerektiren diğer bir sebep de ortaklık anlaşması, Büyük Millet Meclisinde tasdik edilen, Ortak Pazar camiasında bu hizmetlerin, tarım politikasının bir unsuru olarak mütalâ edilmekte oluşu ve bütün üye memleketlerde bu hizmetlerin Tarım Bakanlığı tarafından yürütülmüş olması hususudur.

14 — İhracatçı, halen ziraî karantina ve standard kontrolü olmak üzere iki ayrı teşkilâta iki defa kontrol yaptırılmaktadır.

Mahiyetleri itibariyle birbirine çok yakın olan bu iki kontrol ihracatçıya bir külfet olduğu kadar malın örselenmesi bakımından da mahzurlu olmaktadır. Bu bakımdan tarımsal ürünlerin kontrolünün tek elden, memleket çapında teşkilâtı bulunan, Tarım Bakanlığınca yönetilmesi uygun olacaktır.

KONUŞMA VE TARTIŞMALAR

Prof. Dr. Saîit Tahsin Tekeli :

Efendim bu komisyonda benimde çalışmaklığım da icabediyordu, derslerim hasebiyle bulunamadım. Mesele iki bakımdan çok önemlidir. Öğleden evvelki toplantıda mahsulün değerlendirilmesi meselesi üzerinde durulmuştur. Zannediyordumki bulunamadığım bu komisyonda bu mesele etraflı olarak görüşülecek. Anlıyorumki ziraatın bünyesinde bizim anlayışımızda bir noksanlık vardır. Bu noksanlığın yalnız teşkilatta olduğu zannedilir. Fakat anlıyorumki ziraat mühendisleri de bu meselede ziraatın bünyesini tam olarak almamış bulunuyorlar. Özur dileyerek bu hususta kısaca izahat vermek istiyorum. Ziraat mahsüllerini değerlendirmek imkânları sağlanmadığı müddetçe ziraatte istihsali arttırmak, kaliteyi düzeltmek mümkün değildir. Zirai potansiyel bakımından, ziraat politikası bakımından da bu meseleyi bir prensip olarak kabul etmek ve ziraatımızın bünyesine yerleştirmek şarttır. Şimdi görüyorum ki komisyonun raporu pazarlama ve değerlendirme şeklinde olduğu halde, bütün mesele yalnız bir pazarlama şeklinde ortaya konmuştur. Bu belkide komisyonun teşekkülü itibariyle bir zaruret olmuştur. Amma bu komisyonda çalışan arkadaşlarımızın değerlendirmeyi başlı başına bir mevzu, bir sanayii mevzuu, ziraat sanayi ve gıda sanayii mevzuu olarak ele almaları icabederdi. Ziraat mahsüllerinin değerlendirme imkânını, işleme imkânını ve bu suretle mamûl madde ihtiyacını karşılama zarureti biz kendi vazifemiz olarak üzerimize almadığımız, teşkilâtlandırmadığımız taktirde bunların şu veya bu tarzda bugünkü perişan halde gelişmesine kat'iyen imkân yoktur. Bunun neticesi de zirai istihsalin düşmesi, azalmasıdır. Bunu mutlak olarak dikkate almak ve kabul etmek lâzımdır. Diğer taraftan bu değerlendirme işleri yani işleme suretiyle ziraat mahsüllerini değerlendirme meselesi bu gün maalesef hükümetin muhtelif organları arasında da bir vazife olarak alınmış değildir. Buna karşılık mehtap projesi gibi, plânlamanın bazı programları gibi bütün bu meselelerin Tarım Bakanlığına intikal ettirilmesi Tarım Bakanlığında yerleştirilmesi zaruret olarak ifade edildiği halde maalesef Tarım Bakanlığı bu hususta gerekli alâkayı göstermemiş bulunuyor. Gerçi reor-

ganizasyon programında bu mesele üzerinde ayrıca durulmuş amma biz bu reorganizasyonun da mehtap projesi gibi senelerce beklemiş olmasını ve kalmasını ziraatımız için zararlı bir unsur, zararlı bir hal olarak telâkki ediyoruz. Tekrar edeyim ki Türkiyede sahipsiz bir sanayi varsa, sahipsiz bir iş varsa ve ziraatın üzerine en fazla tesir yapan bir mevzu varsa bu da gıda sanayiidir. Mahsulün değerlendirilmesidir. Bunda teşkilât olarak, iş olarak, araştırma ve eğitim olarak ayrıca çalışmak zaruretinde bulunuyoruz. Tamamen sahipsiz olduğu, bizim olduğu için ve başkalarının bu hususta hiç bir suretle bizim kadar meseleyi esasından alıpta işlemesine ve değerlendirmesine imkân bulunmadığı için bu küçük noksanı burdaki bu sözlerimle tamamlamış oluyorum.

Doç. Dr. Turan Güneş :

Sayın başkan, kongrenin değerli üyeleri, 13 numaralı tebliğin 11. sahifesi üzerindeki fikirler ile 10 ncu sahifesi üzerindeki fikirler üzerindeki kanaatımı ve bu husustaki teklifimi önce belirtmek isterim. 11 numaralı sahifenin 2. paragrafında şu şekilde bir ifade mevcuttur : 5 yıllık plânda ön görülen müdahale sisteminin kaldırılması serbest rekabet müessesesinin tesisi arz ve talebe göre teşekkül edecek fiyat hareketleri yaratılması ekonomi prensiplerine uygun suni tedbirleri bertaraf edici olumlu bir tutum olarak görülmektedir. Bu ifadeden anlıyoruz ki bu tebliğde, 5 yıllık kalkınma plânında müdahale sisteminin öngörülüşü ileri sürülmektedir. Halbuki birinci 5 yıllık kalkınma plânında ziraat mahsullerine pazarda serbest rekabet şartlarının hakim kılınması ön görülmüştür. Ancak lüzumlu hallerde müdahalelerin yapılacağı ileri sürülür. Bu bakımdan bu ifade 1 ci 5 yıllık kalkınma plânının ileri sürdüğü fikirlerle tezat halindedir. Diğer taraftan burada bu tebliğden önce verilmiş olan ve oylarınızla kabul edilmiş olan 1 numaralı tebliğle 14 numaralı tebliğ ziraat mahsülleri pazarlarda serbest rekabet şartlarının hakim olamayacağı ve bu pazarların müdahale tedbirleriyle pazarın bir takım devlet kuruluşları ve çiftçi organizasyonlarıyla düzeltilmesi suretiyle yürütülmesi gerektiği kabul edilmişti. O bakımdan gerek 1. ci 5 yıllık kalkınma plânının esprisine aykırı bir şekilde burada ifade edilmiş olan bu fikirlerin ve gerekse bundan daha önce kabul edilmiş olan tebliğlerin ruhuna uygun olarak bu paragrafın değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Bu husustaki teklifimi yazılı teklif halinde başkanlığa sunmaktayım. İkinci bir husus raporun "Pazar Temini ve Politikası" başlığı altındaki birinci paragrafa aittir. Bu kısmı kısaca okuyayım : Tarım ürünlerinin üretimi ile doğrudan doğruya meşgul olan Tarım Bakanlığının pazar temini ve satış politikası ile de alâkalı bir organ olması icabeder". Bu fikir-

le Ticaret Bakanlığının yürütmekte olduğu tarım ürünlerine pazar aranması hizmetinin tamamıyla Tarım Bakanlığına devredilmesi fikri ileri sürülmektedir. Kaldı ki, tarım ürünleri için bir pazar temini doğrudan doğruya bir bakanlığın hizmeti de olamaz. Benim buradaki teklifim bu cümledeki pazar teriminin kaldırılmasıdır. Bunun dışında fazla zamanınızı almadan rapora ilâve edilebilecek birkaç hususa kısaca temas etmek isterim. Bunlardan bir tanesi pazarlama konusunda yapılacak olan araştırmalardır. Pazarlama konusunda çok önemli bir araştırma sahası fiyat araştırmaları sahasıdır. Bu hususa önemle yer verilmesi lâzımdır. Diğer taraftan pazar ve fiyat ilgilerinin bütün memleket sathına yayılması gerekir ki üreticiler üretim programlarını ve satışlarını buna göre ayarlasınlar. Bu hususun ilâve edilmesi gerekir. Yine önemli bir husus çiftçinin elinden ürününün hakiki değerini bulmadan çıkması, kredilerin yetersiz oluşu, zamanında verilmeyişi ve faiz haddinin yüksek oluşudur. Çiftçinin ürününün iyi bir şekilde değerlendirilmesi bakımından bilhassa bu hususun da raporda belirtilmesi faydalı olur kanaatindeyim.

Dr. Turgut Pamir :

Sayın Bakan, muhterem kongre üyeleri: Evvelâ rapor hakkında belirtilen tenkitlere cevap vereceğim. Raporumuz tarım ürünlerinin pazarlanması ve kontrolüdür. Binaenaleyh Sayın Tahsin Tekeli hocamızın belirttiği değerlendirme konusu bizi uzaktan ilgilendirmektedir. Direkt olarak bu raporu ilgilendiren bir konu olarak görmedik ama buna mukabil raporumuzun ana bölümünde değerlendirmeye endirek olarak temas ettik. İkinci husus Turan Güneş arkadaşımız tarafından ortaya konulan tenkitlerdir. Birincisi raporun 7 nci sayfasında "bugün gerek iç ve gerekse dış pazar temini ve satış politikası Tarım Bakanlığınca ele alınmış bir konu değildir. Bu işle ilgili teşekküller arasında bir koordinasyon da bulunmamaktadır. Bu bakımdan memleket bünyesine göre bir pazar politikası tesbit edilememiştir." ifadesine temasla pazar temini ifadesinin bu paragraftan çıkartılmasını teklif etmektedirler. Biz Komisyon olarak şöyle düşündük: Bir malı istihsal eden onun satışından birinci derecede sorumlu olan insanıdır. Bugün eğer benim istihsal ettiğimi satamıyor ve bundan bir zarara düşer oluyorsam bunun ilk tesiri bana gelecektir; evvelâ benim canım yanacaktır. Bunun için pazarın temini ve istihsalden sonra satışında Tarım Bakanlığının esas görevlerinden birisi olmasını düşünerek bu ifadeyi buraya koymuş bulunuyoruz.

İkinci bir noktada, beş yıllık kalkınma plânında öngörülen müdahale sisteminin kaldırılması, serbest rekabet müessesesinin tesisi, arz ve tale-

be göre fiyat teşekkülü fikridir. Müdahale alımlarının bütçeye ve dolayısı ile memleket ekonomisine yarattığı kötü tesirleri göz önüne alarak ta mümkün mertebe ziraat mahsullerinde açık bir rekabete girmek suretiyle fiyatın teşekkülünde rekabeti esas almayı komisyon uygun görmüştür. Fiyat hareketlerinin raporda bulunmadığı keyfiyeti ise varit değildir. Bütün rapor şayet baştan sona kadar okunaydı yapılacak olan etüdler, deneme ihraçları diğer taraftan enformasyon faaliyetleri fiyat hareketlerinin yakından takip ve etüd edileceği fikrini ortaya koyardı. Kredi bölümü raporumuzda geniş olarak yer almış, hangi bankaların, hangi finansman müesseselerinin kredi ile uğraştığına ait bölümler vardı. Yalnız bütün raporu baştan sona kadar okuyup huzurunuzu işgal etmemiştik. Hatıratında kredi, enformasyon ve fiyat hareketleri raporun içerisinde bulunmaktadır. En son verilen önergede Tarım Bakanlığı bünyesi içerisinde kurulması teklif edilen Marketing (Pazarlama) ünitesinin ekonomik araştırmalar grubu içerisinde mütalâa edilmesi belirtilmektedir. Arkadaşlarım, pazarlama faaliyetleri sür'atle cereyan eden bir iştir. Doğrudan doğruya makama bağlı olmıyan bir teşekkül ani karar verip icraatta bulunmaz. Kademeler atlamak, onay almak pazarlama hizmeti görececek olan bir teşekkül için çok güçleşir. Onun için Komisyonumuz bunu doğrudan doğruya makama bağlı ve biraz da serbest çalışabilecek bir ünite olarak düşündü. Bugün dışardan alacağımız bir fiyat üzerine memleketin sağında solunda bulunan bir ihracatçıyı veyahutta satıcıyı uyandırmak fiyatı derhal bildirmek ve yahut dışarı ile temas temin etmek gibi hususlarda kademelere müracaat edildiği takdirde pazar da elimizden gider, mal da elimizde bozular kalır. Binaenaleyh çalışmalarda elâstikiyet ve sür'ati temin edebilmek için kurulacak üniteye bir parça serbest hareket etme ve re'sen makama bağlı bulunma keyfiyetini komisyonumuz göz önüne aldı ve bu şekilde tertip etti. Karar yüksek hey'etinizedir. Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Sait Tahsin Tekeli :

Efendim ben tekrar bünyeden bahsetmiyeceğim amma, bu ziraat ürünlerinin pazarlanması ve değerlendirilmesi konusunda çalışan komisyonda kısa bir zaman ben de bulunabildim. Burda işleme de vardı. Amma mesele daha ziyade marketing üzerinde olmuş. Kabul ediyorum. Ancak, bu büyük kongrede ziraatın bünyesini tamamlamak üzere yapılan çalışmalarda teknoloji sanayiinin kurulmamış olması büyük bir noksanlık teşkil ediyor. Bundan sonraki Komisyon ve raporlarda da bu mesele üzerinde görüşülmeyecek. Politikada da üzerinde duruldu, potansiyelin işletmesinde de zaruret ifade edildi. Ziraat mühendisleri oda-

sının ziraat mahsullerinin işleme yolu ile değerlendirilmesi ve gıda sanayii meselelerini içine alan bir toplantı yapması icap etmektedir. Bunu Oda yapmazsa çok enerjik olan tarım Bakanımızdan bilhassa rica edeceğim. Çünkü bu mesele ortada sahipsizdir. Buna ziraatçılar sahip çıkacaktır.

Nevzat Karacahisarlı :

Efendim benim vermiş olduğum önerge komisyon başkanı tarafından gerektiği gibi cevaplandırılmadı. Komisyon başkanı kurulacak olan marketing dairesinin makama bağlı müstakil bir daire olduğunu cevap olarak bildirdiler. Buna itirazım yok. Esasen bakanlıkça kurulmuş olan pazarlama ve değerlendirme dairesinin makama bağlı ayrı bir ünite şeklinde kurulması teklif edilmiş bulunmaktadır. Tebliğde ve raporda kurulacak pazarlama dairesinin kendi konusu dışında kalan ekonomik araştırmalar, üretimin plânlanması, tarımsal istatistiklerin toplanması, yayım hizmetleri ve araştırma hizmetlerinin bu daire içinde toplanması teklif edilmektedir. Benim itiraz ettiğim husus budur. Yayımı ayırırken, araştırma ayrı olsun derken, ayrı bir plânlama çalışmaları yapılırken tebliğde ve raporda tekrar bunlar eski sistemde hepsi bir araya getirilmek suretiyle bir daire kurulması teklif edilmektedir. Tekrar arz ediyorum. Dairenin kurulmasına itirazım yok yalnız ileri sürdükleri bu çeşitli konuların hepsinin bir araya getirilmesi suretiyle bakanlık reorganizasyon çalışmaları dışında da başka istikamette bir daire kurulması teklif edilmektedir. İtirazım bu noktadadır. Genel kurulun bilhassa bu noktaya önem vermesini rica ederim.

Dr. Turgut Pamir :

Efendim bizim düşüncemiz pazarlama ünitesinin tamamen müstakil ve kendi kendine yürüyen bir teşekkül olmasıdır. Şu bakımdan bir parça açıklamayı faydalı buluyorum ; pazarlamada bir fiyat veya bir teklif elde edildimi bunun o gün en seri neşir vasıtalarıyla istihsal bölgelerine, satıcılara ve alıcılara duyurulması gerektir. Tarım Bakanlığının bu günkü neşriyat veyahut diğer hizmetleriyle pazarlama hizmetini göremeyiz. Onun için biz müstakil yepyeni bir bünye yepyeni bir ruhla bir ünite düşünüyoruz. Bu bakımdan tavzih etmek isterim, istatistiği, neşriyatı ve enformasyonu ile pazarlama kendisine has bir hizmettir. Bütün dünyada da bu konuda çalışan müesseseler bütün bu saydığım hizmetleri kendi elinin altında bulundurur ve ona göre hareket eder. Başka taraflardan yardım almakla bunu götürmek ve bugünkü dünya ticaretine ayak uydurmak imkânsızdır, arkadaşlar. Tavzihen arz ediyorum.

ÖNERGELER

Kongre Başkanlığına,

Raporda kurulması teklif edilen "Pazarlama ve Değerlendirme Dairesi"nin, bakanlığın Reorganizasyon raporu dışındaki esaslara giderek ekonomik araştırmalar, üretimin plânlaması, mevsimlik istatistiklerin toplanması ve yayım hizmetleri gibi konuları içine alması ileri sürülmektedir.

Reorganizasyon raporundaki teklifin esas alınması.

Nevzat Karacahisarlı

Ziraat Yüksek Mühendisliği I. Teknik Kongresi Başkanlığına

Kongre tebliği olarak 13 numaralı "Tarım Ürünlerinin Pazarlanması ve Kontrolü" isimli tebliğin aşağıdaki şekilde değiştirilmesi ile oylanmasını saygılarımla arz ve rica ederim.

1 — Tebliğin 11 nci sayfasındaki: "Beş yıllık kalkınma plânında öngörülen müdahale sisteminin kaldırılması, Serbest rekabet müessesesinin tesisi, arz ve talebe göre teşekkül edecek fiyat hareketleri yaratılması ekonomi prensiplerine uygun, suni tedbirleri bertaraf edici olumlu bir tutum olarak görülmektedir" ifadesi kaldırılarak fiyatlarda istikrar temini bakımından tamamiyle arz ve talebe göre fiyat teşekkülü serbest pazar sistemi yerine fiyat tutarlılığı temin edecek olan pazara gerekli müdahalelerin yapılabileceği sistemi uygulanmalıdır.

2 — Tebliğin 10 ncu sayfası 3 ncü paragrafındaki "Tarım Bakanlığının pazar temini ve satış politikası ile de alâkalı bir organ olması icap eder" ifadesinden "Pazar temini" deyiminin çıkarılması.

Doç. Dr. Turan Güneş

(Genel Kurulda önergenin 1. maddesi kabul, 2. maddesi red edilmiştir.)

TÜRKİYE'DE TARIM ÜRÜNLERİNİN FİYAT POLİTİKASI

Türkiye'de Tarım Ürünlerinin Fiyat Politikası Komisyonu

KOMİSYON RAPORU VE KONGRE KARARI

Ziraat Yüksek Mühendisliği 1. Teknik Kongresine, kongre tebliği olarak Doç. Dr. Turan Güneş tarafından sunulan "Türkiye'de Tarım Ürünlerinin Fiyat Politikası" konulu 14 numaralı tebliği 25.11.1965 günü Z. M. Odası Merkezinde çalışmalarına başlayan komisyonumuzca tetkik edilmiş ve mevcudun oy birliği ile lüzumlu görülen değişiklik ve ilâvelerin yapılması suretiyle tebliğ tümü ile kabul edilmiş ve bu husustaki komisyon görüşüde aşağıya çıkarılmıştır.

Giriş :

Tarım ürünleri fiyat politikası anlamını kısaca tanımlıyarak konuya gireceğiz.

Tebliğin ana teması içerisinde ele alınan, tarım ürünleri fiyat politikası, sadece tarım ürünlerine ait fiyatların oynanması ile tayin ve tesbit edilemez.

Bu politika, tarım ürünleri yetiştiren ve yarı ve tam mamûl halinde işleyenlerin ve pazarlanmasını yapanların, memleketin bütün ekonomik ve sosyal şartlarını göz önünde bulundurarak düzeltmek ve geliştirmek için devletin fiyat yoluyla doğrudan doğruya ve pazarlama organizasyonları kurmak, geliştirmek ve teşvik etmek yoluyla vasıtalı olarak aldığı tedbirlerdir.

Türkiye'de tarım ürünlerinin alınıp satıldığı pazarda, üretici ve tüketicinin haklarını, tam olarak koruyabilen serbest pazar şartlarının sağlanması güçtür. Tarım ürünlerinde piyasa mekanizmasına, ürünleri destekleme ve pazar düzenleme mahiyetinde müdahalelerin bulunması, devletin kuracağı alım satım ve işleme organları ile veya üreticilerin meydana getireceği satış kooperatifleri ile düzenlenmesi bir zarurettir.

2 — Fiyat politikası şu gayeleri taşımaktadır.

2.1.— Çiftçi sınıfına diğer sektörlerde elde edilen kazançla müteneşip ve makul bir gelir temin etmek.

2.2.— Çiftçinin araçlar karşısında pazarlık gücünü artırmak.

- 2.3.— Tarım ürünleri fiyatlarındaki şiddetli dalgalanmaları azaltmak, gidermek ve fiyat istikrarı (Tutarlılık); temin etmek.
- 3.— Gerek Devlet Kurumlarının ve gerekse üreticilerin örgütlenmesi ile üreticiler belli bir pazara kavuşturulmalı ve fiyat istikrarı temin edilmelidir. Burada fiyatların devamlı yükseltilmesi yerine istikrarı esastır. Ancak ziraî ve ekonomik şartlar sebebiyle, desteklenmesi gerekenler yinede desteklenmelidir.
- 4.— Fiyat değişikliği her zaman, üretimin artışına tesiri olamayacağı gibi teknik tedbirler alınmadıkça da bu konuda başarı sağlanamaz. Bunun içinde maliyeti düşürücü teknik tedbirlerin üzerinde önemle durulmalıdır.
- 5.— Ürünlerin ayrı ayrı fiyat politikası, devletin genel ziraî politikasına uygun olmalıdır.
- 6.— Fiyatlar tayin edilirken, ürünlerin memleketin ekonomik ve sosyal şartları göz önünde tutulmalı ve fiyatlar arasındaki normal ilişkiler kurulmalıdır.
- 7.— Fiyatların tesbitinde ekonomik kriterler; dış fiyatlar, maliyet, çiftçi geliri ve diğer sektörlerdeki nüfus geliri dengesi, genel fiyat endeksi-seyri, stok durumu ayrıca göz önünde tutulmalıdır.
- 8.— Fiyat politikası ile ilgili bulunan bazı kuruluşlar, üretim politikasını yürütenlerden, ayrı bir kuruluşta yürütülüyorsa, bunlar üretim programını yürüten Bakanlığa (Tarım Bakanlığı) bağlanmalıdır.
- 9.— Tek başına fiyatla oynamak tarım ürünleri üretimini artırmaya yeterli değildir.

Fiyat tedbirleri ile ürünlerde birim başına düşen masraf azaltıcı teknik tedbirler, beraberce alınmalıdır.

1 — Tebliğin esasında yapılan değişmeler :

1.1 Tebliğde hububat fiyatları arasında kurulması icap eden münasebetler belirtilirken, buğday ile çavdar arasındaki mesafenin çavdar aleyhine daha çok açılması görüşü; bu iki ürün arasındaki, bu günkü aralığın ilerde de devam edecek şekilde muhafazası suretiyle, değiştirilmiş-

tir. Bunun sebebi ise genellikle çavdar üreticisinin çavdardan başka bir alternatifi bulunmamasıdır.

1.2 Tebliğin, ayçiçeğinin bitkisel yağ açığının kapatılmasında sahip olduğu önem sebebiyle, üretiminin arttırılması için hiç olmazsa 4-5 yıllık devre için fiyat desteklenmesi görüşü, üretimin teknik tedbirlerin alınması şeklinde artırılması suretiyle değiştirilmiştir. Bunun sebebi ayçiçeğinin bugün hakiki değerini oldukça parazda bulmuş olmasıdır.

1.3 Tebliğde soya fasulyesi ve çay için bir fiyat tesbit edilmiş olması diğer bitkilerde bir fiyat seviyesi verilmemiş olması sebebiyle prensip olarak kabul edilmemiştir. Böylece soya fasulyesi için üreticiye fabrikada asgari 125 kuruş ödenmesi ifadesi bu üründe yüksek bir destekleme fiatı tatbik edilmesi şeklinde değiştirilmiştir.

Tebliğde çay içinde üreticiye halen ödenen fiyat seviyesinden düşük olarak ödenmesi gerektiği belirtilen 190-200 kuruş fiyatda kaldırılmıştır. Buna ilâveten tebliğin ileri sürdüğü çayda yüksek fiyat politikasından dönmelidir fikri, yeniden yapılacak fiyat indirmesinin bölgede hasıl edeceği sosyal ve ekonomik tesirler sebebiyle benimenmemiştir. Ancak mevcut 3 liralık tek fiyatın en yüksek vasıflı mahsule ödenmesini temin için bu vasıftaki mahsulün hesabına imkân veren hasat aylarında (Haziranın 2 nci yarısından hasat dönemi sonuna kadar) ödenmesi ve bütün hasatın büyük bir ekseriyetinin (% 45-55) yapıldığı (Nisan, Mayıs ve Haziranın ilk yarısı) devresinde, yaprak toplamanın diğer aylara muntazam dağılımını sağlamak ve % su nisbeti yüksek olan bu aylardaki mahsule ise bu tavan fiyatından daha düşük fiyat ödenmesi kabul edilmiştir.

1.4. Tebliğ; bitkisel yağ açığının kapatılmasında yağlı tohumları bir disiplin altında toplamak ve yağlı tohumlar alımını ve fiyat desteklenmesini memleket çapında yürütmek için bir yağlı tohumlar kurumu kurulmasını teklif etmektedir. Bu teklif, bu ürünlerin dağılık olan muhtelif özel ve devlet sektörü kurumları ile satın alınmakta olması fiyatların tatmin edici olması, Devletin bu nevi teşekkülleri yürütmedeki güçlükleri ve yağlı tohumların muhafaza güçlüğü göz önünde bulundurularak kabul edilmemiştir. (Kongrede, yağlı tohumlara uygulanacak fiyatın, tohumların yağ nisbetinde göre ayarlanması hususunda yapılan teklif, Genel Kurulca benimsenmiştir.)

2 — Tebliğde yapılması kabul edilen ilâveler :

2.1. Hububat ürünü arasına yulaf'da dahil edilmiş ve fiyatının arpa fiyatına yakın bir şekilde desteklenmesi kabul edilmiştir.

2.2. Hububat fiyatının tesbiti için önemli kriterler olarak; dış memleket fiyatları, maliyet fiyatı, tarım ve diğer sektörlerde çalışan nüfusların gelir durumları, toptan eşya fiyatlarının genel seyri ve ürünün stok durumu ilâve edilmiştir.

2.3. Bakliyat arasına nohut dahil edilmiş ve fasulye için takip edilen fiyat politikası aynen kabul edilmiştir.

2.4 Pancarda fiyatlar, ekim mevsiminden önce ilân edilmelidir.

2.5 Yağlı tohumlar arasına çiğit de dahil edilmiş ve pazarının mevcut kooperatiflerce düzenlenmesine devam edilmesi kabul edilmiştir.

2.6. Taze meyve ve sebze pazarının düzenlenmesi hususunda ileri sürülen görüşlere aşağıdaki görüşler de ilâve edilmiştir.

a) Taze meyve ve sebzelerin ihracatında kullanılacak frigorifik vasıtaların ithalinde gümrük muafiyeti tanınmalıdır.

b) Özel sektöre örnek olabilecek pazarlama ve kıymetlendirme tesisleri devletçe kurulmalıdır.

2.7 Çay alım ve fiyat işlerinin düzenlenmesi ve kalitenin yükseltilmesi için İktisadî Devlet Teşekkülü halinde bir devlet çay kurumu kurulmalıdır.

2.8. Merinos yapağısında başlanılmış olan prim ödeme sistemi arttırılmak suretiyle devam etmelidir.

2.9. Tiftiğin dış pazarlarda değerini bulması için içindeki boz renkliliğin giderilmesi hususunda araştırmalar yapılmalıdır.

2.10 Ticaret Bakanlığınca yönetilmekte olan pamuk standartlarının üretimi ile ilgisi bulunmasından Tarım Bakanlığına devredilmesi uygun görülmüştür.

Yukarıda raporun muhteviyatından da görüldüğü gibi tebliğin esasında yapılan değişiklikler ve lüzumlu görülen ilâveler ele alınmış olup, tebliğin metninde yapılan düzeltmelere ise sayfa ve satır numaraları ve rilmek suretiyle düzenlenerek raporun 3. ve 4. maddelerinde yer verilmiştir.

III — TÜRKİYE'DE UYGULANAN TARIM ÜRÜNLERİ FİYAT POLİTİKASI

Önemli tarım ürünlerinde uygulanan fiyat politikası; uygulama şekilleri ve sonuçları, hasıl olan problemler ve çözüm yolları itibariyle incelenecektir.

A — Hububat :

Hububattan buğday, arpa, çavdar, yulaf, mısır ve pirinç ele alınmıştır.

1 — Buğday :

Türkiye’de buğday fiyatlarına devlet tarafından müdahale edilmektedir. Buğday fiyatlarına ilk müdahale, fiyatların son derece düşmesi karşısında 1932 de çıkartılan Buğday Koruma Kanunu ile başlamıştır. Hükümete buğday alma ve satma yetkisi veren bu kanun ile alım istasyonları kurulmuş ve alımlar başlamıştır. Devlet alımları şeklindeki fiyat politikası hareketi, ilk yıllarda tesisat kifayetsizliği ve ulaştırma imkânsızlığı sebebiyle güç şartlar altında cereyan etmiştir. 1938’e kadarki devrede müdahaleler bilhassa fiyatların aşırı derecede düşmesine karşı yapılmıştır. Fakat alımların mahdut olması, hükümet tarafından tesbit edilen fiyatın her yerde gerçekleşmesine engel olmuştur. 1938 de T.M.O. kurulmuş ve buğday pazarının düzenlenmesi Ofise verilmiştir. 1940 dan itibaren Ofis, buğdaydan başka diğer hububat ve afyon üzerinde de muamele yapmaya başlamıştır.

Hükümetin buğday fiyatlarına müdahalesinin müessir bir şekilde başladığı devre, Ofisin gerekli silo programının tamamlanmadığı 1954-1956 devresidir. Ancak Ofis fiyatı ile serbest pazar fiyatları arasında önemli açıklık uzun yıllar devam etmiştir. Bununla beraber, 1961 den itibaren 1954 e kadar serbest pazar fiyatına yaklaşan bir fiyat tesbit edildiği ve aralığın daraldığı görülmüştür.

Ofisin 1938 den itibaren tesbit ettiği fiyatlar umumi bir yükselme temayülüne sahiptir. Ancak bazı hallerde fiyat seviyesinin, ekonomik düşüncelere ve buğdayın tarımındaki yerine ait uzun vadeli görüşlere göre tesbit edilmediği anlaşılmaktadır. Örneğin 1951 de 19,3 olan alım fiyatı 1952’de 30 kuruşa çıkartılmıştır. Bu büyük bir yükseliştir ve politik düşüncelerin rol oynadığı anlaşılmaktadır. Diğer taraftan bu 30 kuruşluk fiyat 1957’ye kadar, diğer fiyatların çok süratle arttığı bir devrede olduğu gibi muhafaza edilmiştir. Bunun sonucu olarak bu devrede buğday üreticilerinin satın alma güçleri düşmüştür. Fiyatlar 1961 ve 1962 de bunun tersi ile yükseltilmiştir.

1961 e kadar buğday fiyatlarının tayininde ekonomik esaslara tam uyulmadığından, hükümet pazarda buğday ve hububat fiyatlarını tayinde müstakil bir kuvvet olmaktan çıkmış ve adeta pazarda teşekkül eden

yüksek fiyatın takipçisi olmuştur. Diğer taraftan 1962, 63 ve 64 de normal seviyesini bulan ve serbest piyasa fiyatı ile mesafesi kapanan müdahale fiyatları bu defa 1965 de tekrar ve siyasi düşüncelerle yüksetilme yoluna gidilmiştir.

Buğday fiyat politikasının genel olarak tetkiki bu politikanın her zaman ekonomik mülâhazara ve buğdayın ziraatteki rolüne göre yürütülmediğini göstermektedir.

Toprak Mahsulleri Ofisi hububat pazarını düzenlemek için alımlar yaparken önemli miktarda zararlar karşılaşmaktadır. Yapılan hesaplara göre bu zarar 1948-60 devresinde ortalama olarak yılda 83 milyon liradır. Bu durum yüksek bir silo kapasitesine sahip bulunulması ile yüksek işletme ve amortisman masraflarının mevcut olması, alış fiyatı ile satış fiyatı farkının küçüklüğü ve Ofisin fazla personel istihdamı ile izah edilebilir.

Buğdayın uzun devre fiyatlarının, üretim ve ekim sahası üzerine etkileri fazla olmamaktadır. Çiftçi eline geçen fiyat ile üretim miktarı arasında 1950-1964 yılları arasında 0,15 bir korelasyon katsayısı bulunmuştur. O halde buğdayda, üretimin artırılmasında fiyat, yeterli bir vasıta değildir. Buğday üretiminin fiyata karşı tepkisi azdır. Üretimin artırılmasında fiyatın yükseltilmesinden çok, daha önemli olan teknik tedbirler üzerinde durulmalıdır. (İyi tohum, gübre ve ekim tekniği).

Buğdayda şimdiye kadar üretim artışı, daha çok saha genişlemesinden ileri gelmiştir. Verimin tesiri çok zayıftır. Filhakika 1931 den 1960 yılına kadarki devrede verim artışının bir evvelki yıla göre üretim artışına tesiri %12,5dir. Üretim artışının büyük kısmı ekim sahası genişlemesinden olmaktadır. Ekim sahası da artık son hududuna varmıştır. O halde hububatta ekim sahasını genişletecek politikadan dönülerek verim artırıcı tedbirler üzerinde durulmalıdır. Bu da fiyattan gayri diğer tedbirlerin fiyat ile beraber alınması ile mümkündür.

2 — Arpa :

Arpa da buğday gibi Toprak Mahsulleri Ofisi tarafından pazarı düzenlenen bir hububattır. Arpa fiyatlarına müdahale 1940 yılından itibaren başlamıştır. Ofisin takip ettiği fiyat politikası ve pazarlama tesislerinin mevcudiyeti üretime istikamet vermekte tesirli olmuştur. Ancak arpa fiyatlarının bu ürünün ziraatteki yeri ve genel ekonomisini tam aksettirici şekilde tesbit edildiği iddia edilemez.

Memleketimizde arpa buğdaydan daha rahat bir gelişme imkânına sahiptir. Gübre kullanılmasının arttırılmasında, sulu ziraate geçişte ve böylece ziraatte entansitenin arttırılmasında rol oynayabilir.

Arpa fiyatları memleketimizde buğday fiyatlarına göre düşük tesbit edilmektedir. Dünya piyasalarında umumiyetle arpa fiyatı ile buğday fiyatı arasındaki fark azdır. Bizde de bu farkın %60-65'e düşürülmesi uygun olur.

Arpada da üretim miktarı sadece fiyat desteklenmesi ile önemli derecede artmamaktadır. Filhakika 1950 - 64 arasında çiftçi eline geçen fiyat ile üretim arasında 0,14 gibi düşük bir korelasyon bulunmuştur. Aktan ise 1926 - 50 devresinde 0,05 gibi küçük bir ilişki bulmuştur. 1950 - 64 devresinde fiyat - ekim sahası ilişkisi de 0,38 olarak, oldukça düşük elde edilmiştir.

O halde arpada da üretimin arttırılması için fiyat ile beraber fiyattan başka teknik tedbirlerin yerine getirilmesi lüzumludur.

Arpada fiyat ve diğer tedbirler ile üretim artışı sağlandığı takdirde bunun dış pazarlarda satışı için imkânlar mevcuttur. Ayrıca dahilde de arpa için yüksek bir talep vardır.

3 — Ç a v d a r :

Memleketimizin kumsal ve fakir topraklarında yetiştirilen ve yerine başka bir kültür bitkisi ikame edilemeyen bir üründür. Buğday ve çavdar fiyatları arasındaki mevcut aralık ilerde de muhafaza edilmelidir.

4 — Y u l a f :

Önemli bir hayvan yemi olan yulaf fiyatının üretimini teşvik edebilmek amacile, arpa fiyatına yakın bir seviyede tesbit edilmelidir.

5 — M ı s ı r :

Toprak Mahsulleri Ofisinin alım ve satım faaliyeti mısıra teşmil edilmiş olup, fiyatları serbest pazarda teşekkül etmektedir. Kıymetli bir hayvan yemi ve sanayi ham maddesi olan mısır, büyük bir üretici kütlesi tarafından yetiştirilmektedir. Sulu ziraat arazisi genişledikçe mısır bu alanlara yayılmakta ve üretiminde bir artış görülmektedir.

Mısır fiyatları yıldan yıla dalgalanmakla beraber, oldukça yüksek kabul edilebilir. 1929 - 50 devresinde fiyat ile üretim arasında 0,48 gibi

orta, ve fiyat ile ekiliş arasında da 0,55 gibi ortadan biraz üstün bir münasebet bulunmuştur. Ekiliş ve fiyat münasebeti, buğday ve arpanınkinden yüksektir. Ancak 1950 - 62 de fiyat - üretim münasebeti 0,10 ve fiyat - ekiliş münasebeti 0,11 bulunmuştur. Buna göre mısırdaki da fiyat ile ekim sahası ve üretim arasındaki münasebet yüksek fiyatın daha fazla üretime ulaşmasına her zaman tesirli olmadığını göstermektedir. Buna ilâveten mevcut pazarlama düzeni içinde yüksek fiyat, mısır üretilmeyen bölgelerde yem olarak kullanılacak mısırın fiyatını da son derece yükseltmekte ve onun bu sahada kullanılmasını engellemektedir. Bu durum istikrarlı bir fiyat ile mısırın pazarlama işlerinin düzenlenmesinde (alım ve memleket sathında dağıtım) Toprak Mahsulleri Ofisinden yararlanma lüzumunu ortaya çıkarmaktadır. Toprak Mahsulleri Ofisi üretimin fazla olduğu yerlerde ve bilhassa döküm zamanlarında alım yapmalı ve bunları mısır üretilmeyen ve fakat hayvan yemi olarak ihtiyaç duyulan bölgelere sevk etmelidir.

6—Pirinç :

Pirinç fiyatı serbest pazar şartlarında teşekkül eder. Mahsulün az olduğu yıllarda fiyatlar son derece yükselmektedir. Bu hal ertesi yılın ekim sahasına tesir etmekte ve o yıl üretimde bir bolluk hasil olmaktadır. Maliyetin yüksekliği ihracat imkânını ortadan kaldırdığından fiyatlar düşmektedir. Pirinçde, fiyat ile ekiliş arasında yakın bir ilgi vardır. Fiyat ile ekim sahası arasında 1950 - 64 devresindeki bu münasebet 0,64 dır. Fiyat ile üretim arasındaki münasebet ise 0,15 dir.

Fiyat dalgalanmaları sonucu olarak hem üretici ve hemde tüketiciye olan menfi tesirlerin giderilmesi için T.M.O. alımlarda bulunmalı, fazla mahsül yıllarında stok meydana getirmeli ve az mahsül yıllarında bunları pazara arz etmelidir.

3491 sayılı kanun, diğer hububatın Bakanlar Kurulu kararı ile Ofisin iştigal mevzuuna alınabileceğini amirdir. Pirinç Ofis programına dahil edildiği takdirde uygulanacak fiyat politikası, yüksek bir fiyat politikası olmamalıdır. Çünkü pirinç Türkiye için bir ihraç metaı değildir. Ayrıca çeltik sahalalarında, onun yerine diğer yüksek değerli tarım ürünleri ikame etmekte mümkündür. Hatta çeltik ekiminin en iktisadi bölgelerde yapılmasını temin için ekim sahası da kontrol altına alınabilir.

Hububat grubu içinde başlıca önemli neveleri gördükten sonra, genel fiyat politikası bakımından bu grup üzerindeki fikirlerimizi şu şekilde toplayabiliriz.

a — Hububatta pazarlama işlerini düzenlemek ve fiyat politikasını uygulamak için, mevcut olan T.M.O., çalışma sahına piring ve mısırdan alınmalıdır.

b — Bütün ürünlerin fiyatları, o ürünlerin tarımdaki yerlerine, ekonomik önemlerine ve ihtiyaçlarına göre ve politik tesirlerden uzak olarak tesbit edilmelidir. Fiyat tesbitinde dış memleket fiyatları, maliyet fiyatı tarım sektöründeki ve diğer sektördeki müessese gelir durumları, memleket içi genel fiyat seyri, stok durumu ve milli ihtiyaçlar göz önünde bulundurulmalıdır.

c — Muhtelif ürün fiyatları arasında normal münasebetler bulunmalıdır. Buğday ile arpa fiyatı arasındaki açıklık yaklaştırılmalı, buğday ile çavdar fiyatı arasındaki mesafe muhafaza edilmelidir.

d — Ofis hububat alımının finansmanı için Merkez Bankasına dayanmaktadır. Bu hal enflasyonist tesirler taşımakta ve aynı zamanda Ofisin rantabl çalışmasını engellemektedir. Ofis tedricen müstakil bir işletme sermayesine kavuşturulmalıdır.

e — Ofisi mali yük altında bırakan bir husus, büyük şehirlere yapılan ucuz buğday satışlarıdır. Bu şekilde ucuz buğday satışlarından vazgeçilmeli ve Ofis bu satışlar için, hiç olmazsa yaptığı masrafları karşılayan bir fiyat koymalıdır.

f — Ofis fiyatlarının üretime tesirli olabilmesi için ilân edilme zamanı, ekim mevsiminden öne alınmalıdır.

B — Bakliyat :

İnsan yiyeceği olarak yetiştirilen önemli bakliyat türlerimizden kuru fasulye, nohut ve mercimek üzerinde durulacaktır.

1 — Kuru Fasulye ve Nohut :

Fiyatı serbest pazarda teşekkül eder. Üretiminde devamlı artış vardır. Üretiminde devamlı artışı sebebiyle, fiyatı serbest pazar şartlarında oldukça istikrarlıdır. Fiyatı yüksek ve üreticisi tatmin edicidir.

Fasulyede fiyatın ekilişler ve üretime tesiri fazladır. 1950-64 devresinde fiyat - ekiliş münasebeti 0,83, fiyat - üretim münasebeti 0,84 dür. Bu da fasulyenin pazar ile ilgisinin yüksekliğini göstermektedir.

Hali hazırda fiyatların serbest pazarda teşekkülü fasulye ve nohut üretimine etkili olduğundan ve dağıtımında da güçlükler bulunmadığından, ayrı bir hükümet fiyat politikasına lüzum yoktur.

2 — Mercimek :

Baklagiller grubunda, ihracatında ümitler bulunması sebebiyle ayrı bir özelliğe sahip bulunan kırmızı mercimek dış memleketlerden fazla miktarda arzu edilmektedir. Pazarı organize edilmemiştir. Serbest pazar şartlarında teşekkül eden fiyatı, üreticisini tatmin etmemektedir. Üretimin düşüklüğü sebebiyle dış talepler karşılanamamaktadır.

Memlekete döviz temin edecek bu ürünün iyi bir pazarlama organizasyonuna ve fiyat politikasına ihtiyaç vardır. Toprak Mahsulleri Ofisinin, kırmızı mercimeği iştegal sahasına alması ve destekleme alımlarında bulunması lüzumlu görülmektedir.

C — Sanayi Bitkileri :

Önemli sanayi bitkilerimizden pamuk, tütün, şeker pancarı ve patates üzerinde durulacaktır.

1 — Pamuk :

Sanayi bitkileri arasında büyük bir yeri olan pamuğun pazarı genellikle Kooperatif Birlikleri vasıtasıyla organize olmuştur. 1935 senesinde kabul edilen Tarım Satış Kooperatifleri Kanunundan sonra Çukobirlik kurulmuştur. Pamuk başlıca iştegal konusudur. İzmir'de kurulan Tarih'inde pamuk ile uğraşan kısımları vardır.

Bu birliklerin esas vazifesi ortaklarının mahsullerini kıymetlendirmek ve satmaktır. Şayet ortakların teslimatı birliğin taahhütlerini yerine getirmeye imkân vermiyorsa ve ayrıca Hükümet müstahsillerin himayesi için buna lüzum görürse, ortak dışı alımlar yapılabilmektedir.

Kooperatif Birlikleri ve Hükümetçe pamuğa konulan fiyatlar önceleri uzun müddet düşük seviyeli tutulmuştur. Bilhassa İkinci Cihan Harbi sırasında bütün mahsullerin fiyatları yükselirken, pamuk alım fiyatları düşük tesbit edilmiştir. Bu hal pamukçuluğun gelişmesine önemli derecede mani olmuştur.

Pamuk üretiminin artışına teknik tedbir ile beraber fiyatların da önemli tesirleri bulunduğu araştırmalar ile de anlaşılmaktadır. Nitekim Hehenery Brandowun yapmış olduğu çalışmalara göre (Turkish Investment and Economic Development, F.A.O., Ank. 1953 s. 115), 1953 de pamuk üretiminin 1948'e göre yükselişin (1953 ün anormal hava şartları mahsulü, normal hava şartlarından % 10 düşük yapmasına rağmen) yarısı ekilen sahanın genişlemesinden olmuştur. İslah edilen usullerde ma-

kinanın payı % 55, sulamanın payı % 20, gübre ile tohumların payı % 25 dir. Ekilen sahanın artışında makinanın hissesi % 40, fiyat ve pazarların hissesi % 48 ve görünmeyen kalemlerin hissesi % 12 olarak hesap edilmiştir. Geçmiş devrelerde fiyatın üretim ve ekim sahası ile münasebeti de bunlar arasındaki yakınlığı göstermektedir. Aktan'a göre 1926-50 devresinde fiyatlar ile ekilişler arasında 0,76 ve fiyat ile üretim arasında 0,67 gibi ortadan yüksek bir korelasyon emsali vardır.

Pamuğun üretimine fiyatın tesirliliği, fiyat politikasının tayininde göz önünde bulundurulacak bir husustur. Bu husus her zaman göz önünde tutulmamış ve yukarıda anlatıldığı gibi İkinci Cihan Harbi içindeki düşük fiyatlar pamukçuluğu geriletmiştir. 1950 yılına kadar devam eden bu hal, bu yılda, Hükümetin Adana ve İzmir Kooperatif Birliklerinden pamuk müdahale alımları yapmasını istemesi ile değişmiştir. Yerli sanayi'i ham maddeden mahrum bırakmamak gayesini güden bu müdahaleler de fiyatlar oldukça yüksek tesbit edilmiştir. Ancak 1955 den sonra Kore Harbinin yarattığı yüksek konjonktür ortadan kalktığı ve dış fiyatlar çok gerilediği için, kooperatifler büyük zararlara uğramış ve bu yoldan dönülmüştür. Pamuk fiyatları halen kooperatifin pazarı düzenleme için ilân ettiği bir fiyat seviyesi ile beraber, serbest pazarda teşekkül etmektedir.

Pamuk fiyatları üzerine dış fiyatların önemli tesirleri vardır. Dış pazarda pamuk fiyatlarında istikrarsızlık olduğu zaman, dahilde de istikrarsızlık baş göstermektedir. Böyle hallerde pamuk üreticisini emniyet altında tutmak lâzımdır.

Çiftçinin istikrarlı bir durumda bulunması için satış kooperatiflerini daha çok geliştirmeli ve üretici bu teşkilât aracılığı ile teşkilâtlanmalıdır. Bugünkü şartlar altında devletin pamuk üreticilerini fiyat yolu ile doğrudan doğruya desteklemesi uygun değildir. Fiyat yüksekliği ile destekleme, ihracat güçlükleri yaratacağı gibi ayrıca ödeme güçlüğü de ortaya çıkaracaktır. O halde Kooperatif birlikleri, pamuk fiyatlarını maliyet, dış fiyatlar ve çiftçi geliri yönlerinden adil bir şekilde tesbit ve ilân etmelidir. Kooperatifin pazara hakim olacak kadar alım yapabilmesi için, ortak adetleri artmalı ve kooperatifler, finansman ve ucuz kredi imkânları bakımından kuvvetlendirilmelidir.

2 — T ü t ü n :

Tütün kısmen Tekel İdaresi tarafından ve kısmende özel sektör (tütün tüccarları ve ecnebi firmalar) tarafından satın alınır. Devlet Tekel

İdaresi baş fiyatları ilân etmek ve pazara girerek alımlar yapmak suretiyle fiyat teşekkülüne yardım etmektedir.

Türkiye'de tekel alımları yoluyla etkili müdahaleler 1945 den itibaren başlamıştır. Bu müdahaleler ile fiyatların düşürülmemesine çalışılmış ve önemli derecede alımlarda bulunularak piyasaya hakim olunmuştur.

Tütünde tatbik edilen fiyat politikasında 1951-55 devresinde fiyatlar % 11 yükselmiş ve üretim % 10 artmıştır. 1956 - 60 devresinde ortalama olarak fiyatlarda % 60 artış, üretimde % 17 artış yapmıştır. Verimde hissedilen artış yoktur. 1960 dan itibaren dünyada tütüne arız olan hastalık her tarafta fiyatları yükseltmiş ve bu durum Türkiye'de de tesirini göstermiş ve fiyatları önemli derecede artırmıştır. Bunun sonucu olarak ekim sahası genişlemiş ise de, kalitede düşüklükler olmuş, verim de yükselmemiştir. Böylece tütün için tatbik edilen yüksek fiyat politikasından dönmek temayülleri belirlemiştir. 1965 de fiyatlar düşürülmüştür. Bu durum daha önce tatbik edilen yüksek fiyatların tabii bir sonucudur ve tütünün kendi sahası dışında yayılmasına mani olması bakımından da uygundur.

Araştırmalar tütünde fiyatların ekim sahası ve üretim miktarlarına tesirli olduğunu göstermektedir. Aktan'a göre 1926-50 devresinde ekilişlerdeki değişmelerin 2/3 nisbeti tütün fiyatlarındaki değişmelerden ileri gelmiştir. 1950-60 devresinde fiyat ile üretim arasında 0,58 ile ortadan fazla bir münasebet bulunmuştur.

Tütünde fiyat ile ekiliş ve üretim arasındaki ilişki Tekel fiyatlarının tesirli olması sonucunu yaratmıştır. Ayrıca bu politika, fiyat değişmelerine de mani olmuş ve üretici fiyatı ile toptan satış fiyatı arasındaki farkın küçülmesine de yardım etmiştir.

Tekelin tütün pazarına hakim olması için yaptığı müdahale alımları finansman bakımından bazı meseleler yaratmaktadır. Desteklemelerin devamlı şekilde zararlar kapandığı hallerde enflasyonist tazyikler meydana gelebilir .Bu sebeple Tekel müdahale alımlarına devam ettiği müddetçe, fiyatları muhtemel zararları asgariye indirecek derecede tesbit etmelidir.

Tekel tarafından yapılan desteklemelerde hasıl olan zararların hazineye yük olmaması için, bütün üreticilerin satış kooperatifleri halinde teşkilatlanmaları faydalı olacaktır.

3 — Şeker Pancarı :

Şeker pancarı sulama yapılan yerlerde ekimi genişleyen, ziraatte münavebe ve gübrelemenin uygulanmasına yardım eden ve artıkları hayvancı-

lıkta kullanılan önemli bir üründür. Fiyatlar Şeker Şirketi tarafından hazırlanarak Bakanlar Kurulunca tesbit ve ilân edilmektedir.

Alımların yapıldığı ilk yıllarda şeker pancarı fiyatları düşük tesbit ediliyordu. 1936 da fiyatlar asgari seviyede tesbit edilmiştir. Ucuz fiyat ile şeker tüketimini artırmak için takip edilen bu politika, şeker pancarı ziraatinin uzun devre gelişimini engellemiştir. Şeker pancarı üretiminin artırılması için fiyatların İkinci Cihan Harbi içinde yükseltildiği görülmektedir. Ancak fiyatlardaki bu artışlar üretime hemen tesir etmemiştir. Şeker pancarı için yüksek fiyat politikası 1945'e kadar devam etmiştir. Bu tarihten 1956'ya kadar fiyatlar yeniden düşürülmüştür. 1956'da ve daha sonra açılan şeker fabrikaları ihtiyacını temin için fiyatlar hafifçe yükseltilmiştir. Bu da üretimde tesirini göstermiştir. Bu durum 1963'e kadar sürmüştür. Bu devrede para değerindeki düşme sebebiyle iç tüketimde fazla gelişme olmadığından şeker fazlalığı hasıl olmuştur. Plânlı devre başlangıcında pancar ekilişleri % 30-40 nisbetinde azaltılacak şekilde fiyatlar düşürülmüştür. Bunun sonucu olarak üretim, dahili ihtiyaç seviyesine inmiştir. 1965 de yeniden fiyatların yükseltilmesi yönüne gidilmiştir.

Pancarda takip edilen fiyat politikasının tetkiki, üretimin fiyat değişmelerinden önemli derecede etkilendiğini göstermektedir. Nitekim Aktan, 1926-50 arasında fiyat ile ekiliş arasında 0,73 ve fiyat ile üretim arasında 0,70 gibi yüksek bir münasebet elde etmiştir.

Şeker pancarı ekim sahasının ve üretimin fiyat değişmeleri karşısındaki bu hassasiyeti onun fiyat müdahalesi ile ziraatına istikamet vermeye imkân yaratmaktadır. Şeker pancarı fiyatının tesbitinde, bu ürünün tarım tekniğinin gelişmesine sağladığı önemli tesir ve diğer ürün fiyatları göz önünde tutulmalı ve pancara uygulanacak fiyatlar ekim zamanından evvel ilân edilmeli, ancak ödemelerde pancardaki şeker miktarı göz önünde tutulmalıdır.

3 — Patates :

Önemli gıda maddelerimizdendir. Nişasta sanayiinin ham maddesini teşkil eder. Pazarı teşkilatlanmamıştır ve fiyatları serbest pazarda teşekkül eder.

Patates ekim sahası ve üretim miktarı fiyatlardan önemli derecede müteessir olmaktadır. Filhakika patates fiyatları ile ekim sahası arasında 1950-64 devresinde 0,46 ve fiyat ile üretim arasında 0,54 korelesyon katsayısı bulunmuştur.

Patatesde pazarın organize olmaması fiatlarda dolayısıyla üretimde önemli dalgalanmalar meydana getirmektedir. Bundan hem üretici ve hem de tüketici zarar görmektedir.

Patatesde üreticilerin pazar organizasyonları (kooperatifler) kurmaları lüzumludur. Böylece çiftçinin bu organizasyonlarca uyarılması ile, önemli fiyat dalgalanmalarına sebep olacak düşük ve fazla istihisalden kaçınmaları mümkün olabilir. Ayrıca bu organizasyonlar aracının aşırı kârlarını da ortadan kaldıracaktır. Bu organizasyonlar ile, fazla istihsal yıllarında yeni dış pazarların da temini mümkündür.

D—Yağlı Tohumlar:

Yağlı tohumlu bitkilerden ayçiçeği, soya ve çiyil üzerinde durulacaktır.

1—Ayçiçeği:

Ayçiçeği memleketimizde oldukça geniş bir ekim sahası kaplıyan ve susuz olarak da geçit bölgelerimizde yetişebilen bir yağ bitkisidir. Bitkisel yağ açığımızın kapanmasında önemli roy oynuyabilir.

Ayçiçeğinin fiyatı serbest pazarda teşekkül etmektedir. Serbest pazar fiyatı ile üretim arasında ortaya yakın bir münasebet vardır. 1950-64 devresinde fiyat ile ekim sahası arasında 0,06 ve üretim arasında 0,54 korelasyon katsayısı hesap edilmiştir.

Ayçiçeğinde pazarın teşkilatlanmamış olması sebebiyle ürün, hakiki değerini bulamamaktadır. Bitkisel yağ açığının kapatılmasında önemli rolü olan ayçiçeği üretiminin artırılması için yağ sanayii karşısında üreticinin teşkilatlanması ve üretimin artırılması ile ilgili teknik tedbirler alınmalıdır.

2—Soya Fasulyesi:

Memleketimizde ekimi fazla yayılmamış olan soya fasulyesi yağ bitkisi olarak büyük önemi haizdir. Bugün ihtiyacımız olan soya fasulyesi yağı dışardan temin edilmektedir. Memleketimizin soya fasulyesi ihtiyacını temin için bir soya yağı fabrikası kurulmuştur.

Soya fasulyesi fiyatları serbest pazarda teşekkül eder. Üretimi az olduğundan borsa muamelelerinde görülmemektedir. Yemeklik olarak fazla rağbet görmediğinden düşük fiyatla satılmaktadır.

Soya yağı fabrikasının kurulması ile bu ürünün fiyat politikasında destekleme yoluna gidilmesine ihtiyaç vardır. Soya için destekleme fiyatı, fabrikanın kendi kapasitesi ile çalışılabilecek bir üretimi nelde edilmesini mümkün kılacaktır.

Fabrika soya fasulyesi için bir alım fiyatı tesbit ederken, geçmiş yılların serbest pazar fiyatının çok düşük olduğunu gözden uzak tutmamalıdır. Geçmişte soya bir ara bitkisi olarak yetiştirildiği için üretici bu fiyatı kabullenmiştir.

Diğer taraftan soya, bugünkü yetişme alanı içinde fasulye ile rekabet halindedir. Fasulye fiyatı daima yüksek olduğundan soya yetiştirmeye rağbet az olmaktadır. Soyaya geçmişin düşük fiyatları gibi, yine düşük fiyatlar konulursa ekim sahası, başlıca yetişme bölgesi olan Karadeniz Bölgesinde bile genişleyemez. Ekim sahasının genişlemesi ve üretimin artırılması için soya fasulyesine bugünkü fiyattan daha yüksek teşvik edici bir fiyat ödenmelidir.

3 — Çiğit :

Yağlı tohumlar arasında bitkisel yağ üretimine tesir eden bu önemli ürünün pazarlanmasında mevcut kooperatif ve birlikler yolu ile desteklemeye devam edilmeli ve üreticileri yağ sanayii karşısında korumalıdır.

E — Taze Meyve ve Sebzeler :

Bu gruptan elma, şeftali, narenciye, taze üzüm ve sebzeler üzerinde durulacaktır.

1 — Elma :

Üretimini artırmak ve ihracat yapmak imkânına sahip olduğumuz bir meyve türüdür. Fiyatı serbest pazarda teşekkül eder. Fiyat tüketici pazarlarında oldukça yüksektir. Fakat çiftçi eline geçen fiyat düşüktür. Çiftçi eline geçen fiyat ile tüketicinin ödediği fiyat arasında fazla fark vardır. "Elma ticaretinde çok sayıdaki aracı bu farkı şişirmekte, üretici ve tüketici de bu tatbikattan zarar görmektedir.

Elma pazarlamasında bu durumun düzeltilmesi için üreticilerin satış kooperatifleri halinde teşkilâtlandırılmaları lüzumludur .Halen yeni kurulan ve genç yaşta olan elmalıkların verime geçmesi halinde bu problemler daha da fazla büyüyeceğinden, teşkilâtlanma işine şimdiden başlamalıdır.

Elmanın önemli bir problemi de verimin düşüklüğüdür. Verim arttırıcı ve maliyet düşürücü tedbirler üzerinde durulmalıdır. Bunların yerine getirilmesi ile fiyatının düşürülerek içerde daha çok satılması ve hatta ihraç edilmesi de mümkündür.

2 — Şeftali :

Plânda ihracatın artırılması ön görülen şeftalinin fiyatları serbest pazarda teşekkül etmektedir. Son yıllarda İGEME, şeftali ihracatı için pazarda girerek bir miktarda alımda bulunmuştur.

Şeftali fiyatları genel olarak istikrarsızdır. Kısa zamanda bozulabilen bu üründe serbest pazarda teşekkül eden fiyat, ürünün miktarına göre önemli derecede dalgalandığından pazarının düzenlenmesine ihtiyaç vardır. Bu da devletin şeftali için örnek olabilecek pazarlama ve değerlendirme organizasyonu kurması ile yerine getirilebilir.

3 — Narenciye :

Ziraatı oldukça iyi bir gelişme gösteren narenciye fiyatları serbest pazarda teşekkül etmektedir. Pazarı teşkilatlanmamıştır. Halbuki narenciye ihracatında rakip memleketler pazarlama ve ihracat da iyi bir şekilde teşkilatlanmışlardır.

Narenciye pazarının teşkilatlanmamış olması sebebiyle, ürünün bol olduğu yıllarda fiyat son derece düşmekte, bir kısım ürün zayi olmakta ve ihracat düzenli olarak yapılamamaktadır.

Narenciye fiyatlarının iyi bir şekilde iç ve dış pazarlara akışını sağlayan, fiyatlarda tatmin edici bir seviyeyi temin eden ve istikrarlı hasıl eden satış kooperatifleri kurulması şiddetle desteklenmelidir. Ayrıca özel kişilerin kuracakları işleme evleri de destek görmelidir.

Narenciyede verim arttırıcı ve maliyet düşürücü teknik tedbirleri geliştirmek ve yaymak, pazarlama teşkilatları ile beraber yürütülmelidir.

4 — Yaş Üzüm :

Sofralık yaş üzüm fiyatları serbest pazarda teşekkül eder. Pazarlama imkânı zayıf bazı üretim bölgeleri hariç, fiyatlar üreticiyi tatmin edicidir. Pazarlama imkânı zayıf olan yerlerde satış kooperatifleri ile pazarlama işlerinin düzenlenmesi, mahsulün kıymetlendirilmesi ve böylece çiftçi eline geçen fiyatın yükseltilmesi mümkündür. Şaraplık yaş üzümler,

işleme imkânlarının mahdut oluşu sebebiyle değerlendirilememektedir. Bu bakımdan bu bölgelerde devletin, şarap fabrikaları gibi değerlendirme sanayiini geliştirmesi ve teşvik etmesi lâzımdır.

5 — Taze Sebzeler :

Taze sebze fiyatları da taze mevyalar gibi esas itibariyle serbest pazarda toptancı hallerinde teşekkül etmektedir. Bu fiyatların teşekkülünde toptancı komisyoncuların satın alma güçlerinin önemli tesirleri vardır. Az sayıda, fakat kuvvetli satın alma gücüne sahip bu araçlar, üreticiden mahsulün alınmasında yüksek pazarlık kudretine sahiptirler. Böylece araçların hakim olduğu bir pazarda fiyatlar teşekkül etmektedir.

Bu şartlarda fiyatların kısmen arz ve talebi aksettirici şekilde tesbiti için, belediyeler ve mahalli idareler müdahale zarureti duymaktadırlar. Belediyelerden ve komisyonculardan teşekkül eden komitelerin fiyat tesbiti yakın zamana kadar genel bir tatbikat halinde görülmekte idi. Halen büyük meyve ve sebze hallerimizde fiyatların serbest olarak teşekkül ettirilmesi tatbikatı başlamıştır.

Bugün fiyatları serbest pazar şartlarında teşekkül eden taze meyve ve sebze fiyatlarının haklı ve adil bir seviyede teessüsü için alınacak bazı tedbirler vardır. Bu tedbirler şunlardır:

- a — Pazar ve fiyat bilgilerinin bütün memleket sathına yayılması,
- b — Üreticilerin satış kooperatifleri halinde birleşmeleri,
- c — Ürünlerin standart derecelere sahip kılınması,
- d — Ürünlerin memleketin içinde ve dışında dağıtılabilmesi imkânlarının hazırlanması.
- e — Taze meyve ve sebze ürünlerinin ihracında kullanılacak frigidrik vasıtaların ithalinde gümrük vergisi uygulanmamalıdır.
- f — Özel sektöre örnek olacak pazarlama ve kıymetlendirme tesisleri devletçe kurulmalıdır.

F — Kuru Meyveler :

Kuru meyvelerden fındık, antepfıstığı, kuru üzüm ve kuru incir üzerinde durulacaktır.

1 — Fındık :

Fındık, üretiminin % 90-95 i ihraç edilmek suretiyle dünya ticaretinde geniş bir mevkie sahip olduğumuz bir üründür. Rakiplerimiz İtalya ve İspanya, üretimlerini artırma için ciddi bir şekilde çalışmaktadırlar.

Fındık pazarı, Fındık Tarım Satış Kooperatifi Birliği (Fiskobirlik) vasıtasıyla teşkilâtlanmıştır. Kooperatifin esas fonksiyonu ortaklarının ürünlerini kıymetlendirmek ve satmaktır. Üyelerinin teslimatı birliğin taahhütlerini yerine getirmediği ve hükümetin üreticileri himaye için, ortak olmıyanlardan da alım yapılmasına lüzum gördüğü hallerde, ortak dışı alımlar yapılabilmektedir.

Fiskobirlik fındık pazarlamasında önemli roy oynamakta, yaptığı alımlar ile fındık fiyatının tesbitine müessir olmaktadır. Buna rağmen İkinci Dünya Savaşı içinde fındık üreticileri ürünlerini çok düşük fiyatla satmak zorunda kalmışlardır. Bunun üzerine devlet 1951 de ürün piyasaya çıkmadan desteklemeye karar vermiş ve Fiskobirlik aracılığı ile fındık mübayaa ettirmiştir.

Fiskobirliğin alım kapasitesi devletin verdiği kredilere bağlı olmaktadır. 1950-54 devresinde verilen krediler mahdut bulunuyordu. Bu devrede alım fiyatları da Fiskobirlik tarafından tesbit edilmiştir. 1954-58 devresinde verilen kredilerde bir yükseliş olmuştur. 1958-62 arasında müdahale alımları yapılmamıştır. 1963 de tekrar devlet müdahale alımları için araya girmiştir. 1964 fazla ürün yılında da hükümete tazyikler yapılmıştır.

Fındık fiyatları genellikle bir yükseliş göstermektedir. Bilhassa 1954 den itibaren dahilde enflasyonist tazyikin şiddetlenmesi yüzünden fiyatlar artmıştır. 1958'de yapılan para devaluasyonu ile ihracat fiyatları dünya fiyatlarına uydurulmuş ve memleket içi fındık fiyatları yükseltilmiştir.

Fındık fiyatlarının yükseliş seyrinin toptan eşya fiyatları indeksi ile mukayesesi, irca edilmiş fiyat üzerinden önemli yükseliş olduğunu ortaya koymaktadır. Bu hal fındığın, lüks bir madde halinde muhafaza ettirmektedir. Fındık üreticisinin yüksek bir gelire sahip kılınması, fındık fiyatının devletce desteklenerek artırılması yolu ile değil, fındık veriminin yükseltilmesi ve maliyeti düşürücü teknik tedbirlerin alınması ile sağlanmalıdır.

Fındık fiyat politikasının yürütülmesinde Fiskobirlik esas rolü oynamalıdır. Ayrıca devletin bir fiyat desteklemesine lüzum yoktur. Fiskobirliğin pazara hakim olacak şekilde fiyatı tatbik edebilmesi için, alım kapa-

sitesi yükseltilmelidir. Bu kuruluşun piyasada müessir bir rol oynaması için geniş kredi yardımı yapılmalıdır.

Fiskobirlik mali bakımdan kuvvetli olursa ve rasyonel esaslara göre çalışırsa, yüksek rekolte yıllarında üretimin bir kısmının stok edilmesi mümkündür. Böylece arza hakim olunur ve fiyatların son derece düşerek üreticinin zarar görmesi önlenebilir. Ayrıca düşük istihsal yıllarında da dış pazarlar kaçırılmamış olur.

2 — Antep Fıstığı :

Yetiştiriciliği ancak muayyen bölgelerde yapılabilen ve peryodisite göstermesi sebebiyle üretim miktarı yıldan yıla değişen bir meyve türüdür.

Antep fıstığı pazarı Tarım Satış Kooperatifi Birliği ile düzenlenmiştir. Kooperatifin pazara hakim kıldığı fiyat yüksek olmakla beraber, fazla mahsul yıllarında düşme görülmektedir. Birliğin tesislerini genişleterek alım kapasitesi artırılmalıdır.

Antep fıstığının bir kısmı her yıl kaçak olarak yurt dışına çıkmaktadır. Mahsulün fazla olduğu yıllarda ise kaçak fıstığın miktarı artmaktadır. Kooperatifin alım kapasitesinin yükseltilmesi ve koruyucu bir fiyat ile alım yapılması, bu ürünün kaçak olarak yurt dışına çıkmasına da mani olacaktır.

3 — Kuru Üzüm :

Kuru üzüm, çekirdekli ve çekirdeksiz olmak üzere iki çeşittir.

Çekirdekli Kuru Üzüm : Başlıca alıcısı Tekel idaresidir, fakat pazarı tam ve yeterli olarak teşkilatlanmamıştır. Başka çeşit ziraate imkân vermeyen fakir topraklar ve meyilli arazilerin sahipleri olan üreticilerin ellerine geçen fiyat düşüktür. Fiyatın düşük olmasının sebebi, rakı fabrikalarından başka kullanma sahasının dar oluşudur. Rakının ihracat imkânlarının artırılması ile, rakı endüstrisinin geliştirilmesi bu ürüne talebi arttırabilir. Ayrıca bu ürünün rakı fabrikası dışında yaş olarak kullanılması için yetiştirme bölgelerinde şarap fabrikaları gibi değerlendirme sanayiinin geliştirilmesi lâzımdır.

Çekirdeksiz Kuru Üzüm : Pazarı 1935 den itibaren Tariş vasıtasıyla düzenlenmektedir. Fiyatlar dahilde üretim miktarı ile beraber dış memleket fiyatlarının da tesiri altındadır. Büyük fiyat dalgalanmaları yoktur

ve üretici tatmin olmaktadır. Ancak kurulmuş olan kooperatif ile istikrarlı bir fiyat politikasının devamı için devletin yardımına ihtiyaç vardır.

4—Kuru İncir:

Kuru incir pazarı ve fiyatı Tariş vasıtasıyla düzenlenmektedir. Bir ihraç malı olan ve üretiminin %85'i ihraç edilen kuru incirin, başlıca alıcılarından A.B.D. nin kendi ihtiyacını artık kendisinin karşılaması ve Avrupa memleketlerinde tüketimin artmaması sebebiyle ihracatı güçleştirmektedir. Böylece incir kritik bir devre içindedir. Bu sebeple incir fiyat politikası üretimi artırma yönünden teşvik edici olmamalı, mevcut üretim seviyesini muhafaza edecek nisbette tesbit edilmelidir. Bununla beraber kuru incirin satışı için yeni dış pazarlar aranmalıdır.

G—Diğer Bağ-Bahçe Ürünleri:

1—Zeytin:

Zeytin yurdun bitkisel yağ açığının kapatılmasında ve sofralık zeytin ihtiyacının karşılanmasında birinci derecede önemlidir. Ayrıca kıymetli bir ihraç malıdır.

Zeytin pazarında kooperatifler yer almakla beraber pazarlama ve fiyat üzerindeki tesirleri büyük değildir. Serbest pazar şartları daha çok hakimdir. Dahili fiyatlar dünya fiyatlarında etkisi altında kalmaktadır. Zeytinyağı fiyatları istikrarının ve ihracatının sağlanabilmesi için, zeytinyağının uluslararası standart normlarına göre imali gerekmektedir.

Üretim miktarı, periyodisite sebebiyle dalgalanma gösterir. Ürünün bol olduğu yıllarda, büyük üretici memleketlerde de fazla üretim varsa, fiyatlar çok düşmektedir. Yetiştirilmesi uzun zaman isteyen zeytin yetiştiriciliğini teşvik için istikrarlı bir pazara ihtiyaç vardır.

2—Çay:

Karadeniz Bölgesinin dar bir sahasında ziraatı yapılan çay tek bir satış yeri (Tekelin Çay Fabrikaları) olan bir üründür. Fiyatı hükümet tarafından ilân edilir.

Çay ziraatı 1935 ten itibaren önem kazandığından hükümet tarafından sabit bir fiyat ile desteklenmeye mazhar olmuştur. (Uzun bir devre yaprak fiyatı 300 Kg/Krş. olarak). Bu destekleme sonucu çay, kendi ekolojisi içinde suratle yayılmıştır. Bugün çay üretimini yüksek bir

seviyeye varmış ve ihracat imkânı bulunmadığından surplus meydana gelmiştir. Çay fiyatlarında yapılan yüksek destekleme seviyesinden dönmenin zamanı gelmiştir. Çünkü çayda mevcut seviyesinde desteklemeye devam etme, çayı kendi ekolojisi dışına çıkararak kalitesinin bozulmasına sebep olacak ve hemde ihraç imkânı olmadığından, eritilmesi güç bir stok meydana getirecektir.

Halen ödenmekte olan üç liralık yaş yaprak fiyatı yalnız Haziran ayının ikinci yarısında başlayan ve hasat sonuna kadar devam eden yaş yaprak alımına da uygulanmalıdır. Nisan, Mayıs ve Haziran ayları birinci yarısı sonuna kadar toplanan yaş yaprak fiyatı ise tavan fiyatı altında kademlendirilmelidir.

İç ve dış pazarlara sürülen çay kalitesinin yükseltilmesi için çay işletmeciliğinin bir iktisadi devlet teşekkülü haline getirilmesinde zorunluk görülmektedir.

Çayın fiyat politikasında dikkat edilecek bir husus da, alımlarda kaliteye dikkat edilmesidir. Fabrikalar çay imaline elverişli olmayan çayları reddetmeli ve bunları almamalıdır. Böylece kalitenin bozulması önlenmiş olacaktır.

H — Hayvansal Ürünler :

Hayvansal ürünlerden et, süt, yapağı, tiftik ve yumurta üzerinde durulmaktadır.

1 — Et :

Türkiye'de et fiyatları uzun müddet mahalli idarelerin kontrolü altında bulunuyordu. Mahalli idarelerin koydukları "nark"tan yukarı satışlar yapılamıyordu. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı et fiyatlarının serbest pazarda teşekkülünü öngörmüş ve bu yöndeki tatbikat yurdun her yerinde başlamıştır.

Et fiyatlarının mahalli idarelerce nark konularak tesbiti ile yıllarca tüketici korunmuştur. Bu sebeple et fiyatları ile diğer ürünler arasındaki fiyat orantısı etin aleyhine olmak üzere bozulmuştur. Hayvancılık fiyat yoluyla desteklenememiştir. Hayvancılığın gelişmesi için diğer imkânlar da mevcut olamduğundan gerilemeler olmuştur. Bu bakımdan et fiyatlarının serbest bırakılmasının hayvancılığın gelişmesine tesirli olacağı tahmin edilebilir.

Et fiyatının serbest bırakılması hayvancılığın gelişmesi için kâfi değildir. Besili sığır ve dananın canlı ağırlık üzerinden serbest pazar fiyatından da daha ileri desteklenmesi, kaliteli et üretimini arttırıcı bir tedbir olarak düşünölmelidir.

2 — S ü t :

Bilhassa genç neslin beslenmesinde zaruri bir gıda maddesi olan sü-tün fiyatları serbest pazarda teşekköl etmektedir. Birkaç büyük şehrimiz hariç, toplama, işleme ve dağıtma işleri iyi bir şekilde organize olmamış-tır. Çok kısa zamanda mikrop alabilen ve bozulabilen bu ürünün toplama, işleme ve dağıtma fonksiyonları için teşkilatlanma bir zarurettir.

Süt pazarının düzenlenmesine ve fiyatının desteklenmesine ihtiyaç olmakla beraber, bu işin yürütölmesi için kuvvetli bir kuruluşun memleket sathına yayılı tesislerini hemen meydana getirmek kolay değildir. Türkiye Süt Endüstrisi Kurumu lüzumlu tesislerini tamamladıktan sonra bu hizmeti yapabilir. Ancak şimdiden bu kurum, sütçölük kooperatiflerinin kurulmasına yardımcı olmalı, süt mamöllerini fabrikalarının kurulduğu yerlerde mahalli ve bölgesel alım fiyatlarını tesbit etmeli ve süt hayvancılığının gelişmesi için çiftçiye yol göstermelidir.

3 — Y a p a ğ ı :

a — Merinos Yapağısı (Kammgarn) : Dokuma sanayiinin ham maddesini teşkil eden merinos yapağısı, ihtiyacımıza kâfi gelmemektedir. Fiyatlardaki istikrarsızlık sebebiyle üretimi artmamaktadır. Üretimini artırılması için teşvik edici bir fiyat politikasına ihtiyaç vardır. Başlanan piri-m sisteminin daha geniş ölçüde uygulanmasına devam edilmelidir.

Merinosta yapılacak fiyat yükselmesinin sanayiye intikal etmemesi için devlet, merinosun ithal fiyatı ile mübayaa fiyatı arasındaki fark için özel bir fon tesis etmelidir. Devletin yapacağı böyle bir masraf döviz tasarrufu ile karşılanmış olacaktır.

b — Yerli Yapağı: Serbest pazarda teşekköl eden ve son yıllarda oldukça yüksek seviyede olan fiyatlar yetiştiricisini tatmin etmektedir. Ancak pazarı teşkilatlanmamıştır. Pazarın teşkilatlanmasında Yapağı ve Tiftik A. Ş. den faydalanılmalıdır. Bu kurum İktisadi Devlet Teşekkölü haline getirilmelidir. Pazarlama organizasyonunun yavaş yavaş kooperatif haline çevrilmesine çalışılmalıdır.

4 — Tiftik :

Önemli bir ihraç malı olan tiftiğin fiyatları büyük dalgalanmalara müsaittir. İhracatında rakiplerimiz vardır ve buralarda tiftik yetiştiricileri teşkilatlanmıştır. Fiyatları da desteklenmektedir.

Türkiye'de tiftiğin alım ve satımında Yapağı - Tiftik A. Ş. rol oynaması gereken fakat bu işi yapamayan adı geçen şirketin, pazarlama işlerinin tam olarak düzenlenmesi, yabancı memleketlerle rekabet imkânının bulunabilmesi için durumunun kuvvetlendirilmesi lâzımdır. Böylece tiftiğin desteklenmesi ile alımın artırılması ve üretimin yükseltilmesi mümkün olur. Tiftiğin dış piyasalarda, hakiki değerini bulabilmesi için boz renkliğin giderilmesi konusunda islah çalışmaları yapılmalıdır.

5 — Yumurta :

Fiyatları serbest pazarda teşekkül eder. Büyük şehirlerde yumurta için oldukça yüksek bir fiyat seviyesi vardır. Ancak diğer yerlerde ve köylerde fiyatı ve üreticisinin eline geçen para düşüktür. Yumurtanın en önemli problemi istihsalini arttırıcı teknik tedbirler ve standardizasyonu ile, mahsulün çiftçi organizasyonu vasıtasıyla toplanıp satılmasıdır.

Russell'e göre Türkiye'de hayvansal ürünlerin arttırılmasında ürün fiyatlarının yükseltilmesi onların üretim miktarının mutlaka artışı neticesini vermemektedir. Bu hal üretim artışında fiyatların yükseltilmesi ile aynı ehemmiyette ve ondan daha fazla ehemmiyetli faktörlerin bulunduğunu ifade etmektedir. Üretimin arttırılmasına tesirli olacak fiyattan gayri diğer faktörler; pazarın iyi bir şekilde düzenlenmesi ve istihsal masraflarını azaltıcı tedbirlerdir. Bu tedbirler üzerinde ehemmiyetle durmalıdır.

IV — TARIM ÜRÜNLERİ GENEL FİYAT POLİTİKASI KARŞISINDA ALINACAK TOPLU TEDBİRLER

Bundan önceki bölümlerde tarım ürünlerinin başlıcalarından uygulanan fiyat politikalarını ve neticelerini, her birinde alınacak tedbirleri ayrı ayrı görmüş bulunuyoruz. Tetkik edilen ürünler arasında fiyat politikası uygulama şekilleri biri birine benzerlik gösterenler mevcuttur. Böylece farklı fiyat politikası tatbik şekillerini beş grupta toplamaktayız.

1 — Ürünün pazarında devletin alım, işleme ve satış müessesesi olarak yer aldığı ürünler: (Şeker pancarı ve çay). Devletin fiyatlara tam bir hakimiyeti olan bu ürünlerde, fiyat politikası, ekim ve dikim sahasının

genişlemesi ve üretimi nartırılması yönünden tesirli olmuştur. Pancarda teşvik edici fiyatlara devam edilmelidir.

2 — Ürünün pazarında hem devletin kurduğu müesseseler ile yer aldığı ve hem de ürünün serbest pazarda satıldığı haller. (Bu gurubun örnekleri hububat ve tütündür.)

Hububatta devlet alımları mahdut kalmakta (% 10-15) Ofis fiyatlarının tesiri tam olarak görülmektedir. Ofisin pazara ve fiyatlara daha fazla hakimiyeti icabeder.

Hububat ziraatinin tarım ekonomisindeki büyük yeri sebebiyle bunun ekonomik bir plân çerçevesi içinde programlanması ve üretimin bu plâna göre gerçekleşmesi lâzımdır. Bu politikanın yürütücüsü Tarım Bakanlığı olduğundan Toprak Mahsulleri Ofisinin buraya bağlanması, fiyat politikasının üretim politikası ile birlikte yürütülmesini kolaylaştıracaktır.

Pazarlamasında ve fiyat teşekküllerinde Tekelin önemli rolü bulunduğu tütünde, üretici kendi pazarlama ve fiyat işlerini yürütebilecek duruma gelmiştir. Bu konuda devletin iyi bir fiyat politikası ve pazarlama yapabilmesi için tütün kooperatiflerini kurmalıdır. Böylece Tütün ekicileri kendi teşkilâtlarına bizzat sahip olarak piyasayı tanzimde rol oynıyabilirler.

3 — Pazarlamasında kooperatif birliklerinin yer aldığı ve bu suretle toplama, işleme, dağıtım ve fiyat işlerinde bu birliklerin müessir olduğu ürünler (fındık, antep fıstığı, kuru üzüm, kuru incir, pamuk vs.)

Hem kooperatif alımları ve hem de özel sektör alımları mevcuttur. Kooperatif pazara hakimdir. Devletin zaman zaman desteklemesi görülür. Kooperatifin pazara daha çok hakimiyeti pazarlama işlerinin daha düzenli olmasına yardım edecektir. Daha çok bölge çiftçilerinin kooperatife dahil olmasını sağlayıcı tedbirler alınmalıdır. Çiftçilerin bizzat kendisinin olan kuvvetli bir organizasyon pazarlamada daha çok başarı sağlayacaktır.

Ticaret Bakanlığı tarafından yönetilen pamuk standardizasyonunun üretimle sıkı ilişkisi bulunması bakımından Tarım Bakanlığı tarafından yürütülmesi zorunlu görülmektedir.

Pazarlamaları kendi haline terk edilmiş bulunan badem, ceviz ve kuru kayısının imkânı bulunan bölgelerde bu kooperatiflere dahil edilmesi de faydalı olacaktır.

4 — Fiyatları hali hazırda serbest pazar şartlarında teşekkül eden ürünler (taze meyve ve sebzeler, et, süt, yumurta).

Bu ürünlerin, arzına, muhafaza ve işlemesine ve bu suretle fiyat politikasına müessir olabilecek pazar organizasyonları kurulmalıdır.

Taze meyve ve sebze de bölgelerin özelliklerine göre yetişen ve ekonomik olan ürünlerin alım, satım, tasnif, ambalaj, muhafaza ve ihraç işleri bu teşekküllerce yapılmalıdır. Rizikosu fazla olan ve özel teşebbüsün kolay kolay yanaşmadığı bu kuruluşları devlet ancak örnek olarak kurmalıdır.

Et ve sütte, kurulmuş olan teşkilâtlar bu yöndeki faaliyetlerini artırmalıdır. Etin pazarlanmasında ve üstün kaliteli özellikle etin iç ve dış fiyatının desteklenmesinde Et ve Balık Kurumu aktif rol oynamalıdır. Türkiye Süt Endüstrisi Kurumu ise teşkilâtını tamamlayarak sütçülük kooperatiflerinin kuruluşuna yardım etmeli, tesislerinin kurulduğu bölgelerde toplama, işleme, dağıtım işleri ile fiyatlarının teşekkülünde müessir olmalıdır.

Tarım ürünleri ana grublarında fiyat politikasının özelliklerini tetkik ettikten sonra, bütün ürünlerin fiyat politikasında üzerinde durulması icap eden bir önemli hususa da işaret etmek gerekir.

Tek başına fiyatla oynamak tarım ürünleri üretimini artırmaya yeterli değildir. Fiyat tedbirleri ile, ürünün birimi başına düşen masraf azaltıcı teknik tedbirleri, beraberce alınmalıdır.

KONUŞMA VE TARTIŞMALAR

Akif Çakman :

Sayın Başkan, çok değerli arkadaşlarım.

Raporu dikkatle dinledim ve hakikaten çok takdire değer bir rapor mahiyetinde mütalâa edilmesi lâzım gelir. O bakımdan arkadaşlarımıza teşekkür ederim. Yalnız bir noktaya müsaade ederseniz temas edeceğim. O da tebliğde bulunup ta raporda kabul edilmeyen bir husus: Yağ yahut yağlı tohumlar ile ilgili kısmın tebliğden alınmadığı ve rapordan çıkarıldığı anlaşılıyor. Ben bunun esbabı mucibesini, dikkatle dinlememe rağmen, anlayamadım. Hatta buradan konuşan arkadaşımız, kabul edilmiştir dedi. Buna mukabil sayın Komisyon Başkanına sordum, kabul edilmiş olduğunu öğrendiğim için söz almış bulunuyorum.

Arkadaşlar, Türkiyenin yağ sorunları, bitkisel yağ açığı hepimizin malûmudur. Bu günkü açığımız 60 bin ton. Nüfusumuz geliştikçe ve nüfus başına 10 kilo bitkisel yağ hesap ettiğimiz zaman, bu açığımızın istikbâlde daha çokta genişlemesi mümkündür. Buna karşılık henüz yağ endüstrimizde, yağlı bitkiler yetiştirmemizde tam bir gelişme mevcut değildir. Bunun asıl sebebi, bunun en mühim sebeplerinden bir tanesi bu işi Devlet elinde veyahut Devletle müşterek olarak iyi bir şekilde organize etmemiş olmamızda aramak lâzımdır. Gerek ayçiçeği, gerek pamuk ve gerekse zeytin, hepsi nihayet bir endüstriden geçtikten sonra yağ haline gelir. Bu bitkilerden bir kısmının daha yeniden girebileceği yerlerimiz vardır, Güneydoğu Anadolunun geçit bölgeleri ay çiçeği ziraatına fevkalâde müsaittir. Amma çiftçi bu yağlı tohumu elde ettiği zaman nereye satacağını, ne şekilde pazarlayacağını bilememektedir. Sayın Bakanımız da çok iyi hatırlayacaklardır, bir zamanlar Şeker Şirketi ile işbirliği yapılarak soya fasulyesinin pancar münavebesine sokulması tertibi düşünüldü. Ve şeker şirketi büyük bir anlayış göstererek soya fasulyesinin alınmasını dahi derpiş etti. Amma başaramadı, çünkü Şeker Şirketi elbetteki bunu aldığı zaman ya bunu bir yerde işleyecekti veya bir yağ müessesesine satacakti. O halde yağlı tohumların pazarını temin etmeden yağlı tohumların geliştirilmesi kabil değildir. Bir taraftan şuna bakalım: Bütün zeytinciliğimizde modern bir yağhane tesisi nerede vardır, kaç tane dir? Hangi ellendedir? Kilisteki yağ fabrikası yeni çalışmaya girmiş, Tariş'in kurduğu müessese oldukça yararlı olmaya başlamıştır. Amma yağ endüstrisi artık ele alınmaya muhtaç ve yalnız başına özel teşebbüsün di-

rayetine, isteğine bırakılacak husus değildir. Yağlı tohumlar alınıp, desteklenip mutlaka ya Devletin eliyle veyahut Devletin yardımıyla beraber kurulmuş işletmeler içerisinde değerlendirilmesi lâzımdır. Ancak bu takdirdedir ki çiftçiyi yağlı tohum ziraatına teşvik etmek, iyi bir fiyat rejimiyle onları desteklemek ve bunları bir endüstride değerlendirmek suretiyle yağ açığımızı kapatabiliriz. Aksi takdirde bugün reddettiğimiz veya getirtmekten vazgeçtiğimiz soya yağını yarın tekrar getirtmek için döviz sarfetmek durumunda oluruz. Türkiyenin yıllık nüfus artışına göre senelik yağ artış ihtiyacı 10 bin ton olarak hesap edilir. 10 bin ton yağı elde etmek mecburiyetindeyiz her yıl. Bırakalım yağ ihraç etmeyi, yalnız memleketin artan nüfusunu ve bitkisel yağ kullanmaktaki nüfusun artan talebinin karşılanması için asgarî 10 bin tonluk bir artışa ihtiyacımız var. Şimdi hesab edelim. Bugün memleketimizde 2 milyon, yahut 3 milyon yeni zeytin ağacı dikebiliyoruz. Bu tesisler ağaç başına 2 kilo yağ alabilsek dahi, ancak ihtiyacın 4 ilâ 5 tonunu verebilecektir. O halde mütebaki 5-6 bin tonu mutlaka soyadan, ayçiçeğinden ve çığitden karşılayabileceğiz. Bunları yetiştirmek için de çiftçiyi elbetteki teşvik etmek lâzımdır. Devletin politikası, Hükümetin politikası herhalde bu istikamette olacaktır. Amma böyle bir politikayı takibederken, tatbik etmek isterken elimizde bu tohumları alıpta işleyecek yer bulamazsanız, fiyat mekanizmasını koyamazsanız bu hayal olur. Ve Türkiyenin yağ açığının geliştirilmesi tehlikesiyle karşı karşıya kalırız. Bu itibarla rapordan çıkartılmış olan hususun tebliğden tekrar alınarak rapora dercini teklif etmekteyim. Teşekkür ederim. Hürmetlerimle.

Ekrem Günay

Çavdar ve buğday fiyatlarının kapanması diye bir teklif mevcut. Asıl tezde açık tutulsun denmiş, burada kapansın denmiş. Bunun her ikisi de hatalı. Bu o yılın şartlarına göre tesbit edilen bir fiyat olması gerekir. İkincisi yağlı tohumlar için ayrı bir kurum teklif edilmektedir. Halbuki Toprak Mahsülleri Ofisi bütün ürünler için vazifelendirilmiş bir durumdadır. Ve kanunlarını da bu yönde tadil etmektedirler. Bu itibarla ayrı kuruluşlar değil mevcut imkânlardanda istifade bakımından, bu mevcut kuruluşların görevlerine ilâve ve onlara imkân bahşedilmesi gerekir.

Üçüncüsü benim teklifim; bütün tarım ürünleri bir fiyat manivela-sıyla idare edilmediği takdirde sanırım ki dört günlük mesaimiz boşa gider. Bütün tarım ürünleri için bir fiyat, taban fiyatı tesbit edilmesini teklif ediyorum. Dördüncü teklifim; bazı ürünler için fiyatların önceden ilân edilmesidir. Benim teklifim, taban fiyatı tesbit edilecek bütün ürünlerin fiyatlarının önceden çiftçiye duyurulması şeklindedir. Beşinci tek-

lifim: Pancar için şeker nisbetine göre bir mübayaa baremi yapılınsın, deniyor. Yalnız pancar için değil bu her yağlı tohumlar için de bahis-mevzuudur. Bilhassa ayçiçeği; %20 ihtiva etsede aynı %40 ihtiva etsede aşağı yukarı aynı fiyata gitmektedir. Bunların prensip olarak vazedilmesi gerekmektedir. Arzederim.

Nevzat Karacahisarlı (Komisyon Başkanı)

Arkadaşlar bu konuda komisyon şu noktaları göz önünde tutmuştur Yağlı tohumlar denildiği zaman başlıca: Çiğit, Ayçiçeği ve soya dik-kate alınmıştır. Bunlardan çiğitin satılmasında halen kurulmuş olan özel teşekkül yoluyla fiyat düzenlenmesi yapılmaktadır. Tariş, Çukobirlik bu arada bilhassa sayılabilir. Sonra bu maddelerin satılmasında pazarda bir müşkilâtta bulunmamaktadır. Yani çiftçinin elinde fiyat düşüklüğü dolayısıyla bir ürün satılması gibi bir konu mülâhaza edilmiştir. Aynı şey ayçiçeği için de söylenebilir. Soya için kurulmuş olan özel bir fabrika vardır. Sümerbanka bağlı bir devlet müessesesi sayılabilir. Soyanın bilhassa fiyat desteklenmesi suretiyle yetiştirilmesinin teşvik edilmesi raporda bilhassa üzerinde önemle durulmuştur. Bu bakımdan soya diğerlerine benzememektedir. Yağlı tohumlar bakımından bütün mesele üretimin artırılmasıdır. Bilhassa ayçiçeği konusunda üretim son iki yılda Orabans'a mukavim tohumun çiftçilere intikal ettirilmesi suretiyle üretim %50 nin üzerinde artmış vaziyettedir. İki yıldan-beri 70-80 bin ton civarında olan ayçiçeği üretimi 165 bin tonu bulmuş vaziyettedir. Bununla satılmadı diyerekten yahutta değeri gibi fiyatını bulamadığı şeklinde piyasada birikmiş bir yağlı tohum meselesi görülmemektedir. Komisyonumuz bu malâhazalarla ayrıca bir devlet müessesesi olarak yağlı tohumları satınalan bir müessesenin kurulmasına ihtiyaç görmemiştir. Kaldığı ortada toprak ofisi gibi bir devlet kurumu bulunmaktadır. Eğer yağlı tohumların bir devlet müessesesi tarafından satın alınması gerekiyor ise toprak ofisi aynı görevde yapabilir. Biraz evvel arkadaşımızın beyan ettiği gibi, arkadaşımızdan öğrendiğimize göre toprak ofisi teşkilâtında kendileri toprak ofisin reorganizasyonu istikametinde bir çalışma yaptıklarını haber verdi ve o arada toprak ofisin yağlı tohumlarla da iştigal etmesini ileri sürdü. O da gösteriyor ki ayrıca bir devlet müessesesi kurmak suretiyle sadece yağlı tohumlarla meşgul olması komisyonun görüşünü teyid etmektedir. Bu bakımdan arzedeğim bundan ibarettir. Hüsnü bey arkadaşımız kooperatifler konusuna değindi gerek tebliğde gerek komisyon raporunda bol fiyat sisteminin bilhassa özel sektörün teşkilâtlanması yoluyla yani kooperatifler kurulması, birlikler kurulması suretiyle ve kurulmuş olanların aksıyan yerleri var

ise bunlarında giderilmesi suretiyle önem verilmiş bulunmaktadır. Bu bakımdan arkadaşımızın fikri tamamen tebliğde, raporda yer almış vaziyettedir. Sorulardan biride Ekrem Günay arkadaşımızın sorularına geçiyorum, buğdayla çavdar fiyatları arasındaki halihazırdaki açıklığın dahada düşürülmesi şeklinde tebliğde bir ifade var dedi komisyon bu açıklığın dahada düşürülmesini uygun görmemiş halihazırdaki fiyat seviyesindeki açıklığın muhafazasını uygun görmüştür. Bilhassa çavdarın fakir topraklarda yetişmesi yerine başka diğer hububatında ikamesi zor olduğu göz önünde tutularaktan tebliğde teşvik edilmesi, teşvikin azaltılması mahiyetindeki görüşe iştirâk edilmiyerekten en az şimdiki seviyenin muhafaza edilmesi şeklinde bir değişiklik yapılmıştır. Yağlı tohumlar için ileri sürdüler biraz evvel toprak ofisin yağlı tohumlarla ilgilenebileceğini de arzettim. Zannediyorum o bakımdan ayrıca bir mütalâa sürmeye lüzum yok. Arkadaşımız bir noktada diyorlar ki bütün tarım ürünleri için taban fiyatı tesbit edilsin, arkadaşlar bütün tarım ürünleri için bir taban fiyatının tesbiti bir memleket için ne kadar mümkün olabilir takdirlerinize arzederim. Memleketin ürünleri arasında tabi gerek milli ekonomi, ihracat, milli iâşe bakımından çok önemli olanlar vardır. Elbetteki bunların ilk plânda göz önünde tutulması ve memleketin mali kaynakları karşısında taban fiyatları şeklinde ilk önce bu gibi önemlilere öncelik verilmesi kanaatındayız. Bu konu komisyonda genel olarak görüşülmemiş fakat görüşmeler sırasında ürünlerin seçilmesi ve ona göre fiyat politikası takibedilmesi uygun görülmüştür. Yani bütün ürünlere taban fiyatı destiği konması suretiyle netice itibariyle bunun yükü yine hazineye gelecektir. Bunun tatbikat bakımından imkânını şahsen göremiyorum Genel Kurulun kararı tabii makbuldür. Yağlı tohumların fiyatlarının yağ muhteviyatına göre tesbit edilmesi ve ayarlanması hakikaten doğrudur. Ona iştirâk ederiz. Şekerde de aynı görüş ele alınmıştı şeker pancarındaki şeker muhteviyatına göre fiyatın ödenmesi yağlı tohumlar içinde aynı görüşe iştirâk ediyoruz. Hakikaten şimdi bilhassa gerek ayçiçeğinde gerek soya fasulyesindeki yağ miktarı göz önüne alındığı takdirde bunlara uygulanacak gerek destekleme fiyatı ve gerek taban fiyatında, gerek serbest fiyatta yağ muhteviyatının nazarı itibara alınması gayet isabetli olacaktır. Son olarak Zekâi Burak arkadaşımız yumuşak buğday ile sert buğday arasındaki halihazırdaki fiyat açıklığının yumuşak buğday lehine değiştirilmesini teklif ediyordu. Gerek tebliğde gerek raporda bu konu ele alınmamıştır. Arkadaşımızın teklifi daha ziyade halihazırdaki şartlara göre yumuşak buğday ekiminin daha da teşvik edilmesi babında ve dışardan ithal edilmekte olan ekmeklik buğdayın azaltılması hedefiyle ilgilidir.

ÖNERGELER

Kongre Başkanlığına

- 1 — Çavdar ve Buğday fiyatlarının kapanması hakkındaki madde-
nin çıkarılması,
- 2 — Yağlı bitkiler için ayrı Kurum, değil T.M. Ofisi görevlendirilme-
lidir.
- 3 — Bütün ürünler için bir taban fiyat tesbit edilmelidir,
- 4 — Bütün ürünlerin taban fiyatları önceden ilân edilmelidir,
- 5 — Yalnız pancar değil diğer bazı ürünler için de kalite üzerine fi-
yat tesbiti yapılmalıdır.

Arz ederim. 27.11.1965

Ekrem Günay

Kongre Başkanlığına

“Türkiye’de Tarım Ürünlerinin Fiyat Politikası” adlı 14 No.lu tebli-
ğin 27 nci sayfasındaki “Çay Ürünü” hakkında verilen bilgiler tebliğin ge-
nel havasına uymamaktadır. Şöyleki:

- 1 — Mevcut “Her çay surplus” arzîdir. Sebepleri şunlardır:
 - a) İthalata zamanında nihayet verilmemiştir.
 - b) Türkiye’ye hibe olarak kuru çay girmiştir.
 - c) Kurutma makinalarından çıkan kuru çayın rutubeti %3 ün al-
tında olması gerekirken anormal depolama ve nakliye sebebiyle
%9 a kadar çıkmaktadır. Surplus’un sebeplerinden biridir.
 - d) İmalâtta çöpler tam olarak çaydan ayrılmamaktadır ve hatta bi-
le bile harman edilmektedir.
 - e) Yaş çay alımında kalite kontrolü ciddi değildir. Kötü yapraklar
ve saplar da işlenmektedir.

f) Türk çayının kalitesinin son senelerde düşmüş olması istihsalin artışına gem vurmaktadır. Az da olsa yabancı çaylar çeşitli yollarla memleketimize girmektedir.

g) Çayın reklâmı yapılmamaktadır.

h) İhlamur, ada çayı ve kahve gibi maddeler çayla (kalitenin kötülüğü sebebiyle) rekabet edebilmektedir.

2 — “Çay fiyatlarında yapılan yüksek destekleme seviyesinden” ve “maliyet üzerinden bugünkü şartlarda çay yaprağı fiyatı 190 - 200 kuruştur” cümleleri ciddî donne ve etüdlere istinat etmemektedir, Zira :

a) Şimdiye kadar çay işletmeleri üzerinde en ciddî araştırma eksikleri yaş yaprağın üreticiye maliyeti ilmî bir şekilde hesaplanmamıştır. ortada bazı kaba hesaplar vardır ve 260 ilâ 305 Kr. arasında değişmektedir. “Özel çay ihtisas komisyonu” Ziraat Fakültesi ile işbirliği halindedir. Komisyona maliyeti tesbit eden bir çalışma intikal etmemiştir. Sayın Doç. Dr. Turan Güneş’in çayın kilosunun 190-200 Kr. olması hükmüne nasıl vardığını merak etmekteyiz. İstinat ettiği donneleri görmek isterdik.

b) Çayın ihraç edilmesi arzusu ile gerçek maliyet altına inilemez. Türk çiftçisi Hindistan, Pakistan, Seylan ve Kenya’daki çay üreticileri ile aynı kanaat standardında tutulamaz. Dünya pazarlarında rekabet imkânına sahip değilsek -ki öyle gözüküyor- çayın ihracından vazgeçilir ve üretim, istihlâkimize göre ayarlanır ve gerekli tedbirler alınır. Esasen senelik üretim artışı tüketim artışına çok yakındır. Tüketimi reklâm ve kaliteyi düzelterek kamçulamak mümkündür.

c) Tebliğ sahibi diğer ürünler hakkında ifade ettiği görüşlerinde kesin fiyatlar verme yoluna girmemiş olduğu halde çay konusunda rakamlar ileri sürmeye kalkmıştır. Araştırmaya istinat etmeyen rakamlar vermekten çekinmelidir.

3 — 28 nci sayfada çayın kalitesini yükseltmede tek tedbir olarak fabrikaların işlemeye elverişli yaprakları almaları gösterilmiştir. Durum bu derece basit ve kolay halledilir halde değildir.

a) Özel ihtisas komisyonuna göre kalite bozukluğunun % 80 i imalat-taki hatalardan doğmaktadır. Paketleme, pazara nakil ve depolama safhalarında da kalite bozulması devam etmektedir.

b) İhtisas isteyen bir konuda Sayın Doç. Dr. Turan Güneş’in daha dikkatli olarak fikir beyan etmesi gerekirdi.

4 — Tebliğ sahibinin yukarıda belirtilen tatmin edici olmayan beyanları yerine aşağıdaki tedbirleri zikretmesi yerinde olacaktır.

a) Yaş çay yaprağının üreticiye olan maliyeti iktisatçılara hesap ettirilmelidir.

b) İmalât imkânları etüd edilmeli ve eğer ihraç yoluna gidilecekse kaliteyi ve üretimi arttırıcı tedbirler alınmalıdır.

c) Tek fiyat yolu terkedilmelidir.

d) Çay fiyatlarının serbest pazarda teşekkül edebilmesi yolunda tedbirler alınmalıdır. Özel sektöre de çay imalâtı ve pazarlama imkânı verilmelidir.

e) Çay kooperatifleri ile devlet, müştereken "çay şirket"leri kurabilmelidirler.

f) Çayın grading ve standardizasyon konusuna büyük önem verilmelidir.

g) Çay sanayiinde organizasyon tedbirleri alınmalıdır. 27.11.1965

Rize Çaycılar Yardımlaşma Koop. adına
Adnan Özaltaş
(Özel Çay İhtisas Komisyon Üyesi)

Ziraat Mühendisliği I. Teknik Kongre Başkanlığına :

Buğday Fiyat Politikası hakkında teklif ;

1 — Memleketimizin son dört senelik buğday istihsalı ortalama 8,5 milyon ton civarındadır. Yine Devlet Plânlama Teşkilâtının kabul ettiği ve 5 yıllık plânda ön görüldüğü üzere nüfus başına buğday tüketimi 200 kg. dır. Nüfusumuz 32 milyon olduğuna göre, senelik buğday tüketimi 6.4 milyon tondur. 1.5 milyon tonda tohumluk olarak hesap edilirse, istihsal edilen buğdayın ihtiyaca kâfi gelmesi icab eder. Ancak hakikatte ihtiyaca kâfi gelmediği ve ithal mecburiyetinde bulunduğu bir vakiadır.

2 — Memleketimizin ekolojisi, son dört yıldır, sertifikalı tohumluk olarak dağıtılan buğdayın büyük bir kısmının sert buğday olması ve tatbik edilen fiyat sisteminin tesirleri ile sert buğday ekim alanı çok artmış, umumî buğday ekimi alanının % 50 sini bulmuştur. Bu sebeple ekmeklik buğday istihsalı yeterli olamamaktadır.

Buğday ticareti ile uğraşan T.M. Ofisi senede ancak 350 - 400 bin ton mübayaada bulunabilmekte buna karşılık şehir ekmeklik ihtiyacı için,

ayda 80-100 bin ton üzerinden, 900-1200 ton yumuşak buğday talebi ile karşı karşıya kalmaktadır. İhtiyacı karşılamak içinde daima ithal mecburiyetinde kalınmaktadır.

İthalât PL. 480 ne göre yapıldığından, bu anlaşma hükümleri gereğince ithalat yapıldığı müddetçe, sert buğday ihracına da imkân bulunamaktadır.

Bu bakımdan ;

Gerek ihtiyacımızı karşılayacak miktarda yumuşak buğday istihsalini sağlamak, gerekse istihsal edilen sert buğdayın ihracını temin ve yumuşak buğday ekimini teşvik bakımından fiyat manivelâsından istifade edilmesini, hiç olmazsa sert ve yumuşak buğday arasındaki fiyat farkının daraltılmasını arz ve teklif ederim. 27.11.1965

Zekâi Burak

TÜRKİYE HAYVANCILIĞI
VE SORUNLARI

Türkiye Hayvancılığı ve Sorunları

KOMİSYON RAPORU VE KONGRE KARARI

Türkiye hayvancılığı ve sorunlarını inceleyen komisyonumuz bu konuda Prof. Dr. Orhan Düzgüneş tarafından hazırlanan 15 numaralı tebliği genellikle tasvip etmiş ve aşağıdaki hususların kongre umumi heyetine arzına oy birliğiyle karar vermiştir.

1) Bir memleket hayvancılığının gelişme durumunu tesbitte genellikle kullanılan ölçülere göre, Türkiye hayvancılığı geridir. Kırk yıldır sarfedilen büyük emeklere ve paralara rağmen hayvancılığın tarımsal gelire katkı payı arttırılamamıştır. Bu pay, ekonomisi gelişmiş memleketlerde %80 i aştığı halde, bizde %30 etrafında oynamaktadır.

2) Türkiyede hayvancılığı, tarım sektörünün diğer kollarından daha hızlı olarak geliştirmek zorunluğu vardır. Çünkü, bir defa hayvansal ürünler, memleketimizin bir çok yerlerinde yetiştirilecek diğer tarımsal ürünlerin hepsinden daha yüksek değerlidirler. Bu yerlerdeki ziraat işlemlerinin gelirleri, ancak hayvansal üretim seviyelerini miktar ve kalite bakımından yükseltmekle arttırılabilir.

İkinci olarak, memleketimizin insan gücünden, gerek bedeni ve gerekse fikri olarak, daha etkili bir şekilde faydalanılabilmesi, normal bir beslemeye bağlıdır. Normal beslemede ise hayvansal gıdaların yeri ve önemi büyüktür. Halkımızı bu nevi gıdalarla besleyebilmek için, bunları dış memleketlerden ithal etmek istemiyorsak, hayvansal üretim seviyemizi yükseltmek zorundayız.

Üçüncü olarak, hayvansal ürünleri işleyen endüstrimizin ham madde ihtiyaçlarını karşılayarak hem döviz temin ve tasarruf etmemiz, hem de milli gelirimizi arttırmamız hayvancılığımızın geliştirilmesine bağlıdır.

Nihayet hayvancılığın gelişmesiyle belirecek karma yem, ekipman, soğuk hava tesisleri ve saire gibi ihtiyaçları karşılayacak yeni endüstri kolları kurularak memlekette iş sahaları genişleyebilecektir.

3) Hayvancılığımızı bu geri durumdan kurtarıp gerekli seviyelere ulaştırmak için her şeyden önce, en sorumsuz vatandaştan, en sorumlu

kişilere kadar hemen herkeste yerleşmiş bulunan yanlış bir görüşü, hayvansal üretimle Veteriner Hekimliği birleştirme, bir arada görme alışkanlığını ortadan kaldırmak lâzımdır.

Ziraat Mühendisi olarak gerek teker teker gerekse kongre halinde ilgililere ve bütün Türk toplumuna aşağıdaki gerçekleri anlatmak ve benimsetmek mecburiyetindeyiz.

a) Hayvansal üretim tarımsal üretimin bir çeşitidir. Meyve üretimi, sebze üretimi, pamuk, hububat veya pancar üretimi gibi, hayvansal üretim de bir tarımsal üretim faaliyetidir.

b) Her çeşit tarımsal üretim faaliyetinin yapıldığı üniteye tarım işletmesi denir. Tarım işletmeleri, işletmecilik esaslarına göre, ya bir tek ürün veya bir çok ürünler yetiştirebilirler. En fazla ihtisaslaşmış bulunan sade narenciye veya muz, yahutta sebze yetiştiren işletmeler birer tarım işletmesi olduğu gibi, son zamanlarda Veteriner Hekimlerin kendilerine mevzu olarak geliştirilmelerini istedikleri (hayvancılık işletmeleri) de ne kadar ihtisaslaşmış olurlarsa olsunlar yinede tarım işletmeleri olmaktan kurtulamazlar.

Buna göre, işletme arazisi içerisinde elde ettikleri bütün bitkisel ürünleri hayvanlara yedirmek suretiyle değerlendiren ve böylece gelirlerini yalnız hayvan ve hayvan ürünleri satmak suretiyle sağlayan işletmelerin de tarım işletmeleri dışında mütalâ edilmelerine imkân yoktur.

c) Tarım işletmeleri her devlet teşekkülü tarafından ve her zaman birer bütün olarak ele alınmak mecburiyetindedirler. Bu işletmelere devlet hizmetlerinin iletilmesinde bu prensibin uygulanması şarttır. Aksi halde, yani çeşitli devlet teşekküllerinin tarım işletmelerindeki çeşitli faaliyetlere doğrudan doğruya, ayrı ayrı müdahaleleri üretimde verimliliği azalttığı gibi, birbirini tutması hatta birbirine zıt olması daima görülmüş olan bu müdahaleler sebebiyle, çiftçinin devlete karşı itimadı sarsılmaktadır.

d) Tarım işletmelerindeki çeşitli üretim faaliyetleri arasında organik bir bağ vardır. Bunlardan birinde ve meselâ hayvancılık kolunda yapılacak her hangi bir değiştirme, öteki kollarda da buna uygun değişmelerin yapılmasını gerektirir. Bu hususlarda işletmeye yardım edebilecek meslek, Ziraat Mühendisliğidir. Ziraat Mühendisliği, çeşitli şartlardaki işletmelerde hangi tarım ürünlerinin hangi oranlarda yetiştirilebileceklerini, bunların pazarlama şekil ve şartlarını, bunun için hangi istihsal vasıtalarına ihtiyaç bulunduğunu hesaplamak ve bu hesaplara göre işletmeyi yöneltmek mesleğidir, şeklinde de tarif olunabilir.

e) Hayvansal üretim, tarım işletmelerindeki üretim faaliyetlerinden biri olduğuna göre bunun gerek işletme ve gerek memleket ölçüsünde geliştirme imkân ve yollarının en iyi olarak Ziraat Mühendisleri tarafından bilinmesi gerekir. Bu faaliyete başkaları tarafından yapılan müdahaleler, buna bağlı diğer faaliyetleri kapsıyamıyacağından, yukarıda (c) bendinde söylenen zararları tevlitederler. Memleket hayvancılığının geliştirilmesi problemi, tarım işletmelerinin umumi gelirini artırma problemlerinden ayrı görülmez.

Ziraat Mühendisleri hayvansal üretimin teknik ve ekonomik problemlerini bildiklerini müşahhas başarılarıyla ispatlamışlardır. Türkiye Şeker Fabrikaları Çiftlikleri ile Ziraat Okullarında; Ziraat İşleri Umum Müdürlüğüne bağlı zootekni çalışmaları yapılan müesseselerde ve Devlet Üretim Çiftliklerindeki hayvancılık faaliyetleri bunlara güzel birer örnektir.

f) Veteriner hekimlik, hayvanları çeşitli hastalıklardan koruma ve bu hastalıklarla savaş göreviyle yükümlü bir meslektir. Bu mesleğin hayvansal üretimi arttırmadaki hizmeti, hastalıklardan ileri gelen zararları önlemek ve hastalıklardan ârî, ileri bir hayvancılık için emin bir ortam yaratmaktadır. Bu hizmetin gereği gibi yapılabilmesi halinde, memleketimizin hayvancılığına ve genel ekonomiye sağlayacağı fayda, mütevazi bir tahminle yılda 2 milyar TL. dir. Hayvansal üretim ile ilgili diğer devlet hizmetlerinden hiçbiri, bu kadar yüksek bir etkiye sahip değildir. O halde, Veteriner hekimlerimizden bu memleket hayvancılığına yalnız hekim olarak hizmet etmelerini beklemek her Türk vatandaşın hakkı olmalıdır. Memleketimizde Veteriner hekim sayısının yetersizliği karşısında alınacak tedbirlerden en kolay ve en müessir olanı da budur. Ancak mes'ul makamların, bunun gerektirdiği teşvik edici maddi imkânları sağlaması zaruridir.

4) Türkiye hayvancılığının gelişme hızını arttırabilmede en etkili yolların başında meracılığımızın ıslahı gelir. 'Mer'alarımız orta malı olarak kullanıldığı müddetce bunların ıslah edilmeleri şöyle dursun oldukları gibi korunmalarına dahi imkân yoktur. Diğer taraftan, hiç bir bedel ödmeden faydalandığı bir mer'a varken, çiftçi kendi işletmesi içinde sun'î çayır ve mer'a tesis etmeye teşvik edilememektedir. Bu fakir mer'alarda ancak düşük verimli yerli ırklar barınabildiklerinden yüksek verimli kültür ırklarının memlekete yayılması güçleşmektedir. Bütün köylü hayvanlarının bir arada bulunmaları, salgın hastalıkların kontrolünü de güçleştirmektedir. Hayvansal üretimi ileri memleketlerde olduğu gibi ta-

rım işletmeleri içerisinde düzenli bir istihlal kolu olarak geliştirilebilmesi için, orta malı mer'acılıktan işletme içi mer'acılığa geçmek zorunluluğu vardır. Böylece aynı zamanda, işletmeler kendi arazileri üzerinde gerekli diğler yem maddeleri yetiştirme zorunluğunu duyacaklardır. Şimdiye kadar Türkiyede yanlış olarak mer'a birimine düşen hayvan birimi, hayvancılığımıza ölçü olarak alınmıştır. Filhakika bu ölçü göçebelik devrinde kullanılmış fakat ileri tarımda terkedilmiştir. Bugün ileri ülkelerde tarım işletmesi arazisine nisbetle hayvan birimi ölçüsü kullanılarak milli besleme ve milli gelirin artışında, hayvancılığın yeri ve gelişmesi imkânları ortaya konulmaktadır. Doğru olanı da budur. Muhakkak yapılması lâzım gelen bir reform mahiyetindeki bu gelişme gerçekleşinceye kadar, mer'alarımızın daha fazla tahrip edilmelerini önliyelemek için bunların kullanılmalarını düzenliyecek bir kanuna zaruret vardır.

5) Hayvansal ürünlerin işletme menfaatlerine uygun şartlarla pazarlanması hayvancılığımızın geliştirilmesinde büyük bir etki yapacaktır. Bunun yegâne yolu, üreticilerin istihlal ve satış kooperatifleri halinde organize edilmeleridir. Memleketimizde bu tip kooperatifler ancak ve ancak hayvan ürünlerini değerlendirmek üzere kurulmuş devlet kurumları ile hayvan ürünlerini istihlal edip kendi tesislerinde değerlendiren devlet müesseselerinin, bu yönde samimi olarak yapacakları çalışmalarla gerçekleştirilebilir. Devlet kurumları ileride kooperatiflere devredilebilecek nitelikte tesisler kurmalı, bunları bir müddet, daha ziyade üreticinin menfaatlerini koruyacak şekilde işletmeli, sonra kredi yardımı ile kurulacak kooperatiflere devretmelidirler. Ancak münferit kooperatiflerde bugün gayenin gerçekleşmesine yetmedikleri için, söz edilen kurumlar kurulmalarına yardım ettikleri kooperatiflerin birliği vazifesini yapmalıdırlar. Böylece bu kurumlar, aynı zamanda teknik ve mali kontrolü de ellerinde bulundurmuş olurlar.

6) Hayvancılığın teknik ve ekonomik konuları üzerinde çiftçiye daha fazla kâr sağlayacak yolların öğretilmesi lâzımdır. Bu maksatla, geçen yıl Tarım Bakanlığında geliştirilen rapora uygun bir teşkilâtın kurulması gereklidir. Bu teşkilât tasarısında ön görülen "Tarımsal Yayım ve Öğretim" birimleri, gerek kuruluş ve gerek fonksiyon bakımından hizmeti gereği gibi yapabilecek niteliktedir. Bununla beraber bu teşkilât kuruluncaya kadar teknik ziraat teşkilâtının tarım işletmelerindeki diğler tarımsal faaliyetler gibi, hayvansal üretim faaliyetleri ile de yakından ilgilenmelidir. Bunun için teşkilâta bakanlıkça gerekli her türlü imkânın sağlanması şarttır. Bu teşkilâtın araştırma kurumlarında geliştirilecek bilgilerle de-

vamlı takviye edilmesi ve ilk plânda çiftçilere aşğıdaki hususlarda yol göstermesi beklenir.

a) Ziraat işletmelerinin, içinde buldukları tabiat ve iktisat şartları ile, sahip oldukları istihsal vasıtalarını en uygun gelecek hayvan türünü ve ırkını seçmeleri,

b) İşletmede yetiştirilecek hayvan miktarını, hiç olmazsa kış için tedarik edebilen yem miktarına göre ayarlanması,

c) Besin değeri yüksek, fakat, mümkün olduğu kadar ucuz yem maddelerinin sağlanması, mevcutlarının muhafazası,

d) Mevcut yem maddeleriyle en uygun rasyonların hazırlanması, hayvanların ağırlık ve verimlerine göre yemlenmeleri,

e) İşletmede tutulmaları ekonomik olmayan hayvanların elden çıkarılmaları,

f) Hastalık ve parazitlerden korunmada, Veteriner Hekimlere müracaat etme lüzumu,

g) Hayvan bakım usullerinin ıslah edilmesi ve hayvan ürünlerinin bozulmadan muhafaza edilmeleri.

7) Damızlık ihtiyacının karşılanmasında, bilimsel metodlara ve memleket şartlarına uygun bir politikanın izlenmesi gereklidir. Devlet, halkın damızlık ihtiyacını karşılama politikasını, tamamen terketmeli sadece her bölgede en kârlı bir şekilde yetiştirilebilecek hayvan ırklarını ve tiplerini araştırıp bulmalıdır. Bu hayvanların özel damızlık yetiştiricileri tarafından üretilmeleri gereklidir. Bunun için, devlet, kredi ve teknik yardımlarda bulunmalı ve yetiştiricileri organize etmelidir. Halk, muhtaç olduğu damızlıkları bu özel yetiştiricilerden sağlamalı, devlet, halk ile özel yetiştiriciler arasındaki bağı, kurup geliştirmeye çalışmalıdır.

KONUŞMA VE TARTIŞMALAR

Prof. Dr. Ömer Tarman :

Sayın Başkan, Muhterem üyeler ; Memleketin hayvancılığının kalkınması için yazılan mükemmel raporu dikkatle dinledim. Böylece bunu düzenleyen arkadaşlara candan şükranlarımı arz ederim. Raporun bana göre hiçbir noksanı yok. Ben zaten rapora ne birşey ilâvesi için ne de tenkit etmek için çıkmadım. Burada beni kürsüye sevkeden sebep, mer'a hakkında geçen noktalardır. Bunun hakkında da ne tenkitkâr ne de ilâve edici bir söz söyleyecek değilim. Bundan tam 10 sene evvel yirmi - yirmi beş mütehassıs arkadaş ile Dahiliye ve Adalet Bakanlıklarının mümessillerinin de iştirâki ile bir buçuk sene çalışarak bir mer'a ve yaylak tasarısı hazırladık. Bu kanun içerisinde, tatbik edildiğinde, bütün ihtisas gruplarının hayvancılık hakkında potansiyelin yükseltilmesi hakkında ileri sürdükleri mer'aya istinad eden ve tabii yem alanlarını ilgilendiren bütün meseleler tezekkür edilmiş, memleketin şartları altında tatbik edilebilecek şekilde gereken bütün esaslar içerisinde yerleştirilmiştir. Bir buçuk sene müddetle çalışılan bu mer'a ve yaylak kanunu iki tane Meclis Komisyonunda da müdafaa ve bu komisyonlarda da ittifakla kabul edilmiş bulunmaktadır. Bir noktası müstesna. Tabiî bunun detaylarına girecek değilim. Şimdi yalnız ben bu kanunun hazırlanmasında çalışan naçiz bir arkadaşınız sıfatıyla 10 sene evvel yapılmış olan bu kanun, iki komisyondan da geçmiş olan bu kanun nerde? Üç tane Bakanlık bunu müştereken işbirliği ile hazırladılar. Şimdiye kadar tatbikatına geçilse idi burada şöyle olmalıdır, böyle olmalıdır tarzında ileri sürülen esasların çokları hiç olmazsa hazırlık mahiyetinde başlamış olurdu. Benim maruzatım bundan ibarettir. Teşekkür ederim.

N O T :

Her konuya ait Komisyon raporları Kongrede enine boyuna tartışılmış ve verilen önergelerde müzakere edildikten sonra oylamak suretiyle konular karara bağlanmıştır. Büyük bir ekseriyetle komisyon raporları ittifakla kabul edilmiştir. Kongrede bazı konulara ilâve edilen hususlar ise komisyon raporlarına işlenmek suretiyle tamamlanmıştır. Böylece tekkerrürü önlemek amacı ile komisyon raporu ve kongre kararı olarak bir metin halinde yer verilmiştir.

III. BÖLÜM

KONGRE DİVANI BAŞKANI SAYIN PROF. DR. MUSTAFA ULUÖZ'ÜN KAPANIŞ KONUŞMASI

Muhterem Meslektaşlarım,

Hepinizin bildiği gibi, meslek içerisinde meslektaşım, memleket içinde tarımın çok çeşitli problemleri vardır. Bu problemlerin hepsi de memleket kalkınması ile ilgilidir. Hepsi de çözüm yolu beklemektedir. Bu çözüm yollarının bulunmasında evvelâ bu memleketin evlâdı olarak ve nihayet meslek ve meslektaş olarak sorumlu bulunmaktayız. İçinde yaşadığımız, gelişmesine ve kökleşmesine milletçe büyük gayretler sarfettiğimiz demokrasi rejiminde, memleket meselelerinin halli; problemlerin kamu oyuna benimsenildiği nisbetle kolaylaşır. Fakat, meselelerin kamu arzından evvel, problemlerin meslek efkârı umumiyesi tarafından benimsenmesi ve çözüm yollarının bulunması şarttır.

Kongre, gündemine alınan çeşitli konuların bir kısmını incelemiş, çözüm yollarını tesbit etmiş ve meslek görüşü olarak ortaya koymuştur. Kongremizin bütün çalışmaları büyük bir olgunluk içerisinde geçmiştir. Bu çalışmalar kuvvetli bir meslek şuurunun ve tarım problemleri üzerinde çok kuvvetli bir meslek efkârı umumiyesinin memlekette teşekkül ettiğini açık olarak göstermiş bulunmaktadır.

Ziraat Yüksek Mühendisliği camiasının tarım alanındaki problemlerin halli için gerekeni yapacak, memlekete ve mesleğe mutlu yarınlar getirecek

kuvvet ve kudrette olduğunu bu Kongre bir defa daha ortaya koymuştur. Çok yorgun bulunduğunuz şu anda sizleri daha fazla yormak istemem. Bu sebeple sözlerimi burada keserken, Kongre boyunca Başkanlık Divanına gösterdiğiniz teveccüh ve yardımlarınıza teşekkür ederiz.

Bu arada Kongreye yakın alâka gösteren TRT idaresine ve değerli basınımıza huzurunuzda Ziraat Yüksek Mühendisleri adına teşekkür ederim. Ziraat Mühendisliği I. Teknik Kongrenin yapılmasına karar veren Oda İdare Hey'etine, bu arada Kongrenin bütün ağırlığını üzerinde taşımış ve çok mükemmel bir kongre hazırlamış olan, başta Tertip Hey'eti Başkanı Nurrettin Madran olmak üzere, bütün tertip heyeti üyelerine teşekkür eder, tebriklerimi sunarım. Hepinizi saygı ve sürmetle selâmlar, Ziraat Mühendisliği I. Teknik Kongresini kapatırım.

TARIM BAKANI SAYIN BAHRİ DAĞDAŞ'IN KAPANIŞ KONUŞMASI

Sayın Başkan, sayın misafirler, sayın meslektaşlarım;

Türkiye Ziraat Mühendisliği Birinci Teknik Kongresinin dört gündən beri devam edegelen çalışmaları sona ermiş bulunuyor. Tarımımızın çeşitli meselelerine bilimsel yollarla teşhis koyarak aynı metodla hedefleri ve hal çarelerini tesbit eden ön çalışmalarla gerek Odamızın gerekse üyele-
rimizin hazırlamış veya hazırlatmış buldukları tebliğleri hazırlamış bu-
lunan meslektaşlarıma ve bu tebliğleri isabetli fikir ve tertipleriyle Odamı-
zın görüşü haline getiren üyelere huzurunuzda teşekkürü bir borç sayarım.

Muhterem Arkadaşlar;

Şu anda içinde bulunduğumuz kutsal ilim ocağının cephesinde yazılı vecizenin ışığında Türkiyenin her türlü meselesine çözüm yolu aramak Ata-
türkün bize emanet ettiği baş prensibimizdir. Bu gün bu prensibin seme-
resi olarak tarımımızın hizmet alanlarına ışık tutan tedbirler, tavsiyeler,
temenniler manzumesine kavuşmuş bulunuyoruz. Tarımsal faaliyetlerle
ilgili araştırma, plânlama, uygulama ve yönetme çabasında bulunan sek-
törlerin, Ziraat Mühendisleri Odasının ortaya koyduğu bu görüşleri önem-
le dikkate alacaklarına inanıyorum. İcra organı olarak ,bu alandaki en bü-
yük sorumluluğu taşıyan meslektaşlarımız olarak bilimsel teklif ve tavsiye-
lerinizin çalışmalarımıza ışık tutacağını huzurunuzda bir defa daha ifade
etmek isterim. Çalışmalarımızın yurt tarımının kalkınmasına hayırlı ve
uğurlu olması dileğiyle hepinizi saygı ile selâmlarım.

S O N S Ö Z

Aylardanberi toplanması merak ve biraz da endişe ile beklenen “Türkiye Ziraat Mühendisliği I. Teknik Kongresi”, ilân edilen tarih ve saatte çalışmalarına başladı. Tarım politikamızla ilişkin bu kadar önemli sorunları Ziraat Mühendisleri ne derecede liyakatla tartışabilecekler ve bundan faydalı bir sonuç alınabilecekmi idi? Kuşkunun başlıca nedenleri, kanaatimce, bu sorunların içinde bulunuyordu. Şunu hemen iftiharla söylemek lâzımdır ki Kongre çalışmaları, bütün cephelerile bu kuşkuları dağıtmış ve Ziraat Mühendisleri hemen her meslek kuruluşuna örnek olabilecek ciddi ve verimli bir toplantıyı başarmasını bilmiştir.

Bugünkü dünya şartları içerisinde biran önce kalkınmak zorunluğunda bulunan Türkiyenin, bu çabasına yardımcı bazı çözüm yollarını göstermek hedefine yönetilmiş bulunan Kongre, kendisinden bekleneni vermiş ve çok sıkı bir disiplin altında dört uzun gün durmadan düşünen ve çalışan Ziraat Mühendisleri, bir imtihanı başarmış olmanın rahatlığı içerisinde, görevleri başına dönmüşlerdir. Kongreye katılan arkadaşlarımızın herbirinin kendi çevresine dağarcığında birşeyler götürdüğüne ve Türk ziraatının sorunlarına, bundan böyle, daha geniş ve değişik açılardan bakmak zorunluğunu hissetmekte olduğuna şüphe yoktur. Uzun süren tartışmaların ve alınan neticelerin Kongreyi izleyen misafir üyelere, Hükümet yetkililerine, parlamento üyelerine, basın yoluyla kamu oyuna derin etkiler yaptığı da muhakkaktır.

Kongrenin bize öğrettikleri şunlar olmuştur :

1 — Kalkınma plânımızda alınması gereken yeri tayine yardımcı olarak “Tarımımızın potansiyeli” belli edilmiş ve bu potansiyelden faydalanmak için izlenmesi zorunlu yol gösterilmiştir.

2 — Tarımın yalnız başına gelişmesinin mümkün olmadığı, köy ve tarım hayatına etkili çeşitli faktörlerin gözönünde tutularak gelişmeye elverişli bir ortamın yaratılması lâzım geldiği anlaşılmıştır.

3 — Tarımın geliştirilmesi için araştırma, öğretim ve yayım hizmetlerinin öncelikle ele alınarak yoğunlaştırılması ve bu hususta çiftçilerin teş-

kilâtlendirilmesile birlikte tarımla ilişkin kamu teşekküllerinin de reorganizasyonunun öncelikle ele alınması zarureti belirtilmiştir.

4 — Tarım işçiliğinin çok önemli olan sorunları ortaya getirilmiş ve produktivitenin ancak bunlara çözüm yolları bulmakla mümkün olacağı anlaşılmıştır.

5 — Dağınık ve yetersiz durumda olan mevzuatın gözden geçirilerek bugünün ve yarının şartlarına cevap teşkil edecek kanunların meydana getirilmesi için, çalışmalara hemen başlanması gerektiği üzerinde durulmuştur.

6 — Tarımda doğal kaynakların muhafazası ve geliştirilmesi lüzumu açık ve seçik olarak ortaya konmuştur.

7 — Toprak reformu konusu üzerinde çok ilginç tartışmalar yapılmış ve (a) produktiviteyi arttıracak, (b) istihdam hacmini genişletecek, (c) Geliri yükseltecek, ekonomik aile işletmelerini kuracak ve yaşatacak (ç) Sosyal amacı gerçekleştirecek bir toprak reformu zorunlu görülmüştür.

8 — Türk ziraatının biran önce düzene bağlanması gerekli sorunlarından sermaye ve vergi konuları üzerinde çok vukufu görüşmeler yapılmış ve çözüm yolları gösterilmiştir.

9 — Tarım ürünlerinin pazarlanması ve izlenecek fiyat politikası hakkındaki tartışmalar, Ziraat Mühendislerinin üretimde olduğu kadar, çiftçinin büyük masraf yapmak ve emek harcamak suretile elde ettiği ürünlerini değer fiyatla satması, iç ve dış pazarlara arzı üzerinde de söz ve yetki sahibi bulunduğunu ortaya koymuştur.

10 — Türkiye için hayati bir sorun olan hayvancılığımızın gelişme şartları kesin surette belirtilmiş ve bu hususta Ziraat Mühendislerine düşen görevler belli edilmiştir.

Ziraat Mühendisleri, bu nitelikte ilk büyük meslekî toplantı olmak özelliğine sahip "Türkiye Ziraat Mühendisliği I. Teknik Kongresi" ile, daha sonraki yıllarda tekrarı çok arzulanan benzeri kongrelere öncülük yapıldığından başkaca, Türkiye'nin bugün içinde bulunduğu ortamın önemli meselelerini ortaya koymak ve bunlara hal çareleri göstermek suretiyle de memlekete bir hizmet örneği gösterildiği kanısını taşımaktadırlar.

Yönetim Kurulu

- **ODA YÖNETİM KURULU**
- **TERTİP KOMİTESİ**
- **KONGRE DİVANI**
- **İHTİSAS KOMİSYONLARI**

ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU

- Başkan : Mehmet Yüceler
Başkan Yardımcısı : Kemal Gökçora
Sekreter Üye : Sabri Malkoç
Muhasip Üye : Sabahattin Savcı
Üye : Adem Karaelmas
Üye : Yaşar Yılmaz
Üye : İsmail Baykal

T E R T İ P K O M İ T E S İ

- Başkan : Nurettin Madran
Sekreter : Selâmi Uraz
Üye : Prof. Dr. Arif Akman
Üye : Prof. Dr. Orhan Düzgüneş
Üye : Hamza Tanyaş
Üye : Mesude Eralp
Üye : Mustafa Dinçer
Üye : Nahit Teoman
Üye : Sabri Malkoç
Üye : Salih Gündüz

KONGRE BAŞKANLIK DİVANI

Başkan	:	Prof. Dr. Mustafa Uluöz
Başkan Yardımcısı	:	Adem Karaelmas
Başkan Yardımcısı	:	Nahit Teoman
Sekreter	:	Ahmet Tınazay
Sekreter	:	Nurhan Gürel
Sekreter	:	Mehmet Kiroğlu

1 — TÜRKİYE TARIMININ POTANSİYELİ VE TARIM POLİTİKASININ ANA HALARI KOMİSYONU

Başkan : Prof. Dr. Osman Tosun

Sözcüler : Akif Çakman - Kemal Gökçora

Raportörler : Dr. Naime Kuran - Orhan Bahçelioğlu

Üyeler :

1 — Prof .Dr. Kâzım Köylü :	Ankara Ü. Ziraat Fakültesi	ANKARA
2 — Salih Kavaklıoğlu :	Tarım Bakanlığı Müşaviri	ANKARA
3 — Hamdi Tuncer :	Devlet Üretim Çiftlikleri Genel
Müdürü	ANKARA
4.— Ahmet Tınazay :	T. Şeker Fabrikaları A. Ş. Genel
Müdürlüğü	ANKARA
5 — Atılâ Günay :	Ankara Ü. Ziraat Fakültesi	ANKARA
6 — Didar Eser :	Ankara Ü. Ziraat Fakültesi	ANKARA
7 — Emin Ekiz :	Ankara Ü. Ziraat Fakültesi	ANKARA
8 — M. Arif Erol :	Ankara Ü. Ziraat Fakültesi	ANKARA
9 — Nurettin Yıldırak :	Ankara Ü. Ziraat Fakültesi	ANKARA
10 — Hicret Çağlar :	Tarım Bakanlığı Tetkik ve İstisare Kurulu	ANKARA
11 — Ertuğrul Akören :	Devlet Üretim Çiftlikleri Genel
Müdürlüğü	ANKARA
12 — Yılmaz Kornaşor :	Bölge Ziraat Mücadele Reisliği	ANKARA
13 — Emin Tekin :	Teknik Ziraat Müdürlüğü	MALATYA

2 — TARIMIN GELİŞTİRİLMESİNDE SOSYAL FAKTÖRLERİN ETKİSİ KOMİSYONU

Başkan : Prof. Dr. Cemil Çalgüner

Raportör : Meliha Karman

Üyeler :

- 1 — Ömer Karaman : T. Z. Donatım Kurumu Bölge
Müdürü İSKENDERUN
- 2 — Mehmet Kıroğlu : Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü
Bitki Besleme Şb. Müdürü ANKARA
- 3 — Yusuf Ersoy : DSİ. Etüd ve Plânalma Dairesi ANKARA
- 4 — Tâlat Esener : DSİ. Etüd ve Plânalma Dairesi ANKARA
- 5 — Ülker Sakız : Bölge Ziraat Okulu Öğretmeni
HALKALI/İst.
- 6 — Abdullah Gürcan : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi ANKARA
- 7 — Günal Akbay : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi ANKARA
- 8 — Ekrem İnce : T. Z. D. K. Şb. Md. Mua. ANKARA
- 9 — Doç. Dr. Mustafa Işıkan : A. Ü. Ziraat Fakültesi ANKARA

3 — TÜRKİYEDE TARIM EĞİTİMİ VE YAYIM SORUNLARI KOMİSYONU

Başkan : Prof. Dr. Turgut Yazıcıoğlu
Raportör : Raif Savaş

Ü y e l e r :

- 1 — Refik Kokol : TOPRAKSU Genel Müdürlüğü
Müşaviri ANKARA
- 2 — Erdoğan Birol : Tarım Bakanlığı Plânlama ve
Ekonomik Arşt. Grubu ANKARA
- 3 — Cevdet Çakan : Toprak ve İskân İşleri Genel
Müdürlüğü ANKARA
- 4 — İsmail Balcı : Şeker Fabrikası Ziraat Md. ANKARA
- 5 — İsmail Mimbay : Tarım Bakanlığı Personel Eği-
tim Merkezi ANKARA
- 6 — Mahmut Karman : Ziraî Mücadele Enst. de Müte-
hassıs BORNOVA
- 7 — Şerafetin Çelebi : Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü ANKARA
- 8 — Prof. Dr. Mustafa Ulu-
öz : Ege Ü. Ziraat Fakültesi BORNOVA
- 9 — Doç. Dr. Cemaletin Ak-
pınar : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi ANKARA
- 10 — Lütfü Kazancıoğlu : Ziraî Müc. ve Ziraî Karantina
Genel Müdürü ANKARA
- 11 — Cemalettin Şenocak : Tarım Bakanlığı Neşriyat ve
Tanıtma Müdürü ANKARA

- 12 — Münif Akmanoğu : Ziraî M¼cadele ve Ziraî Karantina Neşriyat ve Eğitim Şubesi Müdür¼ ANKARA
- 1v — Hasan Kaya : TOPRAKSU Genel Müdürl¼đ¼ ANKARA
- 14 — Hamza Tanyaş : Ziraat İşleri Genel Müdürl¼đ¼ Şb. Müdür¼ ANKARA
- 15 — Ruhi Tunakan : Bölge Pamuk İşleri Teknik Müfettiş¼ İZMİR
- 16 — Yetkin Güngör : Ankara Ü. Ziraat Fak. Asistanı ANKARA
- 17 — Yılmaz Fidan : Ankara Ü. Ziraat Fak. Asistanı ANKARA
- 18 — Ekrem K¼n : Ankara Ü. Ziraat Fak. Asistanı ANKARA
- 19 — Mustafa Bedestenci : Teknik Ziraat Müdür¼ NEVŞEHİR
- 20 — Süheyla Teoman : Köy İşleri Bak. Ev. Ekonmisi Şb. Müdür¼ ANKARA
- 21 — Türkân Aküz¼m : A. Ü. Ziraat Fak¼ltesi Ziraî Yayım Kürs¼s¼ Asis. ANKARA
- 22 — Recai Dinçer : Bölge Gübreleme M¼tehassısı ANKARA
- 23 — İhsan Gürb¼z : Atatürk Orman Çiftliği Md. ANKARA

4 — TARIMSAL ARAŞTIRMALARIN GELİŞTİRİLMESİ KOMİSYONU

Başkan : Dr. Feridun Topaloğlu

Raportör : Sadettin Demiröz

Ü y e l e r :

- 1 — Mediha Özkan : Z. Mücadele Enstitüsünde Müt ANKARA
- 2 — Etem İçliel : Sulu Ziraat Araştırma Enst.
Müdürü MENEMEN
- 3 — Rifat Gerek : Ziraî Araştırma Enstitüsü Mü-
dürü ESKİŞEHİR
- 4 — Ahmet Demirliçakmak : Ziraî Araştırma Enstitüsü Mü-
dür Muavini ANKARA
- 5 — Dr. Emin Akkoç : Şeker Şirketi Ziraî Araştırma
Enst. ETİMESGUT
- 6 — Nejat Berkman : Toprak İskân Gn. Müdürlüğü ANKARA
- 7 — Ali Taşkent : Tarım Bakanlığı Pamuk İşleri
Müdürlüğü ANKARA
- 8 — Ahmet Rıza Günday : Teknik Ziraat Müdürü ANTALYA
- 9 — Galip Erpolat : Ziraî Araştırma Enstitüsü İSTANBUL
- 10 — Zeki Sayar : Bölge Pamuk Araştırma Enst.
Müdürü ADANA
- 11 — Mehmet Aydemir : Bölge Pamuk Araştırma Enst.
Müdür Muavini NAZİLLİ
- 12 — Doç. Dr. Selahattin
İren : Ankara Ü. Ziraat Fakütesi ANKARA
- 13 — Doç. Dr. Nurettin Kaşka : Ankara Ü. Ziraat Fakütesi ANKARA

- 14 — Şerife İnce : Ziraî Araştırma Enstitüsü Mü-
dürlüğü ANKARA
- 15 — Hüseyin İnce : Bölge Çeşit Deneme İşleri Md. ANKARA
- 16 — Yaşar Bilgin : Şeker Şirketi Ziraat Araştırma
Enst. ANKARA
- 17 — Kâzım Türkoğlu : Ziraî Mücadele ve Ziraî Karan-
tina G. Müdürlüğü ANKARA
- 18 — Nevzat Özalp : Top. Muh. Araştırma Enstitüsü
Müdür Muavini ANKARA
- 19 — Lütfü Baturay : Tarım Bakanlığı Bağcılık Şb. ANKARA
- 20 — Arif Dinamit : Tarım Bakanlığı Şube Müdürü ANKARA
- 21 — Vasfi İyiol : TOPRAKSU Araştırma Enstitü-
sü Müdürü ESKİŞEHİR
- 22 — Hikmet İşmen : Ziraî Mücadele Enst. GÖZTEPE-İST.
- 23 — Ayşe Erkut : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi ANKARA
- 24 — Hüsnü Poyraz : Bağ-Bahçe Enstitüsü YALOVA

5 — TARIMSAL HİZMETLERİN REORGANİZASYONU KOMİSYONU

Başkan : Prof. Dr. Celâl Tarıman
Raportör : Cemil Yağcıoğulları

Ü y e l e r :

- 1 — Adem Karaelmas : Tarım Bakanlığı Ziraî Araştırmalar Grup Başkanı ANKARA
- 2 — Doç. Dr. Hilmi Pamir : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi ANKARA
- 3 — Turan Ünal : DSİ. Etüt ve Plân Dairesi ANKARA
- 4 — Yücel Eğioğlu : DSİ. Etüt ve Plân Dairesi ANKARA
- 5 — Kaya Sezen : DSİ. Etüt ve Plân Dairesi ANKARA
- 6 — Mithat Gözüm : Bölge Çeşit Deneme Müdürlüğünde Müt. ANKARA
- 7 — Mehmet Zorlu : Tarım Bakanlığı Personel Eğitim Merkezi ANKARA
- 8 — Vasfi Ocaklı : Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü ANKARA
- 9 — Hasbi Ilıcalı : Bölge Pamuk Araştırma Md. NAZİLLİ
- 10 — İsmail Şentürk : Ziraî Müc. ve Ziraî Karantina Gn. Md. Şube Müdürü, ANKARA
- 11 — Havva Daban : Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü İller Şubesi ANKARA
- 12 — Ali Tunçay : Bölge Ziraat Okulu Müdürü BURSA
- 13 — Orhan Akman : TOPRAKSU Genel Müdürlüğü ANKARA
- 14 — Prof. Dr. Rasim Do-
ğuş : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi ANKARA
- 15 — Talip Öden : Ziraî Mücadele İlaç ve Aletleri Enstitüsü ANKARA
- 16 — Cahit Şahiner : Tohum Islâh ve Üretme A. Ş. (Ziraat Müd.) ANKARA
- 17 — Doğan Dinçer : Toprak Muhafaza Araştırma Enst. Müdürü ANKARA
- 18 — Ziya Çekel : Köy İşleri Bakanlığı Müsteşar Muavini ANKARA
- 19 — Mehmet Haznedar : TOPRAKSU I. Bölge Müdürü İZMİR
- 20 — Ali Selimoğlu : Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdür Muavini ANKARA

6 — ÇİFTÇİNİN TEŞKİLATLANMASI KOMİSYONU

Başkan : Prof. Dr. Emin Mutaf
Raportör : Faik Çolpan

Ü y e l e r :

- 1 — Hüsnü Kutluoğlu : Toprak İskân Gn. Müdürlüğü ANKARA
- 2 — Faik Çolpan : TOPRAKSU Genel Müdürlüğü
Şube Müdürü, ANKARA
- 3 — Tevfik Gürler : DSİ. İşletme ve Bakım Dairesi ANKARA
- 4 — Mahmut Erdir : T. Ziraî Donatım Kurumu Ge-
nel Müdürlüğü ANKARA
- 6 — Necmetin Ülker : D. Ü. Çiftlikleri Genel Müdür-
lüğü ANKARA
- 7 — İlhami Koca : D. Ü. Çiftlikleri Genel Müdür-
lüğü ANKARA
- 8 — İsmail Borand : Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü
Müşaviri ANKARA
- 9 — Sabahattin Savcı : Tarım Bakanlığı Müşaviri ANKARA
- 10 — Hüseyin Ayhangil : Bölge Plânlama ANTALYA
- 11 — İzzet Baykal : T. Ziraî Donatım Kurumu Ge-
nel Müdürü, ANKARA
- 12 — Osman Çağırğan : Teknik Ziraat Md. Yardımcısı KONYA
- 13 — Doç. Dr. Hüseyin Ünal: Ankara Ü. Ziraat Fakültesi ANKARA
- 14 — E. Tekin Altınbaş : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi ANKARA
- 15 — S. Suat Kundak : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi ANKARA
- 16 — Hulusi Kızıldağ : TOPRAKSU Bölge Müdürlüğü KAYSERİ
- 17 — Abdurrahman Gülçelik: Merkez Bankası Müdürler Ku-
rulu Üyesi ANKARA

7 — TARIM İŞÇİLERİ VE SORUNLARI KOMİSYONU

Başkan : Doç. Dr. Suat Aksoy

Raportör : Zekâî Burak

Ü y e l e r :

- 1 — Rauf Musluoğlu : Bölge Ziraat Mücadele Reisi İSTANBUL
- 2 — Attilâ Derman : Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü
Ziraat Sanat Şb. ANKARA
- 3 — Ali Öztürk : T.Ş. Fabrikaları A. Ş. Genel Mü-
dürlüğü ANKARA
- 4 — Dr. Şakir Ünal : Tarım Bakanlığı Plânlama ve
Ekonomik Araştırmalar Dairesi
Başkanlığı ANKARA
- 5 — İbrahim Yeşiloğlu : Tarım Bakanlığı Tetkik ve İsti-
şare Heyeti ANKARA
- 6 — Burhanetin Ahipaşaoğlu: Tarım Bakanlığı Tetkik ve İsti-
şare Heyeti ANKARA
- 7 — Aytekin Ülger : Atatürk Orman Çiftliği Müdür
Yardımcısı ANKARA
- 8 — Şinasi Yetkin : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi
Asistanı ANKARA
- 9 — Abdülgani Çelik : Zeytincilik Enstitüsü Asistanı İZMİR

8 — TARIMLA İLGİLİ MEVZUAT KOMİSYONU

Başkan : Ahmet Elgin
Raportör : Ömer Keçioğlu

Ü y e l e r :

- 1 — Emin Özbay : Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü
Şube Müdürü ANKARA
- 2 — Dr. M. Hayri Özeren : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi ANKARA
- 3 — Dr. A. Sami Yen : Tarım Bakanlığı Tetkik ve İsti-
şare Kurulu ANKARA
- 4 — Mustafa Yıldız : Pancar Bölge Şefi KASTAMONU
- 5 — Kayhan Okay : Toprak ve İskân İşleri Genel
Müdürlüğü ANKARA
- 6 — Yıldırım Poyrazoğlu : Toprak ve İskân İşleri Genel
Müdürlüğü ANKARA
- 7 — Hüseyin Balet : Bölge Ziraat Mücadele Reisi SAMSUN
- 8 — Nurettin Madran : Tarım Bakanlığı Pamuk İşleri
Müdürü ANKARA
- 9 — Prof. Dr. Halis Alagöz : Ege Ü. Ziraat Fakültesi İZMİR
- 10 — Doç. Dr. Kâmil İlisulu : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi ANKARA
- 11 — Ekrem Günay : Tarım Bakanlığı Ziraat İşl. Ge-
nel Md. Şube Md. ANKARA
- 12 — Zühtü Kutulmuş : Tarım Bakanlığı Tetkik ve İsti-
şare Kurulu Üyesi ANKARA

9 — TÜRKİYE TARIMINDA SERMAYE VE SORUNLARI KOMİSYONU

Başkan : Niyazi Okanay

Raportör : Refet Elgin

- 1 — Prof. Dr. Fethi Açıl : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi ANKARA
- 2 — Dr. Yüksel Keskiner : Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi İZMİR
- 3 — Hasan Tahsin Erol : İl Koordinatörü DENİZLİ
- 4 — Baha Galip Tunalgil : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi ANKARA
- 5 — Mehmet Şenel : Bölge Pamuk Araştırma Enst.
Md. Yardımcısı ADANA
- 6 — Muzaffer Özaraç : Ziraat Mücadele Enstitüsü Mü-
dürü ADANA
- 7 — Ali Aran : T.C. Ziraat Bankası Genel Mü-
dürlüğü Müşaviri ANKARA
- 8 — Ali Baran : Devlet Üretim Çiftlikleri Genel
Md. Yardımcısı ANKARA
- 9 — Memduh Coşar : T. Ziraat Donatım Kurumu Böl-
ge Müdürü SİVAS
- 10 — Aydın Altınkaya : TOPRAKSU Genel Müdürlüğü ANKARA

10 — TARIMDA DOĞAL KAYNAKLARIN MUHAFAZÂSİ VE GELİŞTİRİLMESİ KOMİSYONU

Başkan : Prof. Dr. İlhan Akalın

Raportör : Mehmet Madenoğlu

Ü y e l e r :

- 1 — Hüseyin Yeğin : Köy İşleri Bakanlığı TOPRAKSU Genel Md. Yardımcısı ANKARA
- 2 — Münir Özden : Şeker Fabrikası Ziraat Md. ANKARA
- 3 — Dursun Çuhadar : Çumra Sulu Ziraat Deneme İstasyonu Müdürü KONYA
- 4 — Kaya Tosun : Tarsus Sulu Ziraat Araştırma Enst. Müdürü TARSUS
- 5 — Mes'ut Özuygur : Toprak ve Gübre Araştırma Enstitüsü Müdürü ANKARA
- 6 — Naki Üner : TOPRAKSU Genel Müdürü ANKARA
- 7 — Prof. Dr. Sadri Aran : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi ANKARA
- 8 — Prof. Dr. Ömer Tarman : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi ANKARA
- 9 — Doç. Dr. Ali Balaban : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi Asistanı ANKARA
- 10 — Osman Tekinel : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi Asistanı ANKARA
- 11 — Günel Akdoğan : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi Asistanı ANKARA
- 12 — Hüseyin Özbek : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi Asistanı ANKARA
- 13 — Yüksel Öztan : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi Asistanı
- 14 — Dursun Kesimoğlu : TOPRAKSU Genel Md. Mv. ANKARA
- 15 — İrfan Soykan : TOPRAKSU Genel Müdürlüğü ANKARA
- 16 — Mehmet Perçin : TOPRAKSU Genel Müdürlüğü Şube Müdürü, ANKARA

11 — TOPRAK REFORMU KOMİSYONU

Başkan : Ahmet Akşit
Raportör : Cemil Kaleli

Üyeler :

- 1 — Fahri Tanman : Y. M. K. Mühendisi, çiftçi SÖKE
- 2 — Murat Zafer : T. M. Ofisi Genel Müdürlüğü
Müşavir ANKARA
- 3 — Mesude Eralp : Tarım Bakanlığı Müşaviri ANKARA
- 4 — Niyazi Kuraloğlu : Teknik Ziraat Müdürü KOCAELİ
- 5 — Halûk Toprakoğlu : DSİ. Etüd ve Plân Dairesi Arazi
Tasnif Müt. ANKARA
- 6 — Kerim Gülsün : DSİ. Etüd ve Plân Dairesi Dre-
naj Müh. ANKARA
- 7 — Duran Taraklı : DSİ. Etüd - Plân Dairesi Ziraat
İktisat Fen Heyeti ANKARA
- 8 — Hüseyin Kocatürk : Toprak ve İskân Müdürü EDİRNE
- 9 — Dr. Haydar Okaner : T.M. Ofisi Genel Müdürlüğü,
Tetkik Kurulu Başkanı ANKARA
- 10 — Salih Gündüz : Toprak İskân Genel Müdürlüğü
Teftiş Kurulu Bşk. ANKARA
- 11 — Abdi Özkök : Tarım Bakanlığı Tetkik ve İsti-
şare Kurulu Üyesi ANKARA
- 12 — İsmet Leblebicioğlu : Şeker Fabrikası Ziraat Müdürü
KASTAMONU
- 13 — Fahri Alpertan : Bölge Ziraat Mücadele R. M. ANKARA

- 14 — Mustafa Geçkiner : Tarım Bakanlığı Tetkik ve İstisare Heyeti Üyesi ANKARA
- 15 — Mümtaz Erdem : Teknik Ziraat Müdürü SAMSUN
- 16 — Ali Pazaroğlu : TOPRAKSU 15. Bölge Müdürlüğünde ESKİŞEHİR
- 17 — Mehmet Göbelez : T. Şeker Fabrikaları Pancar Araştırma Enstitüsü ETİMESGUT
- 18 — Nazım Aybar : Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü Şb. I ANKARA
- 19 — Saip Ergin : Teknik Ziraat Müdürlüğünde AMASYA
- 20 — Hasan Yetener : TOPRAKSU Fen Heyeti Reisi ANKARA
- 21 — Canip Engin : TOPRAKSU Fen Heyeti Müşaviri ANKARA
- 22 — İ. Turgut Dündar : Tarım Bakanlığı Müfettişi ANKARA
- 23 — Ziya Arıkök : TOPRAKSU Fen Heyeti Müşaviri ANKARA
- 24 — Kemal Asova : Pancar Ekicileri Teknik Müşaviri ANKARA
- 25 — Sencer Kodolbaş : Köy İşleri Bakanlığı Plânlama ve Koordinasyon K. Başkanı ANKARA
- 26 — Ömer Aras : TOPRAKSU IV. Bölge Müdürlüğünde ANKARA
- 27 — Şevket Raşit Hatipoğlu : Milletvekili MANİSA
- 28 — Reşat Aktan : Ankara Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesinde Prof. ANKARA
- 29 — Mehmet Yüceler : Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı ve Milletvekili ANKARA
- 30 — Mehmet Göbekli : Milletvekili AFYON
- 31 — Sabri Malkoç : Şeker Fabrikaları A. Ş. Yönetim Kurulu Üyesi ve Ziraat Grup Müdürü ANKARA
- 32 — Mehmet Sisli : Ç. Federasyon Üyesi ANKARA

12 — TARIMDA GELİR VERGİSİ VE TARIMLA İLGİLİ DİĞER VERGİLER KOMİSYONU

Başkan : Asım Alp
Raportör : Mehmet Göksel

Ü y e l e r :

- 1 — Yücel Dalkılıç : T. Z. Donatım Kurumu Tohum İşleri Müdürlüğü ANKARA
- 2 — Tevfik Kömürcüoğlu : Şeker Fabrikası ESKİŞEHİR
- 3 — Emin Battalgazi : Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü Ekonomi Şubesi ANKARA
- 4 — Tarık Esin : Ziraî Mücadele Enstitüsünde Müt. ANKARA
- 5 — Doç. Dr. Gökalp Mülayim : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi ANKARA
- 6 — Şaban Erguz : Teknik Ziraat Müdürü UŞAK
- 7 — Tamer Kırıl : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi Asistanı ANKARA
- 8 — Gülçay Tolunay : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi Asistanı ANKARA
- 9 — Yılmaz Gürsel : Türkiye Çiftçi Federasyonu adına İZMİR
- 10 — Ayhan Ergeneli : Ziraî Mücadele ve Ziraî Karantina Genel Md. lüğü ANKARA (Ziraat Odaları Birliği adına)

13 — TARIM ÜRÜNLERİNİN PAZARLANMASI VE KONTROLU
KOMİSYONU

Başkan : Doç. Dr. Kemal Gökçe

Raportör : Münir Anameriç

Ü y e l e r :

- 1 — Ömer Buçukoğlu : Tarım Bakanlığı Plânlama ve Ekonomik Araşt. D. Başk. ANKARA
- 2 — Cevdet Ertem : Şeker Fabrikası Çiftliği ETİMESGUT ANKARA
- 3 — Kadri Akat : Tarım Bakanlığı Tetkik ve İstisare Heyeti ANKARA
- 4 — Rifat Ünaydın : Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü Marketing Şubesi ANKARA
- 5 — Kemal Bedestenci : Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü Marketing Şubesi ANKARA
- 6 — Hami Kuyrukçu : Konserve Araştırma Enstitüsü BURSA
- 7 — Turhan Conkbayır : T. Süt Endüstrisi Kurumu Genel Müdürlüğü ANKARA
- 8 — Haldun Eresen : Bağ-Bahçe Araştırma Enst. YALOVA
- 9 — Emin Kurhan : Tarım Bakanlığı Pamuk İşleri Müdürlüğü ANKARA
- 10 — Dr. Turgut Pamir : İhracatı Geliştirme Merkezi ANKARA
- 11 — Ahmet Baysan : Bölge Ziraî Araştırma Enst. Md. Yardımcısı ANKARA
- 12 — Prof. Dr. Sabahattin Özbek : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi ANKARA

- 13 — Doç. Dr. Mahmut Ayfer : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi ANKARA
- 14 — Doç. Dr. Kemal Gökçe : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi ANKARA
- 15 — Doç. Dr. Muhsin Yılmaz : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi ANKARA
- 16 — Prof. Dr. Ekrem İzmen : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi ANKARA
- 17 — Nurettin Özkan : Tarım Bakanlığı Plânlama Dairesi Uzmanı ANKARA
- 18 — Hikmet Biçentürk : D.P.T. Çukurova Projesi Uzmanı ADANA
- 19 — Zeki Özkaya : Teknik Ziraat Müdürü MERSİN
- 20 — İbrahim Kutlufan : T. S. E. (Müşahit) ANKARA
- 21 — Muazzez Kalkan : Ziraî Mücadele ANKARA
- 22 — Şükran Akın : Ziraî Donatım ANKARA
- 23 — Haydar Danişment : Yalova Bağ-Bahçe Araştırma Enst. İSTANBUL

14 — TARIM ÜRÜNLERİNİN FİYAT POLİTİKASI KOMİSYONU

Başkan : Nevzat Karacahisarlı
Raportör : Dr. Bülent Kaptan

Ü y e l e r :

- 1 — Doç. Dr. Turan Güneş : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi ANKARA
- 2 — Hüseyin Altuğ : Yem Sanayii A.Ş. Genel Müdü-
rü ANKARA
- 3 — Kemal Bilgin : Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü
Ekonomi Şubesi ANKARA
- 4 — Aydın Someren : Tarım Bakanlığı Pamuk İşleri
Müdürlüğü ANKARA
- 5 — Hasan Balçun : Türkiye Yapağı ve Tiftik A. Ş.
Gnl. Müd. lüğü Yetiştirme İşle-
ri Müdürü ANKARA
- 6 — Ahmet Ayvaz : Çukurova Bölge Pamuk İşleri
Teknik Müfettişi ADANA
- 7 — Necati Gökmen : Ziraî Mücadele Enstitüsünde
Mütehassısı İSTANBUL
- 8 — Nihat Kitapçioğlu : T. Ziraî Donatım Kurumu Böl-
ge Müdürü ERZURUM
- 9 — Turgut Erçetin : T. Ziraî Donatım Kurumu Böl-
ge Müdürü ADANA

15 — TÜRKİYE HAYVANCILIĞI VE SORUNLARI

Başkan : Prof. Dr. Sedat Kansu

Raportör : Dr .Erdoğan Pekel

Ü y e l e r :

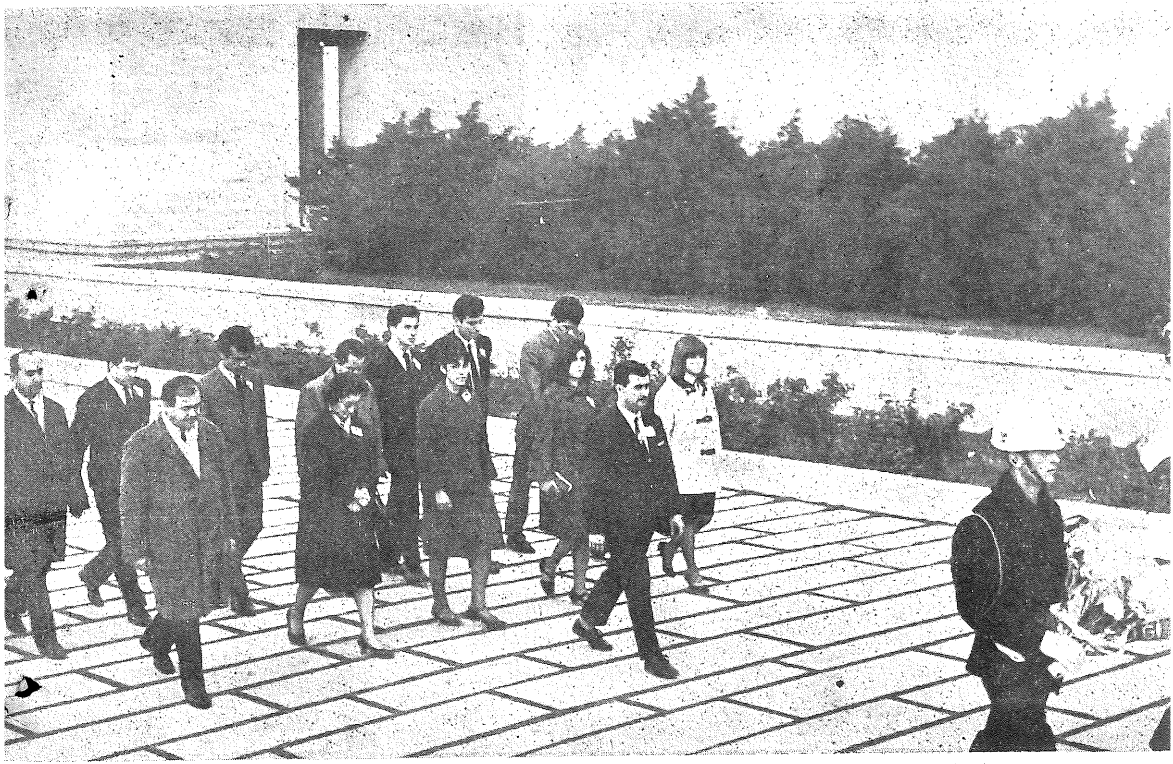
- 1 — Süreyya Çakıroğlu : Tarım Bakanlığı Devlet Üretim Çiftlikleri G. Müdürlüğü ANKARA
- 2 — Sadi Dostoğlu : Tarım Bakanlığı Devlet Üretim Çiftlikleri G. Müdürlüğü ANKARA
- 3 — Muzaffer Denteş : Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü Hayvancılık Şb. Md. ANKARA
- 4 — Ahmet Can : Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü Hayvan Besleme Şb. Md. ANKARA
- 5 — Ömer Akyüz : Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü Çayır - Mer'aŞb. Müdürü ANKARA
- 6 — Osman Özbaş : Ziraat Mücadele Enstitüsü Mühassısı SAMSUN
- 7 — Cahit Şengöz : Türkiye Süt Endüstrisi Kurumu Genel Müdürlüğü ANKARA
- 8 — Doç. Dr. Remzi Akyıldız : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi ANKARA
- 9 — Prof Dr. Orhan Düzgüneş : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi ANKARA
- 10 — İ. Ethem Berkman : Atatürk Orman Çiftliği Hayvancılık Şb. Şefi ANKARA
- 11 — Cavit Usal : Atatürk Orman Çiftliği Hayvancılık Şb. Şefi ANKARA

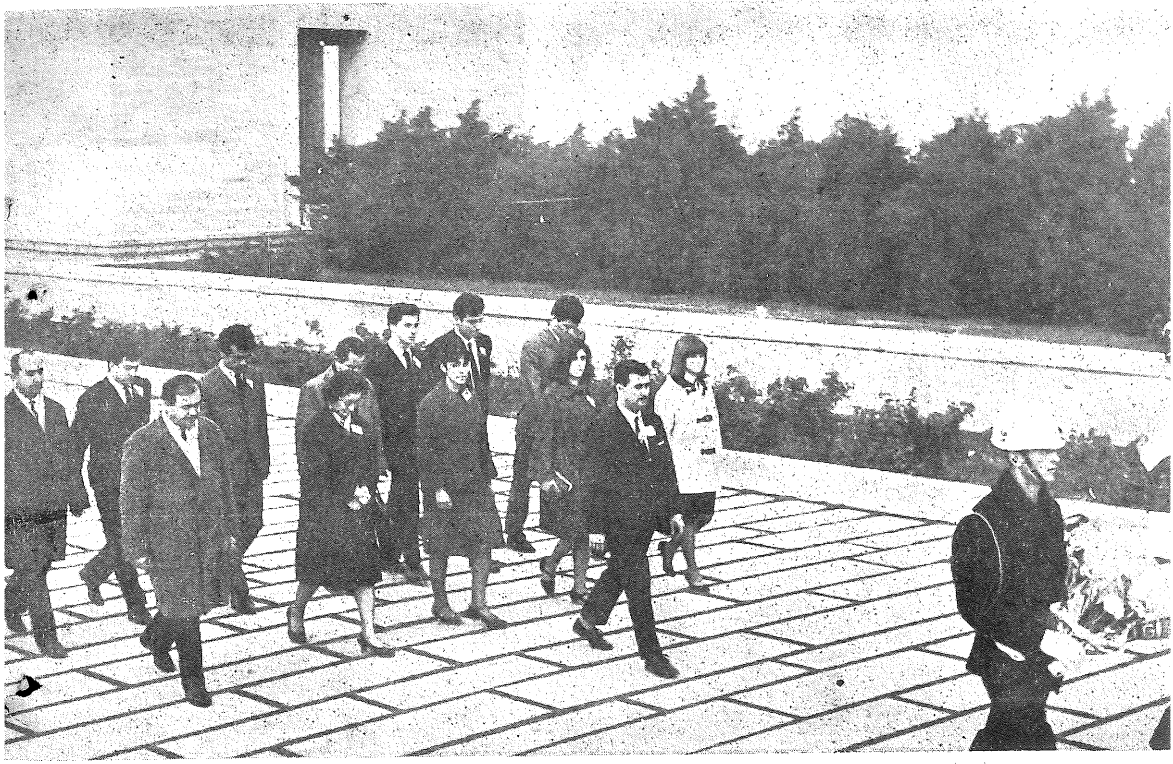
- 12 — İrfan Susar : Ziraat Mücadele Müdürü BURSA
- 13 — Prof. Dr. Macit Eker : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi ANKARA
- 14 — Prof. Dr. İbrahim Yarkın : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi ANKARA
- 15 — Doç. Dr. Şahabettin Elçi : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi ANKARA
- 16 — Besim Gürocak : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi Asistanı ANKARA
- 17 — Kâmil Doğan : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi Asistanı ANKARA
- 18 — Lütfü Özcan : Ankara Ü. Ziraat Fakültesi Asistanı ANKARA

KONGREDEN FOTOĞRAFLARLA
İZLENİMLER

T A R I M S E R G İ S İ

Türkiye Ziraat Mühendisliği I. Teknik Kongresi vesilesile, Ziraat Mühendisliği hizmetlerinin mahiyet ve şumulü hakkında bir fikir vermek ve tarımımızda vukubulan son gelişmeleri göstermek üzere, Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi salonlarında küçük fakat mânalı bir sergi düzenlenmiştir. Bu sergide istenilen, daha ziyade çizgi, şekil, grafik ve fotoğraflarla gösterilmeğe çalışılmıştır. Kullanılan materyalin azamî titizlikle seçilip hazırlanmış bulunması ve bütün bu malzemenin çok zevkli bir surette tertiplenmesi, sergiyi ziyaret edenler üzerinde olumlu etki yapmış ve takdir toplamıştır.

Teşhirin devam ettiği dört gün zarfında sergi salonu ziyaretçilerle dolup taşmıştır. Bundan da gayet açık olarak anlaşılmaktadır ki halkımız tarımla yakından iliglenmek istemekte, birşeyler öğrenmeyi arzulamaktadır. Şu halde öğretici nitelikte benzeri sergilere olan ihtiyaç büyüktür ve lüzumludur. Ziraat Mühendisleri Odasının bu teşebbüsü, aynı özellikte fakat daha geniş ve renkli sergilere güzel bir örnek olacaktır.

Sergiye 15 kurum iştirâk etmiştir. Serginin meydana gelişine yardımcı olan bu kurumlarla sergiyi büyük bir titizlik ve zevkle tertipleyen Yük. Müh. Sulhi Sümer'e burada teşekkürü bir borç biliriz.

SERGIYE İŞTİRÂK EDEN KURUMLAR

Tarım Bakanlığı

Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü

Ziraî Mücadele ve Ziraî Karantina Genel Müdürlüğü

Türkiye Ziraî Donatım Kurumu Genel Müdürlüğü

Devlet Üretim Çiftlikleri Genel Müdürlüğü

Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü

Yem Sanayii A. Ş. Genel Müdürlüğü

Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü

Köy İşleri Bakanlığı

TOPRAKSU Genel Müdürlüğü

Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü

Toprak ve İskân İşleri Genel Müdürlüğü

T. C. Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü

Sanayi Bakanlığı

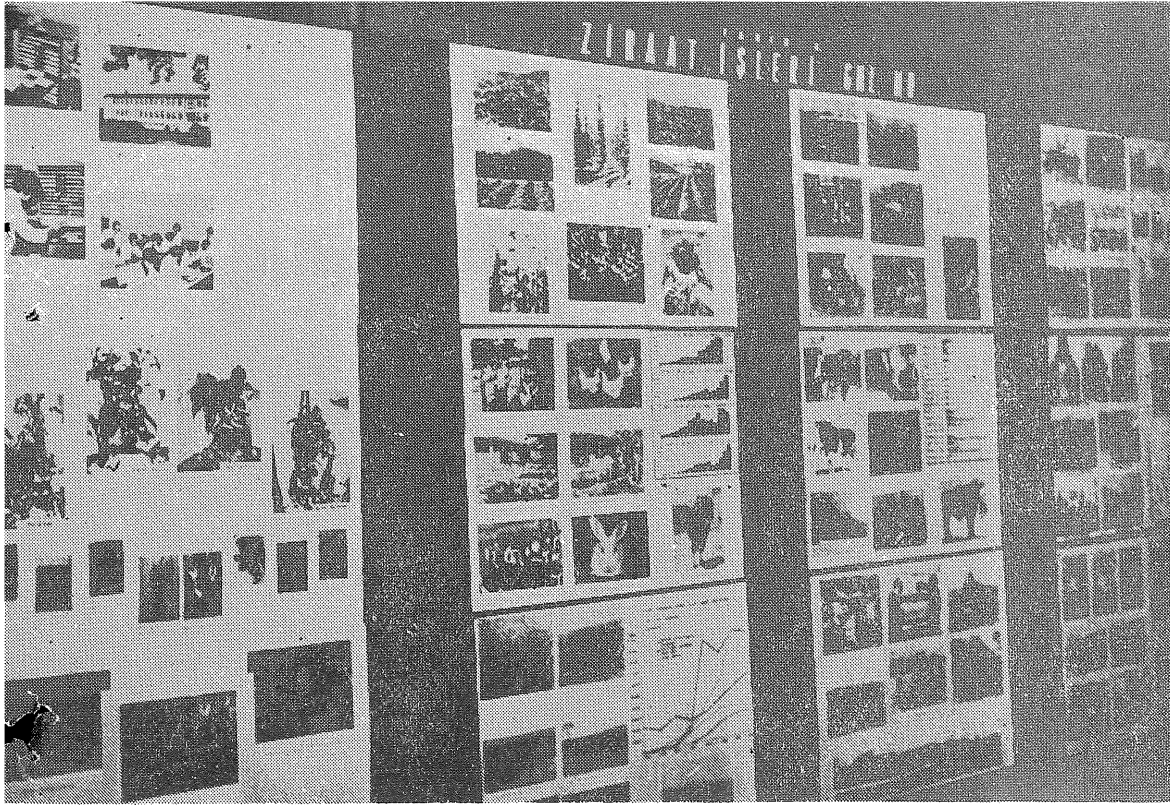
Azot Sanayii T. A. Ş. Genel Müdürlüğü

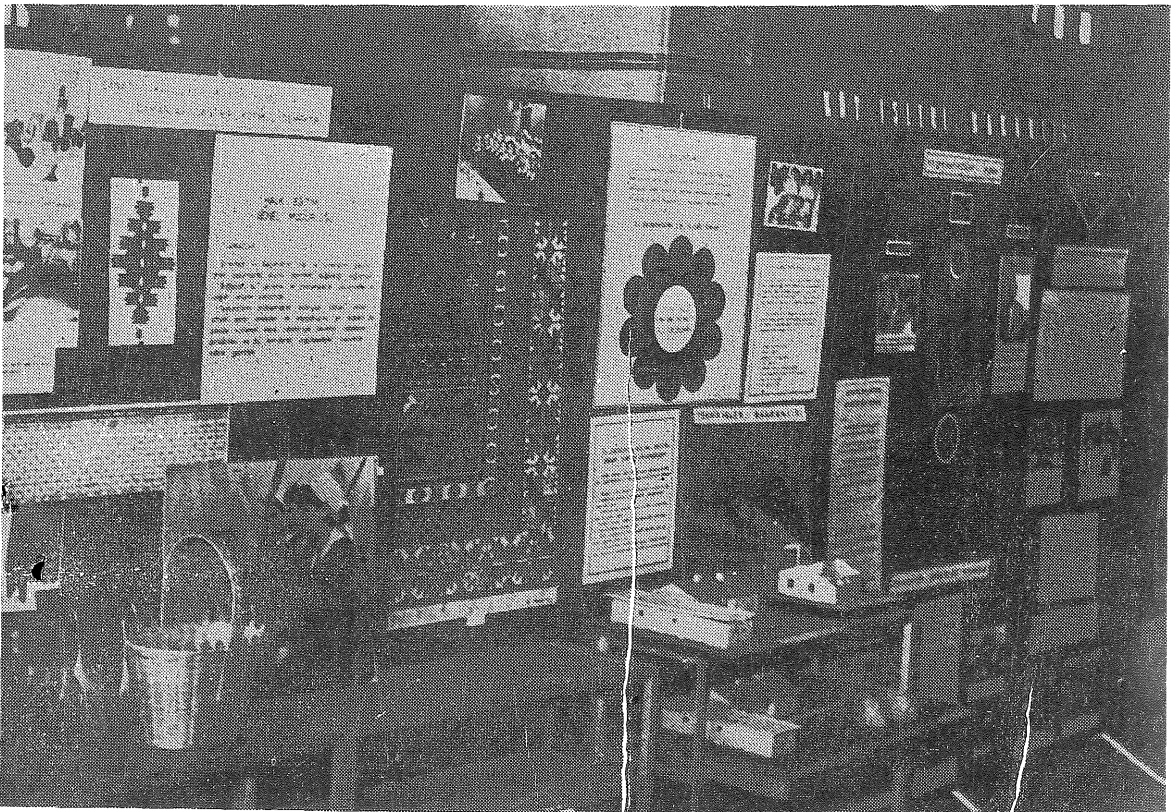
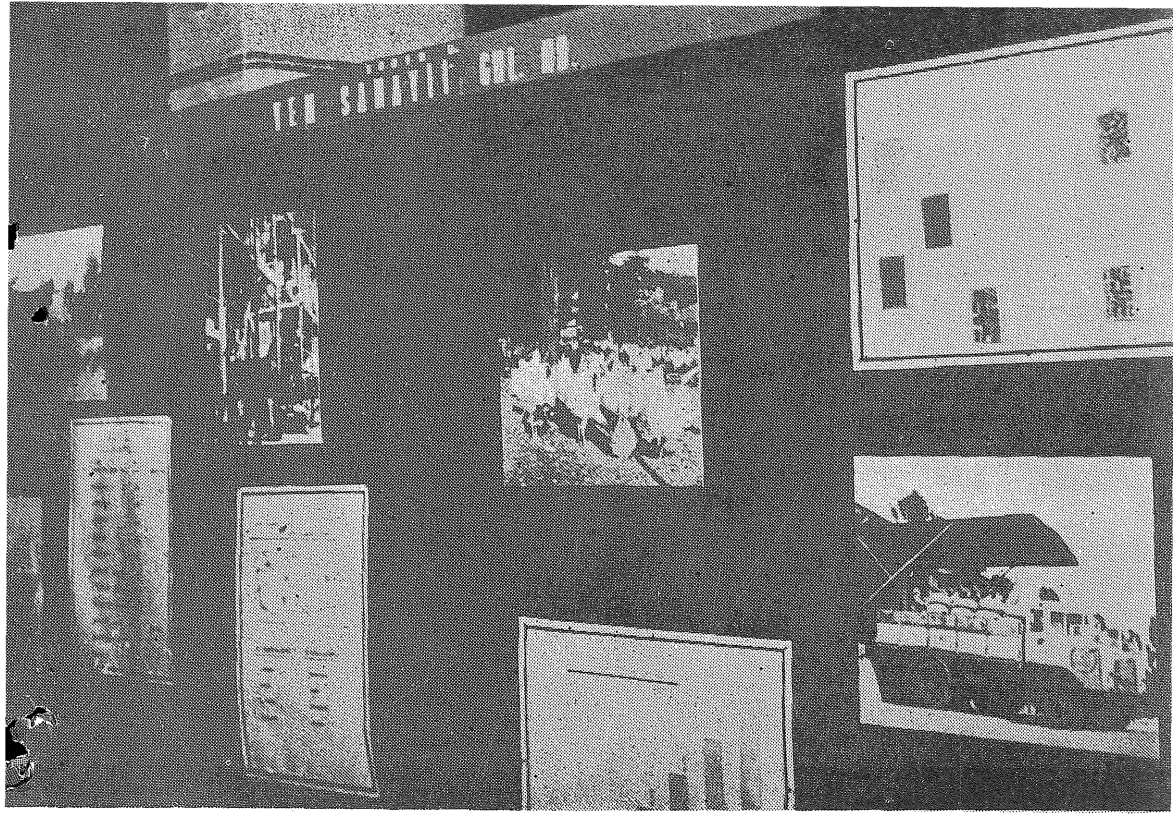
Türkiye Şeker Fabrikaları A .Ş. Genel Müdürlüğü

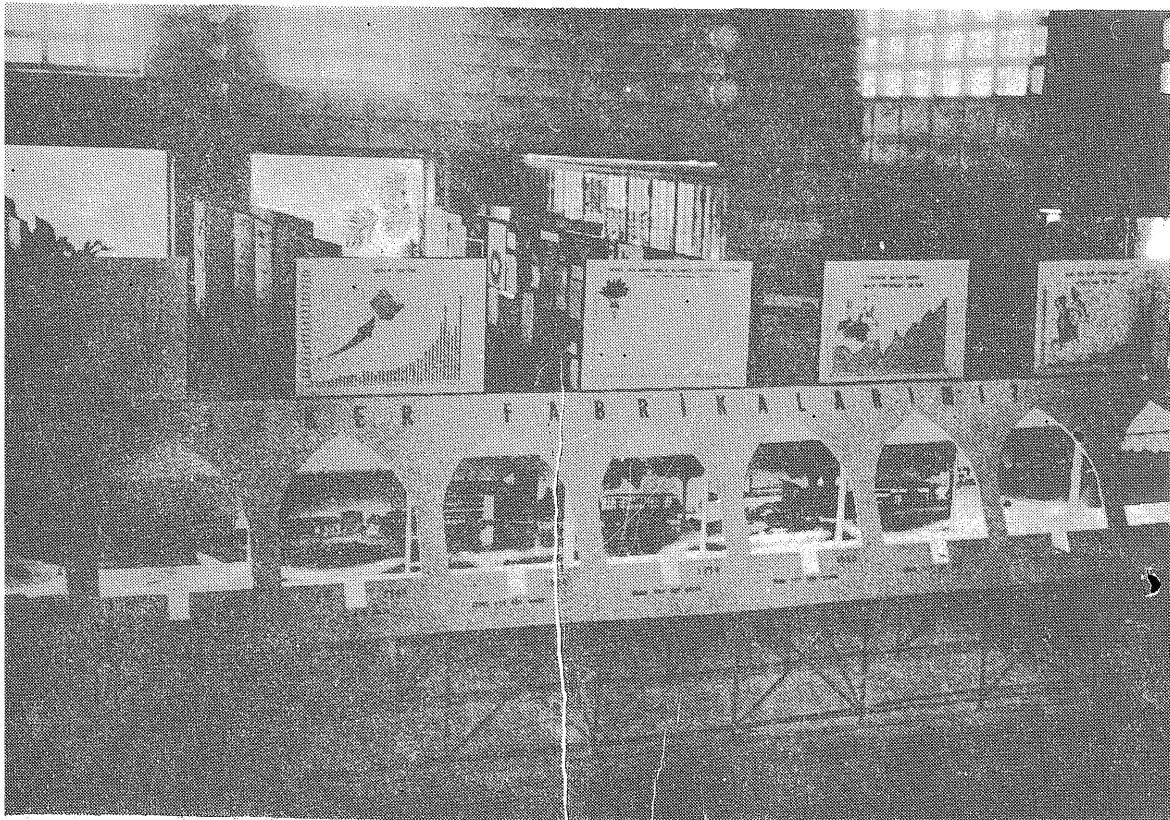
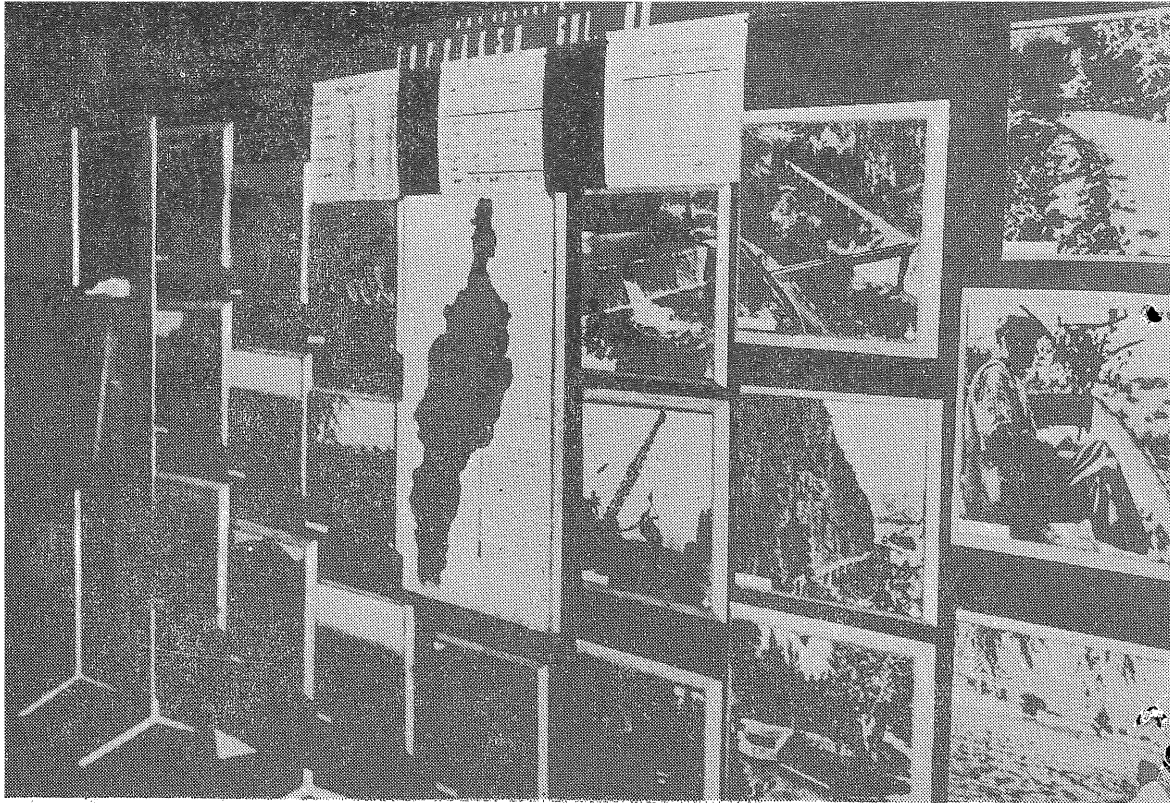
Pancar Ekicileri Birliği

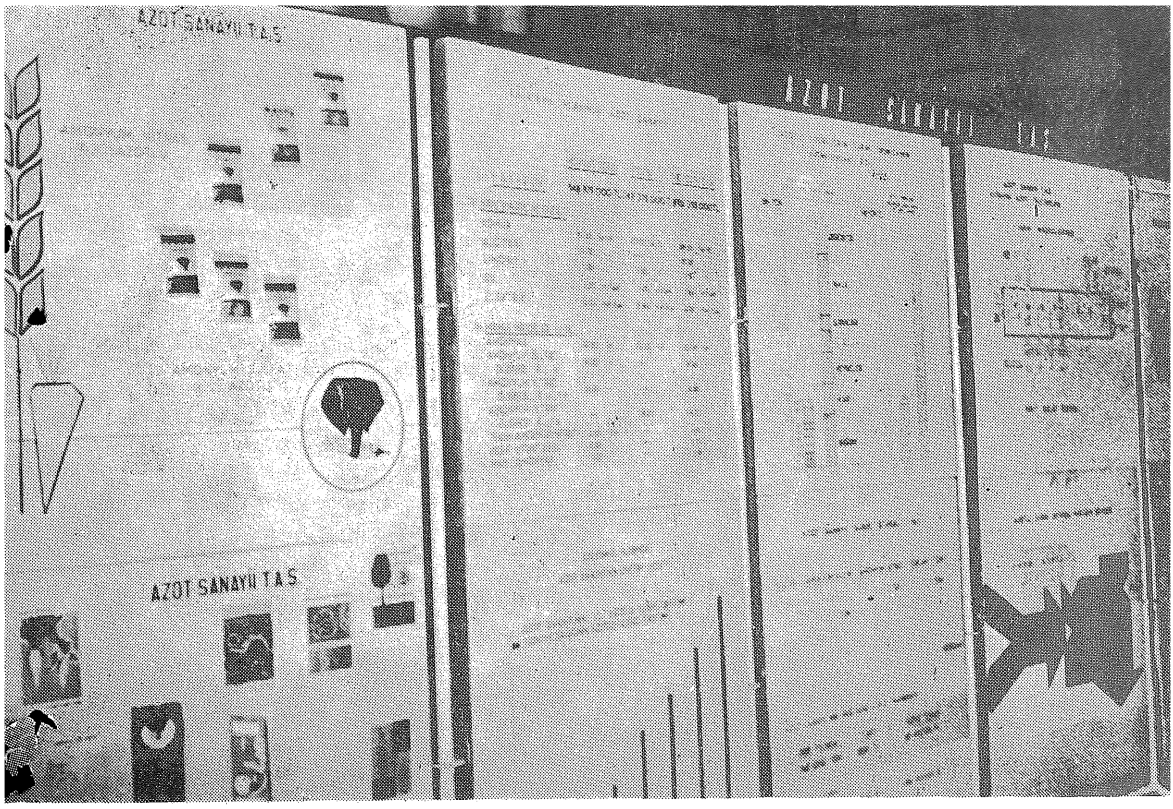
Maden - Kimya Ticaret Limited Şirketi

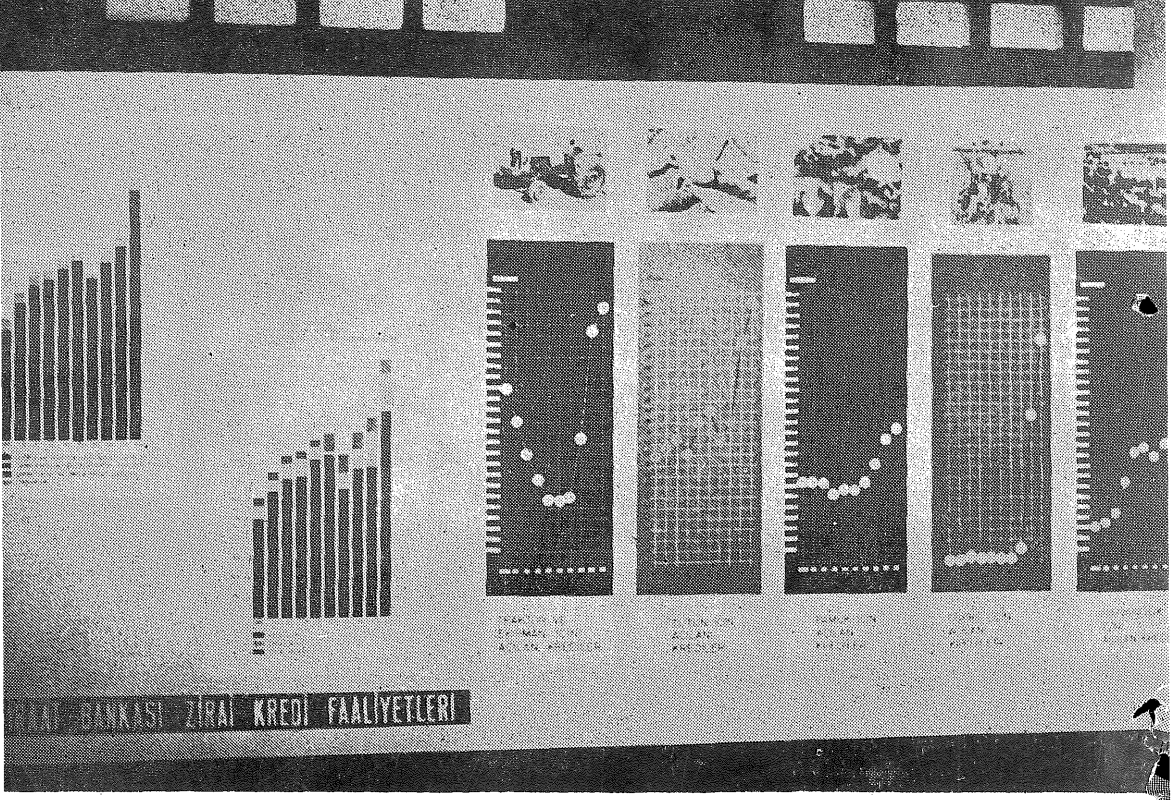
Bayer Tarım İlaçları Sanayii

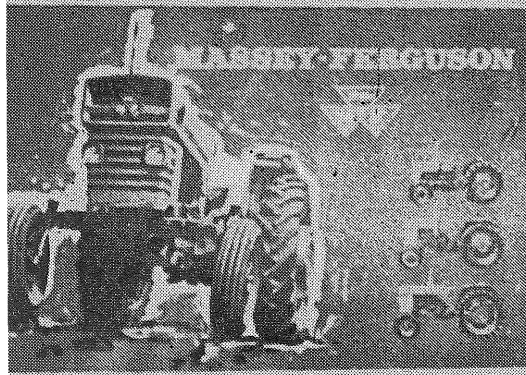

ZIRAAT BANKASI ZIRAAT KREDİ FAALİYETLERİ

PANCAR EKİCİLERİ BİRLİĞİ A.Ş.

**TEKSTİL VE
BİCERDÜĞERLER**

GÜBRE SERPME MAKİNELERİ

ÇAYIR MESA VE BAĞA MAKİNELERİ

DAİMA TÜRK ÇİFTÇİLERİNİN TÜRKİYE ZİRAATININ HİZMETİNDEDİR

